Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2025–2026

36 945 VIII **Jaarverslag en slotwet Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap 2025**

Nr. 1 **JAARVERSLAG VAN HET MINISTERIE VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP (VIII)**

Ontvangen 20 mei 2026

INHOUDSOPGAVE

A. Algemeen **4**

1 Gerealiseerde Uitgaven en Ontvangsten **4**

2. Aanbieding van het jaarverslag en verzoek tot dechargeverlening **5**
Dechargeverlening door de Tweede Kamer 8
Dechargeverlening door de Eerste Kamer 8

3. Leeswijzer **9**

B. Het Beleidsverslag **14**

4. Beleidsprioriteiten **14**
Realisatie periodieke rapportages / beleidsdoorlichtingen 27
Overzicht van risicoregelingen 29
Openbaarheidsparagraaf 31
Onderuitputting 34
Focusonderwerp 2025 37

5. Beleidsartikelen **39**
5.1 Beleidsartikel 1 Primair onderwijs 39
5.2 Beleidsartikel 3 Voortgezet onderwijs 43
5.3 Beleidsartikel 4 Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie 48
5.4 Beleidsartikelen 6 en 7 Hoger onderwijs 52
5.5 Beleidsartikel 8 Internationaal beleid 58
5.6 Beleidsartikel 9 Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid 61
5.7 Beleidsartikel 11 Studiefinanciering 64
5.8 Beleidsartikel 12 Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten 77
5.9 Beleidsartikel 13 Lesgeld 79
5.10 Beleidsartikel 14 Cultuur 81
5.11 Beleidsartikel 15 Media 85
5.12 Beleidsartikel 16 Onderzoek en wetenschapsbeleid 88
5.13 Beleidsartikel 25 Emancipatie 92

6. Niet-beleidsartikelen **95**
6.1 Niet-beleidsartikel 91 Nog onverdeeld 95
6.2 Niet-beleidsartikel 95 Apparaat Kerndepartement 96

7. Bedrijfsvoeringsparagraaf **99**

C. Jaarrekening **112**

8. Departementale verantwoordingsstaat **112**

9. Samenvattende verantwoordingsstaat agentschappen **113**

10. Jaarverantwoording agentschappen per 31 december 2025 **114**
10.1 Dienst Uitvoering Onderwijs 114
10.2 Nationaal Archief 127

11. Saldibalans **137**

12. WNT-verantwoording 2025 Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) 147

D. Bijlagen 149

Bijlage 1 Toezichtrelaties zelfstandige bestuursorganen (zbo) en Rechtspersonen met een Wettelijke Taak (rwt) 149

Bijlage 2 Afgerond evaluatie- en overig onderzoek 151

Bijlage 3 Inhuur externen 163

Bijlage 4 Financieel beeld van het onderwijs - landelijk en per sector 164

Bijlage 5 Budgettair overzicht Oekraïne 186

A. ALGEMEEN

1 Gerealiseerde Uitgaven en Ontvangsten

Figuur 1 Gerealiseerde uitgaven verdeeld over beleidsartikelen en niet-beleidsartikelen over 2025 (x € 1 miljoen). Totaal € 59.531,88

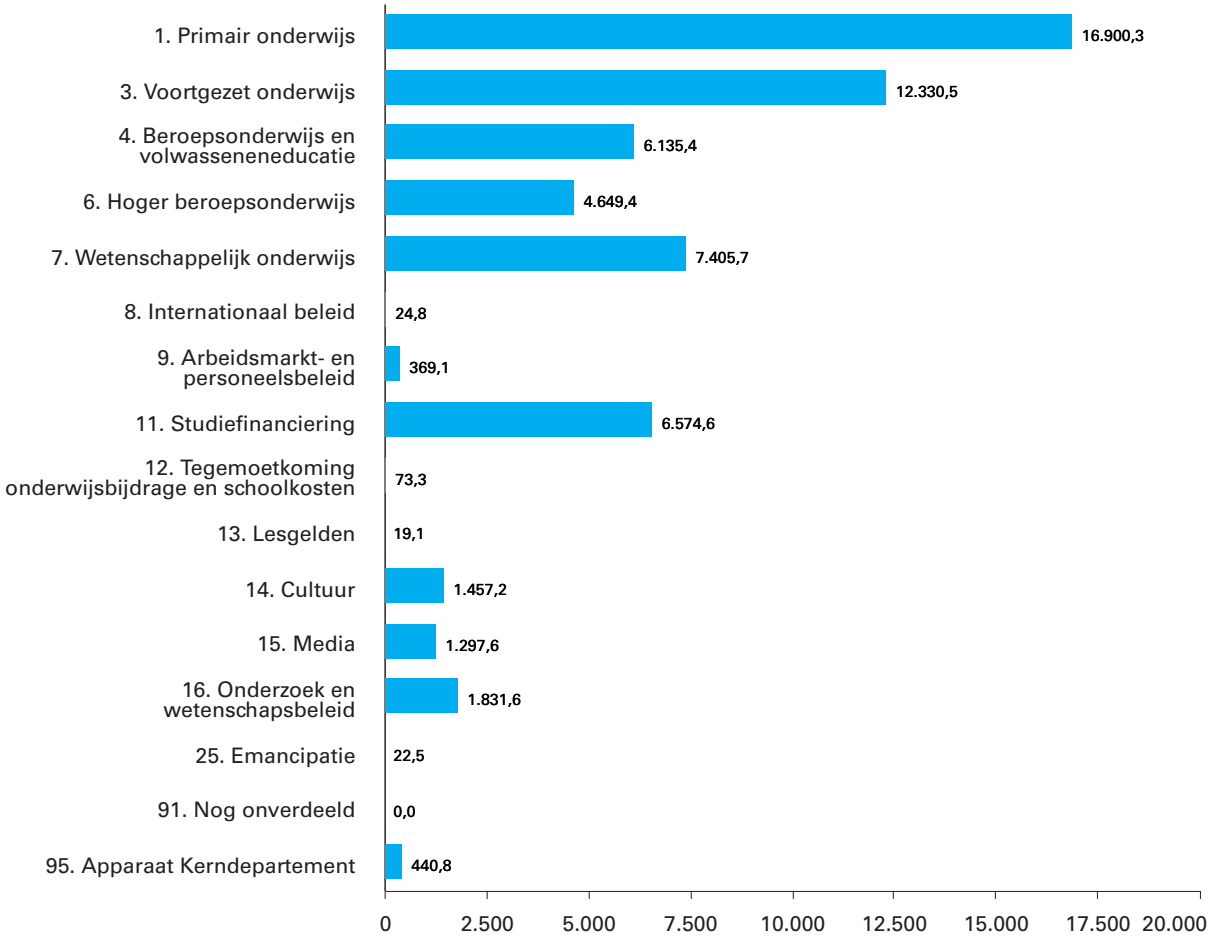

Figuur 2 Gerealiseerde ontvangsten verdeeld over beleidsartikelen en niet-beleidsartikelen over 2025 (x € 1 miljoen).
Totaal € 3.368,38

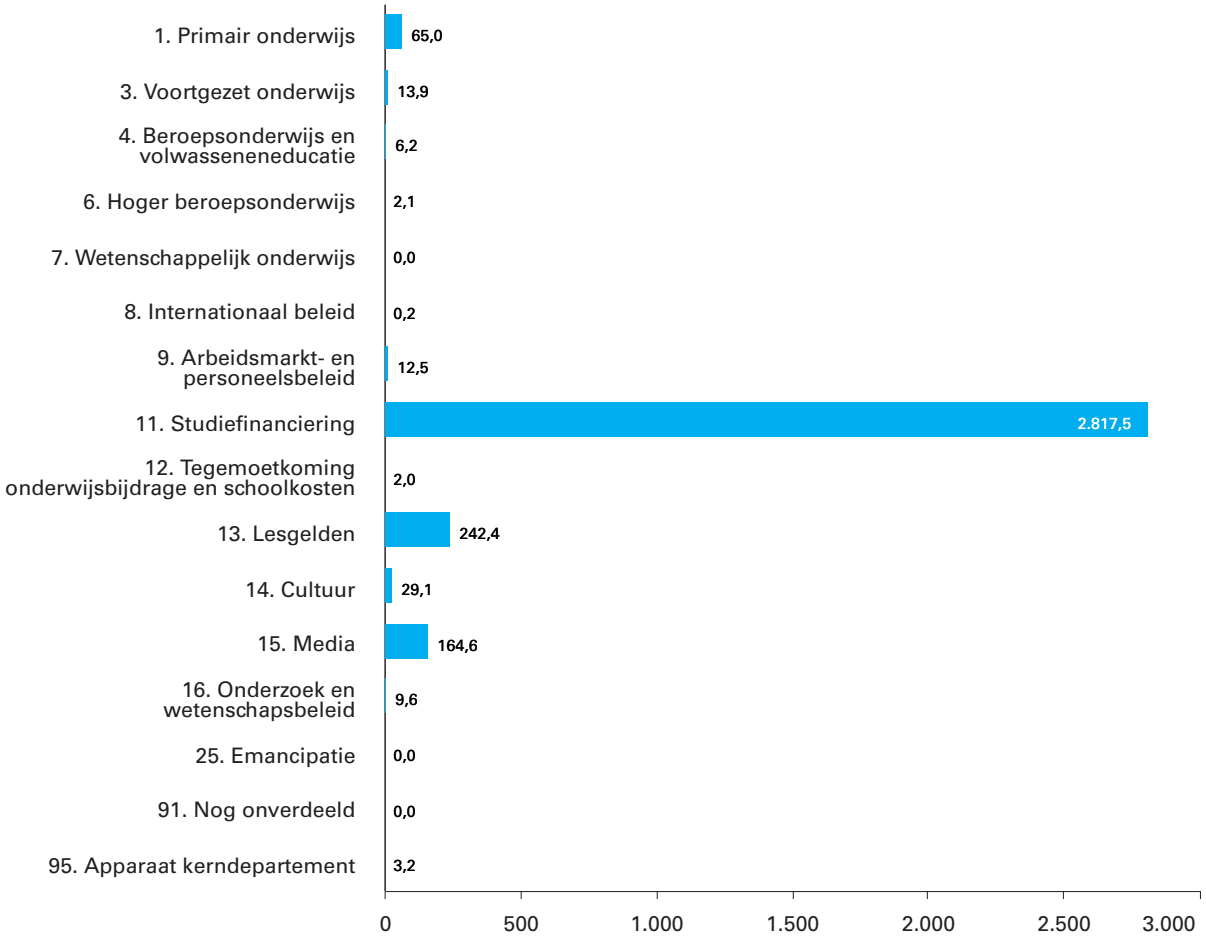

1 2. Aanbieding van het jaarverslag en verzoek tot dechargeverlening

Aan de voorzitters van de Eerste en de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.
Hierbij bied ik, mede namens de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, het departementale jaarverslag van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) over het jaar 2025 aan.

Onder verwijzing naar de artikelen 2.37 en 2.40 van de Comptabiliteitswet 2016 verzoek ik de beide Kamers van de Staten-Generaal de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap decharge te verlenen over het in het jaar 2025 gevoerde financiële beheer.

Voor de oordeelsvorming van de Staten-Generaal over dit verzoek tot dechargeverlening stelt de Algemene Rekenkamer als externe controleur op grond van artikel 7.14 van de Comptabiliteitswet 2016 een rapport op. Dit rapport wordt op grond van artikel 7.15 van de Comptabiliteitswet 2016 door de Algemene Rekenkamer aan de Staten-Generaal aangeboden. Het rapport bevat de bevindingen en het oordeel van de Algemene Rekenkamer over:

1. het gevoerde begrotingsbeheer, financieel beheer, materiële bedrijfsvoering en de daartoe bijgehouden administraties van het Rijk;
2. de centrale administratie van de schatkist van het Rijk van het Ministerie van Financiën;
3. de financiële verantwoordingsinformatie in de jaarverslagen;
4. de totstandkoming van de niet-financiële verantwoordingsinformatie in de jaarverslagen;
5. de financiële verantwoordingsinformatie in het Financieel jaarverslag van het Rijk.

Bij het besluit tot dechargeverlening worden verder de volgende, wettelijk voorgeschreven, stukken betrokken:
1. het Financieel jaarverslag van het Rijk over 2025;
2. het voorstel van de slotwet dat met het onderhavige jaarverslag samenhangt;
3. het rapport van de Algemene Rekenkamer over het onderzoek van de centrale administratie van de schatkist van het Rijk en van het Financieel jaarverslag van het Rijk;
4. de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer over de in het Financieel jaarverslag van het Rijk, over 2025 opgenomen rekening van uitgaven en ontvangsten over 2025, alsmede over de saldibalans over 2025 (de verklaring van goedkeuring, bedoeld in artikel 7.14, tweede lid, van de Comptabiliteitswet 2016).

Het besluit tot dechargeverlening kan niet worden genomen, voordat de betrokken Slotwet is aangenomen en voordat de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer is ontvangen.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

R. Letschert

Dechargeverlening door de Tweede Kamer

Onder verwijzing naar artikel 2.40 van de Comptabiliteitswet 2016 verklaart de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal dat de Tweede Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot decharge-verlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De Voorzitter van de Tweede Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 2.40, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2016 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, ter behandeling doorgezonden aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Dechargeverlening door de Eerste Kamer

Onder verwijzing naar artikel 2.40 van de Comptabiliteitswet 2016 verklaart de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal dat de Eerste Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De Voorzitter van de Eerste Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 2.40 van de Comptabiliteitswet 2016 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, doorgezonden aan de Minister van Financiën.

3. Leeswijzer

Het departementaal jaarverslag 2025 bestaat uit de volgende onderdelen:
– een algemeen deel;
– het beleidsverslag;
– de jaarrekening;
– de bijlagen.

Algemeen deel
Het algemeen deel bevat de aanbieding van het departementaal jaarverslag, het verzoek tot dechargeverlening en deze leeswijzer.

Grondslagen voor de vastlegging en de waardering
De verslaggevingsregels en waarderingsgrondslagen die van toepassing zijn op de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten zijn ontleend aan de Comptabiliteitswet 2016 en de daaruit voortvloeiende regelgeving, waaronder de Regeling rijksbegrotingsvoorschriften 2026 en de Regeling agentschappen 2024. Voor de departementale begrotingsadministratie wordt het verplichtingen-kasstelsel toegepast en voor de baten-lasten agentschappen het baten-lastenstelsel.

Groeiparagraaf
Ten opzichte van het jaarverslag 2024 zijn, conform de Regeling rijksbegrotingsvoorschriften 2026, de volgende wijzigingen aangebracht:
– de bijlage moties en toezeggingen is komen te vervallen;
– de bijlagen Caribisch Nederland en Nationaal Groeifonds worden vanaf nu gecentraliseerd opgenomen bij het beleidsverantwoordelijke ministerie. De bijlage Caribisch Nederland is te vinden bij het Ministerie van BZK en de bijlage Nationaal Groeifonds bij het Ministerie van EZ;
– de Tweede Kamer heeft het thema «Risico's voor de goede inning en besteding van belasting- en premiegeld» aangewezen als focusonderwerp voor de verantwoording over het jaar 2025. Dit onderdeel is opgenomen in het beleidsverslag.

Informatie in begroting, jaarverslag en andere relevante publicaties
De begroting en het jaarverslag zijn compacte documenten en voornamelijk toegespitst op de financiële informatie van het Ministerie van OCW. Ook wordt er ingegaan op de niet-financiële informatie waarmee aan de hand van monitorings- en evaluatiedata inzicht wordt geboden in de impact van het beleid en de publieke middelen die daarvoor worden ingezet.

Niet-financiële informatie
Binnen de niet-financiële informatie maakt het Ministerie van OCW gebruik van de Strategische Evaluatieagenda (SEA) en van beleidsindicatoren. De SEA wordt gebruikt om strategisch monitorings- en evaluatieonderzoek in te plannen over een periode van vier tot zeven jaar. Bevindingen uit deze rapportages helpen het Ministerie van OCW om aan te sturen op doeltreffend en doelmatig beleid. De agenda heeft een belangrijke rol in de evaluatie van het beleid over kabinetsperioden heen en vormt een belangrijk onderdeel van de publieke verantwoording. Dit gaat over maatschappelijke waarden: zijn de publieke middelen doelmatig besteed? Het Ministerie van OCW benut beleidsindicatoren om kwantitatief en meerjarig voortgang op haar prioritaire doelen te monitoren. Met beleidsindicatoren wordt de doeltreffendheid van het beleid gemeten: in het jaarverslag wordt met behulp van beleidsindicatoren verantwoord over

het meetbare effect van het gevoerde beleid in het begrotingsjaar. Op OCWincijfers.nl wordt het verloop van deze resultaten over meerdere jaren transparant ontsloten.

Figuur 3 Schematische weergave van de informatie aan de Tweede Kamer gedurende de begrotingscyclus

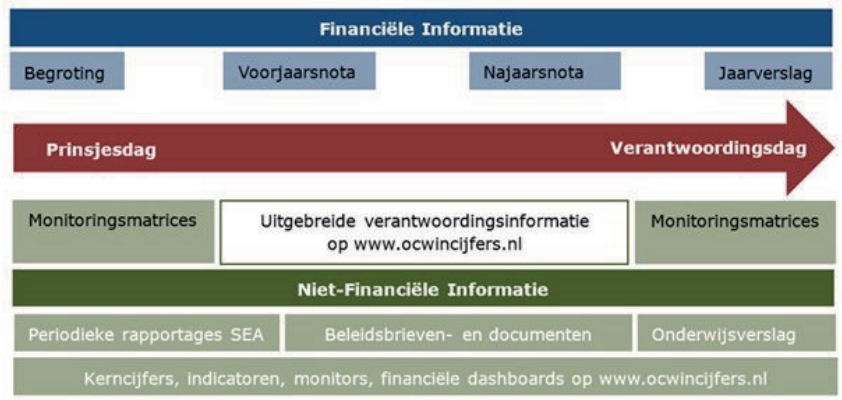

Op Prinsjesdag ontvangt de Tweede Kamer de begroting van het Ministerie van OCW. Daarin staat op welke prioritaire doelstellingen (de beleidsprioriteiten) het Ministerie van OCW inzet, welk beleid het daarvoor inzet (subthema's met daarbinnen maatregelen) en met welke beleidsindicatoren en onderzoeken het de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde beleid monitort en evalueert. Voor de beleidsprioriteiten wordt gelijktijdig uitgebreidere verantwoordingsinformatie beschikbaar gemaakt op OCWincijfers.nl. Per subthema van de beleidsprioriteiten wordt daar een monitoringsmatrix beschikbaar gemaakt. Deze overzichten bevatten de doelomschrijving, belangrijke maatregelen, de financiële middelen en beleidsindicatoren die bij de maatregelen horen, de uitgevoerde en geplande (SEA-)onderzoeken en bijbehorende beleidsbrieven.

OCWincijfers.nl biedt gedurende het begrotingsjaar doorlopend inzicht in brede cijferinformatie over de OCW-beleidsterreinen, inclusief kencijfers die de staat van de OCW-sectoren monitoren, en beleidsindicatoren waarmee specifieke beleidsdoelstellingen gevolgd en verantwoord worden. Daarnaast vindt de Tweede Kamer daar verschillende monitors die een meerjarig beeld geven van de sectoren: de Cultuurmonitor, de Mediamonitor, de Erfgoedmonitor, de Emancipatiemonitor en de Lhbtiqa+-monitor. Als laatste zijn er dashboards beschikbaar. Het dashboard Financiële Positie van het Onderwijs bevat per verslagjaar informatie over de financiële positie van het onderwijs als geheel en per sector. Het dashboard Jaarrekeninggegevens biedt een meerjarig inzicht in de financiële gegevens uit de jaarrekeningen, financiële kengetallen en de continuïteitsparagraaf op bestuurs-, sector-, en landelijk niveau. Alle informatie wordt doorlopend voorzien van de meest actuele cijfers.

Gedurende het jaar wordt de Tweede Kamer tussentijds geïnformeerd over de begrotingsuitvoering door middel van de Voorjaarsnota en de Najaarsnota. Deze informatie is beschikbaar via Rijksfinancien.nl. Daarnaast ontvangt de Tweede Kamer ook beleidsbrieven en -documenten en periodieke rapportages over samenhangende beleidsthema's als onderdeel van de Strategische Evaluatie Agenda. In de monitoringsmatrices worden (sinds begroting 2026), op Prinsjesdag en Verantwoordingsdag, deze rapportages en brieven per subthema samengebracht.

In mei ontvangt de Tweede Kamer het Onderwijsverslag. In de Staat van het Onderwijs staat beschreven wat goed gaat en wat er beter kan in het onderwijs.

De derde woensdag in mei is het Verantwoordingsdag. De Tweede Kamer ontvangt dan het jaarverslag van het Ministerie van OCW. Aan de monitoringsmatrices op OCWincijfers.nl worden dan de belangrijkste resultaten over het begrotingsjaar toegevoegd. Voor veel van de beleidsindicatoren is er dan ook data over het begrotingsjaar beschikbaar, waarmee er kan worden gereflecteerd op het gevoerde beleid.

Beleidsverslag
Het beleidsverslag kent de volgende onderdelen:
– de beleidsprioriteiten;
– de beleidsartikelen;
– de niet-beleidsartikelen;
– de bedrijfsvoeringparagraaf.

De beleidsprioriteiten
In het onderdeel over de beleidsprioriteiten wordt teruggekeken op de activiteiten die hebben plaatsgevonden in 2025. Hierbij wordt per beleidsprioriteit aangegeven welke concrete stappen zijn genomen, onderbouwd met kwantitatieve informatie op basis van de in het jaarverslag 2025 opgenomen beleidsindicatoren.

Verder bevat het onderdeel beleidsprioriteiten een overzicht van gerealiseerde periodieke rapportages en beleidsdoorlichtingen (SEA), een overzicht van risicoregelingen, de openbaarheidsparagraaf en een overzicht met de grootste posten met onderuitputting. De Tweede Kamer heeft voor 2025 het onderwerp ‘Risico’s voor de goede inning en besteding van belasting- en premiegeld’ aangewezen als focusonderwerp. Hierop wordt ingegaan in het laatste onderdeel van de beleidsprioriteiten.

De beleidsartikelen
De beleidsartikelen bestaan uit de volgende onderdelen:
– een algemene doelstelling met een toelichting daarop;
– een passage gewijd aan de verantwoordelijkheid van de minister;
– relevante kengetallen;
– de beleidsconclusies;
– de tabel budgettaire gevolgen van beleid;
– een toelichting op de financiële instrumenten.

<u>Tabel «budgettaire gevolgen van beleid»</u>
De tabel «budgettaire gevolgen van beleid» bevat een vaste indeling naar soorten financiële instrumenten volgens de Rijksbegrotingsvoorschriften. In de kolom «Vastgestelde begroting» is de stand weergegeven van de ontwerpbegroting (Prinsjesdag) plus de mutaties die bij een nota van wijziging, amendement of motie ten opzichte van de ontwerpbegroting (dus na Prinsjesdag, maar voor de mutaties Eerste Suppletoire Begroting) zijn aangebracht.

<u>Relatie verplichtingen versus uitgaven</u>
In de tabel budgettaire gevolgen van beleid staan naast de uitgaven en de ontvangstenmutaties ook verplichtingenmutaties. Bij de verplichtingen wordt ook aangegeven welk deel garantieverplichtingen betreft. Het gaat hier met name om zogenaamde garanties voor her- en nieuwbouw bij onderwijsinstellingen en musea in het kader van schatkistbankieren,

kredietgaranties/verzekeringen in de cultuursector en de garanties voor de rekening courantlimieten die instellingen aanhouden bij het Ministerie van Financiën. Bij kredietgaranties/verzekeringen moet gedacht worden aan een indemniteitsregeling voor kunstvoorwerpen die op uitleenbasis in een Nederlands museum zijn tentoongesteld.

Toelichting financiële instrumenten
In de toelichting op de financiële instrumenten zoals opgenomen in de tabel budgettaire gevolgen van beleid worden de voornaamste verschillen verklaard tussen de oorspronkelijke begroting en de realisatie. De kasuitgaven zijn voor deze toelichting leidend. In het algemeen is er in de begroting sprake van een vaste verhouding tussen de verplichtingen en uitgaven die gerelateerd zijn aan het bekostigingsmoment voor scholen/instellingen. Er geldt daarom alleen een aanvullende, aparte toelichting voor de verplichtingenmutaties als er sprake is van een opmerkelijk verschil met de uitgavenmutaties. Hiervoor wordt het procentuele realisatieverschil bij de verplichtingen vergeleken met het procentuele realisatieverschil bij de uitgaven. En als het verschil tussen deze percentages meer dan 10 bedraagt, dan worden de verplichtingenmutaties apart toegelicht.

In de toelichting op de financiële instrumenten wordt, indien relevant, op bondige wijze ingegaan op verschillen tussen de budgettaire raming en de realisatie in het verslagjaar. Voor de toe te lichten instrumenten wordt een keuze gemaakt op basis van financieel belang en/of politieke relevantie. Als norm voor financieel belang geldt de voorgeschreven staffel uit de Rijksbegrotingsvoorschriften. Indien mutaties al bij de Eerste, September of Tweede Suppletoire Begroting zijn toegelicht, worden deze hier niet herhaald.

De niet-beleidsartikelen
Er zijn twee zogenaamde niet-beleidsartikelen:
1. op artikel 91 (Nominaal en onvoorzien) wordt een overzicht gegeven van de verdelingen van tijdelijk geparkeerde middelen, zoals de loon- en prijsbijstelling;
2. op artikel 95 (Apparaat Kerndepartement) worden de apparaatsuitgaven van het kerndepartement, de apparaatskosten van de inspecties en adviesraden, baten-lastenagentschappen en een aantal zelfstandige bestuursorganen (zbo's) en Rechtspersonen met een Wettelijke Taak (rwt's) verantwoord.

De bedrijfsvoeringparagraaf
In de bedrijfsvoeringparagraaf wordt verslag gedaan over de bedrijfsvoering. De paragraaf bevat tevens de mededeling bedrijfsvoering. Deze heeft betrekking op het financieel- en materieel beheer en de daarvoor bijgehouden administraties.

Jaarrekening
De jaarrekening bevat de departementale verantwoordingsstaat, de samenvattende verantwoordingsstaat agentschappen, de jaarverantwoording van de agentschappen Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), het Nationaal Archief (NA), de saldibalans en de publicatie Wet normering topinkomens (WNT)-verantwoording.

Bijlagen
De volgende bijlagen zijn opgenomen:
– toezichtrelaties zelfstandige bestuursorganen en rechtspersonen met een wettelijke taak;

– afgerond evaluatie- en overig onderzoek;
– inhuur externen;
– financieel beeld van het onderwijs - landelijk en per sector;
– bugettair overzicht Oekraïne.

B. HET BELEIDSVERSLAG

4. Beleidsprioriteiten

Een sterke basis en hoge kwaliteit

Wij hebben ons ook in 2025 ingezet om de kwaliteit van het onderwijs en de (fundamentele) wetenschap te versterken. Het doel blijft dat leerlingen en studenten de basisvaardigheden taal, rekenen-wiskunde, digitale geletterdheid en burgerschap beter gaan beheersen. Daarnaast was er ook blijvende inzet om de maatschappelijke impact van kennis uit onderzoek te vergroten.

Basisvaardigheden

Het doel in 2025 was dat leerlingen in het funderend onderwijs de basisvaardigheden taal, rekenen-wiskunde, digitale geletterdheid en burgerschap beter gaan beheersen. Dat is van groot belang voor een goede aansluiting op het vervolgonderwijs, de arbeidsmarkt en om goed mee te kunnen doen in de maatschappij. Op verschillende manieren is aan dit doel gewerkt. Zo krijgen scholen de subsidie *verbetering basisvaardigheden* om evidence-informed te werken aan de basisvaardigheden van leerlingen in het primair onderwijs (po) en voortgezet onderwijs (vo). In totaal is nu 95% van de leerlingen bereikt. Daarnaast zijn in 2025 de definitieve conceptkerndoelen voor alle negen leergebieden opgeleverd, waardoor een belangrijke stap is gezet om tot een actueel en duidelijk curriculum en opdracht aan scholen te komen. Ook is evidence-informed onderwijs in 2025 op verschillende manieren gestimuleerd, bijvoorbeeld door hoogwaardige en betrouwbare kennis over effectief onderwijs toegankelijker te maken.

Verbetering van de onderwijskwaliteit in het mbo

Het doel van OCW is dat mbo-studenten na hun opleiding goed kunnen functioneren in de maatschappij, het beroep en, indien gewenst, soepel doorstromen naar het vervolgonderwijs. Om dit doel te bereiken is in 2025 verder gewerkt aan het versterken van de kwaliteit van het onderwijs en de examinering in de basisvaardigheden. Voor startende mbo-studenten is er geïnvesteerd om taal- en rekenachterstanden op korte termijn weg te werken. Daarnaast is gewerkt aan het herijken van de taaleisen voor Nederlands en de bijhorende examinering op basis van een adviesrapport van een expertgroep. Tot slot is het wetsvoorstel ten aanzien van de hernieuwde inrichting van het burgerschapsonderwijs eind 2025 voor advies aangeboden aan de Raad van State en heeft het wetsvoorstel over aanvullende eisen mbo-docenten basisvaardigheden in de tweede helft van 2025 de internetconsultatie doorlopen.

Consistente sturing en duidelijkheid in rollen en bekostiging

Wij willen zorgen voor helderheid in rollen van alle betrokkenen in het onderwijsveld. Wij werken aan wetgeving (zoals het wetsvoorstel ten aanzien van eisen aan bestuurders), en ook door financieringsstromen te bundelen. Er is gewerkt aan beleid op basis van vijf uitgangspunten die eerder beschreven zijn in de herijkingsbrief van 2024. Het gaat om (1) de overheid die regie neemt, (2) het opstellen van langjarige doelen, (3) structurele bekostiging voor structurele taken, (4) het belang van verdere professionalisering en (5) dat samenwerking de norm wordt. Ook zijn er

inspanningen verricht om de leraar en de schoolleider een stevige stem te geven in onderwijskundige beslissingen die in de school worden genomen, variërend van dagelijkse acties in de klas tot aan strategische keuzes voor de hele organisatie. In lijn met deze visie hebben wij gewerkt aan structurele bekostiging voor structurele taken, bestedingsnormen, omvormen van de kleinescholentoeslag en aan het wetsvoorstel bevordering bestuurlijke kwaliteit en integriteit in het funderend onderwijs. Het conceptwetsvoorstel voor gerichte bekostiging stond begin 2025 open voor internetconsultatie en eind 2025 heeft de Raad van State hierop advies kunnen geven.

Lopende afspraken voor Caribisch Nederland

We werken aan toekomstbestendig beroepsonderwijs voor Caribisch Nederland. In 2025 is een wetsvoorstel voorbereid waarmee OCW komt tot één wettelijk stelsel voor Europees en Caribisch Nederland voor het mbo, volwassenonderwijs en voortijdig schoolverlaters.

Onderwijshuisvesting

We hebben gemeenten en schoolbesturen in 2025 ondersteund bij het dragen van verantwoordelijkheid voor de onderwijshuisvesting door professionalisering, standaardisatie, kennisuitwisseling en innovatie ten bate van schoolgebouwen. Zo is een wetsvoorstel, dat tot doel heeft gemeenten en schoolbesturen meer planmatig te laten samenwerken bij de bouw en het onderhoud van schoolgebouwen, in 2025 naar de Tweede Kamer gestuurd. Daarnaast is het Innovatieprogramma Onderwijshuisvesting (NGF) van start gegaan met 27 innovatieve scholenbouwprojecten.

Nieuwkomersonderwijs

Door in te zetten op de kwaliteit en toegankelijkheid van het nieuwkomersonderwijs zorgen wij ervoor dat ook kinderen uit het buitenland die het Nederlands nog niet machtig zijn, onderwijs op hun niveau kunnen volgen en kunnen deelnemen en bijdragen aan de Nederlandse maatschappij. Wij zijn in 2025 gestart met de voorbereiding van een wetsvoorstel om het nieuwkomersonderwijs te bestendigen en te optimaliseren met name vanwege de toename van nieuwkomers. Ook is de wettelijke evaluatie van de tijdelijke onderwijsvoorzieningen voor Oekraïense ontheemden afgerond en zijn de onderwijsbepalingen in de implementatiewetgeving voor het Migratiepact naar de Tweede Kamer gestuurd. Verder heeft OCW bijgedragen door ondersteuning te bieden aan scholen en hen in staat gesteld om in noodsituaties nieuwkomers onderwijs te bieden, onder meer door het toekennen van tijdelijke nieuwkomersvoorzieningen.

Dalende studentenaantallen

Onze inzet is om in (arbeidsmarkt)regio's, waar de impact van de dalende studentenaantallen het grootst is, een kwalitatief goed en divers mbo-, hbo- en wo-aanbod beschikbaar te houden. Voor het mbo en hbo zijn daarom in 2025 financiële middelen voor vitale opleidingen in krimpregio's ter beschikking gesteld, om te voorkomen dat in regio's met dalende studentenaantallen cruciale hbo-opleidingen verdwijnen. De middelen ondersteunen maatregelen om vitale opleidingen te behouden, regionaal samen te werken en het aanbod beter te laten aansluiten op de arbeidsmarkt.

Verder zijn met ingang van 2025 de kwaliteitsmiddelen van hogescholen en universiteiten structureel toegevoegd aan de vaste voet, dit ondersteunt de budgettaire stabiliteit en voorspelbaarheid.

Innovatie en digitalisering in het vervolgonderwijs

Door in te zetten op innovatie en digitalisering draagt OCW bij aan toekomstbestendige onderwijskwaliteit in het vervolgonderwijs. We hebben in 2025 hierop ingezet via het Nationaal Groeifonds (NGF) programma *Npuls*. Ook is gewerkt aan de borging van de cyberveiligheid in het mbo, hbo en wo om de digitale weerbaarheid te vergroten en een beschermde leer- en onderzoeksomgeving te bieden, onder andere met het programma MBO digitaal veilig en de voorbereidingen om het hbo en wo onder te brengen in de aanstaande Cyberbeveiligingswet (Ministerie van JenV). Daarnaast is met het programma Digitaal Bekwaam gewerkt aan de ict-bekwaamheid van onderwijsprofessionals. Tot slot is ingezet op het vergroten van het aandeel mbo-instellingen met practoraten om praktijkgericht onderzoek en innovatie te versterken.

Grip op internationale studenten

Het Wetsvoorstel internationalisering in balans (WIB) is doorgezet, in aangepaste vorm, om de positie van het Nederlands als onderwijstaal te gaan versterken. Naar aanleiding van de aangenomenmotie Krul c.s is een nota van wijziging bij de WIB geschreven: de toets anderstalig aanbod is niet langer van toepassing op het bestaande anderstalige aanbod. De nota van wijziging ligt momenteel voor bij de Raad van State voor advies. Verder is de Nederlandse inzet op gebalanceerde mobiliteit in Europa gecontinueerd. Mede op initiatief van Nederland wordt er onderzoek gedaan naar gebalanceerde mobiliteit waarbij zowel positieve als negatieve effecten worden meegenomen. Verder is het *NL Scholarship programma*, waarmee internationale diplomastudenten ondersteund worden om in Nederland te komen studeren, aangescherpt waardoor er gerichter wordt ingezet op het aantrekken van diplomastudenten die voor Nederland van maatschappelijke meerwaarde kunnen zijn.

Internationale samenwerkingen en kennisveiligheid

De investeringen in universiteiten, hogescholen, onderzoek, wetenschap en innovatie zijn verminderd. Er zijn daarom scherpe keuzes gemaakt waaronder de continuering op Europese en internationale samenwerking. Dit versterkt de positie van de Nederlandse wetenschap en de concurrentiepositie en geeft schaalvoordelen. Een belangrijk programma voor OCW op dit gebied is de *Matchingregeling Horizon Europe*. Dit is een regeling waarmee deelname aan *Horizon Europe*, een programma voor de financiering van onderzoek en innovatie, gestimuleerd wordt. NWO heeft daarnaast op ons verzoek het *Tulp Fonds* voor internationale topwetenschappers gelanceerd waarmee excellente topwetenschappers van buiten Europa naar Nederland worden aangetrokken. Ook zijn de investeringen in (internationale) grootschalige wetenschappelijke infrastructuren (GWI) voortgezet, bijvoorbeeld via de *Nationale Roadmap GWI 2021*, de *Einstein Telescope* en de aanvraag van EU-financiering voor de bouw van een AI-fabriek in Groningen. Internationale samenwerking betekent enerzijds openheid en toegankelijkheid en anderzijds het beschermen van de nationale veiligheid inclusief kennisveiligheid, zeker in deze tijd van oplopende geopolitieke spanningen. In 2025 hebben wij en de kennissector gewerkt aan het wetsvoorstel screening kennisveiligheid (onder andere de

internetconsultatie en verschillende uitvoeringstoetsen), de versterking van het Loket Kennisveiligheid en het opstellen van landelijke risico-indicatoren voor kennisinstellingen. Ook is 17,6 miljoen beschikbaar gesteld voor de instellingen om sensitieve kennis en technologie te beschermen en is gewerkt aan de Europese aanpak van kennisveiligheid.

Kennisontwikkeling voor Nederland

Het beleid van OCW is erop gericht de verbinding tussen kennisinstellingen en de samenleving te versterken en de economische en maatschappelijke impact van onderzoek en wetenschap middels valorisatie te vergroten. Wij stimuleren dit onder andere door de doorontwikkeling van de programma's van de Nationale Wetenschapsagenda (NWA) te faciliteren en door het verhogen van het budget van het Kennis- en innovatieconvenant (KIC, in samenwerking met EZ). Ook liepen de Nationaal Groeifondsprojecten *Biotech Booster* en *Big Chemistry* in 2025 door. Een hoogtepunt daarin was de definitieve toekenning van de NGF-gelden aan *Biotech Booster*. Wij keren daarnaast de *Faculty of impact* (in samenwerking met EZ) beurs uit aan onderzoekers die ondernemerschap en wetenschappelijk onderzoek willen combineren. Ook is het werkplan van *Open Science NL* uitgevoerd. Daarnaast is de samenwerking tussen onderzoek en wetenschap met defensie versterkt zoals aangekondigd in *de Defensie Strategie voor Industrie en Innovatie 2025-2029* (onder andere binnen de NWA en het KIC).

Samenwerking en profilering in de wetenschap

We hebben ingezet op efficiënte samenwerking tussen universiteiten, hierdoor is de toegankelijkheid en kwaliteit van onderwijs en onderzoek hoog gebleven. Door het verstrekken van financiële middelen voor sectorplannen hebben wij gestimuleerd dat instellingen landelijk samenwerken en gezamenlijke scherpe keuzes maken (taakverdeling en profilering). Sectorplannen dragen bij aan de kwaliteit van onderzoek en onderwijs. Ze dragen ook bij aan het creëren van rust en ruimte in het wetenschappelijke onderwijs en onderzoek door het bieden van vaste contracten. In 2025 hebben wij, op basis van de eindevaluaties van de sectorplannen 2019-2024, besloten om de middelen voor deze plannen te continueren in de rijksbijdrage aan de universiteiten.

Controle uitwonendenbeurs

Wij hebben besloten om alle financiële maatregelen, die tussen 2012 en juni 2023 genomen zijn op grond van de risicogerichte controlewerkwijze, terug te draaien. Alle boetes en terugvorderingen die tussen 2012 en juni 2023 zijn opgelegd aan studenten, die op basis van het voormalige selectieproces zijn geselecteerd, worden door ons terugbetaald. Studenten die hierdoor de uitwonendenbeurs zijn misgelopen, terwijl ze wel ingeschreven zijn gebleven op het adres waar ze gecontroleerd zijn, krijgen die uitwonendenbeurs alsnog. Dit is een complexe opgave die zorgvuldige voorbereiding vergt. Zo moeten er aparte ICT-applicaties worden ontwikkeld. Ook blijkt het niet altijd mogelijk om contact te leggen met (oud-)studenten, omdat contactgegevens ontbreken of verouderd zijn. Daarnaast moet er rekening gehouden worden met de omstandigheden van de (oud-)student, zoals het feit dat er (oud-)studenten zijn die achterstanden hebben in het aflossen van hun schuld bij DUO. Sinds september 2025 zijn wij begonnen met het uitvoeren van de eerste herzieningen en de daarbij behorende terugbetalingen. We werken aan een nieuw controleproces voor de uitwonenden-

beurs. Er wordt toegewerkt naar een interventieladder met verschillende controle-instrumenten. Ook worden er stappen gezet om te komen tot een nieuw risicogericht selectiemodel.

Tegemoetkoming studenten uit leenstelselperiode

De tegemoetkoming voor studenten die zonder basisbeurs onder het leenstelsel hebben gestudeerd is een gebaar voor studenten in de periode dat er geen basisbeurs in het hbo en wo is geweest. Daarnaast keert de voucher vervangende tegemoetkoming vanaf 2025 een bedrag uit ter vervanging van de studievoorschotvoucher die de eerste vier cohorten studenten onder het leenstelsel konden inzetten voor een nieuwe opleiding. De uitvoering loopt nog een aantal jaar door. In 2025 is ook gewerkt aan het wetsvoorstel om een aanvullende tegemoetkoming, beschikbaar gesteld door kabinet Schoof, voor studenten die zonder basisbeurs onder het leenstelsel hebben gestudeerd mogelijk te maken.

Goed en voldoende onderwijspersoneel

Wij zetten middels de lerarenstrategie in op voldoende leraren en schoolleiders die goed zijn opgeleid, hun vakkennis bijhouden en met plezier in een aantrekkelijke omgeving werken.

Lerarenstrategie

Met de lerarenstrategie zetten wij in op aantrekkelijk werk en goed werkgeverschap voor goed opgeleide leraren, docenten en schoolleiders die met plezier werken in het onderwijs. Daarnaast werkt een groot aandeel po-, vo- en mbo-onderwijslocaties mee aan solidariteit en samenwerking in de onderwijsregio's vanwege structurele tekorten aan onderwijspersoneel in een krappe arbeidsmarkt. Met ondersteuning van de Realisatie-Eenheid (RE) zijn er afspraken gemaakt over het aantrekken, opleiden, behouden en professionaliseren van onderwijspersoneel. De tekorten zijn ongelijk verdeeld tussen en binnen regio's. In de ondersteuning wordt daarom door de RE gewerkt met een aanpak die ruimte laat voor regionale differentiatie.

Wij hebben in 2025 de opleiding en professionalisering van onderwijspersoneelondersteund via subsidies en beurzen, zoals de *lerarenbeurs* (4664 aanvragen) en de *Subsidieregeling voor het opleiden van onderwijsondersteunend personeel tot leraar* (*SOOL)* (759 aanvragen) waarmee onderwijsassistenten en leraarondersteuners worden geholpen bij het volgen van de opleiding tot leraar. Verder is in 2025, door de vertegenwoordiging van de beroepsgroep, het advies voor de herijking van de bekwaamheidseisen van leraren in het primair onderwijs (po), voortgezet onderwijs (vo) en docenten en instructeurs in het mbo opgeleverd, waarin de bekwaamheidseisen concreter en specifieker zijn geformuleerd. In het *Opleidingsberaad Leraren* coördineren we vervolgens samen met lerarenorganisaties, werkgevers en lerarenopleidingen de onderlinge samenwerking rond de ontwikkeling en bijstelling van kaders voor de opleidingen voor leraren.

Daarnaast wordt met de meerjarige campagne *Werken met de Toekomst* een positief en realistisch beeld van werken in het onderwijs geschetst. De zij-instroom via het traject *Zij-instroom in Beroep* blijft een gedegen stroom nieuwe leraren en docenten opleveren in alle sectoren en is de instroom op de pabo opnieuw gestegen. Om het aantrekkelijker te maken voor leraren die meer uren willen en kunnen werken, is een driejarige pilot gestart hoe meerurenmaatwerk daarbij helpt. Ook is er in het mbo in het kader van

de Werkagenda mbo 2023-2027 ingezet op positieve ontwikkelingen op het gebied van de inschaling, werkdruk, en professionalisering van onderwijspersoneel en begeleiding van startend onderwijspersoneel. Tot slot is het wetsvoorstel Strategisch Personeelsbeleid en Arbeidsmarktmaatregelen naar de Raad van State verzonden.

Sociale veiligheid en gelijke behandeling

Wij hebben gewerkt aan sociale veiligheid en gelijke behandeling zodat iedereen in Nederland op een vrije en volwaardige manier kan deelnemen aan de samenleving. Zo is in 2025 verder uitvoering gegeven aan *de OCW Agenda tegen Discriminatie en Racisme*. Er zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd, onder andere naar de effectiviteit van maatregelen tegen discriminatie en racisme in de OCW-sectoren. Ten aanzien van het koloniaal verleden zijn verschillende beleidsintensiveringen met de middelen van *het proces na de komma* ingezet. Zo wordt een handreiking ontwikkeld voor docenten over hoe zij het koloniaal- en slavernijverleden in de klas kunnen behandelen en wordt gewerkt aan een bronnenbank.

Sociale veiligheid in het funderend onderwijs

Wij beogen de veiligheid van leerlingen en medewerkers in het funderend onderwijs verder te verbeteren. De ervaren veiligheid van leerlingen en medewerkers in het funderend onderwijs is hoog (95% – 98%). Er is in 2025 gewerkt aan drie wetsvoorstellen die moeten zorgen voor een nadere inkleuring van de zorgplicht van schoolbesturen, de intensivering van de VOG-screening en een voorstel dat het landelijk zicht op de veiligheid van leerlingen in het funderend onderwijs verbetert. Verder investeerden wij in de sociale veiligheid op scholen via de *instellingssubsidie stichting School & Veiligheid.*

Sociale veiligheid mbo, hbo, wo en wetenschap

We hebben in 2025 ingezet op het voorkomen en aanpakken van ongewenst gedrag, zodat iedereen zich veilig voelt in het vervolgonderwijs en de wetenschap. Er is, samen met het veld een aanpak opgesteld voor een *wettelijke zorgplicht* en er is een wetsvoorstel *meld- en overlegplicht voor zedenmisdrijven* voorgelegd aan de Tweede Kamer. Daarnaast is er onderzoek gedaan naar de klacht- en meldvoorzieningen van studenten en medewerkers in het hoger onderwijs. Met de eerste subsidieronde van het landelijk subsidieprogramma in het hoger onderwijs en de *Werkagenda mbo*wordt verder ingezet op sociale veiligheid in het mbo binnen de instelling en in de beroepspraktijkvorming.

Informeel en veilig onderwijs

Net als in het reguliere onderwijs, moeten kinderen in het informele onderwijs zich veilig kunnen ontwikkelen en beschermd worden tegen ongewenste beïnvloeding. Wij hebben in 2025 uitvoering gegeven aan dit doel door middel van een aantal maatregelen. Zo worden organisaties gestimuleerd om een VOG aan te vragen voor al hun vrijwilligers die met kinderen werken om de (sociale) veiligheid te bevorderen. Verder moet het wetsvoorstel *toezicht informeel onderwijs,* waarvan de internetconsultatie in 2025 was afgerond, regelen dat er kan worden opgetreden bij onveilige situaties in het informeel onderwijs.

Tegengaan stagediscriminatie in het vervolgonderwijs

Wij willen stagediscriminatie in het onderwijs tegengaan zodat iedere student gelijke kansen krijgt om zijn of haar opleiding succesvol af te ronden. Met het *Stagepact mbo* en het *Manifest en Werkprogramma tegen stagediscriminatie in het hbo en wo* hebben wij ook in 2025 inspanningen verricht om dit doel te bereiken. Hierin staan afspraken met onderwijsinstellingen, werkgevers en andere partijen over maatregelen tegen stagediscriminatie. De Tweede Kamer is in de Kamerbrief over de midterm review van de Werkagenda mbo geïnformeerd over de voortgang van het *Stagepact mbo*.

Perspectief en zekerheid voor wetenschappers

Om divers talent voor de wetenschap te ontwikkelen, aan te trekken en te behouden is gewerkt aan meer werkzekerheid, erkenning en waardering voor personen in de wetenschap. Met het programma *Erkennen & Waarderen* ontstaat er ruimte voor de erkenning en waardering van verschillende kwaliteiten die wetenschappers kunnen hebben. Universiteiten ontvingen daarnaast ook geld om de positie, ondersteuning en onderzoekstijd van jonge onderzoekers te verbeteren (amendement Bontenbal) en de werkdruk te verlagen (restant stimuleringsbeurzen en amendement Eerdmans). Verder is er in 2025 gewerkt aan een vervolg op het *Nationaal Actieplan diversiteit en inclusie hoger onderwijs en onderzoek*.

Protesten op universiteiten en hogescholen

Het Israëlisch-Palestijns conflict leidde in verschillende steden tot studentenprotesten. Universiteiten en hogescholen zijn op de proef gesteld omdat ze enerzijds ruimte willen bieden aan de protesten en zorgen dat deze in goede banen werden geleid en anderzijds een veilige leer- en werkomgeving willen bieden. Intensief contact tussen OCW, UNL, VH en individuele instellingen heeft geleid tot maatregelen om de veiligheid te vergroten.

Acceptatie, veiligheid en gelijke behandeling

Wij hebben nationaal ingezet voor gelijke behandeling en voor het versterken van persoonlijke vrijheden zoals keuzevrijheid en zelfbeschikking. Zo is er een versterkte aanpak lhbtiq+ veiligheid en zetten wij ons in voor een veilige schoolomgeving met als doel het gevoel van veiligheid van leerlingen en personeel te vergroten. Verder wordt de sociale acceptatie, veiligheid en emancipatie van lhbtiqa+ personen verbeterd op lokaal niveau door middel van het *Programma Regenboogsteden.* Ook zijn er verschillende allianties waarin wordt samengewerkt: *Verandering van Binnenuit, Kleurrijk en Vrij en Act4respect.*

Gelijke positie vrouwen en mannen op de arbeidsmarkt

We hebben, met de uitvoering van de topvrouwenwet, ingezet op het bevorderen van een evenredige vertegenwoordiging van vrouwen in leidinggevende posities in de publieke en private sectoren. Het bedrijfsleven wordt via de SER geholpen om te rapporteren over de genderbalans in de top van de private sector. In 2025 heeft een recordaantal bedrijven hierover gerapporteerd. Ook ligt het aantal vrouwelijke commissarissen bij beursgenoteerde bedrijven op 44%. Verder hebben wij ingezet op het verbeteren van de positie van financieel kwetsbare vrouwen onder andere via de alliantie *Financieel Sterk door Werk*, een onderzoeksprogramma

Economische Veerkracht van vrouwen NWO en subsidies aan *Single Super Mom.* Daarnaast is met de *alliantie Politica* gewerkt aan een gelijkere representatie van vrouwen in de politiek.

Tegengaan van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld

Wij werken met verschillende maatregelen aan het voorkomen, signaleren en bestrijden van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. Met de uitvoering van het *Nationaal Actieprogramma Aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld* (NAP) wordt hier invulling aangegeven. Verder is het programma *Veilige Steden* uitgebreid om de veiligheid van vrouwen en meisjes in publieke ruimten te verbeteren.

Iedereen is nodig

Wij hebben inspanningen verricht zodat iedereen in Nederland zo goed mogelijk kan meedoen in de samenleving en ieders talent benut kan worden.

Passend onderwijs

Sinds de invoering van passend onderwijs in 2014 hebben scholen een zorgplicht en zijn samenwerkingsverbanden verantwoordelijk voor een dekkend netwerk van voorzieningen. Het doel is dat alle kinderen, met en zonder ondersteuningsbehoefte, een passende plek krijgen. Ook in 2025 is de verbeteraanpak passend onderwijs doorgezet met daarin 25 maatregelen gericht op het versterken en verbeteren van het stelsel van passend onderwijs. Deze aanpak is gericht op alle actoren in het stelsel, van leerlingen en ouders, tot scholen en samenwerkingsverbanden. Daarin worden zeven maatregelen met voorrang opgepakt. Het gaat dan bijvoorbeeld om een wetsvoorstel voor het terugdringen van schoolverzuim van leerlingen, het vergroten van de mogelijkheden voor maatwerk en het komen tot een landelijke norm voor ondersteuning die alle scholen aan leerlingen moeten bieden.

Betere doorstroom naar en binnen het voortgezet onderwijs

Het funderend onderwijs is de basis voor een goede onderwijsloopbaan voor alle leerlingen. Daarbij is het van belang dat het verschil in onderwijspositie tussen leerlingen op basis van hun ouders' onderwijspositie afneemt. Zo wordt met de subsidieregeling *Verbinding po-vo* gestimuleerd dat po- en vo-scholen samenwerken om de overgang van po naar vo soepeler te laten verlopen. Ook is er een handreiking ontworpen om scholen te ondersteunen bij het geven van schooladviezen in groep 8. Daarnaast is gewerkt aan het vergroten van de aantrekkingskracht van schoolvestigingen met een breed aanbod aan onderwijsrichtingen op één locatie.

Maatschappelijke diensttijd (MDT)

MDT biedt jongeren tussen de 12 en 30 jaar de kans om hun talenten te ontwikkelen, vrijwillig iets te betekenen voor een ander of de samenleving en mensen te ontmoeten buiten hun eigen leefwereld. Na het eerdere voornemen in het hoofdlijnenakkoord van het kabinet Schoof om de subsidie voor MDT af te schaffen, leidde het amendement Bontenbal c.s. tot het opnieuw opnemen van structureel jaarlijks €130,0 miljoen beschikbaar

voor MDT. Vanuit de subsidieregeling 2025 zijn er 85 projecten gehonoreerd. Hierdoor zijn ruim 61.000 MDT-trajecten gefinancierd en waren er ongeveer net zo veel deelnemers.

Sociaal domein

Onze inzet is dat leerlingen zich kunnen focussen op leren en ontwikkelen en dat leraren zich kunnen richten op het bieden van goed onderwijs. Met programma's als de *Brugfunctionaris* en *School & Omgeving* werken wij aan het wegnemen van de effecten van negatieve omgevingsfactoren in de klas en het bieden van extra activiteiten buiten en aanvullend op de schooltijd. De *Gelijke Kansen Alliantie* (GKA) werkt samen met coalities van verschillende partijen aan interventies om onderwijskansen te bevorderen. Voor het programma *Schoolmaaltijden i*s €130,0 miljoen aan subsidie verstrekt aan *het Jeugd Educatie Fonds* en *het Nederlandse Rode Kruis* voor het programma in Europees Nederland. Daarnaast is € 1 miljoen ingezet op Caribisch Nederland. Het programma beoogt dat leerlingen met een gevulde maag lessen volgen. Een kind kan immers beter leren met een gevulde maag.

Waardering voor kennis en kunde

Wij willen dat studenten hun talenten maximaal kunnen ontplooien en hun kansen op duurzaam werk vergroten. Om dit te bereiken hebben wij met de *Werkagenda mbo* en met partijen in en rond het mbo inspanningen verricht voor een gelijkwaardige behandeling van mbo-studenten. Steeds meer mbo-studenten nemen deel aan het studentenleven en mbo-instellingen introduceren collegekaarten. Ook zijn met de *Werkagenda mbo* maatregelen getroffen die bijdragen aan gelijke kansen in het mbo. Maar nog niet alle (groepen) studenten profiteren van de inzet: er zijn grote verschillen tussen en binnen instellingen. Daarnaast is er ook in 2025 ingezet omvoortijdig schoolverlaten (vsv) te voorkomen en terug te dringen. Ook is de Wet van school naar duurzaam werk die jongeren ondersteunt bij de overgang van het onderwijs naar de arbeidsmarkt in 2025 aangenomen door de Tweede Kamer en op 1 januari 2026 in werking getreden.

Opleiden voor de arbeidsmarkt van de toekomst

We hebben als doel dat iedere student in elke regio nu en in de toekomst wordt opgeleid om een waardevolle bijdrage te leveren aan de samenleving en de economie, passend bij de talenten van de student. Vanuit de *Werkagenda mbo* is er in 2025 op verschillende manieren ingezet op het verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en de arbeidsmarkt. Zo is verder ingezet op een goede loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) wat bijdraagt aan een optimale match tussen capaciteiten, affiniteiten en arbeidsmarktperspectief. Ook hebben wij in 2025 samen met partners uit onderwijs en bedrijfsleven gewerkt aan het *bbl-offensief* voor het versterken en bekender maken van de bbl. In 2023 zijn er in het *Stagepact mbo* afspraken gemaakt over voldoende stages van goede kwaliteit, het tegengaan van stagediscriminatie en stagevergoedingen. In 2025 is onverminderd gewerkt aan uitvoering van deze afspraken. Daarnaast werken wij met hbo-en wo-instellingen aan meer regie op het landelijke opleidingsaanbod om in tijden van krimp en krapte een effectief, doelmatig en toegankelijk opleidingsaanbod te behouden. Tevens zijn in het hbo in de domeinen onderwijs, zorg en techniek middelen ingezet om de instroom te verhogen, uitval te verminderen en de aansluiting van opleidingen met de arbeidsmarkt te verbeteren.

Leven lang ontwikkelen (LLO)

Met de beleidsagenda LLO werken wij om werkenden en werkzoekenden de mogelijkheid te geven om blijvend bij te kunnen bijdragen aan de maatschappij. In 2025 is vanuit het NGF besloten de tweede tranche middelen voor het *LLO Collectief* ter waarde van € 43,0 miljoen definitief toe te kennen. Ook is de loopbaanpagina *Leeroverzicht* ontwikkeld ten behoeve van het oriënteren op werk en welke scholing hierbij hoort, waaronder ook een doorverwijzing scholingsadvies (werkcentra) en sectorale ontwikkelpaden. Om te werken aan een meer op vaardigheden gerichte arbeidsmarkt is een gemeenschappelijke skillstaal ontwikkeld. De eerste versie van deze taal, *CompetentNL*, is in 2025 opgeleverd. Daarnaast is ingezet op de opschaling van publiek-private samenwerking op het gebied van LLO en is met *LLO Katalysator* geïnvesteerd in de samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijs. Tot slot is deverkenning naar een gerichte uitbreiding van de wettelijke taak met betrekking tot bij- en omscholing voor het vervolgonderwijs opgeleverd door een extern consortium.

Regionale samenwerking vo-mbo-hbo

Wij hebben regionale samenwerking gestimuleerd tussen het v(s)o, mbo en hbo, zodat leerlingen en studenten makkelijker doorstromen en iedereen de kans krijgt zich optimaal te ontwikkelen. In 2025 is er subsidie (€ 30,7 miljoen) vanuit de subsidieregeling Versterking Aansluiting Beroepsonderwijskolom (VABOK) beschikbaar gesteld voor samenwerkingsverbanden (v(s)o, mbo en hbo om de aansluiting te verbeteren van een opleidingsroute tussen v(s)o-mbo en mbo-hbo. Deze subsidie zetten samenwerkingsverbanden in voor de programmatische aansluiting binnen de beroepsonderwijskolom, een doorlopende LOB-lijn en bovensectorale activiteiten.

Nationaal Versterkingsplan Microchip-talent

Wij willen, met het Nationaal Versterkingsplan van Microchip-talent, zo snel mogelijk extra technisch talent opleiden, die hun werkkring daadwerkelijk kiezen in de microchipindustrie. Vanuit de vier regio's: Brainport, Twente, Zuid-Holland en het Noorden is ingezet op het initiële onderwijs en LLO, zodat het extra technische talent voor de schaalsprong van de industrie wordt opgeleid.

Brede welvaart

Het CBS stelt sinds 2021 departementale factsheets brede welvaart op, ter ondersteuning van de integratie van brede welvaart in overheidsbeleid, als aanvulling op de al langer bestaande Monitor Brede Welvaart (sinds 2017). Sinds 2025 worden deze factsheets uitgebracht als bijlage bij het jaarverslag. De OCW factsheet laat een breed spectrum van OCW-beleidsterreinen zien in de vorm van indicatoren die een relatie hebben met (het streven naar) brede welvaart. Zo speelt bijvoorbeeld kwalitatief goed onderwijs en een leven lang ontwikkelen voor iedereen een sleutelrol in het realiseren van brede welvaart. De factsheets zullen we blijven gebruiken bij het monitoren van brede welvaart.

Klimaat en energie

OCW heeft als doel dat iedereen meekan in de klimaat- en energietransitie en dat bestaande ongelijkheden in onderwijs, cultuur en wetenschap niet vergroot worden. Het*Programma Onderwijshuisvesting*(POHV) heeft gezorgd voor meer kennisdeling, standaardisatie en opschaling van bewezen aanpakken om de beschikbare middelen voor de verduurzaming van scholen zo doelmatig mogelijk te besteden. De *Routekaart Duurzame Cultuursector* en het *Kennis- en Innovatieplatform Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed* helpen de culturele sector te verduurzamen. Daarnaast investeerden OCW en VRO in de versterking van duurzaamheidsleningen bij het Nationaal Restauratiefonds voor monumentaal maatschappelijk vastgoed. Wij werken aan betekenisvolle jongerenparticipatie via de challenge *Duurzaamheid in het Onderwijs* en de organisatie van jongerentafels. Via het Klimaatfonds startten wij met de uitvoering van de subsidieregeling *Praktijkleren voor de energie- en klimaattransitie* en het project *Vrouwen in de techniek: versnellen gendergelijkheid in het onderwijs*.

Versterking culturele en creatieve sector

Cultuur is een onmisbaar onderdeel van een democratische samenleving en de culturele en creatieve sector, zoals media, design en podiumkunsten, dragen bij aan het verdien- en concurrentievermogen van Nederland. Wij hebben inspanningen verricht in 2025 om een sterker cultureel en creatief klimaat te creëren.

Bibliotheken en leesbevordering

In 2025 is blijvende inzet verricht om een toekomstgerichte bibliotheek in elke gemeente te realiseren. Tevens is er geïnvesteerd in het versterken van de samenwerking tussen bibliotheken en het onderwijs. Zo is de structurele financiering voor de aanpak *Bibliotheek op School* (DBoS) geregeld en is gewerkt aan de wijziging van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) waarbij een zorgplicht voor gemeenten en provincies wordt geïntroduceerd om te zorgen voor voldoende en volwaardige bibliotheekvoorzieningen op redelijke afstand van inwoners.

Archiefwet

De Archiefwet 1995 wordt gemoderniseerd, zodat ze beter uitvoerbaar wordt. Met de modernisering, en de versterking van het toezicht op de uitvoering van deze wet, wil het kabinet bevorderen dat overheidsorganisaties hun (digitale) informatie effectief gaan beheren. In 2025 hebben wij samen met de bestuurlijke en professionele belanghebbenden een meerjarig implementatieprogramma opgezet. Daarnaast is structureel geïnvesteerd in een selectieregister, en in het scholings- en onderwijsaanbod voor archief- en informatieprofessionals.

Erfgoed

We hebben in 2025 ingezet om erfgoed door te geven in goede staat aan volgende generaties. Zo is op het monumentenbeleid de *Subsidie instandhouding monumenten* (Sim) opgehoogd en is een Rijkssubsidieregeling voor grote restauraties aangekondigd. Verder zijn ook de leenmogelijkheden voor eigenaren via het Nationaal Restauratiefonds versterkt. Daarnaast is in 2025 een nieuw Rijksmuseum aangekondigd: Panorama Mesdag, dat gaat zorgen voor een nieuw deel van de Rijkscollectie.

Cultuurbeoefening

We hebben gewerkt aan een gezonde infrastructuur voor cultuurbeoefening binnen het onderwijs in Nederland en het Caribisch deel van het Koninkrijk. Van de eerste kennismaking op jonge leeftijd – via cultuureducatie op school en cultuurbeoefening in de vrije tijd – naar amateurkunstverenigingen of erfgoedparticipatie voor (jong)volwassenen. Hiervoor zijn begin 2025 afspraken gemaakt tussen OCW, VNG en IPO. De bestuurlijke afspraken zetten in op drie ambities: een sterk ecosysteem voor cultuurbeoefening, het centraal stellen van de cultuur- en erfgoedbeoefenaar en het versterken van de verbinding tussen cultuur en maatschappelijke opgaven.

Basisinfrastructuur 2025-2028

Wij willen een stevig en divers cultureel fundament voor de toekomst. Op 1 januari 2025 is de nieuwe subsidieperiode (2025-2028) voor de culturele basisinfrastructuur gestart. Samen met de rijkscultuurfondsen wordt een hoogkwalitatief cultureel aanbod ondersteund dat toegankelijk is en gespreid over het land. Op basis van onder andere het advies van de Raad voor Cultuur is bekeken welke verbeteringen vanaf 2029 in het subsidieproces nodig zijn. De eerste stappen zijn in 2025 gezet om de subsidietermijn van vier naar maximaal acht jaar te verlengen.

Eerlijke beloningen (fair pay) in de culturele sector

Per 2025 zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor eerlijkere betalingen (fair pay). Culturele instellingen die vanuit de basisinfrastructuur (bis) subsidie van de Rijksoverheid ontvangen, zijn vanaf 2025 verplicht tot fair pay. Voor deze instellingen geldt dat zij zich per 1 januari 2025 moesten verbinden aan collectieve tariefafspraken.

Versterking mediasector en hervorming landelijke publieke omroep

We hebben inspanningen verricht om een veilige en vrije omgeving voor journalisten te creëren en iedereen in Nederland te voorzien van een onafhankelijke nieuwsvoorziening. Daarnaast is maatschappelijke weerbaarheid tegen desinformatie en het voorkomen van wantrouwen tegen onafhankelijke nieuwsvoorzieningeen belangrijk doel.

Landelijke publieke omroep

In 2025 hebben we verder gewerkt aan de hervorming van het landelijke publieke omroepbestel zodat deze omroep ook in de toekomst zijn onmisbare rol in de samenleving kan vervullen. Zo is in 2025 het wetsvoorstel gepubliceerd waardoor de hervorming van de landelijke publieke omroep in de tijd mogelijk kan worden gemaakt door de huidige erkenningsperiode met twee jaar te verlengen tot en met 2028. Verder is ook gewerkt aan het wetsvoorstel waarmee vanaf 2027 de rijksmediabijdrage als gevolg van bezuinigingen wordt verlaagd.

Regionale en lokale journalistiek

OCW heeft in de regionale en lokale journalistiek geïnvesteerd door de lokale publieke omroepen te versterken en steun te verlenen aan fondsen voor onder meer onderzoeksjournalistiek en private media. Ook is er bijgedragen aan een veilige werkomgeving voor journalisten via *PersVeilig*. In 2025 is het wetsvoorstel versterking van de lokale publieke omroep aan de Raad van State aangeboden en is de concessie aan de RPO verleend.

Versterken Mediawijsheid

Ons doel is om te zorgen voor een mediawijze samenleving, waaronder weerbaarheid tegen desinformatie. In 2025 is, net als andere jaren, structureel geïnvesteerd in Netwerk Mediawijsheid. Het Netwerk werkt met vier maatschappelijke opgaven: (1) plezier, grip en profijt bij een leven in media, (2) digitale balans, (3) samen sociaal online en (4) weerbaarheid tegen desinformatie.

Werken aan publieke dienstverlening

We hebben gewerkt aan herstel van vertrouwen in de overheid, door consequent te werken met en vanuit de mensen voor wie het OCW-beleid geldt, en de professionals die met hen werken. Ook in 2025 heeft het programma *OCW Open gewerkt* aan transparantie over de totstandkoming van beleid en regelgeving, én reflectie op de gevolgen van beleid en regelgeving voor mensen en organisaties. Wij doen onder andere onderzoek naar maatwerk, stimuleren en richten processen in die bijdragen aan openheid en transparantie, organiseren luistersessies en bouwen aan een netwerk met het veld en samenwerking met de praktijk. Daarnaast is *Lerend OCW* opgezet, een project naar aanleiding van de Controle Uitwonendenbeurs (CUB), om inzichtelijk te maken welke OCW-regelingen mogelijk leiden tot (indirecte) discriminatie.

Realisatie periodieke rapportages / beleidsdoorlichtingen

Tabel 1 Realisatie periodieke rapportages / beleidsdoorlichtingen

BD/PR	Thema	Artikel(en)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Kamerstuk
PR	Strategische evaluatie kansengelijkheid	1,3						x		https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/10/25/kiezen-voor-kansen-strategische-evaluatie-kansengelijkheid-in-het-funderend-onderwijs-2017-2023
PR	Lerarenbeleid primair en voortgezet onderwijs	9			x					https://www.rijksfinancien.nl/sites/default/files/extrainfo/beleidsdoorlichtingen_periodieke%20rapportages/2021%20Lerarenbeleid%20primair%20en%20voortgezet%20ond
BD	Beleidsdoorlichting onderzoek en wetenschapsbeleid	16			x					https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?did=2021D50248&id=2021Z23680
BD	Beleidsdoorlichting cultuurdeelname 2001-2020	14				x				https://open.overheid.nl/documenten/ronl-3696e752cd8ba25841809a0f4f98241a3607104e/pdf
BD	Beleidsdoorlichting erfgoed	14				x				https://open.overheid.nl/documenten/ronl-2e02f5e61ee6fea213c1b5ab481537fb5f2f0116/pdf
PR	Cultuureducatiebeleid 2013-2022	14						x		https://open.overheid.nl/documenten/dpc-ecace0844bc4f3b7aeebcf88cfe5a086b46060ca/pdf
BD	Beleidsdoorlichting artikel 15 Mediabeleid	15				x				https://open.overheid.nl/overheid/openbaarmakingen/api/v0/attachment/ronl-ad5eb45bae61b7df1368aeebac57f304fc004eaa
PR	Periodieke rapportage emancipatiebeleid 2018-2025	25							x	https://open.overheid.nl/documenten/3e5dd2cb-ea4b-4dc7-9d72-98a8fb5051e7/file

Toelichting
Periodieke Rapportage Emancipatiebeleid 2018-2025
Er is in 2025 één Periodieke rapportage afgerond, te weten de Periodieke rapportage Emancipatiebeleid. Deze evaluatie omvat drie conclusies en twee aanbevelingen.

Conclusies:

1. Het emancipatiebeleid heeft aannemelijk bijgedragen aan maatschappelijke verandering en tegelijk is de doeltreffendheid beperkt meetbaar en toerekenbaar.
Veel beleid richt zich op het scheppen van de juiste voorwaarden voor maatschappelijke verandering door agendering, kennisdeling en samenwerking (i.p.v. directe gedragsverandering of harde regulering). Dit is het voorwaardenscheppende karakter van het beleid, en maakt harde effectmetingen en het vaststellen van causale verbanden lastig. De effectiviteit van het beleid kan dus vaak niet causaal worden vastgesteld. Tegelijk blijkt ook voor vrijwel elk deelgebied van het Emancipatiebeleid dat de gekozen instrumenten wel goed aansluiten bij wat bekend is over effectieve beleidsinterventies in de wetenschappelijke literatuur en dat maakt dat het beleid aannemelijk effectief is.

2 . Het voorwaardenscheppende karakter van emancipatiebeleid vraagt een rijkere kijk op doeltreffendheid.
De traditionele benadering van doeltreffendheid, gericht op meetbare effecten en directe causaliteit, sluit beperkt aan bij de aard van emancipatiebeleid. Het beleid richt zich met name op structurele maatschappelijke veranderingen die zich pas op lange termijn en onder invloed van veel factoren en actoren voltrekken. Onderzoekers raden aan om doeltref-

fendheid breder te benaderen en hiervoor te kijken naar het 2019 model van 't Hart en Compton[1] met vier dimensies voor succesvol beleid (programmatisch, procedureel, politiek en duurzaam).

3. De doelmatigheid van het emancipatiebeleid is moeilijk te beoordelen, maar het beleid sluit goed aan bij wetenschappelijke inzichten in vergelijkbare contexten.

De doelmatigheid is moeilijk te beoordelen, omdat de evaluatiestudies die er zijn daar geen uitspraken over doen en er geen systematische monitoring of effectmeting van de doelmatigheid is geweest. Een uitzondering hierop vormen de allianties. Deze zijn wel geëvalueerd en omvatten ongeveer 66% van het emancipatiebudget. De alliantieaanpak lijkt kostenefficiënter dan het afzonderlijk subsidiëren van losse organisaties en projecten. De betrokken onderzoekers van de periodieke rapportage komen, op basis van de literatuurscan en de beleidsreconstructie, tot een afgewogen oordeel van de doelmatigheid, namelijk dat ondanks het ontbreken van onderzoek naar de letterlijke doelmatigheid wel gesteld kan worden dat het emancipatiebeleid werkt met een relatief beperkt budget, overwegend 'zachte' beleidsinstrumenten inzet en goed aansluit bij wetenschappelijke inzichten over wat werkt in vergelijkbare contexten. Verdere versterking van monitoring, prioritering en onderbouwing van keuzes is wel nodig om ook op termijn doelmatigheid zichtbaar en navolgbaar te maken.

Aanbevelingen:

1. *Formuleer en gebruik een levende beleidstheorie als fundament voor sturing, prioritering en samenwerking.* Hierin moet oog zijn voor een breed perspectief op beleidssucces en aandacht voor intersectionaliteit en co-creatie.
2. *Bouw een evaluatiehuis dat past bij de aard en complexiteit van het emancipatiebeleid.* Directe effectmetingen zijn bij voorwaardenscheppend beleid lastig, en daarom moet een proportionele, meerlaagse evaluatie-infrastructuur gebruikt worden om beleidsmaatregelen in samenhang te kunnen beoordelen.

[1] Compton, M. & t' Hart, P. (2019) Great Policy Successes. Oxford University Press: Oxford.

Overzicht van risicoregelingen

Tabel 2 Overzicht verstrekte garanties (bedragen x € 1.000)								
Art.	Omschrijving	Uitstaande Garanties 2024	Verleend 2025	Vervallen 2025	Uitstaande garanties 2025	Garantie-plafond	Totaal plafond	Totaalstand risico-voorziening
7	Bouwleningen aan Academische Ziekenhuizen	87.666	0	12.709	74.957	–	176.631	–
14	Indemniteits-regeling	132.142	452.008	252.226	331.924	–	450.000	–
Totaal		**219.808**	**452.008**	**264.936**	**406.881**	**–**	**626.631**	**–**

Toelichting
Voor de academische ziekenhuizen is de garantieregeling sinds 1991 niet meer van kracht, met uitzondering van enkele op dat moment in gang gezette bouwprojecten. Sinds 1996 worden geen garanties meer verstrekt. Deze leningen hebben gemiddeld een looptijd van 40 jaar. Expiratie van deze leningen zal omstreeks het jaar 2035 volledig hebben plaatsgevonden.

De Indemniteitsregeling heeft tot doel een bijdrage te leveren aan het realiseren van tentoonstellingen van bijzonder belang of het tentoonstellen van bijzondere bruiklenen in Nederland door het beperken van de verzekeringskosten van musea. De garantstelling van het Rijk voor schade of verlies tot de eerste 30 procent van de verzekerde waarde (indemniteitsgarantie) van kunstwerken, verlaagt de verzekeringskosten van musea. Het risico is ook te verzekeren op de markt, maar de kosten zijn dan hoger, waardoor er minder budget voor tentoonstellingen overblijft. Daarnaast blijkt dat een indemniteitsgarantie ook als internationaal keurmerk fungeert: buitenlandse publieke en private eigenaren van museale objecten hechten aan de garantstelling vanuit het Rijk. Risicobeheersende maatregelen betreffen onder meer dat alleen erkende musea een aanvraag mogen doen op de indemniteitsregeling bij de Rijksdienst Cultureel Erfgoed die deze aanvraag, mede op basis van een risico-inventarisatie en -analyse, toetst.

Voor het Drents Museum in Assen is op basis van de Indemniteitsregeling een indemniteitsverklaring afgegeven voor de tentoonstelling «Dacia - Rijk van goud en zilver» van maximaal circa € 9 miljoen. Op 25 januari 2025 is het museum getroffen door een diefstal. Daarbij is een aantal stukken van de tentoonstelling ontvreemd die in bruikleen waren verkregen van The National History Museum of Romania. Op basis van de verzekerde waarde van deze objecten is de indemniteitssubsidie vastgesteld op circa € 5,7 miljoen en eind 2025 uitbetaald.

Tabel 3 Overzicht achterborgstellingen (bedragen x € 1.000.000)		
Omschrijving	2024	2025
Achterborgstelling	408,8	411,0

Toelichting
Het Nationaal Restauratiefonds (NRF) verstrekt hypothecaire leningen aan monumenteigenaren van rijksmonumenten om restauraties uit te voeren. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen laagrentende hypothecaire leningen uit het revolving fund en aanvullende financieringen om de gehele restauratieopgave gefinancierd te krijgen. De Achterborgovereenkomst NRF, en de garantie van het Ministerie van OCW, zien alleen toe op de aanvullende financiering. Door deze garantie kan het NRF financiering tegen een lagere rente aantrekken. Deze lagere rente wordt doorgerekend aan de monumenteigenaren zodat deze eigenaren gestimuleerd worden hun monument te restaureren.

Aangezien er een algemeen belang is (gebouwen van nationaal belang) waar een individu lasten van ervaart (hoge onderhoudskosten, beperkte mogelijkheden tot modernisering, dure oplossingen voor bijvoorbeeld energiebesparende maatregelen), wordt gebruik gemaakt van ondersteunende maatregelen. Door middel van deze regeling wordt cultureel erfgoed in stand gehouden en wordt tegelijkertijd minder gebruik gemaakt van de subsidie die het NRF ook uitbetaald.

De NRF Achterborg kan in werking treden en tot daadwerkelijke kasverplichtingen komen wanneer de eigenaren van rijksmonumenten op grote schaal niet meer in staat zijn aan de rente- en aflossingsverplichtingen te voldoen en het eigen vermogen van het NRF is uitgeput. Dit eigen vermogen (voornamelijk vanuit Revolverende Fondsen) is momenteel ruim voldoende voor de dekking van de uitstaande leningen onder de NRF Achterborgstelling.

Openbaarheidsparagraaf

Het Ministerie van OCW heeft in 2022, in het kader van verbetering van de Informatiehuishoudingen het transparanter maken van de organisatie, naast de reeds lopende trajecten, nieuwe initiatieven in gang gezet. Dit mede naar aanleiding van het verschijnen van het rapport Ongekend Onrecht en de inwerkingtreding van de Wet open overheid (Stb. 2021, 499 en Stb. 2021, 500) op 1 mei 2022.

Binnen het ministerie zijn deze ontwikkelingen ondergebracht bij het programma OCW Open dat vier jaar lang werkt aan de opdrachten die voortkomen uit de kabinetsreacties op de rapporten Ongekend Onrecht, Werk aan Uitvoering en Klem tussen balie en beleid (Kamerstukken II 2020/21, 35510, nr. 2, 29362, nr. 290 en 35387, nr. 2). Er wordt binnen dit programma gewerkt met een aantal deelprogramma's, waaronder Informatievoorziening. Binnen het deelprogramma Informatievoorziening wordt gewerkt aan een transparanter OCW.

In 2024 is door middel van een reorganisatie de Afdeling Open Overheid opgericht (AOO). Deze afdeling is onderdeel van de directie WJZ en heeft ook een afdelingshoofd wat lid is van het MTWJZ. Het voormalig team Openbaarheid, wat voorheen onderdeel was van de afdeling ACW is in het geheel overgegaan naar de nieuwe afdeling. De reden hiervoor is het belang van het onderdeel Openbaarheid binnen het bestuursdepartement en ook de groei van het team Openbaarheid tot een aantal fte's wat doorgaans is ondergebracht in een volwaardige afdeling. Tevens zorgt deze nieuwe organisatiestructuur voor kortere lijnen en is de afdeling zichtbaarder en dus makkelijker vindbaar en aanspreekbaar.

Samen met het programma OCW Open werkt AOO aan de verschillende actielijnen. Het programma OCW Open is daarbij verantwoordelijk voor de afstemming met het rijksbrede programma Open Overheid, ambtelijk vakmanschap, communicatie en de verbinding met de andere deelprogramma's. De AOO is onderdeel van de juridische directie en dus verantwoordelijk voor de juridische validiteit van de actieve en passieve openbaarmaking.

Actielijn: Het actief openbaarmaken van beslisnota's
Eén van die actielijnen is de implementatie van de interdepartementale beleidslijn om beslisnota's bij Kamerstukken actief openbaar te maken (Kamerstukken II 2020/21, 28362, nr. 56). In een beslisnota zijn de overwegingen, alternatieven, relevante feiten en risico's op een rij gezet voor de bewindspersoon. Door bij Kamerstukken deze beslisnota's bij te voegen wordt het inzichtelijk en navolgbaar op welke manier beslissingen zijn genomen. Sinds 1 juli 2021 worden beslisnota's bij Kamerstukken over wetgeving en beleidsvorming meegestuurd naar de Tweede Kamer en sinds Prinsjesdag 2022 geldt dit voor alle Kamerstukken. Deze manier van werken is inmiddels succesvol geïmplementeerd in het werkproces van de verschillende beleidsdirecties.

Actielijn: Implementatie van de Woo – Passieve en Actieve Openbaarmaking
Een tweede actielijn binnen het deelprogramma Informatievoorziening betreft de concern brede implementatie van de Wet open overheid (Woo). Per 1 mei 2022 is deze wet in werking getreden, met uitzondering van

de actieve openbaarmakingsplicht voor specifiek in de wet genoemde documenten. Sinds die datum wordt uitvoering gegeven aan het inwerking getreden deel van de Woo.

Passieve Openbaarmaking (afhandelen van Woo-verzoeken)
De Afdeling Open Overheid behandelt alle Woo-informatieverzoeken voor het bestuursdepartement en coördineert alle verzoeken gericht aan de buitendiensten. Uit de invoeringstoets die het Ministerie van Binnenlandse zaken heeft laten uitvoeren door SEO, blijkt dat het aantal Woo informatieverzoeken rijksbreed toeneemt in aantal en omvang. Dit geldt ook voor de Woo-informatieverzoeken aan het Ministerie van OCW. Kwantitatieve informatie over 2024 wordt afzonderlijk gerapporteerd in de Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk. Inmiddels werkt de AOO met de Woo-Hulptooling (Octobox) voor de afhandeling van Woo-verzoeken.

Actieve Openbaarmaking (van informatiecategorieën)
De implementatie van de Woo houdt ook in dat uitvoering wordt gegeven aan de inspanningsverplichting om informatie actief openbaar te maken. De Woo verplicht het ministerie om overheidsinformatie uit eigen beweging openbaar te maken. Het gaat om een resultaatsverplichting om bepaalde informatiecategorieën bij ontvangst of opstellen binnen een bepaalde termijn actief openbaar te maken en om een inspanningsplicht om andere overheidsinformatie openbaar te maken. De inspanningsplicht geldt sinds 1 mei 2022. Rondom de inspanningsplicht is de directie Kennis in samenwerking met de AOO bezig om beleid op te stellen. De resultaatsverplichting treedt gefaseerd in werking. Het uitgangspunt is dat er vier tranches zijn waarvan er steeds één per keer in werking treedt. De eerste tranche is op 1 november 2024 met Koninklijk Besluit in werking getreden. Deze tranche bevat de volgende informatiecategorieën: Wetten en Algemeen Verbindende Voorschriften, overige besluiten van algemene strekking, informatie over de organisatie en werkwijze, bereikbaarheidsgegevens en vergaderstukken van de Staten-Generaal. De inwerkingtreding van deze tranche is zonder bijzonderheden gerealiseerd. Op dit moment is het samenwerkingsverband van AOO en OCW Open druk bezig met het voorbereiden van de inwerkingtreding van tranche 2.

De inspanningen zijn ook gericht op de technische aansluiting via de Wooindex en het herijken van processen binnen het Ministerie van OCW, opdat ontvangen en opgestelde documenten die onder de actieve openbaarmakingsverplichting vallen, straks tijdig worden gepubliceerd via de Woo-Index.

Momenteel wordt vanuit de interne bedrijfsvoering concernbreed samengewerkt aan het realiseren van de passende inhoudelijk/technische voorziening om actieve publicatie van de informatiecategorieën mogelijk te maken. Tevens wordt er interdepartementaal samengewerkt om tot een generiek Rijkspublicatieplatform te komen. Met dit generiek en gezamenlijk platform willen de betreffende departementen hun publicatielacune, die ontstaan is doordat de PLOOI publicatieomgeving een Woo-Index is geworden, oplossen. Het Ministerie van OCW ligt bij al deze ontwikkelingen op schema en volgt de interdepartementale voortgang op de voet.

Conform de Woo is een contactpersoon aangesteld voor het Ministerie van OCW waar burgers, bedrijven en instellingen terecht kunnen voor vragen over de beschikbaarheid van overheidsinformatie. De Woo-contactpersoon in onderdeel van de AOO.

Actielijn: Realisatie en inrichting van Woo-Dashboards
Het Ministerie van OCW is aangehaakt bij de kopgroep voor het voorbereiden en komen tot afspraken tot het gaan hanteren van departementaal overstijgende Woo-Dashboards. Deze Dashboards verwerken alle gegevens rond de Woo en geven daarmee een accuraat en compleet beeld van hoe het staat met de openbaarmaking. Het streven is om gezamenlijk tot een effectieve en haalbare eenduidigheid te komen hoe een dergelijk dashboard in de praktijk vertaald kan worden naar de interne bedrijfsvoering.

Onderuitputting

1. Studiefinanciering
Deze onderuitputting wordt veroorzaakt door een lager aantal gebruikers van de studiefinanciering. Hier liggen verschillende oorzaken aan ten grondslag. Zo zijn er minder uitwonende studenten dan geraamd en heeft er een lager percentage studenten recht op een aanvullende beurs. Ook maken studenten steeds minder gebruik van de rentedragende lening. Als laatste zijn er minder tegemoetkomingen in 2025 uitbetaald dan eerder geraamd. Omdat de totale doelgroep van de tegemoetkoming niet wijzigt, is de verwachting dat de uitbetaling van deze tegemoetkomingen aan (oud-)studenten in 2026 zal plaatsvinden.

2. Nationaal Groeifonds (NFG) Nationale LLO-katalysator en Npuls (digitaliseringsimpuls), 8. NGF overige projecten en 12. NGF Ontwikkelkracht
Op de NGF-projecten LLO-Katalysator en Npuls is een deel van het beschikbare subsidiebudget in 2025 niet besteed. Op het NGF project Ontwikkelkracht wordt het verschil grotendeels verklaard doordat niet alle scholen een aanvraag hebben ingediend. Deze financiële verplichtingen schuiven door naar 2026. Daarnaast is een deel van het verschil het gevolg van niet op tijd ingediende projectsubsidies voor de periode 2026-2028. De financiële verplichting op dit resterende NGF-budget schuift eveneens door naar 2026.

Het overige saldo meevallers op diverse NGF-projecten bestaat uit kleinere meevallers en aansluiting bij de realisatie.

3. Bekostiging Primair onderwijs (po)
Er is sprake van een meevaller op de bekostiging in het po. De onderuitputting wordt vooral veroorzaakt door de geraamde versus definitieve prijsbijstelling (€ 31,1 miljoen) en door minder leerlingen dan verwacht op verschillende budgetten, zoals nieuwkomers (€ 14,7 miljoen). De nieuwkomersbekostiging in po en vo is een open einderegeling, waarbij het daadwerkelijke aantal leerlingen de uiteindelijke realisatie bepaalt. Daarnaast zijn er meer nieuwe scholen gestart dan ingeschat (€ 9,2 miljoen).

4. Overige subsidies en opdrachten po, vo en Artikel 9 Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid)
In 2025 is een deel van het beschikbare budget voor overige subsidies en opdrachten niet besteed door vertragingen in de uitvoering van projecten. Dit resulteerde in een meevaller op diverse regelingen, zoals het Onderwijs aan Zieke Leerlingen, het experiment meerurenbonus, het Leerlingvolgsysteem voor dyslexie en de campagne om meer docenten in de klas te krijgen

5. Regionaal programma
Door uitstel van het wetsvoorstel van «School naar Duurzaam werk» zijn middelen voor het Regionaal Programma voor scholen die begroot stonden in 2025 niet besteed. Contactscholen kregen op basis van de oude regeling Voortijdig Schoolverlaten (VSV) jaarlijks in december een uitbetaling. In 2025 is de Regeling regionale aanpak VSV 2020-2025 echter verlengd voor de periode augustus tot en met december 2025. Deze verlenging was noodzakelijk, omdat het wetsvoorstel van School naar Duurzaam werk per 1 januari 2026 inwerking treedt en niet zoals beoogd op 1 augustus 2025. De systematiek van de oude regeling VSV ging per schooljaar, de nieuwe regeling VSV gaat per kalenderjaar.

6. Maatschappelijke Diensttijd (MDT)
Het verschil wordt verklaard door een meevaller op de subsidieregeling MDT 2025. Niet alle ingediende aanvragen voldeden aan de gestelde financiële voorwaarden, waardoor er in 2025 een resterend budget is. Daarnaast is er op de MDT-regeling een openstaande verplichting van € 20,0 miljoen, doordat een aantal betalingen van eerdere MDT-subsidieregelingen die oorspronkelijk voor 2025 waren gepland, in 2026 plaatsvinden.

7. Apparaatskosten
Het overschot wordt veroorzaakt door een aantal kleinere overschotten bij verschillende directies en dienstonderdelen, deels veroorzaakt doordat vacatures (met name op het terrein van de expertisegebieden zoals inspecteurs, veiligheid en ICT) moeilijk of niet te vervullen zijn of niet worden ingevuld vanwege de taakstelling van kabinet Schoof.

9. Zij-instroom
In 2025 zijn er minder aanvragen voor de subsidieregeling zij-instroom ingediend dan vooraf was begroot. Daarnaast zijn een aantal aanvragen ingetrokken, waardoor er budget resteerde.

10. Caribisch Nederland
Er is sprake van een openstaande verplichting voor onderwijshuisvesting Caribisch Nederland (CN) van $ 7,0 miljoen. Twee betalingen (van $ 8,0 miljoen en $ 0,5 miljoen) zijn in 2025 niet goed verwerkt en niet ontvangen door het Openbaar Lichaam Bonaire (OLBonaire). Deze betalingen worden alsnog uitgevoerd in 2026. Dit resulteert in een totaalbedrag van € 14,6 miljoen aan openstaande verplichtingen.

11. Lerarenbeurs
In 2025 zijn er minder aanvragen voor de lerarenbeurs ingediend dan vooraf was begroot. Daarnaast zijn een aantal aanvragen ingetrokken, waardoor er budget resteerde.

13. Schoolmaaltijden
Er zijn middelen overgebleven op het subsidiebudget voor het programma schoolmaaltijden. Doordat de totale declaraties van de deelnemende scholen lager uitvielen dan geraamd, is er uiteindelijk minder aangevraagd door het Jeugdeducatiefonds (JEF) en het Rode Kruis dan er beschikbaar was.

14. Overige onderuitputting
Het overige saldo meevallers bestaat uit kleinere meevallers en aansluiting bij de realisatie met name op de instrumenten subsidies en opdrachten.

Tabel 4 Grootste posten met onderuitputting in 2025 (x € 1.000)				
		Art	x € 1.000	% vastgestelde begroting
1	Studiefinanciering	11	– 67.193	– 0,1%
2	NGF Nationale LLO katalysator en Npuls (digitaliseringsimpuls)	6,7	– 66.939	– 0,1%
3	Bekostiging PO	1	– 64.131	– 0,1%
4	Overige subsidies en opdrachten	1,3,9	– 48.385	– 0,1%
5	Regionaal programma	4	– 30.550	– 0,1%
6	Maatschappelijke Diensttijd	3	– 27.484	0,0%
7	Apparaatskosten	95	– 18.787	0,0%
8	NGF overige projecten	1,3	– 17.597	0,0%
9	Zij-instroom	9	– 19.064	0,0%
10	Caribisch Nederland	1	– 17.988	0,0%
11	Lerarenbeurs	9	– 12.420	0,0%
12	NGF Ontwikkelkracht	3	– 4.288	0,0%
13	Schoolmaaltijden	1,3	– 4.226	0,0%
14	Overige onderuitputting	diverse	– 49.160	– 0,1%
	Totaal onderuitputting		**– 448.212**	**– 0,8%**

Focusonderwerp 2025

In 2025 heeft het Ministerie van OCW de belangrijkste strategische risico's aangewezen ten behoeve van het focusonderwerp 2025. Het ministerie heeft drie strategische risico's geprioriteerd waarop in 2025 beheersmaatregelen zijn genomen. In tabel 5 worden de risico's en hun impact beschreven, evenals de doelstellingen, het selectieproces en de maatregelen ter risicomitigatie.

Doelen
De volgende doelen liggen ten grondslag aan de OCW-risico's:
- continuïteit van de dienstverlening waarborgen door voldoende beschikbaarheid van gekwalificeerd personeel;
- de beschikbaarheid, betrouwbaarheid en kwaliteit van de uitvoering van de wettelijke taak borgen tegen het toenemende dreigingsniveau op het gebied van digitale weerbaarheid;
- vereenvoudigen van wet- en regelgeving om problemen in de uitvoering en rechtmatigheid te voorkomen.

Tabel 5 Formulering risico's OCW

	Ongewenste gebeurtenis/ risico	Oorzaak	Gevolg
1	Tekort aan gekwalificeerd personeel door arbeidsmarktkrapte a) voor de sectoren b) voor het departement Het risico dat OCW (of dienstverlenende onderdelen aan OCW) niet kunnen voldoen aan de beleidsprioriteiten voor onderwijs, media en cultuur en dienstverleningsafspraken,	als gevolg van krapte in de arbeidsmarkt, hogere eisen door wet- en regelgeving, politieke druk en gebrek aan prioritering op basis van integrale afweging,	waardoor de continuïteit van de dienstverlening van OCW (sectoren en departement) in gevaar komt en er knelpunten ontstaan in het primaire proces (zoals bv. ontbreken rechtmatige verantwoording besteding publieke middelen vanwege tekort accountants) en de ambities niet of later gerealiseerd worden.
2	Onvoldoende borging van informatiebeveiliging, cybersecurity en privacybescherming. De beschikbaarheid, betrouwbaarheid en kwaliteit van de uitvoering van de wettelijke taken van OCW kan in gevaar komen. Het risico dat de integere en effectieve uitvoering van het werk binnen OCW onmogelijk wordt gemaakt door inadequate inrichting en onvoldoende bescherming van de netwerk- en informatiesystemen en de gegevens en processen binnen OCW, versterkt door de dreiging van buitenaf. Kwaadwillenden met politieke of financiële belangen, of andere criminele intenties, gericht tegen de belangen van de Nederlandse staat krijgen mogelijk vat op medewerkers, informatie en systemen van OCW.	als gevolg van verstoring van of inmenging in kritieke OCW processen, beïnvloeding van besluitvorming of het schaden van integriteit en vertrouwelijkheid van de gegevens van OCW. Dit, versterkt door toenemende geopolitieke spanningen, complexiteit van de digitale omgeving en afhankelijkheden, in een grimmiger wordende digitale wereld, waarin de capaciteiten van kwaadwillende actoren zich steeds verder versterken,	waardoor OCW systemen of OCW informatie ongeoorloofd kan worden ingezien en misbruikt door niet geautoriseerden en/of OCW informatie niet toegankelijk is voor OCW-gebruikers, met als gevolg dat OCW haar wettelijke taak, maatschappelijke opgave, zorgplicht richting de samenleving en bijdrage aan de democratische rechtstaat beperkt, of geheel niet meer kan invullen.
3	Discontinuïteit (publieke) dienstverlening Het risico dat complexe wet- en regelgeving leidt tot onuitvoerbaarheid bij o.a. DUO, zowel op het primaire proces als controle en handhaving,	als gevolg van onvoldoende vereenvoudiging van wet- en regelgeving en als gevolg van steeds complexere stelsels waarin met allerlei situaties rekening wordt gehouden en waartussen steeds meer samenloop is,	waardoor de dienstverlening vastloopt, OCW vaker kostbare hersteloperaties zal moeten (laten) uitvoeren en het vertrouwen in de overheid afneemt. Ook ontstaan er risico's voor de uitvoerbaarheid vanuit de overheid, maar ook risico's op misbruik en (al dan niet onbedoeld) oneigenlijk gebruik toenemen en risico's bij de controle en handhaving.

Selectieproces
Met onder andere input vanuit het departementale proces van risicomanagement en het begrotingsproces zijn de risico's in het Audit Committee van OCW vastgesteld.

Risicomitigatie
Voor het risico «tekort aan gekwalificeerd personeel door arbeidsmarktkrapte», onderdeel a (sectoren) lopen voor het onderwijs de beheersmaatregelen langs drie lijnen: aantrekken & opleiden, behouden & professionaliseren, en duurzaam organiseren. Voor onderdeel b (departement), is de kans op een personeelstekort verlaagd door de genomen beheersmaatregelen (strategisch personeelsplan (SPP), recruitment dashboard, rijksbrede arbeidsmarktcampagne). Het risico blijft deels aanwezig door de structurele arbeidsmarktkrapte (vergrijzing en ontgroening).

Het programma NIS2 loopt, waarmee OCW ondersteund wordt om te gaan voldoen aan de Cyberbeveiligingswet (Cbw). Middels periodieke uitvraag en monitoringsgesprekken wordt de effectiviteit van de beheersmaatregelen bepaald. Daarnaast worden periodiek testen en oefeningen georganiseerd. Met de start van een e-learning Digitale weerbaarheid in aanvulling op de eerdere awareness trainingen worden medewerkers opgeleid. Daarnaast worden informatiesessies georganiseerd over de Cbw.

In de Stand van OCW worden knelpunten en risico's voor de uitvoerbaarheid van wet- en regelgeving van OCW benoemd; waar mogelijk worden deze door beleid in samenwerking met de publieke dienstverleners opgepakt. Een voorbeeld is het traject rond de Controle Uitwonendenbeurs, waarbij ook expliciet aandacht is voor de bredere lessen die hier voor OCW uit te trekken zijn.

5. Beleidsartikelen

5.1 Beleidsartikel 1 Primair onderwijs

A. Algemene doelstelling

Het primair onderwijs zorgt dat leerlingen in de eerste fase van de doorlopende leerlijn hun talenten maximaal kunnen ontplooien en vervolgonderwijs kunnen volgen dat het beste past bij hun talenten. Het legt bovendien de basis voor de huidige en toekomstige deelname van deze leerlingen aan de samenleving.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister is verantwoordelijk voor een stelsel van primair onderwijs dat zodanig functioneert dat het onderwijs aansluit bij de talenten van individuele leerlingen en bij de behoeftes van de maatschappij.

Financieren
De minister is verantwoordelijk voor de financiering van het onderwijs door lumpsumbekostiging van de onderwijsinstellingen. Hierdoor wordt de toegankelijkheid van het onderwijs gewaarborgd.

Stimuleren
De minister stimuleert specifieke beleidsonderwerpen door het verstrekken van (aanvullende) bekostiging, subsidies en de inzet van andere instrumenten zoals overleg, voorlichting, (prestatie)afspraken en wet- en regelgeving.

Regisseren
De minister vult zijn verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het onderwijs in via een regisserende rol. De normeisen van kwaliteit zijn vastgelegd in wet- en regelgeving; de Inspectie van het Onderwijs houdt toezicht op de naleving.

Kengetallen

Tabel 6 Leerlingen primair onderwijs op basis van leerlingaantal op 1 februari (aantallen x 1.000)[1]

	2021	2022	2023	2024	2025
Leerlingen basisonderwijs	–	1.425,3	1.425,9	1.415,5	1.409,5
Leerlingen trekkende bevolking[2]	–	0,4	0,4	0,4	0,3
Subtotaal[3]	–	1.425,7	1.426,3	1.415,9	1.409,8
Leerlingen in het speciaal basisonderwijs	–	37,0	36,4	35,7	34,9
Leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs	–	73,5	75,0	76,5	77,4
Totaal PO[3]	**–**	**1.536,2**	**1.537,8**	**1.528,1**	**1.522,1**

1 Bron: DUO 1cijferbestand
2 Dit zijn leerlingen van de rijdende scholen en van de school voor varende kleuters.
3 (Sub)totalen geven een kleine afwijking door het afronden van de aantallen.

Tabel 7 Uitgaven per leerling op basis van leerlingaantal op 1 februari (bedragen x[1] € 1.000)

	2021	2022	2023[2]	2024	2025
Primair onderwijs[3]	–	–	10,4	10,4	11,1

1 De totale uitgaven uit tabel «Budgettaire gevolgen van beleid art 1» exclusief de bijdragen aan agentschappen en ZBO's/RWT's, gedeeld door het aantal leerlingen in hetzelfde jaar, zoals opgenomen in tabel «Leerlingen primair onderwijs o.b.v. leerlingaantal op 1 februari».
2 In dit jaarverslag is het bedrag per leerling gebaseerd op het leerlingaantal op 1 februari, omdat dat in de begroting van 2024 ook het geval was. Vanaf 2023 wordt de bekostiging verstrekt o.b.v. het leerlingaantal op 1 februari van het jaar ervoor. Om die reden wordt alleen het bedrag weergegeven vanaf 2023.

3 In tegenstelling tot Begroting 2024 wordt geen verdere uitsplitsing gemaakt in «bekostiging» en «exclusief ondersteuningsmiddelen». De uitgaven voor de reguliere bekostiging en de uitgaven als ondersteuningsmiddel zijn in de bekostigingssystematiek geïntegreerd tot één financiële stroom.

C. Beleidsconclusies

Het op dit artikel uitgevoerde beleid en de bijbehorende resultaten waren het afgelopen jaar grotendeels conform de in de begroting gestelde doelen. De belangrijkste beleidsconclusies zijn opgenomen in het onderdeel beleidsprioriteiten.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 8 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 1 (bedragen x € 1.000)

	Realisatie				Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Verplichtingen	**14.333.769**	**22.261.087**	**16.243.532**	**16.469.177**	**17.884.016**	**15.855.046**	**2.028.970**
Uitgaven	**13.308.561**	**15.434.003**	**16.025.198**	**16.026.365**	**16.900.289**	**16.288.940**	**611.349**
Bekostiging	**12.293.701**	**14.464.959**	**14.695.315**	**14.769.211**	**15.407.019**	**14.698.818**	**708.201**
Bekostiging po-instellingen	11.391.680	12.939.474	13.750.489	14.521.700	15.254.960	14.552.052	702.908
Bekostiging Caribisch Nederland	23.566	28.918	30.132	32.251	33.266	30.725	2.541
Prestatiebox	252.850	0	0	0	0	0	0
Aanvullende bekostiging	14.634	159.420	181.100	181.745	104.792	100.926	3.866
Aanpak lerarentekort G5	30.660	31.569	31.569	33.515	14.001	15.115	– 1.114
Aanvullende bekostiging Nationaal Programma Onderwijs	580.311	1.305.578	702.025	0	0	0	0
Subsidies (regelingen)	**384.356**	**233.526**	**466.761**	**564.292**	**777.282**	**864.709**	**– 87.427**
Onderwijsvoorziening Jonggehandicapten	23.400	24.400	31.720	32.716	34.250	35.204	– 954
Nederlands onderwijs buitenland	12.095	12.064	11.698	12.582	12.865	15.328	– 2.463
Humanistisch vormend en godsdienstonderwijs	13.479	14.764	15.755	15.293	18.539	19.049	– 510
Inhaal- en ondersteuningsprogramma's	74.455	54	0	0	0	0	0
Extra hulp voor de klas	201.838	0	0	0	0	0	0
School en omgeving	0	20.733	100.316	39.408	124.025	198.256	– 74.231
Basisvaardigheden	0	108.661	196.706	283.035	369.796	374.270	– 4.474
NGF Open Leermateriaal	0	0	0	1.347	2.102	1.972	130
NGF Digitaal Onderwijs	0	0	2.166	4.150	6.533	5.200	1.333
Schoolmaaltijden	0	0	37.952	65.955	79.020	82.350	– 3.330
Brugfunctionaris PO	0	0	0	41.440	41.320	41.909	– 589
Overige subsidies	59.089	52.850	70.448	68.366	88.832	91.171	– 2.339
Opdrachten	**7.456**	**15.667**	**12.314**	**9.086**	**8.956**	**39.709**	**– 30.753**
Opdrachten	5.299	11.372	11.357	9.086	8.391	39.709	– 31.318
Opdrachten CN	0	0	0	0	565	0	565
Zelftesten	2.157	4.295	957	0	0	0	0
Bijdrage aan agentschappen	**37.899**	**40.642**	**44.603**	**47.061**	**48.007**	**43.992**	**4.015**
Dienst Uitvoering Onderwijs	37.899	40.642	44.603	47.061	48.007	43.992	4.015
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	**15.732**	**13.379**	**13.968**	**13.697**	**10.235**	**10.289**	**– 54**
Stichting Vervangingsfonds en Participatiefonds	13.672	10.800	11.202	11.174	7.604	7.356	248
UWV	2.060	2.579	2.766	2.523	2.631	2.933	– 302
Bijdrage aan medeoverheden	**569.417**	**665.830**	**792.237**	**623.018**	**648.790**	**631.423**	**17.367**
Gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid	520.716	536.651	565.371	607.073	638.347	606.984	31.363
Caribisch Nederland	6.573	9.297	15.395	12.945	7.443	19.954	– 12.511
Scholenprogramma Groningen	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	0
Nationaal Programma Onderwijs	39.128	93.907	54.779	0	0	0	0

			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
Ventilatie in scholen	0	8.775	129.333	0	0	0	0
SPUK VVE Oekraïne	0	0	9.675	0	0	0	0
SPUK huisvesting noodlocaties PO	0	14.200	14.684	0	0	0	0
Overig	0	0	0	0	0	1.485	– 1.485
Ontvangsten	**37.634**	**26.363**	**7.795**	**98.375**	**65.017**	**9.208**	**55.809**

Tabel 9 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Verplichtingen	**14.333.769**	**22.261.087**	**16.243.532**	**16.469.177**	**17.884.016**	**15.855.046**	**2.028.970**
waarvan garantieverplichtingen	4.086	24.498	– 5.203	11.038	1.266	0	1.266
waarvan overige verplichtingen	14.329.683	22.236.589	16.248.735	16.458.139	17.882.750	15.855.046	2.027.704

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Verplichtingen

De realisatie op de verplichtingen is € 2,0 miljard hoger dan begroot. De verhoging van de garantieverplichtingen ter hoogte van € 1,3 miljoen is het gevolg van leningen/rekening-courantkredieten aan onderwijsinstellingen. Deze leningen worden door middel van schatkist-bankieren verstrekt. Het Ministerie van OCW staat voor deze leningen garant. Deze verplichtingen worden niet geraamd.

De realisatie op de uitgaven is € 611,3 miljoen hoger dan de vastgestelde begroting. Het verschil tussen de realisatie op de verplichtingen en uitgaven wordt grotendeels veroorzaakt doordat in 2025 niet alleen uitgaven in 2025 worden verplicht, maar ook een deel van de uitgaven voor 2026. Zo zijn de subsidieregelingen «basisvaardigheden» en «School en Omgeving» in 2025 meerjarig verplicht en wordt de loon- en prijsbijstelling tranche 2025 ten behoeve van het bekostigingsjaar 2026 in het najaar van 2025 al verplicht (toegelicht in de Eerste Suppletoire Begroting 2025).

Uitgaven

Bekostiging

De realisatie op de bekostiging is € 708,2 miljoen hoger dan de vastgestelde begroting. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de doorverdeling van de loon- en prijsbijstelling tranche 2025 van € 771,6 miljoen (toegelicht in de Eerste Suppletoire Begroting 2025). Daarnaast komt onder andere door een lagere prijsbijstelling dan geraamd van € 31,1 miljoen. Tevens waren er minder leerlingen dan verwacht, wat resulteert in een verlaging van € 14,7 miljoen op de aanvullende bekostiging voor nieuwkomers en een verlaging vean €24,3 mln. op bekostiging voor zware ondersteuning

Subsidies

De realisatie op de subsidies is € 87,4 miljoen lager dan de vastgestelde begroting. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door een kasschuif van € 53,6 miljoen van 2025 voor de subsidieregeling "School en Omgeving 2025-2028" naar latere jaren en een meevaller van € 21,4 miljoen op artikel 1 vanuit de subsidieregeling «School en Omgeving 2023-2025» (toegelicht in de Eerste Suppletoire Begroting 2025). Daarnaast is er op een aantal subsidies minder aangevraagd dan begroot. Er waren bijvoorbeeld minder aanvragen van prioriteitsscholen voor de subsidieregeling

«basisvaardigheden» (€ 3,7 miljoen), het Nederlandse Rode Kruis en het Jeugdeducatiefonds vroegen minder geld aan voor uitvoering van het programma schoolmaaltijden (€ 2,1 miljoen) en er zijn minder kosten gemaakt voor Nederlands onderwijs in het buitenland (€ 2,5 miljoen).

Opdrachten
De realisatie op de opdrachten is € 30,8 miljoen lager dan de vastgestelde begroting. Dit wordt onder andere veroorzaakt door technische mutaties bij de Suppletoire Begroting September van € 13,8 miljoen, waaronder een herijking tussen het instrument subsidies en het instrument opdrachten en overboekingen naar andere begrotingsartikelen en departementen. Daarnaast was er een meevaller van € 9,0 miljoen op een aantal onderzoeken en projecten en een meevaller van € 4,0 miljoen op het opdrachtenbudget voor het Nationaal Programma Onderwijs (toegelicht in de Tweede Suppletoire Begroting 2025). Vanaf 2025 wordt opdrachten Caribisch Nederland apart uitgesplitst in tabel 8. Tot en met 2024 zijn deze realisaties onder opdrachten ondervangen.

Bijdrage aan medeoverheden
De realisatie op de bijdrage aan medeoverheden is € 17,4 miljoen hoger dan de vastgestelde begroting. Dit wordt onder andere veroorzaakt door de doorverdeling van de loonbijstelling tranche 2025 van € 30,8 miljoen (toegelicht in de Eerste Suppletoire Begroting 2025). Daarnaast is de realisatie op het budget voor Caribisch Nederland € 12,5 miljoen lager dan de vastgestelde begroting vanwege de openstaande verplichting gemeld in de brief Beleidsmatige mutaties na Tweede Suppletoire Begroting 2025) en de openstaande verplichting die aan het eind van het jaar is vastgesteld.

Ontvangsten
De realisatie op de ontvangsten is € 55,8 miljoen hoger dan de vastgestelde begroting. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door terugvorderingen bij gemeenten van € 40,0 miljoen, waarvan € 19,0 miljoen voor voorzieningen voor Oekraïense leerlingen en € 21,0 miljoen voor het Gemeentelijke Onderwijsachterstandenbeleid (toegelicht in de Eerste Suppletoire Begroting 2025 en de Tweede Suppletoire Begroting 2025).

5.2 Beleidsartikel 3 Voortgezet onderwijs

A. Algemene doelstelling

Het voortgezet onderwijs (vo) zorgt dat leerlingen in deze fase van de doorlopende leerlijn hun talenten maximaal kunnen ontplooien en vervolgonderwijs kunnen volgen dat het beste past bij hun talenten. De minister zorgt voor kwalitatief, toegankelijk en betaalbaar voortgezet onderwijs. Het bereidt hen voor op volwaardige deelname aan de samenleving en een bij hun talenten passende (toekomstige) positie op de arbeidsmarkt.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister is verantwoordelijk voor een stelsel van voortgezet onderwijs dat zodanig functioneert, dat het onderwijs aansluit bij de talenten en de ambities van individuele leerlingen en bij de behoeftes van de maatschappij.

Financieren
De minister is verantwoordelijk voor de financiering van het voortgezet onderwijs door bekostiging van de onderwijsinstellingen. Hierdoor wordt de toegankelijkheid van het onderwijs gewaarborgd.

Stimuleren
De minister stimuleert specifieke beleidsonderwerpen door het verstrekken van (aanvullende) bekostiging, subsidies en de inzet van andere instrumenten zoals overleg, voorlichting, (prestatie)afspraken en wet- en regelgeving.

Regisseren
De minister vult zijn verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het onderwijs in via een regisserende rol. De normeisen van kwaliteit zijn vastgelegd in wet- en regelgeving; de Inspectie van het Onderwijs houdt toezicht op de naleving.

Kengetallen

Tabel 10 Leerlingen voortgezet onderwijs (aantallen x 1.000)[1]

		2021	2022	2023	2024	2025
1	**Totaal aantal ingeschreven leerlingen (aantallen x 1.000)**[2]	934,2	941,6	947,8	936,2	926,4
	Nader te verdelen in:					
	vmbo/havo/vwo leerjaar 1-2	367,9	367,9	367,9	364,1	355,0
	vmbo leerjaar 3-4	184,5	187,2	191,4	190,8	193,3
	havo/vwo leerjaar 3	91,5	91,4	93,1	91,8	91,6
	havo/vwo vanaf leerjaar 4	245,9	241,1	235,1	228,7	226,1
	pro alle jaren	29,7	29,1	28,9	29,6	30,1
	Internationale Schakelklassen alle jaren	10,2	19,9	24,0	24,5	23,6
	vavo vo	4,4	4,7	6,7	6,2	6,0
	vavo isk	0,2	0,4	0,6	0,6	0,6
2	Totaal aantal scholen	645	641	640	639	642
3	Gemiddeld aantal leerlingen per school	1.448	1.469	1.481	1.465	1.443

1 Bron: DUO, 1cijferbestand.
2 Op de teldatum.

Tabel 11 Uitgaven per leerling (bedragen x €[1] 1.000)					
	2021	2022	2023	2024	2025
Voortgezet onderwijs[2]	10,7	11,4	12,0	12,4	13,1

1 De totale uitgaven uit tabel «Budgettaire gevolgen van beleid art 3», exclusief de bijdragen aan agentschappen, en ZBO's/RWT's, gedeeld door het aantal leerlingen in hetzelfde jaar, zoals opgenomen in tabel «Leerlingen voortgezet onderwijs».
2 In tegenstelling tot Begroting 2024 wordt geen verdere uitsplitsing gemaakt in «bekostiging» en «exclusief ondersteuningsmiddelen». De uitgaven voor de reguliere bekostiging en de uitgaven als ondersteuningsmiddel zijn in de bekostigingssystematiek geïntegreerd tot één financiële stroom.

C. Beleidsconclusies

De belangrijkste beleidsconclusies zijn opgenomen in het onderdeel beleidsprioriteiten.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 12 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 3 (bedragen x € 1.000)							
			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Verplichtingen	**10.858.044**	**11.033.861**	**11.656.203**	**12.400.434**	**13.340.899**	**11.721.694**	**1.619.205**
Uitgaven	**10.076.767**	**10.858.519**	**11.467.260**	**11.711.998**	**12.330.470**	**11.887.455**	**443.015**
Bekostiging	**9.643.928**	**10.361.148**	**10.861.632**	**11.050.818**	**11.445.551**	**10.845.474**	**600.077**
Bekostiging vo-instellingen	8.812.231	9.215.501	10.092.145	10.893.893	11.334.775	10.741.757	593.018
Bekosting Caribisch Nederland	20.640	24.775	23.434	25.779	27.513	24.049	3.464
Aanvullende regelingen leerlingendaling	4.513	4.513	4.530	4.251	4.251	4.540	– 289
Aanvullende regeling strategisch personeelsbeleid, begeleiding starters en thuiszitters	109.923	489.717	119.640	126.798	79.012	75.128	3.884
Aanvullende bekostiging Nationaal Programma Onderwijs	679.801	617.629	613.072	0	0	0	0
Resultaatafhankelijke bekostiging vsv aan vo-instellingen	16.820	9.013	8.811	97	0	0	0
Subsidies (regelingen)	**275.846**	**291.407**	**406.821**	**498.551**	**714.469**	**865.680**	**– 151.211**
Stichting Kennisnet (basissubsidie) po, vo, mbo	21.240	24.161	35.303	21.046	26.474	28.090	– 1.616
Subsidieregeling voorkomen onnodig zittenblijven	4.704	2.551	3.236	0	0	0	0
Praktijkgerichte programma's	8.944	8.071	6.386	11.138	14.626	16.605	– 1.979
Inhaal- en ondersteuningsprogramma's	69.795	94	0	0	0	0	0
Extra hulp voor de klas	112.001	0	0	0	0	0	0
Nationaal Programma Onderwijs regeling brede brugklassen	0	68.618	4.800	0	0	0	0
Basisvaardigheden	0	113.598	125.876	196.162	235.289	239.286	– 3.997
Maatschappelijke diensttijd	0	0	92.757	96.066	130.479	159.947	– 29.468
School en omgeving	0	13.269	30.227	13.295	69.803	138.181	– 68.378
NGF Ontwikkelkracht	0	0	3758	15499	17.767	22.381	– 4.614
Schoolmaaltijden	0	0	24.194	42.168	50521	52650	– 2.129
Brugfunctionaris VO	0	0	0	11.520	11.520	11.520	0
NGF Techkwadraat	0	0	0	1.301	42.733	44.150	– 1.417
NGF Innovatieve onderwijs huisvesting	0	0	0	856	6.270	11.554	– 5.284
Overige subsidies	59.162	61.045	80.284	89.500	108.987	141.316	– 32.329
Opdrachten	**12.174**	**9.892**	**20.561**	**20.347**	**9.685**	**38.967**	**– 29.282**
Opdrachten	8.128	8.409	11.301	13.312	7.191	36.476	– 29.285
MDT opdrachten	0	0	8.858	7.035	2.494	2.491	3

			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
Zelftesten	4.046	1.483	402	0	0	0	0
Bijdrage aan agentschappen	**65.074**	**69.674**	**73.418**	**80.285**	**87.786**	**76.530**	**11.256**
Dienst Uitvoering Onderwijs	65.074	69.674	73.418	80.285	87.786	76.530	11.256
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	**54.532**	**56.661**	**60.084**	**61.691**	**72.659**	**60.446**	**12.213**
College voor Toetsen en Examens	11.553	12.569	13.004	14.241	17.130	7.195	9.935
SLOA: Onderwijs ondersteunende instellingen	42.979	44.092	47.080	47.450	55.529	53.251	2.278
Bijdrage aan medeoverheden	**25.016**	**69.505**	**44.411**	**0**	0	**0**	**0**
Nationaal Programma Onderwijs	25.016	60.038	35.023	0	0	0	0
SPUK huisvesting noodlocaties VO	0	9.467	9.388	0	0	0	0
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	**197**	**232**	**333**	**306**	320	**358**	**– 38**
GRAZ (ECML) en PISA	197	232	333	306	320	358	– 38
Ontvangsten	**7.152**	**8.407**	**7.275**	**30.810**	**13.857**	**7.391**	**6.466**

Tabel 13 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Verplichtingen	**10.858.044**	**11.033.861**	**11.656.203**	**12.400.434**	**13.340.899**	**11.721.694**	**1.619.205**
waarvan garantieverplichtingen	51.912	1.884	25.182	– 10.282	5.829	0	5.829
waarvan overige verplichtingen	10.806.132	11.031.977	11.631.021	12.410.716	13.335.070	11.721.694	1.613.376

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Verplichtingen

De realisatie op de verplichtingen is € 1,6 miljard hoger dan begroot. Dit wordt grotendeels verklaard door de toegevoegde loon- en prijsbijstelling die in 2025 is verplicht. De verhoging van de garantieverplichtingen ter hoogte van € 5,8 miljoen is het gevolg van leningen/rekening-courant-kredieten aan onderwijsinstellingen. Deze leningen worden door middel van schatkistbankieren verstrekt. Het Ministerie van OCW staat voor deze leningen garant. Deze verplichtingen worden niet geraamd.

Het verschil tussen de realisatie op de verplichtingen en uitgaven wordt grotendeels veroorzaakt doordat in 2025 niet alleen uitgaven in 2025 worden verplicht, maar ook een deel van de uitgaven voor 2026. Zo zijn de subsidieregelingen «basisvaardigheden» en «School en Omgeving» in 2025 meerjarig verplicht en wordt daarnaast de loon- en prijsbijstelling tranche 2025 ten behoeve van het bekostigingsjaar 2026 in het najaar van 2025 al verplicht (toegelicht in de Eerste Suppletoire Begroting 2025).

Uitgaven

De realisatie van de uitgaven in 2025 is € 443,0 miljoen hoger dan begroot.

Bekostiging

De realisatie op de bekostiging is € 600,1 miljoen hoger dan de vastgestelde begroting. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de doorverdeling van de loon- en prijsbijstelling tranche 2025 van € 544,3 miljoen (toegelicht in de Eerste Suppletoire Begroting 2025). Daarnaast is er € 30,5 miljoen meer uitgegeven op de nieuwkomersbekostiging vanwege een hogere instroom van nieuwkomers in het onderwijs dan verwacht en was de realisatie op de nieuwkomersbekostiging € 28,6 miljoen hoger dan begroot

door een fout in de meerjarige raming van de nieuwkomersbekostiging in 2023 (toegelicht in de Eerste Suppletoire Begroting 2025 en de Tweede Suppletoire Begroting 2025).

Onder de bekostiging vallen verschillende aanvullende bekostigingsregelingen. De realisatie op de regeling «sterk techniekonderwijs» was in 2025 € 97,0 miljoen. De realisatie op de regeling «versterking functiemix voleraren in de Randstadregio's» was in 2025 € 81,5 miljoen. De realisatie op de regeling «onderwijskansen voortgezet onderwijs» was in 2025 € 185,9 miljoen. De realisatie op de regeling «eerste opvang nieuwkomers» was in 2025 € 262,9 miljoen en de realisatie voor het internationaal georiënteerd voortgezet onderwijs was in 2025 € 11,7 miljoen. Zowel het budget als de realisatie van de genoemde aanvullende bekostigingsregelingen zijn opgenomen onder de regel bekostiging vo-instellingen in de budgettaire tabel.

Subsidies
De realisatie op de subsidies is € 151,2 miljoen lager dan de vastgestelde begroting. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door een kasschuif van € 34,3 miljoen van 2025 naar latere jaren voor de subsidieregeling «School en Omgeving 2025-2028» en een meevaller van € 32,5 miljoen vanuit de subsidieregeling «School en Omgeving 2023-2025» (toegelicht in de Eerste Suppletoire Begroting 2025). Daarnaast vielen de uitgaven op het instrument overige subsidies lager uit. Dit kwam voornamelijk door een verlaging van het budget met € 14,9 miljoen naar aanleiding van het amendement van het lid Eerdmans c.s. (Kamerstukken II 2024/25, 26600-VIII, nr. 147) en door een kasschuif van € 14,0 miljoen voor de implementatie van het hernieuwde curriculum naar latere jaren als gevolg van het besluit van de Tweede Kamer om het aantal nieuwe kerndoelen te beperken (motie Soepboer, Kamerstukken II 2024/25, 31293, nr. 766) (toegelicht in de Eerste Suppletoire Begroting 2025). Tot slot waren de uitgaven op de subsidie maatschappelijke diensttijd (MDT) € 29,5 miljoen lager. Dit wordt grotendeels verklaard, doordat minder aanvragen (€ 15,1 miljoen) voor de subsidieregeling goedgekeurd konden worden dan begroot. Daarnaast is er een openstaande verplichting van € 20,7 miljoen, omdat een aantal betalingen in 2025 waren gepland, maar in 2026 zullen plaatsvinden.

Opdrachten
De realisatie op het instrument opdrachten is € 29,3 miljoen lager dan de vastgestelde begroting. Dit wordt onder andere veroorzaakt door een meevaller van € 12,0 miljoen doordat een aantal onderzoeken en projecten later startte dan verwacht en de kosten lager uitvielen dan begroot. (toegelicht bij Tweede Suppletoire Begroting 2025). Verder zijn de uitgaven lager door overboekingen naar het instrument bijdrage aan agentschappen voor de uitvoering van activiteiten binnen het KOMEX- (kostprijsmodel examens) en Facet-programma (€ 6,6 miljoen) en een kasschuif van een deel van het opdrachtenbudget voor Nationaal Groeifonds-Ontwikkelkracht naar 2027 omdat een deel van de activiteiten later uitgevoerd worden dan gepland (€ 6,0 miljoen).

Bijdragen aan agentschappen
Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)
De realisatie op het instrument bijdrage aan agentschappen is € 11,3 miljoen hoger dan de vastgestelde begroting. Dit komt met name door een toevoeging van € 3,4 miljoen voor de loon- en prijsbijstelling tranche 2025.

Daarnaast is € 6,6 miljoen overgeboekt voor de uitvoering van activiteiten binnen het KOMEX- en Facet-programma en is € 1,0 miljoen toegevoegd ten behoeve van het programma digitaal examineren.

Bijdrage aan ZBO's en RWT's
CvTE: College voor Toetsen en Examens
De realisatie op de bijdrage aan het CvTE is per saldo € 9,9 miljoen hoger dan de vastgestelde begroting. Dit komt doordat er vanuit de artikelen 1 (Primair onderwijs) en 4 (Beroepsonderwijs en volwassen educatie) gedurende het jaar bijdragen aan het CvTE worden overgeboekt. Deze bijdragen van in totaal € 10,7 miljoen worden begroot op de artikelen 1 en 4.

5.3 Beleidsartikel 4 Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie

A. Algemene doelstelling

Het beroepsonderwijs en de volwasseneneducatie (bve) zorgen ervoor dat studenten hun talenten maximaal kunnen ontplooien en volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving. Studenten worden voorbereid op passend vervolgonderwijs en/of een positie op de arbeidsmarkt die optimaal aansluit bij hun talenten.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister is verantwoordelijk voor een stelsel van middelbaar onderwijs dat zodanig functioneert dat het onderwijs aansluit bij de talenten en ambities van individuele studenten en bij de behoeftes van de maatschappij. De sector beroepsonderwijs en volwasseneneducatie omvat het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) en de volwasseneneducatie. Het middelbaar beroepsonderwijs heeft een belangrijke maatschappelijke en economische functie. Het is een leverancier van werknemers voor de arbeidsmarkt. Ook is het een schakel tussen het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs en het hoger beroepsonderwijs.

Financieren
De minister is verantwoordelijk voor de financiering van het middelbaar onderwijs door lumpsumbekostiging van de onderwijsinstellingen. Hierdoor wordt de toegankelijkheid van het onderwijs gewaarborgd.

Stimuleren
De minister stimuleert specifieke beleidsonderwerpen door het verstrekken van aanvullende bekostiging, subsidies en de inzet van andere instrumenten zoals overleg, voorlichting, kwaliteitsafspraken en wet- en regelgeving.

Regisseren
De minister vult zijn verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het onderwijs in via een regisserende rol. De normeisen van kwaliteit zijn vastgelegd in wet- en regelgeving; de Inspectie van het Onderwijs houdt toezicht op de naleving.

Kengetallen

Tabel 14 Studenten middelbaar beroepsonderwijs (aantallen x 1.000)[1]

		2021	2022	2023	2024	2025
1	**Aantal studenten mbo (x 1.000 excl. vavo en vanaf 2018 inclusief groen onderwijs)**[2]	508,9	490,0	477,3	474,5	476,1
	Bol	371,9	346,3	329,1	328,5	329,6
	Bbl	129,3	135,9	139,3	137,1	137,0
	Vavo	7,0	7,1	8,1	8,0	8,6
	Caribisch Nederland	0,7	0,8	0,8	0,9	0,9
2	**Onderwijsuitgaven per mbo-student (x € 1.000)**[3]	9,6[4]	10,0	11,3	11,6	12,1

1 Bron: DUO, 1cijferbestand.Het 1cijferbestand van DUO kan afwijken van de in voorgaande jaren gebruikte Referentieraming.
2 (Sub)totalen geven een kleine afwijking door het afronden van de aantallen.
3 De onderwijsuitgaven per student zijn berekend door de middelen voor het instrument bekostiging te delen door het ongewogen aantal mbo-studenten uit de referentieraming 2025.
4 In 2021 is eenmalig de extra aanvraag subsidieregelingen uit het Nationaal Programma Onderwijs toegevoegd aan de berekening. De onderwijsuitgaven per student zijn in 2021 berekend door de middelen voor het instrument bekostiging plus de subsidieregelingen Inhaal- en ondersteuningsprogramma's (€ 33.471) en Extra hulp voor de klas (€ 102.647) te delen door het ongewogen aantal mbo-studenten (inclusief vavo) uit de referentieraming 2021. Dit is gedaan omdat beide regelingen in 2022 onderdeel uitmaken van de bekostiging en daarmee wordt de vergelijkbaarheid van de onderwijsuitgaven per student over de jaren heen vergroot.

C. Beleidsconclusies

De belangrijkste beleidsconclusies zijn opgenomen in het onderdeel beleidsprioriteiten. Om uitwerking te geven aan de ambities uit het coalitieakkoord van kabinet Rutte IV, heeft het Ministerie van OCW samen met studenten, docenten, mbo-instellingen, werkgevers, gemeenten, onderwijskoepels en vakbonden rond het mbo de Werkagenda mbo en het Stagepact mbo afgesloten. De inzet richt zich op drie speerpunten:
– vergroten gelijke kansen;
– betere aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt;
– onderwijskwaliteit, onderzoek en innovatie.

In december heeft de Tweede Kamer een brief over de voortgang Werkagenda mbo en het Stagepact ontvangen (Kamerstukken II 2025/26, 31524, nr. 690).

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 15 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 4 (bedragen x € 1.000)

			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Verplichtingen	**5.626.978**	**5.708.910**	**5.451.235**	**6.853.659**	**6.400.304**	**6.010.959**	**389.345**
Uitgaven	**5.313.781**	**5.399.566**	**5.812.453**	**5.866.687**	**6.135.396**	**5.958.890**	**176.506**
Bekostiging	**4.605.346**	**4.722.353**	**5.192.137**	**5.232.850**	**5.453.107**	**5.268.563**	**184.544**
Bekostiging mbo-instellingen	3.944.713	4.182.448	4.179.787	4.332.913	4.715.137	4.487.798	227.339
Bekostiging Caribisch Nederland	6.943	9.399	10.405	10.516	11.997	12.120	– 123
Bekostiging vavo	69.383	72.161	80.204	91.720	95.370	91.720	3.650
Kwaliteitsafspraken investeringsbudget	247.215	341.147	586.134	704.330	538.984	538.984	0
Kwaliteitsafspraken resultaatafhankelijk budget	210.652	0	217.623	0	0	0	0
Regionaal Investeringfonds	19.637	21.742	21.629	20.372	17.098	32.661	– 15.563
Salarismix Randstadregio's	52.664	54.406	55.279	0	0	0	0
Regionaal Programma	30.550	30.550	30.550	30.550	12.521	43.280	– 30.759
Gelijke kansen	0	0	26	0	0	0	0
Begeleidingsgesprekken jeugdwerkloosheid	23.589	10.500	10.500	10.449	0	0	0
Loopbaanoriëntatie	0	0	0	32.000	32.000	32.000	0
Aanvullende bekostiging krimpregio's	0	0	0	0	30.000	30.000	0
Subsidies (regelingen)	**489.354**	**436.945**	**350.725**	**340.360**	**330.335**	**321.863**	**8.472**
Praktijkleren	306.279	311.558	264.064	274.084	262.597	242.621	19.976
Leven Lang Ontwikkelen	5.225	6.114	1.985	0	0	0	0
Basisvaardigheden voor volwassenen/Tel mee met Taal	19.394	13.611	13.995	14.041	7.898	12.939	– 5.041
Doorstroom beroepskolom	0	0	9.660	20.160	30.660	33.180	– 2.520
Vakwedstrijden MBO	4.100	4.100	4.722	5.190	5397	5190	207
Inhaal- en ondersteuningsprogramma's	33.471	0	0	0	0	0	0
Extra hulp voor de klas	102.647	0	0	0	0	0	0
Maatschappelijke diensttijd	0	77.098	0	0	0	0	0
LLO Collectief Laagopgeleiden en Laaggeletterden (NGF)	0	0	1.241	2.702	713	683	30
Loopbaanoriëntatie	1.782	1.523	34.624	2.082	1.818	1.818	0
Zelftesten	536	0	0	0	0	0	0
Overige subsidies	15.920	22.941	20.434	22.101	21.252	25.432	– 4.180
Opdrachten	**9.796**	**12.723**	**9.480**	**9.279**	**9.305**	**16.796**	**– 7.491**

			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
Opdrachten	7.137	12.472	9.381	9.279	9.305	16.796	– 7.491
Zelftesten	2.659	251	99	0	0	0	0
Bijdrage aan agentschappen	**21.786**	**25.218**	**25.670**	**31.823**	**28.330**	**27.367**	**963**
Dienst Uitvoering Onderwijs	19.281	22.644	22.566	28.124	24.604	23.967	637
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	2.505	2.574	3.104	3.699	3.726	3.400	326
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	**61.213**	**66.683**	**84.789**	**92.274**	**97.509**	**104.255**	**– 6.746**
College voor Toetsen en Examens	0	0	0	0	0	11.393	– 11.393
SBB	61.213	66.683	82.063	87.066	90.810	86.308	4.502
NWO: NRO- Programma's MBO	0	0	2.726	4.238	5.583	5.584	– 1
NCP NLQF	0	0	0	970	1.116	970	146
Bijdrage aan medeoverheden	**126.286**	**135.644**	**149.652**	**160.101**	**216.810**	**220.046**	**– 3.236**
RMC's	42.303	44.665	43.623	46.968	54.478	49.880	4.598
Educatie	63.560	70.622	85.462	92.013	104.066	100.466	3.600
Caribisch Nederland	1.223	1.157	1.367	1.420	1.471	0	1.471
Regionaal Programma	19.200	19.200	19.200	19.200	55.100	60.200	– 5.100
Masterplan Campus Groningen	0	0	0	500	1.695	9.500	– 7.805
Ontvangsten	**8.918**	**14.238**	**5.866**	**10.577**	**6.172**	**4.700**	**1.472**

Tabel 16 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Verplichtingen	**5.626.978**	**5.708.910**	**5.451.235**	**6.853.659**	**6.400.304**	**6.010.959**	**389.345**
waarvan garantieverplichtingen	13.509	69.018	34.669	40.344	– 23.559	0	– 23.559
waarvan overige verplichtingen	5.613.469	5.639.892	5.416.566	6.813.315	6.423.863	6.010.959	412.904

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Verplichtingen

De realisatie van de aangegane verplichtingen is in 2025 circa € 389,3 miljoen hoger dan begroot, dit wordt grotendeels veroorzaakt door de loonbijstelling tranche 2025. De realisatie op de uitgaven 2025 is circa € 176,5 miljoen hoger dan begroot.

Uitgaven

Hoofdbekostiging

In 2025 is circa € 184,5 miljoen toegevoegd aan de bekostiging. Deze stijging wordt grotendeels verklaard door de toevoeging van de loonbijstelling tranche 2025 (circa € 210,0 miljoen).

Bekostiging mbo-instellingen

De bekostiging mbo-instellingen is door de intensivering in basisvaardigheden mbo van in totaal € 47,2 miljoen opgehoogd voor de studiejaren 2025/2026 en 2026/2027. Hiervan is € 11,2 miljoen gerealiseerd in 2025 (toegelicht in de Eerste Suppletoire Begroting 2025).

Bekostiging Regionaal Investeringsfonds

In 2025 is circa € 15,6 miljoen minder gerealiseerd op de RIF-regeling dan in de vastgestelde begroting staat. Dit wordt voornamelijk verklaard door een verlaging van het budget op het regionaal investeringsfonds van € 6,0 miljoen in 2025 ter behoeve van de intensivering op basisvaardigheden in het mbo (toegelicht in de Eerste Suppletoire Begroting 2025).

De resterende middelen worden grotendeels verklaard door een kasschuif in overeenstemming met het (verwachte) betalingsritme (toegelicht in de Eerste Suppletoire Begroting 2025).

Bekostiging Regionaal Programma
In 2025 is er voor het Regionaal Programma voor scholen in totaal € 30,8 miljoen minder gerealiseerd dan begroot. Dit komt met name doordat de wet van school naar duurzaam werk was uitgesteld. Contactscholen kregen op basis van de regeling regionale aanpak voortijdig school verlaten (VSV) 2020-2025 jaarlijks in december een uitbetaling. De systematiek van de oude regeling VSV ging per schooljaar, de nieuwe regeling VSV gaat per kalenderjaar. Door uitstel van het wetsvoorstel hebben er verschillende verlengingen van de regeling en verschuivingen van budgetten plaatsgevonden. In mei 2026 zullen de contactscholen na goedkeuring van de regionale plannen de benodigde middelen ontvangen voor de uitvoering van het Regionaal Programma 2026.

Subsidies
In 2025 is circa € 8,5 miljoen toegevoegd aan het instrument subsidies.

Subsidie praktijkleren
In 2025 is circa € 20,0 miljoen aan de subsidieregeling praktijkleren toegevoegd. Deze middelen worden grotendeels verklaard door het toevoegen van de loonbijstelling tranche 2025 (€ 19,7 miljoen).

Bijdrage aan ZBO's en RWT's
In 2025 is circa € 6,8 miljoen minder gerealiseerd op het instrument bijdragen aan ZBO's/RWT's.

Bijdrage College voor Toetsen en Examens (CvTE)
In 2025 is er € 11,4 miljoen minder gerealiseerd dan de vastgestelde begroting. Dit komt grotendeels doordat € 9,6 miljoen is overgeboekt naar het artikel voortgezet onderwijs voor het CvTE-werkprogramma 2025. Daar wordt dit bedrag verantwoord.

Ontvangsten
De ontvangsten in 2025 zijn € 1,5 miljoen hoger dan de oorspronkelijk vastgestelde begroting. Deze meevaller wordt grotendeels veroorzaakt door meerdere terugvorderingen van subsidies en opdrachten.

5.4 Beleidsartikelen 6 en 7 Hoger onderwijs

A. Algemene doelstelling

Het stelsel van hoger onderwijs en onderzoek zorgt ervoor dat studenten en (wetenschappelijk) personeel hun talenten en onderzoekend vermogen maximaal kunnen ontwikkelen. Het leidt hen op voor een positie op de nationale en internationale arbeidsmarkt die optimaal aansluit bij hun talenten.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister is verantwoordelijk voor een stelsel van hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek dat zodanig functioneert dat het onderwijs aansluit bij de talenten en ambities van individuele studenten, (wetenschappelijk) personeel en bij de behoefte van de maatschappij.

Financieren
De minister financiert het stelsel van hoger onderwijs en onderzoek door de bekostiging van de onderwijsinstellingen. Mede hierdoor wordt de toegankelijkheid van het hoger onderwijs gewaarborgd.

Stimuleren
De minister stimuleert specifieke beleidsonderwerpen via de bekostiging en de inzet van andere instrumenten, zoals kwaliteitsafspraken, bestuurlijke afspraken, voorlichting en wet- en regelgeving.

Regisseren
De verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van hoger onderwijs vult de minister in via een regisserende rol. De normeisen van kwaliteit zijn vastgelegd in wet- en regelgeving. De kwaliteit van de individuele opleidingen in het hoger onderwijs wordt bewaakt met het accreditatiestelsel. Dit is belegd bij de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO). De Inspectie van het Onderwijs houdt toezicht op de naleving van wettelijke voorschriften en op de recht- en doelmatigheid. Zij ziet ook toe op de kwaliteit van het stelsel van hoger onderwijs, waaronder het accreditatiestelsel.

Kengetallen

Tabel 17 Studenten hoger onderwijs (aantallen x 1.000)[1]					
	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26
hbo voltijd associate degree	12,1	12,8	15,1	17,0	18,3
hbo voltijd bachelor	412,6	398,1	380,0	367,9	356,7
hbo voltijd master	6,4	6,5	6,8	7,2	7,4
hbo deeltijd associate degree	7,6	8,2	9,0	9,8	10,4
hbo deeltijd bachelor	43,3	42,3	40,9	39,4	38,9
hbo deeltijd master	8,4	8,2	7,9	8,0	8,0
Totaal hbo	**490,5**	**476,1**	**459,7**	**449,2**	**439,5**
wo voltijd bachelor	212,4	215,7	217,9	214,6	208,1
wo voltijd master	124,7	121,4	119,3	120,7	121,6
wo deeltijd bachelor	1,7	1,5	1,5	1,3	1,3
wo deeltijd master	3,3	3,2	3,1	3,0	2,8
Totaal wo	**342,1**	**341,9**	**341,8**	**339,0**	**333,8**

1 Bron: DUO, 1cijferhobestand

Tabel 18 Gediplomeerden (inclusief groen onderwijs, aantallen x 1.000)[1]					
	2021	2022	2023	2024	2025
hbo voltijd associate degree	2,6	3,1	3,1	3,6	4,8
hbo voltijd bachelor	64,5	60,3	62,8	65,1	65,4
hbo voltijd master	2,4	2,6	2,7	3,0	3,4
hbo deeltijd associate degree	1,5	1,8	2,1	2,3	2,8
hbo deeltijd bachelor	6,3	6,0	6,7	6,9	7,4
hbo deeltijd master	2,1	2,1	2,4	2,2	2,5
Totaal hbo	**79,5**	**75,8**	**79,8**	**83,1**	**86,2**
wo voltijd bachelor	39,1	38,6	43,1	48,9	51,1
wo voltijd master	50,2	50,1	52,0	53,0	56,1
wo deeltijd bachelor	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
wo deeltijd master	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0
Totaal wo	**90,5**	**89,9**	**96,3**	**103,2**	**108,4**

1 Bron: DUO, 1cijferhobestand.

Tabel 19 Uitgaven per student (bedragen x € 1.000)[1]					
Onderwijsuitgaven per student (Bedragen x € 1.000)4	2021	2022	2023	2024	2025
hbo	8,7	9,1	10,3	10,8	10,8
wo	8,6	9,0	9,1	9,4	9,6
Wettelijk collegegeld (hbo en wo voltijd, bedragen x € 1)[2]	**–**	**–**	**2023/24**	**2024/25**	**2025/26**
	–	–	2.314	2.530	2.601

1 Bron: DUO, 1cijferHO-bestand.
2 Onderwijsuitgaven per student zijn in constante prijzen 2024 (dat wil zeggen gecorrigeerd voor de uitgekeerde loon- en prijsbijstelling).

C. Beleidsconclusies

De belangrijkste beleidsconclusies zijn beschreven in het onderdeel beleidsprioriteiten.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 20 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 6 (bedragen x € 1.000)

	Realisatie				Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Verplichtingen	**5.101.522**	**4.462.152**	**4.780.237**	**4.652.287**	**4.767.500**	**4.238.793**	**528.707**
Uitgaven	**4.304.071**	**4.646.642**	**4.550.502**	**4.705.811**	**4.649.407**	**4.481.920**	**167.487**
Bekostiging	**4.191.140**	**4.611.819**	**4.476.273**	**4.538.365**	**4.470.483**	**4.305.698**	**164.785**
Bekostiging onderwijsdeel	3.845.954	4.160.963	3.923.814	3.906.661	4.263.469	4.107.266	156.203
Bekostiging ontwerp en ontwikkeling	89.976	122.854	151.380	159.532	166.026	159.446	6.580
Bekostiging flexibel hoger onderwijs voor volwassenen	3.565	2.832	1.687	1.078	414	0	414
Studievoorschot kwaliteitsafspraken	251.645	325.170	362.399	432.108	0	0	0
Fonds onderzoek en wetenschap	0	0	36.993	38.986	40.574	38.986	1.588
Subsidies (regelingen)	**21.592**	**6.430**	**22.314**	**86.231**	**95.752**	**98.567**	**– 2.815**
Tegemoetkoming 2e lerarenopleiding	323	525	578	607	492	2.638	– 2.146
NGF Digitale impuls	0	1.388	14.370	45.474	44.534	35.732	8.802
NGF Katalysator	0	900	2.772	34.305	47.865	38.893	8.972
NGF Aanpak professionalisering leraren	0	0	0	227	914	19.171	– 18.257
Zelftesten	701	6	0	0	0	0	0
Overige subsidies	20.568	3.611	4.594	5.618	1.947	2.133	– 186
Bijdrage aan agentschappen	**13.831**	**13.430**	**14.785**	**19.004**	**19.844**	**20.527**	**– 683**
Dienst Uitvoering Onderwijs	13.831	13.430	14.785	19.004	19.844	20.527	– 683
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	**77.508**	**14.963**	**37.130**	**62.211**	**63.328**	**57.128**	**6.200**
NWO: Praktijkgericht onderzoek	63.075	0	0	0	0	0	0
NWO: Promotiebeurs voor leraren	10.371	10.705	11.346	11.956	12.443	11.956	487
Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)	4.062	4.258	5.959	6.225	7.312	7.015	297
NWO: NRO-programma HO	0	0	19.825	29.647	28.781	23.555	5.226
Bijdrage RWT Nuffic	0	0	0	10.155	10.494	10.155	339
Bijdrage RWT Landelijk Centrum Studiekeuze	0	0	0	4.228	4.298	4.447	– 149
Ontvangsten	**1.647**	**5.978**	**4.749**	**2.860**	**2.109**	**17**	**2.092**

Tabel 21 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Verplichtingen	**5.101.522**	**4.462.152**	**4.780.237**	**4.652.287**	**4.767.500**	**4.238.793**	**528.707**
waarvan garantieverplichtingen	2.126	46.658	27.018	– 16.073	8.239	0	8.239
waarvan overige verplichtingen	5.099.396	4.415.494	4.753.219	4.668.360	4.759.261	4.238.793	520.468

Tabel 22 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 7 (bedragen x € 1.000)

			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Verplichtingen	**6.809.694**	**6.974.377**	**7.860.906**	**7.556.079**	**7.678.996**	**7.101.181**	**577.815**
Uitgaven	**6.087.951**	**6.654.563**	**7.094.482**	**7.413.441**	**7.405.661**	**7.134.717**	**270.944**
Bekostiging	**6.034.531**	**6.620.129**	**7.067.562**	**7.400.830**	**7.394.115**	**7.119.641**	**274.474**
Bekostiging onderwijsdeel	2.841.970	3.097.718	3.048.157	3.144.000	3.458.732	3.324.932	133.800
Bekostiging onderzoeksdeel	2.282.436	2.486.783	2.843.361	2.990.087	2.951.008	2.845.924	105.084
Bekostiging ondersteuning geneeskunde onderwijs en onderzoek	756.693	787.647	802.832	844.371	877.636	845.850	31.786
Studievoorschot kwaliteitsafspraken	153.432	197.981	220.982	262.289	0	0	0
Fonds onderzoek en wetenschap	0	50.000	152.230	160.083	106.739	102.935	3.804
Subsidies (regelingen)	**44.339**	**21.651**	**21.408**	**7.503**	**6.422**	**7.418**	**– 996**
Nuffic	13.985	11.880	10.569	0	0	0	0
LCSK	2.548	2.749	3.707	0	0	0	0
Vluchteling Studenten UAF	2.457	2.082	2.444	1.834	1.699	2.570	– 871
Expertisecentrum inclusief onderwijs (ECIO)	850	868	1.025	1.051	1.095	1.056	39
Interstedelijk Studentenoverleg (ISO)	265	325	321	464	373	370	3
Landelijke Studenten Vakbond (LSVb)	249	255	279	308	351	338	13
Open & online onderwijs	1.639	1.879	483	480	0	0	0
Zelftesten	1.468	0	0	0	0	0	0
Overige subsidies	20.878	1.613	2.580	3.366	2.904	3.084	– 180
Opdrachten	**6.380**	**9.930**	**2.669**	**2.083**	**2.066**	**4.328**	**– 2.262**
Opdrachten	2369	2752	2538	2083	2066	4.328	– 2.262
Zelftesten	4.011	7.178	131	0	0	0	0
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	**2.701**	**2.853**	**2.843**	**3.025**	**3.058**	**3.330**	**– 272**
Europees Universitair Instituut Florence (EUI)	1.669	1.787	1.712	1.836	1.869	2.141	– 272
United Nations University (UNU)	1.032	1.066	1.131	1.189	1.189	1.189	0
Ontvangsten	**790**	**398**	**4.633**	**8**	**0**	**16**	**– 16**

Tabel 23 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Verplichtingen	**6.809.694**	**6.974.377**	**7.860.906**	**7.556.079**	**7.678.996**	**7.101.181**	**577.815**
waarvan garantieverplichtingen	19.517	97.918	189.517	120.876	– 21.607	0	– 21.607
waarvan overige verplichtingen	6.790.177	6.876.459	7.671.389	7.435.203	7.700.603	7.101.181	599.422

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Verplichtingen
De realisatie van de verplichtingen 2025 ligt voor het hoger beroepsonderwijs (hbo) € 528,7 miljoen en voor het wetenschappelijk onderwijs (wo) € 577,8 miljoen hoger dan oorspronkelijk begroot. Dit wordt veroorzaakt door onderstaande mutaties.

Loon- en prijsbijstelling
De loon- en prijsbijstelling 2025 (hbo € 338,9 en wo € 522,8 miljoen) voor zowel de uitgaven 2025 als de uitgaven 2026, welke beide in 2025 zijn verplicht.

Weerbaarheid
De extra middelen voor weerbaarheid (hbo € 2,6 en wo € 14,0 miljoen) die zijn overgeboekt uit artikel 16 (Onderzoek en wetenschapsbeleid).

Kasschuiven en doorlopende verplichtingen
Kasschuiven en doorlopende verplichtingen op de Nationaal Groeifondsprojecten NPULS, Leven Lang Ontwikkelen (LLO)-Katalysator en Nationale Aanpak Professionalisering Leraren (hbo € 32,8 miljoen).

Referentieraming
Bijstelling van de rijksbijdrage bekostiging 2026 (hbo € 64,8 en wo € 15,1 miljoen) als gevolg van de stijging respectievelijk daling in het aantal studenten ten opzichte van de referentieraming 2024.

Garanties
Bijstelling in verband met garantieverplichtingen (hbo € 8,2 en wo € 21,6 miljoen) op leningen en rekening-courantkredieten aan hogescholen en universiteiten die in 2025 zijn aangegaan of vervallen.

Overige bijstellingen
Bijstelling met overige oorzaken (hbo € 81,4 en wo € 77,7 miljoen) die verband houden met voornamelijk de hogere rijksbijdrage bekostiging 2026 die in 2025 is verplicht, zoals de deels teruggedraaide bezuinigingen via amendementen of doordat onderdelen van de rijksbijdrage bekostiging 2026 als verplichting zijn doorgeschoven van 2025 naar 2026.

Voor een uitgebreidere toelichting op de mutaties op de verplichtingen wordt verwezen naar de Eerste Suppletoire Begroting 2025, de Tweede Suppletoire Begroting 2025 en de September Suppletoire Begroting 2025.

Uitgaven
De realisatie van de uitgaven 2025 ligt voor het hbo € 167,5 miljoen en voor het wo € 270,9 miljoen hoger dan oorspronkelijk begroot.

Bekostiging hbo – onderwijsdeel
De realisatie van de uitgaven 2025 is € 156,2 miljoen hoger dan oorspronkelijk begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de loon- en prijsbijstelling van de rijksbijdrage 2025 (€ 158,6 miljoen) en de extra middelen voor weerbaarheid (€ 2,6 miljoen).

Bekostiging wo – onderwijsdeel
De realisatie van de uitgaven 2025 is € 133,8 miljoen hoger dan oorspronkelijk begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de loon- en prijsbijstelling van de rijksbijdrage 2025 (€ 123,5 miljoen) en de extra middelen voor weerbaarheid (€ 14,0 miljoen).

Bekostiging wo – onderzoeksdeel
De realisatie van de uitgaven 2025 is € 105,1 miljoen hoger dan oorspronkelijk begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de loon- en prijsbijstelling van de rijksbijdrage 2025 (€ 105,2 miljoen) .

Bekostiging wo - ondersteuning geneeskundig onderwijs en onderzoek
De realisatie van de uitgaven 2025 is € 31,8 miljoen hoger dan oorspronkelijk begroot. Dit wordt veroorzaakt door de loon- en prijsbijstelling van de rijksbijdrage 2025.

Subsidies hbo - Nationaal Groeifonds LLO Katalysator
De realisatie van de uitgaven is € 9,0 miljoen hoger dan oorspronkelijk begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de doorlopende verplichting uit 2024 naar 2025 (€ 75,8 miljoen) en de kasschuif en doorlopende verplichting uit 2025 naar 2026 (€ 67,9 miljoen). Het kasritme voor dit project is aangepast omdat de subsidieaanvragen later dan verwacht worden ontvangen.

Subsidies hbo - Nationaal Groeifonds Npuls
De realisatie van de uitgaven is € 8,8 miljoen hoger dan oorspronkelijk begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de doorlopende verplichting uit 2024 naar 2025 (€ 31,7 miljoen) en de doorlopende verplichting uit 2025 naar 2026 (€ 22,2 miljoen). Het kasritme voor dit project is aangepast omdat de subsidieaanvragen later dan verwacht worden ontvangen.

Subsidies hbo - Nationaal Groeifonds Nationale Aanpak Professionaliseing Leraren
De realisatie van de uitgaven is € 18,3 miljoen lager dan oorspronkelijk begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de kasschuif en doorlopende verplichting uit 2025 naar 2026 (€ 18,1 miljoen). Het kasritme voor dit project is aangepast omdat de subsidieaanvragen later dan verwacht worden ontvangen.

Voor een uitgebreidere toelichting op de mutaties op de uitgaven wordt verwezen naar de Eerste Suppletoire Begroting 2025, de Tweede Suppletoire Begroting 2025 en de September Suppletoire Begroting 2025.

Ontvangsten
De realisatie van de ontvangsten 2025 ligt voor het hbo € 2,1 miljoen hoger dan oorspronkelijk begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door terugbetaalde subsidies.

5.5 Beleidsartikel 8 Internationaal beleid

A. Algemene doelstelling

Het bevorderen van internationale samenwerking en uitwisseling ter ondersteuning en versterking van de kwaliteit van onderwijs, cultuur en wetenschap en ter verdere ontwikkeling van internationale competenties van lerenden, docenten, de culturele en creatieve sector en wetenschappers.

B. Rol en verantwoordelijkheid

Stimuleren
Bij het uitvoeren van de algemene doelstelling ligt de nadruk op het zoveel mogelijk stimuleren en ondersteunen van instellingen en burgers om zich op een internationale omgeving te oriënteren. Daartoe zorgt de minister vanuit de stelselverantwoordelijkheid voor de benodigde internationaal-bestuurlijke randvoorwaarden, bijvoorbeeld door afspraken te maken over kwaliteitszorg en grensverkeer en door de uitwisseling van best practices. De minister opereert hierbij binnen multilaterale kaders als de Europese Unie, de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en de United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation (Unesco) en andere – vaak daarbij aangesloten organisaties, alsmede via bilaterale contacten, verdragen, Memorandums of Understanding, etcetera. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van stimuleringsmaatregelen in de vorm van fondsen en beurzen en worden faciliterende en uitvoerende instanties gefinancierd, zoals Stichting Nuffic, Netherlands house for Education and Research (Neth-ER) en het Duitsland Instituut Amsterdam. De bevordering van internationale samenwerking is ondersteunend aan de beleidsdoelstellingen van het Ministerie van OCW. De voorgenomen activiteiten zijn dan ook voor een belangrijk deel opgenomen in de betreffende beleidsartikelen.

Indicatoren/kengetallen
Internationale – ondersteunende – maatregelen laten zich moeilijk vangen in harde cijfers en beleidsconclusies. In gevallen waar dit wel mogelijk is, bijvoorbeeld bij de bevordering van in- en uitgaande studiemobiliteit of bij de bevordering van culturele activiteiten in het buitenland, zijn relevante kengetallen te volgen op OCW in Cijfers.

C. Beleidsconclusies

De belangrijkste conclusies op het terrein van internationaal beleid worden beschreven in het onderdeel beleidsprioriteiten.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 24 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 8 (bedragen x € 1.000)							
			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Verplichtingen	**15.954**	**15.706**	**25.997**	**28.293**	**23.413**	**27.310**	**– 3.897**
Uitgaven	**18.688**	**19.737**	**20.802**	**24.162**	**24.804**	**27.311**	**– 2.507**
Subsidies (regelingen)	**6.706**	**7.780**	**8.192**	**8.706**	**8.435**	**9.398**	**– 963**
Stichting Ons Erfdeel	185	185	185	185	185	185	0
Stichting Nuffic	906	971	988	1.080	1.125	1.112	13
Nationaal Agentschap Erasmus+ Onderwijs & Training	3153	4089	4337	4555	4.918	4.533	385
Internationalisering onderwijs	1.000	1.000	1.000	966	0	1.169	– 1.169
Duitsland Instituut Amsterdam (DIA)	803	820	868	852	824	940	– 116
Netherlands house for Education and Research (Neth-ER)	600	599	667	686	685	687	– 2
Incidentele subsidies voor het uitwisselen van cultuur	50	25	0	0	0	0	0
Overige incidentele subsidies	9	91	147	382	698	772	– 74
Opdrachten	**3.646**	**3.747**	**3.787**	**5.271**	**4.980**	**5.864**	**– 884**
Bijdrage aan medeoverheden	**0**	**0**	**0**	**1.228**	**1.317**	**1.709**	**– 392**
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	**7.856**	**7.730**	**8.343**	**8.549**	**9.592**	**9.860**	**– 268**
Nederlandse Taalunie	7.323	7.125	7.801	7.964	8974	7872	1.102
Europa College Brugge	30	30	30	30	30	35	– 5
Unesco	50	50	12	14	53	59	– 6
OESO CERI	85	86	90	94	99	101	– 2
Fulbright Center	368	420	410	422	422	422	0
EU-programma's en activiteiten	0	19	0	0	2	23	– 21
Overige bijdragen	0	0	0	25	12	1.348	– 1.336
Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken	**480**	**480**	**480**	**408**	**480**	**480**	**0**
Vlaams-Nederlandshuis DeBuren (Hoofdstuk 5 BuZa)	480	480	480	408	480	480	0
Ontvangsten	**99**	**1.031**	**1**	**91**	**235**	**99**	**136**

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Verplichtingen
De realisatie van het verplichtingenbudget is € 3,9 miljoen lager dan oorspronkelijk begroot.

Uitgaven
De realisatie van de uitgaven 2025 ligt € 2,5 miljoen lager dan oorspronkelijk begroot.

Voor een uitgebreidere toelichting wordt verwezen naar de Eerste Suppletoire Begroting 2025 , de Tweede Suppletoire Begroting 2025 en de September Suppletoire Begroting 2025.

Bijdragen aan (inter)nationale organisaties

Tabel 25 Homogene Groep Internationale Samenwerking (bedragen x € 1.000)

		Realisatie					Vastgestelde begroting	Verschil
Art.		**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
1	Primair onderwijs	31.773	29.781	29.823	30.747	32.336	30.747	1.589
3	Voortgezet onderwijs	10.297	9.592	9.606	9.904	10.416	9.904	512
6	Hoger beroepsonderwijs	2.873	2.873	2.873	2.963	4.698	4.698	0
7	Wetenschappelijk onderwijs	55.289	54.887	58.133	59.994	60.219	58.259	1.960
8	Internationaal beleid	715	822	665	593	665	665	0
14	Cultuur	5.934	6.017	8.920	8.219	6.787	6.806	– 19
16	Onderzoek en wetenschappen	454	454	454	2.101	477	454	23
95	Apparaatskosten	589	2.405	2.539	3.203	3.867	4.385	– 518
	Totaal	**107.924**	**106.831**	**113.013**	**117.724**	**119.465**	**115.918**	**3.547**

Toelichting

De Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) is sinds 1997 een budgettaire constructie binnen de Rijksbegroting. In de HGIS worden de uitgaven van de verschillende ministeries (Kamerstukken II 2024/25, 36601, nr. 1) gebundeld, waarmee de onderlinge samenhang geïllustreerd wordt. Dit bevordert de samenwerking en de afstemming tussen de betrokken ministeries. Sinds 2021 is een deel van de onderwijskosten voor eerstejaars asielopvang in het primair en voortgezet onderwijs geïdentificeerd als ontwikkelingshulp (ODA). Het budget en uitgaven zijn onderdeel van de nieuwkomersuitgaven op artikel 1 (Primair onderwijs) en artikel 3 (Voortgezet onderwijs) van de OCW-begroting.

Bovenstaande tabel geeft een onderverdeling weer van de HGIS-middelen van het Ministerie van OCW per artikel.

5.6 Beleidsartikel 9 Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid

A. Algemene doelstelling

De kwaliteit van het onderwijs wordt gewaarborgd door de beschikbaarheid van voldoende personeel van voldoende kwaliteit voor alle onderwijsdeelnemers.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister is verantwoordelijk voor een onderwijsstelsel dat zodanig functioneert dat het onderwijs aansluit bij de talenten en ambities van individuele leerlingen/studenten en bij de behoefte van de maatschappij. De leraar, de schoolleider en ondersteunend personeel zijn daarbij cruciaal.

Financieren
De minister draagt bij aan het personeelsbeleid op scholen door het (mee)financieren van (mogelijkheden tot) werven, matchen, opleiden, begeleiden en professionaliseren. Dit gebeurt via aanvullende bekostiging en subsidies.

Stimuleren
De minister is verantwoordelijk voor het borgen van de kwaliteit, toegankelijkheid en doelmatigheid van het stelsel. Door de krapte op de arbeidsmarkt en de demografische ontwikkelingen staat deze verantwoordelijkheid onder druk. Het vraagt dan ook continue aandacht en een breed pakket aan maatregelen om te zorgen voor voldoende en (blijvend) goed opgeleid personeel. Meer dan in de afgelopen periode is het daarnaast van belang om te leren omgaan met de schaarste. In sommige regio's gaat het vooral om schaarste aan leraren en/of schoolleiders, in andere regio's is de uitdaging hoe de toegankelijkheid van lerarenopleidingen geborgd blijft. Over de aanpak en de ontwikkelingen wordt de Tweede Kamer twee keer per jaar geïnformeerd, in juni en december, via de brieven over de lerarenstrategie (Kamerstukken II, 2025/25, 27923, nr. 497 en Kamerstukken II 2024/2025, 27923, nr. 514).

Kengetallen
De indicatoren voor het arbeidsmarkt- en personeelsbeleid worden beschreven in het beleidsverslag op OCW in Cijfers.

C. Beleidsconclusies

Het op dit artikel uitgevoerde beleid en de bijbehorende resultaten waren het afgelopen jaar grotendeels conform de in de begroting gestelde doelen. De belangrijkste beleidsconclusies worden beschreven in het onderdeel beleidsprioriteiten.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 26 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 9 (bedragen x € 1.000)							
			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	2022	2023	2024	2025	2025	2025
Verplichtingen	**153.039**	**190.290**	**171.494**	**220.802**	**364.132**	**400.235**	**– 36.103**
Uitgaven	**168.823**	**183.311**	**187.618**	**225.787**	**369.077**	**410.735**	**– 41.658**
Bekostiging	**40.442**	**44.111**	**39.473**	**76.455**	**224.478**	**231.552**	**– 7.074**
Beloning Leerkacht lumpsum po/vo/mbo	0	0	0	0	1	0	1
Tegemoetkoming kosten opleidingsscholen	40.442	44.111	39.473	0	0	0	0
Tekorten regio's	0	0	0	76.455	224.477	231.552	– 7.075
Subsidies (regelingen)	**123.184**	**133.281**	**142.052**	**143.013**	**134.991**	**170.487**	**– 35.496**
Lerarenbeurs	58.087	65.386	61.127	61.579	56.258	68.678	– 12.420
Zij-instroom	42.901	47.652	67.834	78.418	75.306	94.539	– 19.233
Wet Beroep Leraar en Lerarenregister	568	197	0	0	0	0	0
Aanpak lerarentekort	15.831	18.416	10.253	0	0	0	0
Overige subsidies	5.797	1.630	2.838	3.016	3.427	7.270	– 3.843
Opdrachten	**2.241**	**2.729**	**2.400**	**2.382**	**5.403**	**4.513**	**890**
Opdrachten	2.241	2.729	2.400	2.382	5.403	4.513	890
Bijdrage aan agentschappen	**2.956**	**3.190**	**3.693**	**3.937**	**4.205**	**4.183**	**22**
Dienst Uitvoering Onderwijs	2.956	3.190	3.693	3.937	4.205	4.183	22
Ontvangsten	**6.842**	**5.241**	**6.249**	**8.285**	**12.548**	**7.000**	**5.548**

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Verplichtingen

De realisatie van de verplichtingen 2025 is € 36,1 miljoen lager dan de vastgestelde begroting.

Uitgaven

De realisatie van de uitgaven 2025 is € 41,7 miljoen lager dan de begroting. Dit komt voornamelijk door een lager aantal aanvragen op de regelingen zij-instroom en lerarenbeurs dan begroot. Het verschil tussen de kas- en verplichtingenrealisatie wordt grotendeels veroorzaakt doordat er op het budget zij-instroom minder verplichtingbudget beschikbaar en benodigd was dan kasbudget. Er was minder verplichtingbudget nodig omdat voor de regeling onderwijspersoneel opleiding tot leraar een deel van de verplichtingen al in eerdere jaren is aangegaan.

Bekostiging

De realisatie op de bekostiging is € 7,1 miljoen lager dan de vastgestelde begroting. Dit wordt grotendeels veroorzaakt doordat er € 4,0 miljoen minder is aangevraagd op de regelingen voor de onderwijsregio's dan voorzien. Daarnaast zijn er middelen overgeboekt naar de instrumenten overige subsidies en opdrachten voor activiteiten ter ondersteuning van de aanpak van de tekorten.

Subsidies

De realisatie op de subsidies is € 35,5 miljoen lager dan de vastgestelde begroting. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door minder aanvragen dan voorzien voor de subsidieregelingen Lerarenbeurs (€ 12,4 miljoen), zij-

instroom in beroep (€ 5,3 miljoen) en onderwijspersoneel opleiding tot leraar (€ 2,1 miljoen) (toegelicht in de Tweede Suppletoire Begroting 2025).

Ontvangsten
De realisatie van de ontvangsten in 2025 is € 5,5 miljoen hoger dan de vastgestelde begroting. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door terugvorderingen op de regeling onderwijspersoneel opleiding tot leraar (€ 1,7 miljoen), de regeling onderwijsregio's (€ 1,8 miljoen) en de inmiddels afgeronde promotiebeurs voor leraren (€ 1,8 miljoen).

5.7 Beleidsartikel 11 Studiefinanciering

A. Algemene doelstelling

Het stelsel van studiefinanciering biedt studenten in het hoger onderwijs en in de beroepsopleidende leerweg de financiële mogelijkheden om in Nederland en daarbuiten onderwijs te kunnen volgen.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister is verantwoordelijk voor de doeltreffende en doelmatige werking van het stelsel van studiefinanciering, zoals geregeld in de Wet studiefinanciering 2000.

Financieren
De minister financiert het stelsel waarbij de financiële toegankelijkheid is gewaarborgd; er zijn geen onoverkomelijke financiële belemmeringen om te gaan studeren. Tegelijkertijd wordt recht gedaan aan het principe dat studeren ook een investering van de student zelf is. Tevens wordt recht gedaan aan de bijdrage die ouders daaraan kunnen leveren.

Indicatoren/kengetallen
Voor indicatoren/kengetallen over studiefinanciering wordt verwezen naar de website OCW in Cijfers.

C. Beleidsconclusies

De Wet herinvoering basisbeurs regelt dat studenten die daar recht op hebben, vanaf 2025 een tegemoetkoming krijgen wanneer zij binnen de diplomatermijn afstuderen. Het bedrag voor de tegemoetkoming wordt verrekend met de studieschuld, of uitbetaald als er geen studieschuld resteert. Ook is de vormgeving van de studievoorschotvouchers per 1 september 2023 aangepast. (Oud-)studenten die daarvoor in aanmerking komen, krijgen voortaan geld of korting op hun studieschuld in plaats van tegoed voor een nieuwe opleiding. In 2025 hebben 698.211 (oud)-studenten een tegemoetkoming ontvangen voor in totaal € 903,0 miljoen. Bij de tegemoetkoming studievoorschotvouchers hebben 319.479 (oud)-studenten de tegemoetkoming ontvangen voor in totaal € 668,2 miljoen.

In november 2024 heeft het kabinet besloten (Kamerstukken II 2024/2025, 24724, nr. 243) om alle financiële maatregelen die zijn genomen richting (oud-)studenten, na controle tussen januari 2012 en juni 2023 op basis van het oude risicogerichte selectieproces, terug te draaien. Sinds september 2025 is de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) begonnen met het uitvoeren van de eerste herzieningen en de daarbij behorende terugbetalingen aan (oud-)studenten. De controles voor de uitwonendenbeurs werden in 2025 op basis van aselecte steekproef uitgevoerd. Dit betreft zowel huisbezoeken als schriftelijke controles. De uitkomsten van de pilot met schriftelijke controles, waar in 2024 mee gestart is, waren positief. De schriftelijke controles zijn in 2025 uitgebreid en structureel onderdeel geworden van het controleproces. Daarnaast zijn er gedragsinterventies toegepast op het gebied van preventie.

In het kader van de hersteloperatie toeslagen worden op dit artikel DUO-schulden van gedupeerde ouders in de toeslagenaffaire kwijtgescholden. Dit wordt ook gedaan voor de huidige partner van de ouder en de ex-partner. In 2025 is er € 47,2 miljoen aan DUO-schulden kwijtgescholden bij gedupeerden.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 27 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 11 (bedragen x € 1.000)[1]

			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Verplichtingen	**5.653.306**	**5.330.402**	**5.242.784**	**5.418.778**	**6.574.504**	**6.663.060**	**– 88.556**
Uitgaven	**5.653.306**	**5.330.402**	**5.242.784**	**5.418.708**	**6.574.575**	**6.663.060**	**– 88.485**
Inkomensoverdracht	**2.839.628**	**2.338.730**	**2.335.894**	**2.174.868**	**3.950.899**	**3.007.446**	**943.453**
Basisbeurs gift (R)	652.574	494.769	396.474	360.774	461.264	421.712	39.552
Aanvullende beurs gift (R)	711.543	714.952	715.957	785.246	821.385	841.884	– 20.499
Reisvoorziening gift (R)	1.054.939	904.442	1.020.478	829.454	909.306	– 152.285	1.061.591
Caribisch Nederland gift (R)	2.554	2.683	2.058	1.959	1.448	2.177	– 729
Studievoorschotvouchers (R)	0	46	583	16	668.178	755.317	– 87.139
Tegemoetkoming (R)	0	0	0	0	902.982	895.444	7.538
Overige uitgaven (R)	418.018	221.838	200.344	197.419	186.336	243.197	– 56.861
Leningen	**2.669.152**	**2.837.164**	**2.706.755**	**3.012.640**	**2.368.565**	**3.414.501**	**– 1.045.936**
Basisbeurs Prestatiebeurs (NR)	– 400.676	– 262.141	278.349	1.209.060	821.615	914.351	– 92.736
Aanvullende beurs Prestatiebeurs (NR)	149.305	127.858	82.140	244.247	189.403	312.425	– 123.022
Reisvoorziening (NR)	170.083	182.661	249.169	120.166	3.023	115.145	– 112.122
Rentedragende lening (NR)	2.476.627	2.600.355	1.899.591	1.239.412	1.174.160	1.850.561	– 676.401
Collegegeldkrediet (NR)	228.999	161.364	180.340	150.753	139.984	208.284	– 68.300
Levenlanglerenkrediet (NR)	27.275	21.197	21.076	17.840	16.891	22.961	– 6.070
Caribisch Nederland prestatiebeurs (NR)	0	0	0	0	358	0	358
Caribisch Nederland leningen (NR)	0	0	0	262	570	0	570
Overige uitgaven (NR)	17.539	5.870	– 3.910	30.900	22.561	– 9.226	31.787
Bijdrage aan agentschappen	**144.526**	**154.508**	**200.135**	**231.200**	**255.111**	**241.113**	**13.998**
Dienst Uitvoering Onderwijs (R)	144.526	154.508	200.135	231.200	255.111	241.113	13.998
Ontvangsten	**1.136.446**	**1.233.544**	**1.504.908**	**1.742.931**	**2.817.492**	**1.804.068**	**1.013.424**
Ontvangsten Relevant	**82.150**	**69.047**	**88.034**	**129.154**	**284.619**	**296.664**	**– 12.045**
Ontvangsten rente (R)	51.780	41.693	57.933	105.824	257.515	275.932	– 18.417
Ontvangsten Caribisch Nederland (R)	299	457	627	729	888	736	152
Overige ontvangsten (R)	30.071	26.897	29.474	22.601	26.216	19.996	6.220
Ontvangsten Niet-Relevant	**1.054.296**	**1.164.497**	**1.416.874**	**1.613.777**	**2.532.873**	**1.507.404**	**1.025.469**
Terugontvangen lening (NR)	1.054.296	1.164.497	1.416.843	1.613.717	2.532.831	1.507.373	1.025.458
Ontvangsten Caribisch Nederland (NR)	0	0	31	60	42	31	11

1 Toelichting: R = relevant, NR = niet-relevant

Tabel 28 Indeling budgettaire gevolgen van beleid naar relevant en niet-relevant (bedragen x € 1.000)

			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Relevante uitgaven:	2.984.154	2.493.238	2.536.029	2.406.068	4.206.010	3.248.559	957.451
Niet-relevante uitgaven:	2.669.152	2.837.162	2.706.755	3.012.640	2.368.565	3.414.501	– 1.045.936
Relevante ontvangsten:	82.150	69.048	88.034	129.154	284.619	296.664	– 12.045
Niet-relevante ontvangsten:	1.054.296	1.164.497	1.416.874	1.613.777	2.532.873	1.507.404	1.025.469

In het departementaal jaarverslag is bij dit beleidsartikel in de tabel ‘Budgettaire gevolgen van beleid’ een vermelding en onderverdeling opgenomen van relevante (R) en niet relevante (NR) uitgaven voor het uitgavenplafond. Deze vermeldingen en aanvullende tabellen inzake de onderverdeling relevant/niet relevant zijn niet vereist vanuit de Rijksbegro-

tingsvoorschriften. Deze informatie is opgenomen teneinde te voldoen aan het uitgangspunt dat de verantwoording een spiegeling moet zijn van de begroting.

Zowel voor de uitgaven als de ontvangsten wordt een onderscheid gemaakt tussen relevant en niet-relevant. Relevant betekent: relevant voor het uitgavenplafond. Uitgangspunt in de begrotingsregels is dat uitgaven die relevant zijn voor het EMU-saldo ook relevant zijn voor het uitgavenplafond. Zoals opgenomen in de Ontwerpbegroting 2023 is de behandeling van prestatiebeurzen voor het EMU-saldo veranderd door gewijzigde inzichten van Eurostat en daarmee het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Relevante en niet-relevante uitgaven
De relevante uitgaven in dit jaarverslag worden hoofdzakelijk gevormd door studiefinanciering die meteen als gift wordt toegekend en uitgekeerde prestatiebeurs die wordt omgezet in een gift. In dit jaarverslag worden de prestatiebeursuitgaven als niet-relevant behandeld (zolang die nog niet zijn omgezet in een gift); in de weergave van het EMU-saldo worden zij wel als relevant weergegeven, middels een correctie op het EMU-saldo. Overige niet-relevante uitgaven zijn de rentedragende leningen. Deze uitgaven zijn niet-relevant voor het uitgavenplafond, maar worden wel meegerekend in de EMU-schuld.

Relevante en niet-relevante ontvangsten
De relevante ontvangsten worden vooral gevormd door de ontvangen rente op leningen. De niet-relevante ontvangsten betreffen hoofdzakelijk aflossingen op de hoofdsom van de rentedragende leningen.

Realisatie uitgaven
De realisatie van de uitgaven lag in 2025 € 88,5 miljoen lager dan oorspronkelijk begroot. De relevante uitgaven vielen € 943,4 miljoen hoger uit dan begroot. Het grootste deel hiervan komt door een ov-kasschuif waarbij uitgaven van 2026 naar 2025 zijn geschoven. De niet-relevante uitgaven waren € 1.045,9 miljoen lager dan begroot. Dit komt met name doordat studenten fors minder lenen dan geraamd.

Realisatie ontvangsten
De realisatie van de ontvangsten is € 1.013,4 miljoen hoger dan oorspronkelijk begroot. De relevante ontvangsten waren € 12,0 miljoen lager. De niet-relevante ontvangsten zijn € 1.025,5 miljoen hoger dan begroot. Voor leenstelselstudenten met een studieschuld wordt de tegemoetkoming in mindering gebracht op de openstaande studieschulden. Deze verlaging van de studieschulden wordt op dit begrotingsartikel zichtbaar als een (hogere) niet-relevante ontvangst. Bij de begroting 2025 was deze verrekening nog niet op de niet-relevante ontvangsten begroot met als gevolg dat nu een grote meevaller gerealiseerd is.

De verschillen tussen de begrotingsramingen en de realisaties 2025 worden hierna bij de financiële instrumenten toegelicht.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Verplichtingen
De realisatie van de verplichtingen in 2025 is € 943,5 miljoen hoger dan oorspronkelijk begroot. De uitgaven in 2025 zijn € 943,5 miljoen hoger dan oorspronkelijk begroot.

Uitgaven

Inkomensoverdracht

Basisbeurs

De basisbeurs is een algemene voorziening die er toe bijdraagt dat deelnemers van 18 jaar en ouder in de beroepsopleidende leerweg (bol) financieel in staat worden gesteld om onderwijs te volgen in Nederland en daarbuiten. Met ingang van studiejaar 2023/2024 is het Wetsvoorstel herinvoering basisbeurs in werking getreden. Deze wet regelt dat met ingang van dat studiejaar ook studenten op het hoger beroepsonderwijs (hbo) en het wetenschappelijk onderwijs (wo) weer een basisbeurs kunnen ontvangen.

Tabel 29 Totaal aantal studenten met studiefinanciering[1,2]

	Realisatie					Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Studerenden met basisbeurs	**220.960**	**207.888**	**655.956**	**630.047**	**619.064**	**629.900**	**– 10.836**
bol	218.262	206.610	191.377	184.836	180.781	189.800	– 9.019
hbo	2.386	1.106	287.711	272.993	267.806	266.800	1.006
wo	312	172	176.868	172.218	170.477	173.300	– 2.823
Studenten zonder basisbeurs	**589.106**	**591.727**	**139.157**	**126.147**	**126.561**	**148.200**	**– 21.639**
bol	19.209	18.489	15.384	11.245	14.462	19.700	– 5.238
hbo	346.110	343.416	61.967	55.447	52.019	59.800	– 7.781
wo	223.787	229.822	61.806	59.455	60.080	68.700	– 8.620
Totaal	**810.066**	**799.615**	**795.113**	**756.194**	**745.625**	**778.100**	**– 32.475**

1 Realisatiegegevens DUO
2 De cijfers voor 2023 zijn op basis van de realisatie van september 2023 tot en met december 2023. In deze periode ontvingen ho-studenten weer een basisbeurs.

Uitgaven studiefinanciering

Uit de realisatiecijfers blijkt dat het totaal aantal studerenden met een basisbeurs in 2025 lager is dan begroot: 10.836 minder ten opzichte van de ontwerpbegroting 2025. Nadere uitsplitsing laat zien dat deze onderschrijding zich voordoet in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) (bol, – 9.019) en het wo (-2.823). In het hbo is het aantal studenten met een basisbeurs hoger dan begroot (+1.006). Het aantal studenten dat geen basisbeurs ontvangt maar wel een andere vorm van studiefinanciering heeft, ligt in 2025 21.639 lager dan begroot. Deze onderschrijding doet zich zowel voor in het mbo, het hbo als het wo (-8.600).

Tabel 30 Uitgaven basisbeurs gift (bedragen x € 1.000)[1]

	Realisatie					Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Uitbetaalde basisbeurs gift	**80.777**	**70.975**	**71.252**	**85.056**	**76.295**	**81.948**	**– 5.653**
bol	84.725	74.569	70.503	78.344	69.483	77.353	– 7.870
hbo	– 4.164	– 3.943	– 794	1.649	2.065	1.038	1.027
wo	216	349	1.543	5.063	4.746	3.557	1.189
Naar gift omgezette basisbeurs prestatiebeurs	**571.797**	**423.795**	**325.221**	**275.718**	**384.969**	**339.696**	**45.273**
bol	208.710	200.565	203.663	205.582	216.153	207.413	8.740
hbo	180.488	105.573	59.872	39.272	119.118	69.878	49.240
wo	182.599	117.657	61.686	30.864	49.698	62.406	– 12.708
Totaal	**652.574**	**494.769**	**396.473**	**360.774**	**461.264**	**421.644**	**39.620**

1 Realisatiegegevens DUO

Uitgaven basisbeurs
De relevante uitgaven aan de basisbeurs gift zijn in 2025 per saldo € 5,7 miljoen lager dan begroot. In de bol is er € 7,9 miljoen minder aan basisbeurs gift uitbetaald dan geraamd. Dit komt door lagere studentaantallen in het mbo dan geraamd.

De toekenningen als gift van basisbeurzen aan hbo-studenten zijn € 1,0 miljoen hoger dan geraamd en de toekenningen aan wo-studenten zijn € 1,2 miljoen hoger dan geraamd. In het hoger onderwijs worden basisbeurzen als gift toegekend wanneer de student reeds aan de diplomaeis voldoet.

De uitgaven prestatiebeurs omzettingen naar gift vallen voor de basisbeurs €45,3 miljoen hoger uit dan geraamd. In het bol en hbo is er meer omgezet dan geraamd. In het wo is minder omgezet dan geraamd.

Aanvullende beurs
In de studiefinanciering wordt recht gedaan aan de bijdrage die ouders kunnen leveren aan de studie van hun kinderen. In het geval dat ouders onvoldoende inkomen hebben om die bijdrage te leveren, hebben studerenden een extra financiële belemmering te overwinnen. Om deze belemmering weg te nemen wordt aan hen een aanvullende beurs verstrekt waarvan de hoogte afhankelijk is van het ouderlijk inkomen.

Tabel 31 Totaal aantal studenten met een aanvullende beurs[1]

	Realisatie					Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
bol	112.674	107.367	98.992	95.072	90.591	108.900	– 18.309
hbo	96.185	93.884	88.755	138.290	130.262	126.000	4.262
wo	34.615	35.716	35.730	62.534	59.413	55.800	3.613
Totaal	**243.474**	**236.967**	**223.477**	**295.896**	**280.266**	**290.700**	**– 10.434**

1 Realisatiegegevens DUO

Toelichting
Het aantal verstrekte aanvullende beurzen aan bol-studenten is in 2025 lager uitgevallen dan geraamd (18.300 minder). In het hbo en wo zijn er meer aanvullende beurzen verstrekt dan geraamd (7.900 meer).

Tabel 32 Uitgaven aanvullende beurs gift (bedragen x € 1.000)[1]

	Realisatie					Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Uitbetaalde aanvullende beurs gift	**291.160**	**274.412**	**258.228**	**298.906**	**302.426**	**340.916**	**– 38.490**
bol	237.829	221.687	204.678	215.770	216.758	247.750	– 30.992
hbo	41.342	39.090	39.153	60.245	61.740	65.341	– 3.601
wo	11.989	13.635	14.397	22.891	23.928	27.825	– 3.897
Naar gift omgezette aanvullende beurs prestatiebeurs	**420.382**	**440.539**	**457.729**	**486.340**	**518.960**	**500.789**	**18.171**
bol	140.435	137.396	144.419	144.425	147.692	142.292	5.400
hbo	205.943	221.883	221.699	244.756	267.601	253.827	13.774
wo	74.004	81.260	91.611	97.159	103.667	104.670	– 1.003
Totaal	**711.542**	**714.951**	**715.957**	**785.246**	**821.386**	**841.705**	**– 20.319**

1 Realisatiegegevens DUO

Uitgaven aanvullende beurs gift
De relevante uitgaven aan de aanvullende beurs gift zijn in 2025 € 38,5 miljoen lager dan geraamd. De toekenningen van aanvullende beurzen gift in de bol zijn in 2025 € 31,0 miljoen lager dan geraamd. Dit komt omdat het aantal bol-studenten lager is dan geraamd. De omzettingen van aanvullende beurs prestatiebeurs naar gift van bol-studenten zijn € 5,4 miljoen hoger dan geraamd.

In het hbo is er € 3,6 miljoen minder aan aanvullende beurs als gift uitbetaald dan geraamd en in het wo is € 3,9 miljoen minder gerealiseerd. In het hbo is ten opzichte van de raming € 13,8 miljoen meer aanvullende beurs omgezet in gift. In het wo is € 1,0 miljoen minder aanvullende beurs omgezet in gift.

Reisvoorziening
Als onderdeel van het stelsel van studiefinanciering, draagt een reisvoorziening bij aan de toegankelijkheid van het onderwijs. Meer in het bijzonder is het doel van de reisvoorziening om studenten te faciliteren in het reizen van huis naar de onderwijsinstelling en van huis naar de stageplaatsen.

Tabel 33 Aantal studenten met een reisvoorziening[1]

	Realisatie					Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Aantal gebruikers van het reisrecht	**847.630**	**841.525**	**794.314**	**789.513**	**778.400**	**800.800**	**– 22.400**
bol minderjarig	108.797	104.827	102.644	104.158	107.305	108.900	– 1.595
bol	220.292	209.045	192.237	181.297	176.244	189.300	– 13.056
ho	518.541	527.653	499.433	504.058	494.851	502.600	– 7.749
Aantal RBS	**10.065**	**15.385**	**15.627**	**16.965**	**17.985**	**15.700**	**2.285**
bol	839	1.684	1.764	1.826	1.874	1.800	74
ho	9.226	13.701	13.863	15.139	16.111	13.900	2.211
Totaal	**857.695**	**856.910**	**809.941**	**806.478**	**796.385**	**816.500**	**– 20.115**

1 Realisatiegegevens DUO

Toelichting
Het aantal studenten dat gebruik heeft gemaakt van het reisproduct is in 2025 per saldo 22.400 lager dan begroot, waarbij de daling vooral veroorzaakt wordt door meerderjarige bol-studenten en ho-studenten. Het aantal studenten dat in 2025 een financiële vergoeding voor studeren in het buitenland, ofwel de reisvoorziening buitenland studerenden (RBS), ontving is 2.285 studenten hoger dan geraamd. Dit komt door hogere aantallen in zowel de bol als het hbo en wo.

Tabel 34 Uitgaven reisvoorziening (bedragen x € 1.000)

	Realisatie					Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Uitbetaalde reisvoorziening gift	**91.316**	**95.082**	**99.738**	**96.462**	**92.702**	**102.327**	**– 9.625**
bol	79.665	76.848	79.915	75.323	71.873	80.569	– 8.696
ho	11.651	18.234	19.823	21.139	20.830	21.758	– 928
Naar gift omgezette reisvoorziening prestatiebeurs	**719.640**	**750.327**	**774.497**	**838.028**	**882.690**	**863.816**	**18.874**
bol	245.662	257.929	270.428	281.316	287.654	279.358	8.296
ho	473.978	492.398	504.069	556.712	595.036	584.458	10.578
Bijdrage studerenden aan OV-contract	**– 1.015.081**	**– 1.058.864**	**– 1.157.949**	**– 1.093.874**	**– 1.023.156**	**– 1.121.429**	**98.273**
bol	– 395.302	– 395.716	– 430.595	– 396.160	– 373.169	– 421.914	48.745
ho	– 619.779	– 663.148	– 727.354	– 697.714	– 649.987	– 699.515	49.528

			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
Kosten contract OV-bedrijven	**1.259.065**	**1.117.897**	**1.304.192**	**988.838**	**957.070**	**2.949**	**954.121**
Totaal reisvoorziening	**1.054.940**	**904.442**	**1.020.478**	**829.454**	**909.306**	**– 152.338**	**1.061.644**

Uitgaven reisvoorziening
De relevante uitgaven aan de reisvoorziening zijn in 2025 in totaal € 1.061,6 miljoen hoger dan geraamd, grotendeels vanwege een kasschuif. Het bedrag aan reisvoorziening gift dat is uitbetaald is € 9,6 miljoen lager dan begroot. Dit betreft studenten die niet onder de prestatiebeurs vallen en daardoor de reisvoorziening als directe gift krijgen. De omzettingen van prestatiebeurs naar gift waren in 2025 hoger dan begroot. De omzettingen voor de bol-studenten waren € 8,3 miljoen hoger dan geraamd, en voor de studenten hoger onderwijs € 10,6 miljoen hoger.

In 2025 is het normbedrag voor de ov-studentenkaart lager dan 2024. Het lagere normbedrag zorgt voor hogere uitgaven op de post *bijdrage van studerenden*. Dit is een negatieve, technische tegenboeking waarmee relevante uitgaven aan vervoerders worden aangesloten op de prestatiebeurssystematiek voor studenten. In 2025 is er daardoor € 98,3 miljoen meer uitgegeven dan geraamd. Dit komt ook door lagere studentenaantallen die gebruik maken van de ov-studentenkaart.

De kosten voor het contract ov-bedrijven zijn € 954,1 miljoen hoger dan geraamd. Dit bedrag geeft een vertekend beeld vanwege een kasschuif. Deze kasschuif vindt plaats om het kasritme van de Staat te optimaliseren. Als gevolg van deze kasschuif zijn de uitgaven in 2025 per saldo € 970,0 miljoen hoger dan bij de vastgestelde begroting. Deze uitgaven zijn naar voren geschoven uit 2026. De bijstelling op de post kosten voor het contract ov-bedrijven valt lager uit dan de kasschuif, door de lagere prijs voor de ov-studentenkaart en de lagere aantallen.

Studievoorschotvouchers
In de Wet herinvoering basisbeurs is de vorm van de studievoorschotvouchers aangepast. De doelgroep van de studievoorschotvouchers betreft studenten die in de collegejaren 2015/2016 tot en met 2018/2019 voor het eerst een opleiding met studiefinanciering zijn gaan doen en daarvoor binnen de diplomatermijn een diploma hebben behaald. De resulterende tegemoetkoming bedraagt circa € 2.097 (prijspeil 2025) per student. In 2025 hebben 319.479 (oud)-studenten de tegemoetkoming studievoorschotvoucher ontvangen voor in totaal € 668,2 miljoen. Dit is € 87,1 miljoen minder dan begroot.

Tegemoetkoming
De Wet herinvoering basisbeurs regelt dat studenten die daar recht op hebben, vanaf 2025 een tegemoetkoming krijgen wanneer zij binnen de diplomatermijn afstuderen. De tegemoetkoming is bedoeld voor studenten die onder het leenstelsel hebben gestudeerd. De student ontvangt een tegemoetkoming voor elke maand dat die onder het leenstelsel heeft gestudeerd. Daarbij geldt een minimale periode van 12 maanden die men onder het leenstelsel moet hebben gestudeerd. In de wet is het per maand beschikbare bedrag voor de tegemoetkoming opgenomen van € 34,17 (prijspeil 2025). In 2025 hebben 698.211 (oud)-studenten een tegemoetkoming ontvangen voor in totaal € 903,0 miljoen.

Overige uitgaven
De relevante overige uitgaven omvatten voornamelijk kwijtscheldingen en technische correcties tussen relevante uitgaven en niet-relevante uitgaven. De realisatie 2025 is bij de relevante overige uitgaven € 56,9 miljoen lager uitgevallen. Deze bijstelling is met name het gevolg van een kasschuif naar latere jaren op het budget, voor het terugdraaien van alle besluiten naar aanleiding van de controles op de uitwonendenbeurs.

Leningen
Niet relevante uitgaven
Niet-relevante uitgaven zijn binnen dit jaarverslag uitgaven die niet relevant zijn voor het uitgavenplafond. In dit jaarverslag worden prestatiebeurzen, de rentedragende lening, het collegegeldkrediet en het levenlanglerenkrediet als niet-relevant gezien. In de weergave van het EMU-saldo worden prestatiebeurzen als relevant in beeld gebracht middels een correctie.

Basisbeurs
Studenten in het bol niveau 3 en 4, in het hbo en het wo hebben recht op een basisbeurs onder het prestatiebeursregime. Sinds het studiejaar 2023/2024 is de basisbeurs opnieuw ingevoerd voor studenten in het hbo en wo.

Tabel 35 Uitgaven basisbeurs prestatiebeurs (bedragen x € 1.000)

			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Uitbetaalde basisbeurs	**236.669**	**238.201**	**687.025**	**1.587.398**	**1.321.423**	**1.359.669**	**– 38.246**
bol	244.224	236.703	240.451	261.968	238.516	251.480	– 12.964
hbo	9.664	6.040	236.012	699.093	591.458	609.174	– 17.716
wo	2.090	1.498	213.851	629.927	493.079	499.015	– 5.936
Toeslagenaffaire	– 19.309	– 6.040	– 3.288	– 3.590	– 1.630	0	– 1.630
Naar gift omgezette basisbeurs prestatiebeurs	**– 571.797**	**– 423.795**	**– 325.222**	**– 275.719**	**– 384.970**	**– 339.697**	**– 45.273**
bol	– 208.710	– 200.565	– 203.664	– 205.583	– 216.153	– 207.413	– 8.740
hbo	– 180.488	– 105.573	– 59.872	– 39.272	– 119.118	– 69.878	– 49.240
wo	– 182.599	– 117.657	– 61.686	– 30.864	– 49.698	– 62.406	12.708
Naar lening omgezette basisbeurs prestatiebeurs	**– 65.549**	**– 76.547**	**– 83.454**	**– 102.618**	**– 114.839**	**– 105.621**	**– 9.218**
bol	– 4.811	– 7.067	– 10.775	– 15.482	– 21.522	– 16.806	– 4.716
hbo	– 43.120	– 53.851	– 63.958	– 77.242	– 82.566	– 78.724	– 3.842
wo	– 17.618	– 15.629	– 8.721	– 9.894	– 10.751	– 10.091	– 660
Totaal	**– 400.677**	**– 262.141**	**278.349**	**1.209.060**	**821.615**	**914.351**	**– 92.736**

Uitgaven basisbeurs prestatiebeurs
In totaal is er in 2025 € 38,2 miljoen minder aan basisbeurs prestatiebeurs uitbetaald dan geraamd. Een nadere uitsplitsing laat zien dat deze onderschrijding zich voordoet in zowel het mbo (bol, € 13,0 miljoen), het hbo (€ 17,7 miljoen) als het wo (€ 5,9 miljoen). De belangrijkste verklaringen voor deze neerwaartse bijstelling zijn dat er minder bol-studenten zijn dan geraamd en dat het aantal studenten dat een uitwonende beurs ontvangt is gedaald.

Op deze post is er een tegenboeking van € 1,6 miljoen voor het kwijtschelden van de basisbeurs prestatiebeurs als gevolg van de kinderopvangtoeslagenaffaire. Deze uitgaven waren voor 2025 niet begroot.

Het bedrag aan basisbeurs prestatiebeurs dat naar gift is omgezet in 2025 is € 45,3 miljoen lager dan begroot. Deze post bevat de niet-relevante tegenboeking van de relevante omzetting naar gift, die is toegelicht onder tabel 30. Het bedrag aan basisbeurs dat naar lening is omgezet in 2025 is € 9,2 miljoen lager dan begroot, het betreft hier een negatieve boekingsgang. Dit is het gevolg van hogere omzettingen naar lening in bol, hbo en wo. Er is dus uiteindelijk zowel meer omgezet naar gift als naar lening dan geraamd.

Aanvullende beurs
Studenten in de bol niveau 3 en 4 en studenten in het hbo en wo met recht op aanvullende beurs vallen onder het prestatiebeursregime.

Tabel 36 Uitgaven aanvullende beurs prestatiebeurs (bedragen x € 1.000)

	Realisatie					Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Uitbetaalde aanvullende beurs	**596.875**	**604.904**	**585.702**	**787.707**	**770.834**	**873.706**	**– 102.872**
bol	174.238	173.659	167.350	169.074	163.747	225.168	– 61.421
hbo	311.930	311.217	295.940	427.340	414.535	433.722	– 19.187
wo	117.362	122.042	123.586	192.691	193.088	214.817	– 21.729
Toeslagenaffaire	– 6.655	– 2.014	– 1.174	– 1.398	– 536	0	– 536
Naar gift omgezette aanvullende beurs prestatiebeurs	**– 420.382**	**– 440.539**	**– 457.729**	**– 486.340**	**– 518.960**	**– 500.790**	**– 18.170**
bol	– 140.435	– 137.396	– 144.419	– 144.425	– 147.692	– 142.292	– 5.400
hbo	– 205.943	– 221.883	– 221.699	– 244.756	– 267.601	– 253.828	– 13.773
wo	– 74.004	– 81.260	– 91.611	– 97.159	– 103.667	– 104.670	1.003
Naar lening omgezette aanvullende beurs prestatiebeurs	**– 27.188**	**– 36.507**	**– 45.833**	**– 57.120**	**– 62.471**	**– 60.491**	**– 1.980**
bol	– 3.988	– 5.967	– 9.840	– 13.250	– 17.138	– 14.476	– 2.662
hbo	– 17.048	– 22.528	– 26.587	– 33.273	– 35.204	– 33.566	– 1.638
wo	– 6.152	– 8.012	– 9.407	– 10.598	– 10.129	– 12.449	2.320
Totaal	**149.305**	**127.857**	**82.140**	**244.247**	**189.403**	**312.425**	**– 123.022**

Uitgaven aanvullende beurs prestatiebeurs
In totaal is er in 2025 € 102,9 miljoen minder aan aanvullende beurs prestatiebeurs uitbetaald dan geraamd. In de bol is er € 61,4 miljoen minder uitgegeven dan begroot, in het hbo € 19,2 miljoen minder en in het wo is er € 21,7 miljoen minder uitbetaald aan aanvullende beurs prestatiebeurs dan begroot. Dit komt door lagere studentenaantallen met een aanvullende beurs dan verwacht. Op deze post is er een tegenboeking van € 0,5 miljoen voor het kwijtschelden van de aanvullende beurs prestatiebeurs als gevolg van de kinderopvangtoeslagenaffaire. Deze uitgaven waren voor 2025 niet begroot.

Het bedrag aan aanvullende beurs prestatiebeurs dat naar gift is omgezet in 2025 is € 18,2 miljoen lager dan begroot. Deze post bevat de tegenboeking van de relevante omzetting naar gift, die is toegelicht onder tabel 32 uitgaven aanvullende beurs gift. Het bedrag aan aanvullende beurs dat naar lening is omgezet in 2025 is € 2,0 miljoen lager dan begroot, het betreft hier een negatieve boekingsgang. Dit is het gevolg van hogere omzettingen naar lening in de bol en hbo. Er is dus uiteindelijk zowel meer omgezet naar gift als naar lening dan geraamd.

Reisvoorziening
Studenten in de bol niveau 3 en 4 en in het ho hebben recht op een reisvoorziening onder het prestatiebeursregime.

Tabel 37 Uitgaven reisvoorziening prestatiebeurs (bedragen x € 1.000)							
			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	2022	2023	2024	2025	2025	2025
Uitbetaalde reisvoorziening	**922.301**	**974.266**	**1.073.503**	**1.017.981**	**952.454**	**1.042.197**	**– 89.743**
bol	315.526	319.557	351.089	323.401	303.769	343.926	– 40.157
ho	613.831	657.260	724.129	697.292	650.014	698.271	– 48.257
Toeslagenaffaire	– 7.056	– 2.551	– 1.715	– 2.712	– 1.328	0	– 1.328
Naar gift omgezette reisvoorziening prestatiebeurs	**– 719.640**	**– 750.327**	**– 774.497**	**– 838.029**	**– 882.690**	**– 863.816**	**– 18.874**
bol	– 245.662	– 257.929	– 270.428	– 281.316	– 287.654	– 279.358	– 8.296
ho	– 473.978	– 492.398	– 504.069	– 556.713	– 595.036	– 584.458	– 10.578
Naar lening omgezette reisvoorziening prestatiebeurs	**– 32.578**	**– 41.278**	**– 49.837**	**– 59.786**	**– 66.741**	**– 63.236**	**– 3.505**
bol	– 2.781	– 4.300	– 6.998	– 10.035	– 14.209	– 10.194	– 4.015
ho	– 29.797	– 36.978	– 42.839	– 49.751	– 52.532	– 53.042	510
Totaal reisvoorziening	**170.083**	**182.661**	**249.169**	**120.166**	**3.023**	**115.145**	**– 112.122**

Uitgaven reisvoorziening prestatiebeurs
In totaal is in 2025 € 89,7 miljoen minder reisvoorziening prestatiebeurs uitbetaald dan geraamd. Dit is het gevolg van een lager normbedrag en lagere aantallen. De uitgaven aan bol prestatiebeurs waren € 40,2 miljoen lager en aan ho prestatiebeurs waren de uitgaven € 48,3 miljoen lager. Op deze post is er een tegenboeking van € 1,3 miljoen voor het kwijtschelden van uitbetaalde reisvoorziening als gevolg van de kinderopvangtoeslagen-affaire. Deze uitgaven waren voor 2025 niet begroot.

Reisvoorziening naar gift
Het bedrag aan reisvoorziening dat naar gift is omgezet in 2025 is € 18,9 miljoen lager dan begroot. Deze post bevat de tegenboeking van de relevante omzetting naar gift, die is toegelicht onder tabel 34 uitgaven reisvoorziening gift. Het bedrag aan reisvoorziening dat naar lening is omgezet in 2025 is € 3,5 miljoen lager dan begroot, het betreft hier een negatieve boekingsgang. Dit is het gevolg van hogere omzettingen naar lening in de bol. Er is dus uiteindelijk zowel meer omgezet naar gift als naar lening dan geraamd.

Leenfaciliteit
De leenmogelijkheden in de studiefinanciering stellen studerenden in staat om hun eigen bijdrage tegen relatief gunstige voorwaarden via de Rijks-overheid te financieren.

Rentedragende lening
De uitgaven aan de rentedragende lening zijn in 2025 per saldo € 676,4 miljoen lager dan geraamd. Voor zowel de bol als het in het hbo en wo wordt er minder geleend dan geraamd. Daarnaast vindt op deze post ook de tegenboeking plaats van kwijtscheldingen van DUO-schulden als gevolg van de kinderopvangtoeslagenaffaire (totaal € 43,7 miljoen). Deze post was voor 2025 niet begroot.

Niet relevante uitgaven collegegeldkrediet
De niet-relevante uitgaven aan collegegeldkrediet zijn lager gerealiseerd dan geraamd. In totaal is er € 68,3 miljoen minder collegegeldkrediet verstrekt. Er wordt door studenten minder gebruik gemaakt van het collegegeldkrediet dan geraamd ook ten opzichte van eerdere jaren. De

uitgaven aan het levenlanglerenkrediet zijn in 2024 € 6,1 miljoen lager dan geraamd. Er wordt minder gebruik gemaakt van het levenlanglerenkrediet ten opzichte van eerdere jaren.

Bijdrage aan Agentschappen
DUO is de uitvoeringsorganisatie van het Ministerie van OCW en levert producten en diensten op het terrein van bekostiging van instellingen, financiering van studenten en informatievoorziening. Het betreft het aandeel in de uitvoeringskosten van DUO voor dit begrotingsartikel.

De gerealiseerde uitgaven liggen € 14,0 miljoen hoger dan in de oorspronkelijke begroting opgenomen. De realisatie wijkt af van de begroting, met name door een loon- en prijsbijstelling en extra middelen voor Life Cycle Management, bedoeld om het ict-landschap van DUO actueel te brengen en te houden.

Ontvangsten
Onder de relevante ontvangsten vallen de ontvangen rente, de overige ontvangsten en de ontvangsten Caribisch Nederland.

Tabel 38 Relevante ontvangsten (bedragen x € 1.000)

			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Ontvangen rente	**51.780**	**41.694**	**57.933**	**105.824**	**257.515**	**275.932**	**– 18.417**
Overige ontvangsten	**30.070**	**26.897**	**29.473**	**22.601**	**26.216**	**19.996**	**6.220**
Renteloos voorschot en relevante rentedragende lening	1.075	844	598	980	548	506	42
Kortlopende vorderingen	28.995	26.053	24.271	21.621	22.240	19.490	2.750
Overige ontvangsten	–	–	4.604	–	3.428	–	3.428
Caribisch Nederland	**299**	**457**	**627**	**729**	**888**	**736**	**152**
Totaal relevante ontvangsten	**82.149**	**69.048**	**88.033**	**129.154**	**284.619**	**296.664**	**– 12.045**

Relevante Ontvangsten
In vergelijking met de raming is er in 2025 per saldo € 12,0 miljoen minder relevante ontvangsten ontvangen dan geraamd. Dit komt hoofdzakelijk doordat ten tijden van het opstellen van de raming nog onvoldoende realisatiegegevens beschikbaar waren om een goede inschatting te maken van de daadwerkelijke renteontvangsten in 2025. Tegenover de neerwaartse bijstelling van de renteontvangsten staat een opwaartse bijstelling van per saldo € 6,4 miljoen op de overige ontvangsten en de ontvangsten vanuit Caribisch Nederland. Deze bijstelling wordt grotendeels verklaard door twee extra ontvangsten van DUO die nog niet waren begroot voor 2025.

Niet-relevante ontvangsten
De niet-relevante ontvangsten bestaan uit de ontvangsten op de hoofdsom. Het terugbetalingssysteem van leningen is naar draagkracht. Wie gelet op zijn of haar inkomen niet kan terugbetalen, hoeft niet of niet volledig terug te betalen.

In vergelijking met de raming is er in 2025 per saldo € 1.025,5 miljoen meer niet-relevante ontvangsten ontvangen dan geraamd. De bijstelling wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een hogere bijstelling op de terugontvang lening. Voor leenstelselstudenten met een studieschuld wordt de tegemoetkoming in mindering gebracht op de openstaande studieschulden. Deze verlaging van de studieschulden wordt op dit begrotingsartikel zichtbaar

als een (hogere) niet-relevante ontvangst. Bij de begroting 2025 was deze verrekening nog niet op de niet-relevante ontvangsten begroot met als gevolg dat nu een zeer grote meevaller gerealiseerd is.

Tabel 39 Bedrag aan uitstaande leningen (bedragen x € 1 miljoen)[1]

	2021	2022	2023	2024	2025
Leningen	25.266,0	26.803,7	27.423,7	27.397,6	26.480,0
Collegegeldkrediet	2.152,5	2.260,3	2.374,1	2.453,1	2.361,1
Levenlanglerenkrediet	103,8	117,6	127,5	127,5	135,5
Totaal	**27.522,3**	**29.181,6**	**29.925,3**	**29.978,2**	**28.976,6**

1 Realisatiegegevens DUO

Leningen

Tabel 39 bedrag aan uitstaande leningen geeft de vorderingsstanden aan het einde van het jaar weer. Het betreft de uitstaande leningen op oud-studenten en op actieve studenten, exclusief de uitgaven aan prestatiebeursleningen. Het totaal aan uitstaande leningen in 2025 is € 29,0 miljard. Het totaal aan uitstaande leningen is in 2025 gedaald met ongeveer € 1,0 miljard. In 2025 werd meer afgelost dan dat er werd geleend, mede omdat in 2025 voor leenstelselstudenten met een studieschuld de tegemoetkomingen in mindering zijn gebracht op de openstaande studieschulden. Dit zorgde voor een daling van de vorderingsstand. De positieve rente zorgt daarentegen voor een opwaarts effect in de vorderingsstand.

5.8 Beleidsartikel 12 Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten

A. Algemene doelstelling

De tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten zorgt ervoor dat leerlingen vanaf 18 jaar in het voortgezet onderwijs (vo) en studenten aan een lerarenopleiding de financiële mogelijkheden hebben om onderwijs te volgen.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister is verantwoordelijk voor de toegankelijkheid van het onderwijs in Nederland.

Financieren
De minister financiert het stelsel waarbij de financiële toegankelijkheid is gewaarborgd. De leerling (vo) of student (lerarenopleiding) kan in aanmerking komen voor een tegemoetkoming bestaande uit een maandelijkse basistoelage, een eventuele bijdrage in de schoolkosten en een eventuele bijdrage in het les- of cursusgeld.

Indicatoren/kengetallen
Voor indicatoren/kengetallen over de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten (WTOS) wordt verwezen naar de website OCW in Cijfers.

C. Beleidsconclusies

Op dit artikel hebben zich qua uitvoering en resultaten in 2025 geen bijzonderheden voorgedaan.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 40 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 12 (bedragen x € 1.000)

	Realisatie				Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Verplichtingen	**65.014**	**68.823**	**68.943**	**78.253**	**73.334**	**71.158**	**2.176**
Uitgaven	**65.014**	**68.823**	**68.943**	**78.254**	**73.334**	**71.158**	**2.176**
Inkomensoverdrachten	**62.351**	**66.074**	**66.022**	**74.884**	**69.933**	**67.822**	**2.111**
Minderjarige deelnemers bol (R)	3	0	0	0	– 1	0	– 1
Tegemoetkoming lerarenopleiding (tlo) (R)	3.796	3.676	3.316	3.137	3.590	3.433	157
Tegemoetkoming deeltijd (R)	1.733	1.821	2.279	2.770	2.857	2.337	520
Tegemoetkoming vavo voltijd (R)	4.715	4.788	4.945	5.445	4.765	5.963	– 1.198
Tegemoetkoming vo voltijd (R)	48.308	52.287	52.141	60.266	55.702	52.832	2.870
Tegemoetkoming vso voltijd (R)	3.796	3.502	3.341	3.266	3.020	3.257	– 237
Leningen	**14**	**13**	**13**	**20**	**9**	**14**	**– 5**
Omboeking van kort- naar langlopende vorderingen (NR)	14	13	13	20	9	14	– 5
Bijdrage aan agentschappen	**2.649**	**2.736**	**2.908**	**3.350**	**3.392**	**3.322**	**70**
Dienst Uitvoering Onderwijs	2.649	2.736	2.908	3.350	3.392	3.322	70
Ontvangsten	**1.948**	**2.160**	**2.046**	**2.073**	**1.993**	**1.985**	**8**
Minderjarige deelnemers bol (R)	23	81	50	7	0	0	0

			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
Tegemoetkoming lerarenopleiding (tlo) en deeltijd vo (R)	189	290	261	291	233	261	– 28
Meerderjarige scholieren v(s)o en vavo (R)	1.736	1.789	1.735	1.775	1.760	1.724	36

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Verplichtingen
De realisatie van de verplichtingen en de uitgaven in 2025 liggen € 2,2 miljoen hoger dan de oorspronkelijk begrote uitgaven.

Uitgaven

Inkomensoverdrachten
De uitgaven aan inkomensoverdrachten bij de diverse WTOS-regelingen zijn in 2025 per saldo € 2,1 miljoen hoger dan begroot. Deze bijstelling is voornamelijk opgebouwd uit hogere uitgaven aan de tegemoetkoming voltijd en lagere uitgaven aan de tegemoetkoming vavo voltijd. Dit komt doordat het aantal gebruikers anders is uitgevallen dan geraamd.

Tabel 41 Aantal gebruikers per regeling[1]

			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Aantal gebruikers tegemoetkoming lerarenopleiding en deeltijd vo	5.729	5.650	5.914	6.162	6.019	5.900	119
Aantal meerderjarige gebruikers v(so) en vavo	28.464	29.402	29.694	29.505	26.768	27.400	– 632

1 Realisatiegegevens DUO

Bijdrage aan agentschappen
Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) is de uitvoeringsorganisatie van het Ministerie van OCW en levert producten en diensten op het terrein van de bekostiging van instellingen, financiering van studenten en informatievoorziening. Het betreft hier het aandeel in de uitvoeringskosten van DUO voor dit begrotingsartikel.

De gerealiseerde uitgaven in 2025 liggen € 0,1 miljoen hoger dan oorspronkelijk begroot.

Ontvangsten
De ontvangsten hebben betrekking op terugbetalingen van teveel of onterecht verstrekte WTOS-uitkeringen. De ontvangsten bij de diverse onderdelen van de WTOS zijn in 2025 conform de vastgestelde begroting.

5.9 Beleidsartikel 13 Lesgeld

A. Algemene doelstelling

Het genereren van inkomsten voor de financiering van het onderwijs.

B. Rol en verantwoordelijkheid

Financieren
De minister financiert een groot deel van de kosten voor het volgen van kwalitatief goed onderwijs, omdat de maatschappij baat heeft bij geschoolde burgers. Het individu heeft echter ook profijt van scholing en betaalt daarom lesgeld.

Kengetallen
In de Les- en cursusgeldwet is vastgelegd voor wie, wanneer en op welke wijze het lesgeld wordt vastgesteld. De hoogte van het lesgeld wordt jaarlijks geïndexeerd op basis van de algemene prijsontwikkeling. In onderstaande tabel staan de lesgeldbedragen (vastgesteld tot en met schooljaar 2025/2026) aangegeven.

Tabel 42 Lesgeldbedrag (bedragen x € 1)[1,2]

	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26
Lesgeld	1.202	608	1.239	1.357	1.419	1.458

1 Bron: Regeling tarieven lesgeld en cursusgeld 2023–2024
2 Voor het studiejaar 2021/22 geldt een 50% korting op het lesgeld, cursusgeld en collegegeld vanwege Nationaal Programma Onderwijs maatregelen in verband met corona.

C. Beleidsconclusies

Op dit artikel hebben zich qua uitvoering en resultaten in 2025 geen bijzonderheden voorgedaan.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 43 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 13 (bedragen x € 1.000)

	Realisatie				Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Verplichtingen	**13.900**	**14.806**	**16.447**	**18.916**	**19.073**	**18.680**	**393**
Uitgaven	**13.900**	**14.806**	**16.447**	**18.916**	**19.073**	**18.680**	**393**
Bijdrage aan agentschappen	**13.900**	**14.806**	**16.447**	**18.916**	**19.073**	**18.680**	**393**
Dienst Uitvoering Onderwijs	13.900	14.806	16.447	18.916	19.073	18.680	393
Ontvangsten	**204.890**	**192.809**	**240.897**	**242.117**	**242.388**	**265.994**	**– 23.606**

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Verplichtingen
De realisatie van de verplichtingen en de uitgaven in 2025 liggen € 0,4 miljoen hoger dan oorspronkelijk begroot.

Uitgaven
De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) is de uitvoeringsorganisatie van het Ministerie van OCW en levert producten en diensten op het terrein van de bekostiging van instellingen, financiering van studenten en informatievoorziening. Het betreft hier het aandeel in de uitvoeringskosten van DUO voor dit begrotingsartikel. De gerealiseerde uitgaven in 2025 liggen € 0,4 miljoen hoger dan oorspronkelijk begroot.

Door het betalen van lesgeld leveren studenten van 18 jaar en ouder een bijdrage aan de kosten van het onderwijs.

Tabel 44 Aantal lesgeldplichtigen[1]

	Realisatie					Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
bol/vo	219.258	200.658	184.507	176.573	174.138	181.700	– 7.562

1 Realisatiegegevens DUO en Ramingsmodel SF

Ontvangsten
De realisatie van de ontvangsten 2025 ligt € 23,6 miljoen lager dan oorspronkelijk begroot. Dit komt voornamelijk doordat het aantal lesgeldplichtigen lager uitvalt dan geraamd.

5.10 Beleidsartikel 14 Cultuur

A. Algemene doelstelling

Het bevorderen van een sterke, pluriforme, toegankelijke en kwalitatief hoogwaardige cultuursector en het zorgen voor het erfgoed.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister is verantwoordelijk voor de Wet op het specifiek cultuurbeleid, de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen, de Erfgoedwet, de Archiefwet en de Wet op de vaste boekenprijs. De minister is medeverantwoordelijk voor de uitvoering van taken die voortvloeien uit de Omgevingswet. Volgens de Wet op het specifiek cultuurbeleid is de minister belast met het scheppen van voorwaarden voor het in stand houden, ontwikkelen en sociaal en geografisch spreiden van cultuuruitingen. Overwegingen van kwaliteit en verscheidenheid zijn daarbij leidend. Dit is aanvullend op het cultuuraanbod dat zonder betrokkenheid van de overheid tot stand komt.

Financieren
De minister heeft een financierende rol door het bekostigen van onder andere de culturele basisinfrastructuur en subsidiëring van een aantal specifieke (wettelijke) programma's en regelingen, onder meer op het gebied van erfgoed, kunsten en bibliotheken.

Stimuleren
De minister heeft een stimulerende rol bij het versterken van de cultuursector door een aantal programma's, als cultuureducatie, leesbevordering, cultuurparticipatie, arbeidsmarkt, ondernemerschap en internationaal cultuurbeleid.

Regisseren
De minister heeft een regisserende rol bij de uitvoering van en toezicht op het behoud en beheer van het erfgoed en (digitale) archieven. Het gaat dan onder meer over de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen, de Erfgoedwet en de Archiefwet. Toezicht op naleving van de laatste twee wetten ligt bij de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed. De Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) en de rijksgesubsidieerde musea zijn onder andere belast met de uitvoering van de Erfgoedwet. Het Nationaal Archief geeft uitvoering aan de Archiefwet.

Kengetallen
De onderbouwing van de doelstellingen op basis van kwantitatieve en kwalitatieve informatie, (beleids)evaluaties en onderzoek worden zo compleet mogelijk op OCW in Cijfers gepubliceerd. Daarnaast brengt de Boekmanstichting met de Cultuurmonitor, gefinancierd door het Ministerie van OCW, trends en ontwikkelingen in het culturele leven in Nederland in beeld. De Erfgoedmonitor bevat feiten en cijfers over erfgoedthema's en geeft inzicht in de ontwikkeling en staat van het erfgoed in Nederland.

C. Beleidsconclusies

Het op dit artikel uitgevoerde beleid en de bijbehorende resultaten zijn conform de verwachtingen in de begroting. Een uitgebreide toelichting op de behaalde resultaten wordt gegeven in het onderdeel beleidsprioriteitenen in de toelichting op de financiële instrumenten.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 45 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 14 (bedragen x € 1.000)

	Realisatie				Vastgestelde begroting		Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Verplichtingen	**1.132.743**	**1.149.980**	**770.632**	**3.731.658**	**1.094.266**	**764.919**	**329.347**
Uitgaven	**1.455.624**	**1.648.336**	**1.285.438**	**1.389.026**	**1.457.241**	**1.412.232**	**45.009**
Bekostiging	**1.187.118**	**1.042.439**	**1.022.574**	**1.078.696**	**1.196.409**	**1.177.571**	**18.838**
Culturele basisinfrastructuur vierjaarlijkse instellingen	267.733	249.434	242.093	250.746	276.046	271.907	4.139
Culturele basisinfrastructuur vierjaarlijkse fondsen	364.049	298.585	276.287	287.042	338.995	328.564	10.431
Museale instellingen met een wettelijke taak	289.693	257.017	249.509	280.414	281.941	280.485	1.456
Stelseltaken openbare bibliotheekvoorzieningen	23.867	24.761	37.611	41.910	35.810	35.705	105
Digitale openbare bibliotheek	19.118	22.026	18.599	19.247	19.816	19.458	358
Bibliotheekvoorziening leesgehandicapten	12.537	13.026	13.903	14.462	14.728	14.462	266
Monumentenzorg	176.593	143.025	146.548	151.404	194.694	182.242	12.452
Huisvesting erfgoed	0	0	0	0	2	0	2
Archieven (incl. Regionale Historische Centra)	28.528	28.448	31.299	33.471	34.377	44.694	– 10.317
Flankerend beleid huisvesting	5.000	6.117	6.725	0	0	0	0
Cultuureducatie (via primair onderwijs)	0	0	0	0	0	54	– 54
Subsidies (regelingen)	**200.934**	**324.986**	**128.190**	**137.555**	**106.456**	**99.472**	**6.984**
Verbreden inzet cultuur	8.144	15.218	22.042	15.764	12.977	14.762	– 1.785
Internationaal cultuurbeleid (incl. HGIS)	9.069	8.963	12.111	10.877	9.562	10.031	– 469
Programma leesbevordering	4.137	16.910	20.724	42.757	30.246	32.104	– 1.858
Creatieve Industrie	1661	2098	1876	2760	3.232	3.029	203
Specifiek cultuurbeleid	169.976	273.326	67.589	57.035	35.414	22.214	13.200
Subsidies Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed	7.947	8.471	3.848	7.781	6.009	2.632	3.377
NGF CIIIC	0	0	0	581	9.016	14.700	– 5.684
Opdrachten	**22.727**	**200.163**	**24.350**	**25.668**	**37.318**	**33.870**	**3.448**
Beleidsonderzoek, evaluaties en kennisbasis	920	1.212	1.413	1.180	1.328	2.001	– 673
Monumentenzorg	96	0	0	0	0	0	0
Archeologie	6	0	0	0	0	0	0
Opdrachten Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed	14.893	10.896	12.933	13.997	21.161	19.273	1.888
NGF Opdrachten	0	0	0	0	851	0	851
Overige opdrachten	6.812	188.055	10.004	10.491	13.978	12.596	1.382
Bijdrage aan agentschappen	**43.088**	**52.249**	**60.986**	**62.795**	**80.812**	**59.152**	**21.660**
Nationaal Archief	42.588	52.229	60.986	62.795	80812	59.152	21.660
Nationaal Archief programma	500	20	0	0	0	0	0

			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
Bijdrage aan medeoverheden	**0**	**26.634**	**47.464**	**82.354**	**34.229**	**40.089**	**– 5.860**
Bijdragen aan medeoverheden	0	26.634	47.464	82.354	34.229	40.089	– 5.860
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	**1.757**	**1.865**	**1.874**	**1.958**	**2.017**	**2.078**	**– 61**
Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	1.757	1.865	1.874	1.958	2.017	2.078	– 61
Ontvangsten	**17.158**	**90.447**	**26.300**	**44.706**	**29.100**	**494**	**28.606**

Tabel 46 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Verplichtingen	**1.132.743**	**1.149.980**	**770.632**	**3.731.658**	**1.094.266**	**764.919**	**329.347**
waarvan garantieverplichtingen	198.957	– 11.864	– 38.244	– 36.142	192.748	0	192.748
waarvan overige verplichtingen	933.786	1.161.844	808.876	3.767.800	901.518	764.919	136.599

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Verplichtingen

De realisatie van de verplichtingen in 2025 is per saldo € 329,3 miljoen hoger dan was geraamd bij de vastgestelde begroting. Dit bedrag is samengesteld uit een positief saldo van verleende en vervallen garanties (€ 192,7 miljoen) en hogere gerealiseerde dan geraamde overige verplichtingen (€ 136,6 miljoen). Het verschil tussen de hogere overige verplichtingen ten opzichte van de hogere uitgaven (€ 45,0 miljoen) bedraagt € 91,6 miljoen. De oorzaken hiervan zijn divers, zoals meerjarige verplichtingen voor het Nationaal Groeifonds en het meerjarig verplichten van de loonbijstelling tranche 2025. Deze oorzaken zijn eerder toegelicht in de Eerste Suppletoire Begroting 2025, de Suppletoire Begroting September en de Tweede Suppletoire Begroting 2025.

Uitgaven

Bekostiging

De realisatie van de bekostiging is € 18,8 miljoen hoger dan in de oorspronkelijk vastgestelde begroting. In de Eerste Suppletoire Begroting 2025 is ingegaan op een verhoging van per saldo € 22,6 miljoen en in de Suppletoire Begroting September is toegelicht dat het budget verhoogd is met € 10,8 miljoen in verband met een desaldering bij de monumentenzorg. Dat de hogere realisatie lager is dan de eerder toegelichte verhogingen wordt veroorzaakt door diverse niet eerder toegelichte kleinere overboekingen, zoals € 5,2 miljoen naar het financiële instrument Bijdragen aan agentschappen, bestemd voor het Nationaal Archief in het kader van Oorlog voor de rechter (Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging).

Bijdrage aan agentschappen

De realisatie van de bijdrage aan agentschappen is € 21,7 miljoen hoger dan in de oorspronkelijk vastgestelde begroting. In de **Eerste Suppletoire Begroting 2025** is ingegaan op een verhoging van per saldo € 11,2 miljoen. Verder betreft het een overboeking van het instrument bekostiging naar het Nationaal Archief van € 5,2 miljoen in het kader van Oorlog voor de rechter (Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging) en een overboeking van BZK naar het Nationaal Archief van € 6,2 miljoen voor diverse projecten in het kader van informatiehuishouding.

Ontvangsten
De realisatie is € 28,6 miljoen hoger dan in de oorspronkelijk vastgestelde begroting. De raming werd eerder verhoogd door desaldering van € 10,8 miljoen voor de Subsidieregeling Instandhouding Monumentenzorg en een ontvangst van € 13,4 miljoen van het Fonds Podiumkunsten (FPK) (beide toegelicht in de Suppletoire Begroting September) en een desaldering van € 2,1 miljoen ten laste van het Museaal Aankoopfonds (toegelicht in de Tweede Suppletoire Begroting 2025). Na de Tweede Suppletoire Begroting 2025 is € 5,7 miljoen gedesaldeerd ten laste van het Museaal Aankoopfonds als dekking voor de betaling van het eigen risico van de Staat bij de schade die is ontstaan door de kunstroof uit het Drents Museum. Tot slot is van het Mondriaan Fonds € 2,9 miljoen, van het Filmfonds € 1,7 miljoen en van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie € 1,8 miljoen ontvangen. Dit gaat om een retour van coronasteunmiddelen. De desaldering van € 10,8 miljoen voor de Subsidieregeling instandhouding Monumentenzorg is abusievelijk niet in 2025 als ontvangst gerealiseerd. Dit zal in 2026 alsnog plaatsvinden.

5.11 Beleidsartikel 15 Media

A. Algemene doelstelling

Het waarborgen van een onafhankelijk, gevarieerd en kwalitatief hoogwaardig media-aanbod, dat toegankelijk blijft voor alle lagen van de bevolking.

B. Rol en verantwoordelijkheid

Media hebben een prominente rol in onze democratie en cultuur. Wat we zien, horen en lezen, beïnvloedt ons beeld van de wereld en onze opvattingen. Daarom borgt de minister vier publieke belangen in het mediabeleid waar hij verantwoordelijk voor is: onafhankelijkheid, verscheidenheid, kwaliteit en toegankelijkheid. Verder borgt de minister de vitaliteit van het stelsel van landelijke, regionale en lokale publieke omroepen en de daarvoor relevante wet- en regelgeving.

Financieren
De minister financiert de landelijke en regionale publieke omroep en enkele andere aan de omroep verbonden instellingen. De taakopdracht is wettelijk bepaald en het budget van de publieke omroep is vastgesteld met behoud van afstand tot de uitvoering en inhoud. Op basis van het concessiebeleidsplan Nederlandse Publieke Omroep (NPO) 2022-2026 (Kamerstukken II 2021/22, 32827, nr. 202) sluit de minister elke vijf jaar een prestatieovereenkomst met de publieke omroep. Daarnaast sluit de minister mede op basis van het concessiebeleidsplan Regionale Publieke Omroep (RPO) een prestatieovereenkomst af voor een periode van vijf jaar met de RPO. Verder financiert de minister de borging van persvrijheid en persveiligheid (Stichting Stimuleringsfonds voor de Journalistiek (SvdJ)) en het bevorderen van mediawijsheid (Nederlands Instituut voor de Classificatie van Audiovisuele Media (NICAM) en Mediawijzer.net). Tot slot financiert de minister de omroeporkesten en omroepkoren (Stichting Omroep Muziek (SOM)), het media-archief en het expertisecentrum voor media-educatie (Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid (NIBG)).

Stimuleren
Verder is de minister verantwoordelijk voor instrumenten ter bevordering van (Nederlandse) culturele producties, documentaires, drama's, kunst- en kinderprogramma's (via NPO en de investeringsverplichting voor streamingdiensten) en het steunen en stimuleren van een onafhankelijke en kwalitatief goede journalistieke infrastructuur.

Regisseren
De minister is verantwoordelijk voor de wetgeving ten aanzien van de taak en organisatie van de publieke omroep en voor wetgeving voor commerciële media. De regels voor commerciële omroepen vloeien voornamelijk voort uit Europese richtlijnen voor audiovisuele mediadiensten. Verder is de minister verantwoordelijk voor wetgeving met betrekking tot omroepdistributie. Het doel daarvan is de toegang tot een gevarieerd media-aanbod te bevorderen en te verankeren.

Kengetallen
Op de website OCW in Cijfers worden beleidsindsindicatoren, monitoringsmatricen en andere verwijzigingen naar beleidsrelevante gegevens op het gebied van Media vermeld.

Daarnaast zijn kengetallen voor het mediabeleid te vinden in de Mediamonitor van het Commissariaat voor de Media.

C. Beleidsconclusies

De belangrijkste conclusies op het terrein van media worden beschreven in het onderdeel beleidsprioriteiten.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 47 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 15 (bedragen x € 1.000)

			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Verplichtingen	**1.102.708**	**1.223.931**	**1.385.227**	**1.329.184**	**1.332.524**	**1.276.334**	**56.190**
Uitgaven	**1.085.355**	**1.179.246**	**1.275.747**	**1.301.833**	**1.297.647**	**1.272.025**	**25.622**
Bekostiging	**1.065.052**	**1.148.163**	**1.239.110**	**1.258.074**	**1.252.728**	**1.226.977**	**25.751**
Landelijke publieke omroep	806.592	852.640	957.046	959.044	980.285	952.409	27.876
Regionale Omroep	153.106	162.894	178.969	188.349	197.578	191.401	6.177
Stichting Omroep Muziek (SOM)	17.047	18.017	19.978	23.290	22.568	21.425	1.143
Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid (NIBG)	24.195	25.572	32.092	31.062	31.461	30.744	717
Stimuleringsfonds voor de Journalistiek	2.765	2.709	3.081	3.196	3.246	3.080	166
Co-productiefonds Binnenlandse Omroep (CoBO)	8.674	2.524	5.522	5.684	5.866	5.684	182
Mediawijsheid Expertisecentrum (Bewust mediagebruik)	1.612	1.715	1.830	2.083	1.944	1.884	60
Stichting Nederlandse Lokale Publieke Omroepen (NLPO)	1.664	1.759	1.890	1.945	2.007	1.945	62
Dotatie/onttrekking Algemene Mediareserve	48.389	79.252	38.169	42.797	7.149	18.047	– 10.898
Overige bekostiging media	1.008	1.081	533	624	624	358	266
Subsidies (regelingen)	**15.069**	**25.347**	**28.596**	**34.430**	**34.683**	**34.360**	**323**
Steunfonds Lokale Informatievoorziening	5.428	0	0	0	0	0	0
Werk aan Uitvoering	0	3.375	0	0	0	0	0
Onderzoeksjournalistiek	0	0	9.955	13.106	15.215	14.924	291
Lokale journalistiek	0	10.509	13.749	20.470	18.710	18.715	– 5
Overige Subsidies	9.641	11.463	4.892	854	758	721	37
Opdrachten	**289**	**330**	**852**	**405**	**392**	**562**	**– 170**
Opdrachten	289	330	852	405	392	562	– 170
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	**4.879**	**5.332**	**7.110**	**8.840**	**9.757**	**10.042**	**– 285**
Commissariaat voor de Media	4.879	5.332	7.110	8.840	9.757	10.042	– 285
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	**66**	**74**	**79**	**84**	**87**	**84**	**3**
European Audiovisual Observatory	66	74	79	84	87	84	3
Ontvangsten	**193.339**	**207.000**	**210.260**	**193.126**	**164.641**	**172.400**	**– 7.759**
Reclame ontvangsten	193.339	207.000	210.000	192.000	164.500	172.400	– 7.900
Overige ontvangsten	0	0	260	1.126	141	0	141

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Verplichting
De realisatie van de verplichtingen 2025 ligt € 56,2 miljoen hoger dan oorspronkelijk begroot. Naast de hierna genoemde hogere uitgaven gaat het om een ophoging voor de aangegane verplichtingen 2026, omdat het budget is aangepast aan het hogere uitgavenbudget 2026.

Uitgaven
De realisatie van de uitgaven 2025 ligt € 25,6 miljoen hoger dan oorspronkelijk begroot, als gevolg van toevoeging van de prijsindexeringen (€ 35,7 miljoen) toegelicht in de Eerste Suppletoire Begroting 2025), het desalderen van lagere dan geraamde ontvangsten, met name op de reclame-inkomsten (€ 7,9 miljoen) toegelicht in de Eerste Suppletoire Begroting 2025) en overige kleine mutaties.

Ontvangsten
Deze betreffen met name de reclameopbrengsten van de Stichting Etherreclame (Ster). De gerealiseerde afdracht van reclameopbrengsten door de Ster aan de OCW begroting in 2025 is € 164,5 miljoen. Dit is € 7,9 miljoen lager dan geraamd in de begroting 2025. In de Mediabegrotingsbrief 2025 was al een verlaging opgenomen van € 7,3 miljoen. Ten opzichte van die actualisatie is de realisatie nog € 0,6 miljoen lager uitgevallen. Op de overige ontvangsten is € 0,1 miljoen ontvangen als gevolg van vastgestelde subsidies.

De liquiditeitsstand van de Algemene Mediareserve (AMr) heeft zich als volgt ontwikkeld in 2025.

Tabel 48 Liquiditeitsstand AMr (bedragen x € 1.000)

Saldo AMr per 01-01-2025	241.101
Uitgaven en overige mutaties	9.014
Via begroting aan AMr toegevoegd, incl. Ster-inkomsten	7.149
Saldo AMr per 31-12-2025	**257.264**

5.12 Beleidsartikel 16 Onderzoek en wetenschapsbeleid

A. Algemene doelstelling

De algemene doelstelling is het scheppen van een internationaal concurrerende onderzoeksomgeving, die onderzoekers uitdaagt tot optimale wetenschappelijke prestaties en die goed aansluit op maatschappelijke behoeften.

De overkoepelende ambitie van het onderzoek en wetenschapsbeleid is het creëren van een sterk en duurzaam stelsel van hoger onderwijs en wetenschap, met een hoge kwaliteit onderwijs en onderzoek over de volle breedte, waarin kennisinstellingen en regio's hun onderscheidende sterktes maximaal kunnen benutten.

De minister heeft drie hoofddoelen geformuleerd om het stelsel toekomstbestendig te maken, namelijk:
- het versterken van het fundament;
- ruimte geven aan divers talent;
- het vergroten van de maatschappelijke impact van hoger onderwijs en onderzoek en de publieke erkenning ervan (Kamerstukken II 2021/22, 31288, nr. 964).

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister is verantwoordelijk voor het stelsel van onderzoek en wetenschap.

De instrumenten die worden ingezet om de ambitie en hoofddoelen te behalen kunnen worden ingedeeld in drie complementaire rollen:

Financieren
De minister bekostigt (belangrijke onderdelen van) het onderzoeks- en wetenschapsbestel, met als doel de instandhouding en het faciliteren van het stelsel. Instrumenten die hieronder vallen zijn onder andere de structurele hoofdbekostiging van instellingen, aanvullende bekostiging, sectorplannen, subsidies, bijdragen aan agentschappen, bijdragen aan internationale organisaties, matching van Horizon Europe, en nieuwe instrumenten zoals de stimuleringsbeurzen. Deze instrumenten dragen bij aan bijvoorbeeld het versterken van human capital (men is beter in staat talent op te leiden, aan te trekken en te behouden, waardoor er meer rust en ruimte is voor onderzoekers) en het versterken van de infrastructuur (hieronder vallen faciliteiten binnen instellingen, maar ook grote wetenschappelijke infrastructuren op internationaal niveau).

Stimuleren
De minister stimuleert (gewenste ontwikkelingen binnen) het stelsel, bijvoorbeeld door middel van het aanjagen, stimuleren en faciliteren van strategische dialogen en het maken van afspraken met relevante partijen in het kennisecosysteem. De instrumenten om het stelsel te stimuleren dragen elk bij aan de ambitie en hoofddoelen via verschillende mechanismen. Belangrijke mechanismen zijn bijvoorbeeld het verbeteren kennisbenutting (denk aan open science) en het verbeteren van profilering en samenwerking (dit leidt tot vernieuwende consortia en projecten, een betere taakverdeling in het veld, enzovoorts).

Regisseren
De minister schept voorwaarden voor het stelsel via bijvoorbeeld wet- en regelgeving en coördinerende activiteiten. Voorbeelden van dit soort voorwaarden zijn een klimaat waarin kennisinstellingen excellent onderzoek kunnen doen, kwaliteit en vernieuwend vermogen geborgd is, kennisinstellingen doelmatig functioneren en het wetenschapsbeleid op nationaal en internationaal niveau goed gepositioneerd is.

De minister is verantwoordelijk voor het toezicht op een efficiënte besteding van publieke middelen. In de monitoring en evaluatie zal naast doelmatigheid ook speciale aandacht gaan naar de mate waarin de instrumenten (individueel en op geaggregeerd niveau) bijdragen aan de ambitie en hoofddoelen en via welke mechanismen (doeltreffendheid) dit gebeurt.

C. Beleidsconclusies

De belangrijkste behaalde resultaten op het terrein van onderzoek en wetenschapsbeleid zijn opgenomen in het onderdeel beleidsprioriteiten. Daarnaast zijn de resultaten in meer detail beschreven in de matrices van de Strategische Evaluatie Agenda.

De resultaten behaald op de hoofddoelen van het onderzoeks- en wetenschapsbeleid zijn onder de volgende kopjes van de beleidsprioriteiten (en matrices) terug te vinden:
– het versterken van het fundament. Zie Internationale samenwerkingen en kennisveiligheid en Samenwerking en profilering in de wetenschap;
– ruimte geven aan divers talent. Zie Perspectief en zekerheid voor wetenschappers en Sociale veiligheid mbo, hbo, wo en wetenschap;
– het vergroten van de maatschappelijke impact. Zie Kennisontwikkeling voor Nederland.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 49 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 16 (bedragen x € 1.000)

			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Verplichtingen	**1.257.194**	**1.668.080**	**2.035.774**	**1.885.419**	**1.871.254**	**1.670.245**	**201.009**
Uitgaven	**1.193.537**	**1.438.626**	**1.687.994**	**1.829.923**	**1.831.600**	**1.714.814**	**116.786**
Bekostiging	**1.067.549**	**1.295.913**	**1.436.205**	**1.523.925**	**1.535.006**	**1.413.952**	**121.054**
NWO	496.101	508.479	589.807	646.358	705.771	631.833	73.938
KNAW	96.271	100.842	106.633	112.593	116.782	111.006	5.776
KB	50.956	59.239	60.864	68.131	68.503	65.566	2.937
NWO Talentenontwikkeling	169.561	165.885	165.885	165.885	170.885	165.885	5.000
NWO Praktijkgericht Onderzoek	0	64.142	65.030	68.405	72.340	60.610	11.730
NWO TTW	8.177	8.000	8.000	13.000	8.000	8.000	0
NWO Grootschalige Researchinfrastructuur	56.608	55.380	55.380	55.380	55.380	55.380	0
Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO)	41.700	42.070	43.768	40.739	39.537	27.209	12.328
Poolonderzoek	3.217	3.147	3.147	3.147	3.147	3.147	0
Caribisch Nederland	2.555	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500	0
NWO Fonds onderzoek en wetenschap	0	134.000	171.799	179.665	137.047	132.395	4.652
NWO Praktijk onderzoek en wetenschap	0	15.000	15.888	16.663	16.426	15.868	558
NWO NWA	142.403	137.229	147.504	151.459	138.688	134.553	4.135

			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
Subsidies (regelingen)	**23.750**	**28.407**	**52.283**	**184.364**	**160.948**	**166.995**	**– 6.047**
Stichting NLBIF	566	0	0	408	0	0	0
Naturalis Biodiversity Center	6.668	7.525	8.509	15.203	13.798	13.230	568
BPRC	10.923	11.350	11.989	12.565	13.104	12.565	539
NEMO Science Museum	3.536	3.661	4.206	4.073	4.246	4.072	174
STT	231	239	254	267	278	267	11
Stichting AAP	1.084	1.124	1.192	1.250	1.304	1.250	54
Nationaal Groeifonds	0	1.140	25.165	60.636	32.104	33.126	– 1.022
Nationale Coördinatie	742	3.368	968	1.895	3.298	8.008	– 4.710
Subsidie Fonds onderzoek en wetenschap	0	0	0	83.222	83.599	84.575	– 976
Delta Climate Center	0	0	0	4.012	8.198	9.069	– 871
VSC	0	0	0	309	323	309	14
Netherlands Academy of Engineering	0	0	0	524	546	524	22
Big Chemistry	0	0	0	0	150	0	150
Opdrachten	**655**	**1.777**	**3.776**	**1.503**	**2.644**	**8.004**	**– 5.360**
Opdrachten	655	1.777	3.085	1.191	1.304	2.411	– 1.107
Opdrachten Fonds onderzoek en wetenschap	0	0	691	312	1.340	5.593	– 4.253
Bijdrage aan agentschappen	**1.513**	**1.048**	**80.397**	**3.106**	**2.641**	**4.375**	**– 1.734**
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	1.513	1.048	964	1.081	1.146	2.107	– 961
RVO Fonds onderzoek en wetenschap	0	0	79.433	2.025	1.495	2.268	– 773
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties[1]	**100.070**	**111.481**	**115.333**	**117.025**	**130.361**	**121.488**	**8.873**
EMBC	1.333	1.240	1.241	1.064	1.390	998	392
EMBL	5.311	5.654	6.539	7.106	7.828	8.316	– 488
ESA	33.387	34.290	35.338	36.518	45.648	36.368	9.280
CERN	50.418	53.602	61.411	61.477	63.756	64.580	– 824
ESO	9.621	16.695	10.804	10.860	11.739	11.226	513
Ontvangsten	**78**	**0**	**148**	**1.788**	**9.603**	**101**	**9.502**

1 De (inter-)nationale organisaties zijn afgekort in de tabel. De volledige namen zijn: De European Molecular Biology Conference (EMBC), European Molecular Biology Laboratory (EMBL), European Space Agency (ESA), Conseil Europeen pour la Recherche Nucléaire (CERN), European Southern Observatory (ESO)

Tabel 50 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

			Realisatie			Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Verplichtingen	**1.257.194**	**1.668.080**	**2.035.774**	**1.885.419**	**1.871.254**	**1.670.245**	**201.009**
waarvan garantieverplichtingen	– 1.083	– 1.137	– 1.195	0	0	0	0
waarvan overige verplichtingen	1.258.277	1.669.217	2.036.969	1.885.419	1.871.254	1.670.245	201.009

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Verplichtingen

De realisatie van de verplichtingen 2025 is per saldo € 201,0 miljoen hoger dan de oorspronkelijk vastgestelde begroting. Naast de hierna genoemde hogere uitgaven gaat het om een ophoging voor de aangegane verplichtingen 2026, omdat het budget is aangepast aan het hogere uitgavenbudget 2026. Dit budget is onder andere verhoogd als gevolg van de toekenning van loon- en prijsbijstellingen en overboekingen.

Uitgaven

De realisatie van de uitgaven 2025 is per saldo € 116,8 miljoen hoger dan de oorspronkelijk vastgestelde begroting. Dit is onder andere het gevolg van het toevoeging van loon- en prijsbijstelling (€ 66,5 miljoen), het toevoegen van eindejaarsmarge (€ 16,7 miljoen), zoals toegelicht in de Eerste suppletoire begroting en overboekingen van andere artikelen en departementen (37,1 miljoen).

Ontvangsten

De realisatie van de ontvangsten 2025 is per saldo € 9,5 miljoen hoger dan de oorspronkelijk vastgestelde begroting. Dit is het gevolg van een terugvordering vanwege een beschikking met een foutief kasritme die in 2024 is verstuurd. Dit is hersteld.

5.13 Beleidsartikel 25 Emancipatie

A. Algemene doelstelling

Het realiseren van gendergelijkheid en gelijkheid wat betreft seksuele oriëntatie, genderidentiteit en geslacht in de Nederlandse samenleving.

In de rechtsstaat Nederland moeten mannen, vrouwen en lhbtiq+ personen op een veilige, vrije en volwaardige manier kunnen deelnemen aan onze pluriforme samenleving.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De opdracht van het emancipatiebeleid is het bevorderen van gelijkheid tussen vrouwen, mannen (gendergelijkheid) en het bevorderen van de positie van lhbtiq+-personen. Het overkoepelende doel is dat iedereen gelijk wordt behandeld en zich geaccepteerd weet en dat persoonlijke vrijheden zoals keuzevrijheid en zelfbeschikking worden beschermd en versterkt; uiteraard met inachtneming van de vrijheid van anderen.

Deze opdracht is belangrijk voor de maatschappelijke participatie, bestaanszekerheid, de veiligheid en het welzijn van burgers. Daarmee draagt emancipatie ook bij aan de welvaart en aan de realisatie van andere maatschappelijke opgaven zoals minder tekorten op de arbeidsmarkt of het terugbrengen van de zorg- en sociale zekerheidskosten en aan een samenleving die voor iedereen veilig is. Daarnaast draagt het emancipatiebeleid bij aan het waarborgen van grondrechten en gelijke behandeling.

Financieren
De minister biedt financiële ondersteuning, waaronder subsidies aan maatschappelijke instellingen via de Subsidieregeling gender- en lhbti+-gelijkheid 2022-2027. Deze regeling voorziet onder andere in het verstrekken van subsidies aan allianties voor de realisering van de doelstellingen op gender- en lhbtiq+-gelijkheid.

Stimuleren
Het Ministerie van OCW sluit met deze allianties strategische partnerschappen op diverse gebieden van Emancipatiebeleid. Gemeente ontvingen via decentralisatie-uitkeringen een bijdrage voor de uitvoering van de samenwerkingsafspraken over versterking en uitvoering van het lokale beleid op het gebied van gendergelijkheid en lhbtiq+ gelijkheid.

Regisseren
Emancipatiebeleid wordt rijksbreed gecoördineerd door de Staatssecretaris Funderend Onderwijs en Emancipatie door wetgeving en beleid te ontwikkelen en aan te jagen bij andere departementen. De coördinatie behelst onder andere samenwerking met andere departementen in de uitvoering van de Emancipatienota: Veilig Meedoen!(Kamerstukken II 2024/25, 30420 VIII, nr. 418) die op 11 juni 2025 aan de Tweede Kamer is verzonden.

C. Beleidsconclusies

De belangrijkste wijzigingen op het terrein van emancipatie worden beschreven in het onderdeel beleidsprioriteiten. Het Ministerie van OCW heeft zich ingezet op drie samenhangende thema's: veiligheid,

bestaanszekerheid en onderwijs. Deze komen terug in de twee prioriteiten van het kabinet zoals uiteengezet in de Kamerbrief Emancipatie (Kamerstukken II 2024/25, 30420 VIII, nr. 414) van 18 november 2024:
1. iedereen moet veilig zijn;
2. iedereen moet kunnen meedoen.

Met de uitvoering van het Nationaal Actieprogramma Aanpak Seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld is ingezet op het vergroten van de veiligheid van vrouwen. Dit betrof onder andere activiteiten gericht op bewustwording, studenten, sportverenigingen, omstanders en de rol van mannen. In het kader van het plan van aanpak Stop Femicide! is in 2025 een start gemaakt met het opzetten van een mannenalliantie, die in 2026 van start zal gaan. Verder is met Bonaire, Sint-Eustatius en Saba een nieuw Bestuursakkoord getekend voor de aanpak van geweld tegen vrouwen, huiselijk geweld en kindermishandeling. Daarnaast wordt een nationaal coördinator ingesteld om de aanpak van geweld tegen vrouwen te coördineren en is een implementatiewet voor de EU-richtlijn geweld tegen vrouwen in consultatie gebracht.

Daarnaast is ingezet op het vergroten van de veiligheid van lhbtiq+-personen. Daarvoor zijn gesprekken gevoerd met 75 betrokken organisaties, ervaringsdeskundigen en is een probleemanalyse, bloemlezing en eindrapport gemaakt dat stelt dat de problemen zich voordoen in verschillende contexten: gebrek aan persoonlijke veiligheid in de publieke ruimte, privésfeer en online en het in meer of mindere mate ontbreken van kennis en kunde binnen de instanties. Op basis daarvan is in december 2025 een eerste versterking van de bestaande aanpak lhbtiq-veiligheid (Kamerstukken II, 2025/26, 30420, nr. 437) door dit kabinet opgeleverd.

Er is een onderzoek gestart door het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC) naar hoe een verbod op non-consensuele niet-noodzakelijke medische behandelingen (nnmb's) bij intersekse kinderen vorm kan krijgen.

Op basis van inzichten uit het "Literatuuronderzoek naar de implementatie van gendermainstreaming bij overheden" door Movisie (2024) is een plan van aanpak opgesteld om de praktijk van gendermainstreaming bij de Rijksoverheid te verbeteren. Er is daarbij onder andere ingezet op betere toepassing van de gendertoets in het beleidskompas het ontwikkelen van een guidance note voor de gendertoets, het delen van kennis over deze toets tijdens de Dag van de Wetgeving en rond Internationale Vrouwendag 2025 en het breder bevorderen van kennis en vaardigheden met betrekking tot gendermainstreaming.

Daarnaast is bijgedragen aan internationale samenwerking voor gendergelijkheid en gelijke rechten voor lhbtiq+-personen met organisaties als Europese Unie, de Raad van Europa en de Verenigde Naties. In samenwerking met andere gelijkgestemde staten heeft Nederland zich succesvol uitgesproken voor maatregelen die bijdragen aan de bescherming en bevordering van gendergelijkheid en gelijke rechten van lhbtiq+-personen, zoals het steunen van de Europese Commissie in haar rol als de hoeder van verdragen bij schendingen hiervan op het gebied van lhbtiq+, de realisatie van de Aanbeveling van het Comité van Ministers voor Gelijke Rechten voor Intersekse Personen van de Raad van Europa en internationale inzet die ertoe leidde dat het Europese Hof in een recente zaak de verplichting heeft

vastgesteld van erkenning van registratie van paren van gelijk geslacht door lidstaten wanneer deze paren gebruik maken van hun recht op vrij verkeer in de Europese Unie.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 51 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 25 (bedragen x € 1.000)

	Realisatie				Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Verplichtingen	**5.662**	**69.628**	**15.160**	**8.421**	**9.280**	**7.612**	**1.668**
Uitgaven	**14.057**	**15.328**	**19.953**	**20.822**	**22.520**	**21.777**	**743**
Bekostiging	**8.685**	**7.109**	**13.263**	**13.962**	**14.449**	**13.901**	**548**
Kennisinfrastructuur: Gender- en LHBTI- gelijkheid	8.685	7.109	13.263	13.962	14.449	13.901	548
Subsidies (regelingen)	**4.631**	**6.929**	**4.680**	**3.912**	**4.953**	**5.503**	**– 550**
Vrouwenemancipatie	11	0	0	0	0	0	0
LHBTI	0	6	0	0	0	0	0
Gender- en LHBTI- gelijkheid 2022-2027	4.620	6.923	4.680	3.912	4.953	5.503	– 550
Opdrachten	**741**	**1.290**	**2.010**	**2.948**	**3.118**	**2.208**	**910**
Opdrachten	741	1.290	2.010	2.948	3.118	2.208	910
Bijdrage aan medeoverheden	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**165**	**– 165**
Gemeentefonds gender- en LHBTI-gelijkheid	0	0	0	0	0	165	– 165
Ontvangsten	**0**	**355**	**183**	**70**	**44**	**0**	**44**

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Verplichtingen
De realisatie van de verplichtingen is per saldo € 1,7 miljoen hoger dan de oorspronkelijk vastgestelde begroting. De mutaties zijn toegelicht bij respectievelijk de Eerste en Tweede Suppletoire Begroting.

Uitgaven
De realisatie van de uitgaven is per saldo € 0,7 miljoen hoger dan de oorspronkelijk vastgestelde begroting. De mutaties zijn toegelicht bij respectievelijk de Eerste en Tweede Suppletoire Begroting.

6. Niet-beleidsartikelen

6.1 Niet-beleidsartikel 91 Nog onverdeeld

Doel van dit artikel is het tijdelijk boeken van sector overschrijdende middelen. Zodra een exacte verdeling over de betrokken beleidsartikelen bekend is, worden de middelen naar deze artikelen overgeboekt. Het betreft:
– loonbijstelling;
– prijsbijstelling;
– onvoorzien.

Op deze onderdelen worden dus geen feitelijke uitgaven verantwoord.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 52 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 91 (bedragen x € 1.000)

	Realisatie					Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2025**	**2025**
Verplichtingen	**0**	**0**	**0**	**0**	0	**– 22.302**	**22.302**
Uitgaven	**0**	**0**	**0**	**0**		**– 22.302**	**22.302**
Loonbijstelling	0	0	0	0		0	0
- programma	0	0	0	0		0	0
- apparaat	0	0	0	0		0	0
Prijsbijstelling	0	0	0	0		0	0
- programma	0	0	0	0		0	0
- apparaat	0	0	0	0		0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	– 22.302	22.302
Ontvangsten	**0**	**0**	**0**	**0**		**0**	**0**

6.2 Niet-beleidsartikel 95 Apparaat Kerndepartement

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 53 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 95 (bedragen x € 1.000)

	Realisatie					Vastgestelde begroting	Verschil
	2021	2022	2023	2024	2025	2025	2025
Verplichtingen	**281.530**	**310.337**	**364.027**	**433.858**	**440.755**	**420.079**	**20.676**
Uitgaven	**281.554**	**306.653**	**367.257**	**432.050**	**440.783**	**420.079**	**20.704**
Personele uitgaven	**212.310**	**242.670**	**300.166**	**365.321**	**374.394**	**344.805**	**29.589**
Eigen Personeel	204.681	229.634	281.271	331.825	343.591	327.090	16.501
Externe inhuur	5.330	11.032	16.934	31.273	28.463	13.323	15.140
Overige personele uitgaven	2.299	2.004	1.961	2.223	2.340	4.392	– 2.052
Materiële uitgaven	**67.740**	**62.408**	**65.183**	**64.832**	**64.343**	**75.274**	**– 10.931**
ICT	17.941	15.992	20.054	11.350	12.486	8.320	4.166
Bijdrage aan SSO's	22.088	26.246	21.641	23.627	25.062	23.315	1.747
Overig Materieel	27.711	20.170	23.488	29.855	26.795	43.639	– 16.844
Storting/onttrekking begrotingsreserve	**1.504**	**1.575**	**1.908**	**1.897**	**2.046**	**0**	**2.046**
Begrotingsreserve Schatkistbankieren	1.504	1.575	1.908	1.897	2.046	0	2.046
Ontvangsten	**3.653**	**2.590**	**2.933**	**4.706**	**3.179**	**539**	**2.640**
Ontvangsten	2.149	1.015	1.025	2.809	1.133	539	594
Begrotingsreserve Schatkistbankieren	1.504	1.575	1.908	1.897	2.046	0	2.046

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Het Ministerie van OCW heeft de apparaatskosten technisch verdeeld naar instrumenten (Personeel en Materieel) op basis van de realisatiecijfers van voorgaande jaren. Het Ministerie van OCW stuurt op het totaal toegewezen budget aan de organisatieonderdelen en niet per instrument.

Indien mutaties al bij de Eerste Suppletoire Begroting of Tweede Suppletoire Begroting zijn toegelicht, worden deze hier niet herhaald.

Verplichtingen
De verplichtingen voor de apparaatskosten van het Ministerie van OCW zijn in 2025 € 20,7 miljoen hoger dan de vastgestelde begroting.

Uitgaven
De uitgaven voor de apparaatskosten van het Ministerie van OCW zijn in 2025 € 20,7 miljoen hoger dan de vastgestelde begroting. Dit is het saldo van diverse mutaties gedurende het jaar:
- bij Eerste Suppletoire Begroting zijn de uitgaven verhoogd met € 50,8 miljoen (toegelicht in de **Eerste Suppletoire Begroting**);
- bij de September Suppletoire zijn de uitgaven verlaagd met € 11,3 miljoen (toegelicht in de **September Suppletoire**);
- bij Tweede Suppletoire Begroting zijn de uitgaven verlaagd met € 4,3 miljoen (toegelicht in de **Tweede Suppletoire Begroting**);
- bij Slotwet zijn de uitgaven verlaagd met € 14,6 miljoen. Deze onder-uitputting wordt veroorzaakt door verschillende posten. Het gaat met name om overschotten bij verschillende directies en dienstonderdelen,

deels veroorzaakt doordat vacatures (met name op het terrein van de expertisegebieden, zoals inspecteurs, veiligheid en ICT) moeilijk of niet te vervullen zijn of niet worden ingevuld vanwege de taakstelling.

Ontvangsten
De realisatie van de ontvangsten is in 2025 € 2,6 miljoen hoger dan geraamd (toegelicht in de **Tweede Suppletoire Begroting**).

Tabel 54 Totaaloverzicht apparaatsuitgaven/kosten inclusief agentschappen en zelfstandige bestuursorganen/ rechtspersonen met een wettelijke taak (bedragen x € 1 miljoen)

	Realisatie					Vastgestelde begroting	Verschil
	2021,0	2022,0	2023,0	2024,0	2025,0	2025,0	2025,0
Totaal apparaatsuitgaven ministerie	**281,6**	**306,7**	**367,3**	**432,0**	**440,8**	**420,1**	**20,7**
Kerndepartement	168,0	182,1	213,7	259,3	261,5	267,2	– 5,7
Rijksdienst Cultureel Erfgoed	39,9	42,8	51,0	57,9	59,1	54,1	5,0
Inspectie van het Onderwijs	63,7	71,2	89,9	99,6	105,5	85,7	19,8
Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed	3,9	3,9	4,8	6,4	6,9	6,6	0,3
Onderwijsraad	2,2	2,4	2,5	3,1	3,0	3,0	0,0
Raad voor Cultuur	2,5	2,9	3,7	4,0	3,2	2,8	0,4
Adviesraad voor Wetenschaps- en Technologiebeleid	1,4	1,4	1,7	1,7	1,6	0,7	0,9
Totaal apparaatskosten agentschappen	**399,2**	**430,8**	**504,6**	**562,3**			
Dienst Uitvoering Onderwijs	356,4	385,0	446,3	489,9	–	–	–
Nationaal Archief	42,8	45,8	58,3	72,4	–	–	–
Totaal apparaatskosten zbo's en rwt's	**462,2**	**319,4**	**40470,0**	**10,2**			
Stichting Cito[1]	–	–	33,0	36,6	43,1	36,0	7,1
Stichting SLO[1]	–	–	10,6	10,9	12,5	12,5	0,0
College voor Toetsen en Examens[1]	–	–	–	–[2]	[3]	–	–
Nederlands Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)	4,1	4,3	5,0	4,8[4]	–	4,4[5]	0,4[6]
Landelijk Centrum Studiekeuze (voorheen Studiekeuze 123)[1]	–	1,7	2,1	2,3[7]	–	–[8]	–[8]
Nationaal Agentschap Erasmus+[1]	–	–	4,3	4,6[4]	–	4,5[5]	0,1[9]
Nuffic[1]	–	–	8,9	10,7[4]	–	–[8]	–[8]
Netherlands house for Education and Research (Neth-er)[1]	–	–	0,5	0,4[4]	–	–[8]	–[8]
Stichting Fonds voor de Podiumkunsten	6,6	7,4	6,2	10,2[4]	–	9,0[5]	1,2[6]
Stichting Fonds voor Cultuurparticipatie	6,1	5,9	6,5	9,3[4]	–	11,1[5]	– 1,8[6]
Stichting Mondriaanfonds	5,1	6,5	6,0	7,1[4]	–	5,5[5]	1,6[6]
Stichting Nederlands Filmfonds	5,1	6,1	4,8	5,8[4]	–	5,8[5]	0,0[6]
Stichting Stimuleringsfonds Creatieve Industrie	3,6	4,1	4,0	4,5[4]	–	4,8[5]	– 0,3[6]
Stichting Nederlands Letterenfonds	3,2	3,5	4,7	4,4[4]	–	5,0[5]	– 0,6[6]
Bureau Architectenregister	1,0	1,0	0,6	0,6[4]	–	0,6[5]	0,0[6]
Commissariaat voor de Media (CvdM)	4,9	5,3	7,0	9,1[4]	–	9,1[5]	0,0[6]
Nederlandse Publieke Omroep (NPO)	2,7	2,9	106,9	99,7[4]	–	–[8]	–[8]
Stichting Regionale Publieke Omroep (RPO)	1,2	1,8	2,2	3,1[4]	–	1,4[5]	1,7[6]
Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen (KNAW)	79,3	82,4	170,9	103,6[4]	–	–[8]	–[8]
Koninklijke Bibliotheek (KB)	60,0	59,2	58,0	60,1[4]	–	68,4[5]	– 8,3[6]
Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO)	225,2	71,1	101,0	114,0[4]	–	136,5[5]	– 22,5[6]
Stichting Participatiefonds	2,6	2,0	0,4	0,5[7]	–	1,4[5]	– 0,9[6]
Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB)	56,6	60,9	82,0	88,4[4]	–	87,2[5]	1,2[6]

		Realisatie				Vastgestelde begroting	Verschil
Stichting Vervangingsfonds[10]	2,0	2,7	0,3	0,4[4]	–	0,5	– 0,1[6]
Stimuleringsfonds voor de Journalistiek	0,6	0,7	1,4	1,8[4]	–	2,9[5]	– 1,1[6]
Instellingen die onder de Erfgoedwet vallen[1]	–	–	260,4	286,2	–	–	–
Bevoegde gezagsorganen primair onderwijs[1]	–	–	14695,3	14769,2	15407,0	–	–
Bevoegde gezagsorganen voortgezet onderwijs[1]	–	–	10115,6	11050,8	11445,6	–	–
Regionale opleidingscentra, argrarische opleidingscentra en vakinstellingen[1]	–	–	4179,8	4333,9	–	–	–
Instellingsbesturen hogescholen[1]	–	–	4474,6	4537,3	–	–	–
Instellingsbesturen universiteiten[1]	–	–	6264,7	6556,5	–	–	–
Academische ziekenhuizen[1]	–	–	802,8	844,4	–	–	–

1 Deze organisaties zijn vanaf 2023 aan dit overzicht toegevoegd.
2 Het personeel van het CvTE bestaat uit rijksambtenaren, de apparaatskosten van het CvTE zijn dan ook opgenomen in het apparaatsuitgaven van het kerndepartement. De realisatie voor 2024 bedraagt € 9,5 miljoen.
3 Het personeel van het CvTE bestaat uit rijksambtenaren, de apparaatskosten van het CvTE zijn dan ook opgenomen in het apparaatsuitgaven van het kerndepartement. De realisatie voor 2025 bedraagt € 10,8 miljoen.
4 De gegevens over zbo's worden gebaseerd op de laatste vastgestelde jaarrekeningen. In dit geval betreft het 2024.
5 Om de vergelijking met de begroting te maken, wordt de begroting uit het jaar gebruikt dat correspondeert met de laatst bekende jaarrekening. In dit geval 2024.
6 Het verschil wordt berekend door de begroting van een jaar te vergelijken met de realisatie cf. jaarrekening. In dit geval betreft het 2024.
7 De gegevens over zbo's worden gebaseerd op de laatste vastgestelde jaarrekeningen. In dit geval betreft het 2023.
8 Voor de begrote apparaatskosten is er geen vergelijkbare informatie beschikbaar. Daardoor kan ook het verschil tussen de realisatie en begroting niet berekend worden.
9 Om de vergelijking met de begroting te maken, wordt de begroting uit het jaar gebruikt dat correspondeert met de laatst bekende jaarrekening. In dit geval 2024. .
10 Op 20 februari 2020 is een wetsvoorstel ingediend bij de Tweede Kamer om de verplichte aansluiting bij het Vervangingsfonds af te schaffen. Op 14 September 2021 is het wetsvoorstel ''beëindiging vervangingsfonds en modernisering Participatiefonds'' met algemene stemming aangenomen. Het Participatiefonds zal gedeeltelijk de taken van het Vervangingsfonds overnemen.

7. Bedrijfsvoeringsparagraaf

Inleiding
De bedrijfsvoeringsparagraaf (BVP) biedt een overzicht van de bedrijfsvoering binnen alle onderdelen van het Ministerie van OCW. In deze paragraaf wordt ingegaan op belangrijke zaken zoals risicobeheersing, tekortkomingen en bijzondere gebeurtenissen met betrekking tot de bedrijfsvoering in 2025. Fouten en onzekerheden in de rechtmatigheid van verplichtingen, uitgaven en ontvangsten worden op artikelniveau gerapporteerd. De BVP biedt daarmee inzicht in de prestaties van de bedrijfsvoering binnen het Ministerie van OCW. Voor 2025 is het beeld dat de bedrijfsvoering, inclusief begrotingsbeheer, financieel beheer en materiële bedrijfsvoering, op orde is. De financiële overzichten geven een getrouw beeld van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering.

Paragraaf 1 – Uitzonderingsrapportage

Rechtmatigheid
De verantwoording in het departementale jaarverslag is in overeenstemming met de begrotingswetten, de Europese regelgeving, Nederlandse wetten, algemene maatregelen van bestuur en in ministeriële regelingen opgenomen bepalingen. Voor de bepaling van fouten en onzekerheden is de Rijksbrede normering toegepast. Rapporteren over onrechtmatigheden is verplicht als deze onrechtmatigheden meer bedragen dan de betreffende tolerantiegrens.

Tabel 55 Overzicht overschrijdingen rapporteringstoleranties fouten en onzekerheden (bedragen x € 1.000)

(1) Rapporteringstolerantie	(2) Verantwoord bedrag in € (omvangsbasis)	(3) Rapporteringstolerantie voor fouten en onzekerheden in €	(4) Bedrag aan fouten in €	(5) Bedrag aan onzekerheden in €	(6) Bedrag aan fouten en onzekerheden in €	(7) Percentage aan fouten en onzekerheden t.o.v. verantwoord bedrag = (6)/(2)*100%
Totaalniveau artikelen verplichtingen						
Artikel 95 (Apparaat Kerndepartement) verplichtingen	€ 440.755	€ 25.000	€ 36.086	€ 0	€ 36.086	8,2%
Samenvattende staat baten-lastenagentschappen	€ 683.214	€ 25.000	€ 91.089	€ 9.423	€ 100.512	14,7%
Afgerekende voorschotten	€ 5.441.542	€ 272.077	€ 360	€ 139.083	€ 139.443	–

Onrechtmatigheid op artikel 95 (Apparaat Kerndepartement)
De tolerantiegrens voor de fouten en onzekerheden op de verplichtingen van artikel 95 bedraagt € 25,0 miljoen. De totale onrechtmatigheid op dit artikel is € 36,1 miljoen. De tolerantiegrens wordt daardoor overschreden met € 11,1 miljoen in 2025.

Dit wordt onder andere veroorzaakt door geïmporteerde fouten in onrechtmatige overbruggings- en tussenovereenkomsten voor inhuur van ICT-professionals en interim-management en organisatieadvies (IMOA), met een totaalbedrag van € 26,7 miljoen. Het betreft een geïmporteerde onrechtmatigheid waar OCW geen actie heeft kunnen ondernemen om

deze te voorkomen, aangezien de verantwoordelijkheid voor de aanbesteding bij het Ministerie van Economische Zaken (EZ) en Infrastructuur en Waterstaat ligt.

Onrechtmatigheid op de baten- en lastenagentschappen
De tolerantiegrens voor fouten en onzekerheden van de baten van de agentschappen Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) en het Nationaal Archief (NA) bedraagt € 25,0 miljoen. De totale onrechtmatigheid bedraagt € 100,5 miljoen. De tolerantiegrens wordt daardoor overschreden met € 75,5 miljoen in 2025.

Onrechtmatigheid DUO
De onrechtmatigheid bij DUO wordt grotendeels veroorzaakt door onrechtmatige inhuur. Vanaf 1 januari 2025 is er vertraging opgetreden in de aanbesteding van de raamovereenkomst «ICT-Professionals 2025-2028» voor DUO Groningen en OCW Overig, waar de locatie DUO Den Haag onder valt. Ten gevolge van deze vertraging wordt vanaf 1 januari 2025 ingehuurd onder overbruggingsovereenkomsten en is er sprake van onrechtmatige inhuur.

Het totaalbedrag aan onrechtmatige inhuur in 2025 betreft € 80,4 miljoen. Dit wordt onder andere veroorzaakt door:
- onrechtmatige inhuur onder de overbruggingsovereenkomst ICT Professionals DUO Groningen: € 71,1 miljoen;
- onrechtmatige inhuur onder de overbruggingsovereenkomst ICT Professionals OCW overig: € 3,9 miljoen.

Het gaat om een geïmporteerde onrechtmatigheid omdat DUO zelf geen actie heeft kunnen nemen om deze te voorkomen, aangezien het Ministerie van EZ de aanbesteding voor DUO regelt. De oorspronkelijke raamovereenkomsten (ROK) met een looptijd van vier jaar eindigden van rechtswege op 31 december 2024. Bij beide aanbestedingen vanuit het IUC van EZ zijn fouten in de procedure opgetreden. Voor de aanbesteding DUO Groningen kan op zijn vroegst in april 2026 een nieuwe raamovereenkomst gesloten worden waardoor de onrechtmatige inhuur onder de overbruggingsovereenkomst voorlopig voortduurt. Voor OCW Overig is er per 1 november 2025 een nieuwe raamovereenkomst van kracht waardoor er voor de locatie DUO Den Haag geen sprake meer is van onrechtmatige inhuur.

Onrechtmatigheid NA
Het totaalbedrag aan onrechtmatige inhuur voor het NA bedraagt € 6,2 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de onrechtmatige inhuur onder de overbruggingsovereenkomst ICT Professionals van OCW.

Onrechtmatigheden op de afgerekende voorschotten
De tolerantiegrens voor fouten en onzekerheden op de afgerekende voorschotten exlusief de basisonnauwkeurigheid en nauwkeurigheidsverval bedraagt € 272,1 miljoen. In Tabel 55 is het direct geconstateerde bedrag aan fouten en onzekerheden opgenomen (€ 139,4 miljoen), op basis van een statistische steekproef van de ADR.

In deze steekproef zijn fouten en onzekerheden van € 1,7 miljoen op artikel 14 (Cultuur) en 16 (Onderzoek- en wetenschapsbeleid) geconstateerd. Wanneer deze fouten worden geëxtrapoleerd naar de volledige populatie, bedraagt de totale onrechtmatigheid inclusief basisonnauwkeurigheid en nauwkeurigheidsverval € 377,2 miljoen, waarmee de tolerantiegrens met € 105,1 miljoen wordt overschreden.

Totstandkoming niet-financiële verantwoordingsinformatie
De Auditdienst Rijk (ADR) heeft bij het departementale jaarverslag 2024 als aandachtspunten geconstateerd dat een centraal beleid voor de dossiervorming en documentatie, evenals een ingericht proces voor eerste en tweedelijns toezicht, ontbrak. Zij noemden daarbij als risico dat beleidsindicatoren op www.ocwincijfers.nl mogelijk niet geheel tijdig of betrouwbaar tot stand komen. Als handelingsperspectief adviseerde ze het Ministerie van OCW om te zorgen voor ministerie-brede procedures en procesomschrijvingen op strategisch en uitvoerend niveau.

Op basis van de adviezen van de ADR heeft OCW het beleid voor documentatie en dossiervorming, het maken en vastleggen van afspraken met dataleveranciers, en het uitvoeren van eerste- en tweedelijns toezicht voor de totstandkoming van beleidsindicatoren in (de begroting en) het jaarverslag vastgelegd aan de hand van een procesbeschrijving. Hierin staan de procedures, betrokken actoren en bijbehorende rollen en verantwoordelijkheden in de totstandkoming van beleidsindicatoren beschreven. Daarmee is het beeld van Ministerie OCW dat er voldoende aandacht wordt besteed aan de betrouwbare totstandkoming. De niet-financiële informatie is niet strijdig is met de financiële begrotingsinformatie.

Begrotingsbeheer, financieel beheer en de materiële bedrijfsvoering
De Algemene Rekenkamer (AR) heeft bij het departementale jaarverslag 2024 op de volgende twee aspecten onvolkomenheden op het gebied van financieel- en/of materieel beheer geconstateerd:

- M&O-beleid subsidies onderwijsinstellingen;
- M&O-beleid bekostigingsregelingen onderwijsinstellingen.

Aanvullend heeft de ADR bij het departementaal jaarverslag 2024 op het volgende aspect een bevinding geconstateerd:

- IT-beheer DUO.

M&O-beleid subsidies onderwijsinstellingen
De AR heeft in haar rapport bij het jaarverslag 2024 de onvolkomenheid op het misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O) beleid bij subsidies aan onderwijsinstellingen gehandhaafd. De bevinding op subsidies is onder te verdelen in twee onderdelen:
- subsidieregelingen;
- individuele subsidies (project- en instellingssubsidies).

Voor subsidieregelingen geldt dat de AR over 2024 verbeteringen heeft geconstateerd, maar dat deze verbeteringen nog niet toereikend waren om de onzekerheid over de rechtmatigheid van subsidieregelingen weg te nemen. De resterende aandachtspunten betroffen de onderbouwing van risico-inschattingen en restrisico's. Op dat punt zijn de formats voor risicoanalyse eind 2025 aangepast en binnen het ministerie afspraken gemaakt over de invoering.

Nieuw in het rapport was de bevinding op het gebied van individuele subsidies. Daarvan oordeelt de AR dat een vastlegging van risico's ontbreekt. Binnen het ministerie is in 2025 een format ontwikkeld en de werking om dit OCW-breed in te voeren is gepland. In het risicogerichte format wordt onder meer ingegaan op de M&O-gevoeligheid van de subsidie en de financiële situatie van de ontvanger.

M&O-beleid bekostigingsregelingen onderwijsinstellingen
De AR heeft in haar rapport bij het jaarverslag 2024 twee onvolkomenheden geconstateerd op het M&O-beleid van de volgende twee bekostigingsregelingen:

- bekostiging nieuwkomers;
- bekostiging speciaal onderwijs.

Bekostiging nieuwkomers
De nieuwkomersregeling gaat het om de aanvullende bekostiging voor nieuwkomers. Het Ministerie van OCW heeft de bewijslast van nieuwkomers in 2021 voor het primair onderwijs (po) en in 2022 het voorgezet onderwijs (vo) laten vervallen. Dit met het oog op de privacy, het beperken van administratieve lasten, de kwetsbaarheid van de doelgroep en de plotselinge hoge instroom van nieuwkomers. De onderwijsinstellingen hoeven de leerlingen voor de aanvullende bekostiging niet meer op persoonsniveau te onderbouwen en administreren. Door het vervallen van de bewijslast kan niet met zekerheid worden vastgesteld of de bekostigingsvoorwaarden zijn nageleefd.

Het Ministerie van OCW heeft gewerkt aan verschillende structurele oplossingen, welke in de komende jaren in werking zullen treden. Voor deze implementatie zijn middelen gereserveerd in de voorjaarsnotabesluitvorming van 2025. Zo wordt in het vo de startdatum van de bekostiging per 1 januari 2026 aangepast, waardoor scholen zelf geen datum meer hoeven op te geven. Daarnaast blijft de bewijslast voor specifieke gevallen in het vo behouden. In het po worden voorbereidingen getroffen voor het invoeren van ambtshalve nieuwkomersbekostiging, waardoor niet langer een aanvraag nodig is.

Bekostiging speciaal onderwijs
Voor het po en vo zijn er samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs. Deze samenwerkingsverbanden ontvangen een vast budget voor zware ondersteuning aan leerlingen. Een deel van dit budget wordt direct uitgekeerd aan de scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs ((v)so). Dit gebeurt op basis van de zwaartecategorie in de toelaatbaarheidsverklaring die het samenwerkingsverband afgeeft. Deze categorie wordt niet door DUO gecontroleerd, waardoor niet met zekerheid kan worden vastgesteld of voor de betaling van de zware ondersteuningsbekostiging aan (v)so-scholen vanuit het budget van samenwerkingsverbanden aan de bekostigingsvoorwaarden is voldaan.

In 2025 zijn de mogelijke verbetermaatregelen geïnventariseerd en de consequenties voor wetgeving, uitvoering en gerelateerd beleid verkend. Bezien wordt nog hoe hier invulling aan gegeven kan worden.

IT-beheer DUO
De ADR constateert in het rapport dat de daling van de afgelopen jaren van het aantal bevindingen uit General IT Controls (GITC) in 2025 niet doorzet, maar licht stijgt. De ADR ziet hierbij ook een aantal positieve ontwikkelingen en kansen, maar vragen aandacht voor het tempo waarin de oplossingen worden doorgevoerd, een effectieve Plan-Do-Check-Act-cyclus (PDCA-cyclus) die wordt ingevoerd en het aanscherpen van enkele processen.

Op 1 januari 2025 stonden 31 ADR-bevindingen uit onderzoeken naar GITC open. Dit betrof met name de volledigheid en betrouwbaarheid van controleactiviteiten rondom autorisaties, logging en monitoring en de opzet van de PDCA-cyclus binnen de ICT-organisatie. Ook bleek dat de indeling van applicaties en systemen in twee verschillende systemen niet één-op-één aansloot, waardoor de risicobeoordeling per applicatie minder eenduidig kon worden uitgevoerd.

In de loop van 2025 zijn 18 bevindingen aantoonbaar afgesloten. Voor de resterende bevindingen is de opvolging gestart. Zo zijn in 2025 stappen gezet om de hoge-rechtenaccounts uit het financiële systeem te verwijderen of te vergrendelen echter is dit niet in 2025, maar in januari 2026 afgerond. Ook is gestart met de inrichting van een koppeling tussen het financiële systeem en Splunk, een platform gericht op het versterken van logging en monitoring binnen het financiële systeem.

Een goed functionerende PDCA-cyclus is noodzakelijk om blijvend grip te houden op IT-beheersmaatregelen en zo de continuïteit en beveiliging van het IT-landschap van DUO te waarborgen. Om risico's op kwetsbaarheden in de informatiebeveiliging en verstoringen in cruciale processen te beperken, is in 2025 gestart met het inrichten van een aantoonbare en herhaalbare PDCA-cyclus binnen de ICT-organisatie. Onder regie van de ICT-directie is een pilot gestart die is gericht op patchmanagement, inclusief mandaat, prioriteitstelling en beschikbare capaciteit. De pilot is operationeel en wordt iteratief uitgevoerd.

Daarnaast zijn binnen de PDCA-cyclus in 2025 meerdere werkpakketten uitgevoerd die gericht zijn op het verbeteren van de risicobeheersing en interne beheersing binnen DUO ICT. Deze pakketten hebben onder andere betrekking op het inventariseren en actualiseren van beleid en voorschriften, het koppelen met externe normen en het uitvoeren van verschillende analyses.

Fraude & corruptierisico's
Het Ministerie van OCW heeft de belangrijkste risico's op fraude en corruptie en de maatregelen die zijn genomen om deze risico's te beheersen in kaart gebracht. Deze risico's zijn geïdentificeerd door middel van een frauderisicoanalyse.

In 2025 introduceerde het Ministerie van OCW de frauderisicomatrix, waarmee de interne frauderisico's binnen de financiële processen en de bijbehorende beheersmaatregelen zijn vastgelegd. Deze matrix biedt een overzicht van de huidige situatie rondom interne fraudebeheersing binnen het ministerie. Op basis van deze matrix is een analyse uitgevoerd van de risico's. De belangrijkste materiële risico's op interne fraude zijn te onderkennen bij:
- inkoop- en aanbestedingstrajecten;
- personele vergoedingen;
- doorbreking van interne beheersmaatregelen in financiële en betaalprocessen;
- niet volledig verantwoorden van de opbrengsten.

Het algemene beeld binnen het Ministerie van OCW is dat er voldoende aandacht wordt besteed aan het voorkomen van fraude. In de diverse financiële processen zijn zowel preventieve als detectieve maatregelen ingebouwd om te voorkomen dat opzettelijk handelingen worden gepleegd door management, werknemers of andere interne betrokkenen om

financiële middelen, gegevens of bedrijfsmiddelen te misbruiken voor persoonlijk gewin.

Om deze risico's te beheersen, worden onder andere de volgende beheersmaatregelen toegepast:
- preventieve beheersmaatregelen: integriteitsbeleid, functiescheiding, vier-ogen principe, goedkeuringsproces;
- detectieve maatregelen: maandelijkse rapportages, periodieke steekproefcontroles.

Verder heeft het Ministerie van OCW, in samenwerking met de ADR, met behulp van data-analyse een dashboard ontwikkeld, waarmee detectieve analyses uitgevoerd kunnen worden om afwijkende of frauduleuze betalingen op te sporen. De implementatie van het dashboard is nog niet in werking gesteld.

Fraudemeldingen
Binnen Dienst Uitvoering Subsidies aan Instellingen (DUS-i), een dienstonderdeel van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), is bij het behandelproces subsidies een melding gedaan inzake een mogelijke integriteitsschending voor een subsidiestroom van het Ministerie van OCW. De onregelmatigheden zijn geconstateerd nog voordat er beschikkingen zijn verstuurd en betalingen verricht. Het Ministerie van OCW is hier op tijd van op de hoogte gesteld en het Ministerie van VWS heeft de nodige beheersmaatregelen ingezet. Ook is er een onderzoek ingesteld. Het Ministerie van OCW had na de initiële melding proactiever zicht kunnen houden op het inzetten van de beheersmaatregelen en de opzet van het onderzoek.

Er zijn mogelijke risico's op materieel beheer. De procesomschrijvingen zullen hierop in 2026 aangepast worden.

Misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O)
Het Ministerie van OCW heeft als uitgangspunt regelgeving tot stand te brengen die zo min mogelijk gevoelig is voor fraude, misbruik of oneigenlijk gebruik. Jaarlijks worden de risico's op M&O geïnventariseerd. Waar nodig wordt het voorlichtings-, controle-, sanctie- en/of evaluatiebeleid aangepast, daarbij de wenselijkheid en doelmatigheid van deze middelen in ogenschouw nemend.

In sommige gevallen zijn de getroffen beheersmaatregelen niet voldoende om M&O geheel uit te sluiten. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer de kosten van de controles hoger zijn dan de baten of wanneer de wettelijke mogelijkheden begrensd zijn. Er is dan sprake van een restant M&O gevoelige geldstroom, oftewel restant M&O. Dit is de gevoeligheid voor M&O die (bewust) overblijft nadat maatregelen ten aanzien van voorlichting, controle, sanctie en evaluatie zijn getroffen.

Regelingen Maatschappelijke Diensttijd (MDT)
Bij de MDT-regelingen zijn er meerdere signalen van mogelijk M&O geregistreerd. Deze signalen verschillen in aard en omvang. Alle verdenkingen van misbruik van subsidiegelden worden onderzocht. Een deel van de signalen heeft betrekking op subsidieaanvragen die zijn afgewezen. Bij een deel van de signalen is inmiddels vastgesteld dat geen sprake is van M&O. In twee gevallen is aangifte gedaan bij het Openbaar Ministerie. Sinds regeling MDT2023 zijn bij elk aanvraag tijdvak, met

name MDT2025, meerdere beheersmaatregelen doorgevoerd die het risico op M&O beperken, waaronder een stevigere financiële toets bij aanvraag, een uitgebreider format voor de begroting waar tussentijds en achteraf op gecontroleerd kan worden, en de ontwikkeling van een steekproefplan en een nieuw accountantsprotocol. Hiermee wordt het risico op M&O van MDT-subsidiegelden aanzienlijk verkleind, maar niet volledig uitgesloten.

Aanvullende beurs

Studenten kunnen in aanmerking komen voor een aanvullende beurs die mede afhankelijk is van het ouderlijk inkomen. Vanaf september 2024 bedraagt de maximale aanvullende beurs voor studenten van het hoger onderwijs (ho) € 475,17 per maand. Het maximale bedrag aan aanvullende beurs is vanaf augustus 2024 € 455,22 voor uitwonende middelbaar beroepsonderwijs (mbo) studenten en € 427,82 voor een thuiswonende mbo-student.

Het risico op misbruik van de aanvullende beurs is zeer beperkt wanneer de ouders van de student in Nederland wonen. De Belastingdienst beheert de inkomensgegevens vanuit het basisregister inkomen. DUO is bevoegd deze inkomensgegevens van de Belastingdienst te gebruiken en baseert de berekening voor de aanvullende beurs volledig op deze gegevens. Het gaat hier om 93,2% (PM) van alle toegekende aanvullende beurzen.

Het M&O gevoelige restant zit bij gevallen waarin inkomensgegevens uit het buitenland nodig zijn. In 2025 is er in totaal circa € 1,1 (PM) miljard aan aanvullende beurs toegekend. Daarvan heeft € 75,1 miljoen (6,8% (PM)) betrekking op studenten met ouders die inkomen verwerven in het buitenland (dit kunnen zowel studenten zijn met een Nederlandse als een niet-Nederlandse nationaliteit). Voor deze groep vraagt DUO de inkomensbewijsstukken zelf bij de ouders of de student op. De ontvangen bewijsstukken worden gecontroleerd door DUO. Dat gebeurt onder andere door te kijken of ze van de juiste instantie uit het desbetreffende land afkomstig zijn en of de relevante informatie aanwezig is. DUO heeft echter beperkte mogelijkheden om de belastingdiensten uit andere landen te bevragen op de juistheid van de gegevens. Uitzondering hierop zijn de andere landen binnen het Koninkrijk (€ 14,1 miljoen), waar DUO de gegevens wel kan verifiëren. De totale omvang van de M&O gevoelige geldstroom komt daarmee uit op € 61 miljoen (5,5%(PM)). Omdat niet aangetoond kan worden hoeveel buitenlandse inkomens DUO onjuist vaststelt, is de exacte omvang van eventueel misbruik en oneigenlijk gebruik niet te kwantificeren.

Beurzen voor uitwonenden

Op grond van de Wet studiefinanciering 2000 (WSF 2000) en de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten (WTOS) komt een deel van de studerenden in aanmerking voor een hogere beurs wanneer ze uitwonend zijn. DUO kent op aanvraag een uitwonendenbeurs toe aan een mbo-, hbo- of wo-studerende indien de studerende op een ander adres woont dan diens ouder(s). Deze studerende ontvangt in dat geval een toelage op de basisbeurs.

WSF 2000

In 2025 bedraagt de basisbeurs voor een uitwonende mbo-student € 338,68 per maand en voor een thuiswonende mbo-student € 103,78 per maand. De basisbeurs voor een uitwonende ho-student bedraagt € 314 per maand en € 125 voor een thuiswonende ho-student.

Het Ministerie van OCW en DUO zijn bezig met het ontwikkelen van een nieuw controleproces voor de uitwonendenbeurs. Het oude risicogerichte selectieproces is sinds juni 2023 stilgelegd vanwege signalen van indirecte discriminatie. Na onderzoek van PwC concludeerde het toenmalige kabinet in maart 2024 dat er inderdaad sprake was van onbewuste indirecte discriminatie in het selectieproces. In 2025 werden er aselecte controles uitgevoerd. Dit betreft zowel huisbezoeken als schriftelijke controles. Het streven is dat DUO vanaf studiejaar 2026/2027 met een nieuw controleproces gaat werken. Omdat het nieuwe controleproces op dit moment nog in ontwikkeling is, kan het restant M&O niet gekwantificeerd worden.

De bovenstaande passage betreft alleen studerenden die in Nederland wonen. Studenten met een woonadres in België of Duitsland, ook wel grensbewoners genoemd, zijn uitgesloten van controle indien hun ouders op meer dan 120 km van de studieplaats van de student woonachtig zijn. Op dat moment wordt aangenomen dat de student daadwerkelijk uitwonend is. De meest recente cijfers van het restant M&O zijn gebaseerd op controles uit studiejaar 2019/2020 maar zijn sinds de herinvoering van de basisbeurs in het hbo en wo niet volledig representatief.

Voor studenten met een buitenlands woonadres buiten de grensgebieden, wordt meegelift met de controle op de inschrijving aan de buitenlandse onderwijsinstelling. Indien de student daadwerkelijk studeert in het gastland, wordt verondersteld dat deze ook feitelijk in het gastland verblijft en betrouwbaar uitwonend is. Het is niet mogelijk een inschatting te maken van de mogelijke uitzonderingsgevallen in deze groep.

Ontwikkelingen in 2025
In november 2024 heeft het kabinet besloten (Kamerstukken II 2024/2025, 24724, nr. 243) om alle financiële maatregelen die zijn genomen richting (oud-)studenten, na controle tussen januari 2012 en juni 2023 op basis van het oude risicogerichte selectieproces, terug te draaien. Sinds september 2025 is DUO begonnen met het uitvoeren van de eerste herzieningen en de daarbij behorende terugbetalingen aan (oud-) studenten. De controles voor de uitwonendenbeurs werden in 2025 op basis van aselecte steekproef uitgevoerd. Dit betreft zowel huisbezoeken als schriftelijke controles. De uitkomsten van de pilot met schriftelijke controles, waar in 2024 mee gestart is, waren positief. De schriftelijke controles zijn in 2025 uitgebreid en structureel onderdeel geworden van het controleproces. Daarnaast zijn er gedragsinterventies toegepast op het gebied van preventie.

WTOS
De uitwonende basistoelage die op grond van de WTOS (regeling meerderjarige vo-scholieren) aan een uitwonende scholier wordt verstrekt, bedroeg in 2025 € 333,10 per maand en voor thuiswonende scholieren € 142,86 per maand. Bij vaststelling van de tegemoetkoming scholieren (WTOS) wordt het adres van de leerling geverifieerd bij de Basisregistratie Personen (BRP). Daarnaast verklaren de ouders dat de leerling uitwonend is, het adres van de ouders wordt niet standaard gecontroleerd bij de BRP. Dit adres wordt vastgelegd als het inkomensafhankelijke deel van de tegemoetkoming is aangevraagd. Ook vindt er bij verhuizing van de leerling altijd een controle plaats. Het is niet bekend hoeveel WTOS-scholieren onterecht een uitwonende tegemoetkoming ontvangen. Op basis van realisaties uit het verleden wordt geschat dat het restant van de M&O gevoelige geldstroom minder dan €5,0 miljoen is. De exacte omvang van het misbruik en oneigenlijk gebruik is echter niet te kwantificeren.

Verlegging peiljaar
Een debiteur die een studieschuld heeft uitstaan bij DUO kan onder bepaalde voorwaarden de draagkracht bepalen op basis van het jaarinkomen in een later jaar dan het jaar t-2, waar regulier naar wordt gekeken voor de bepaling van de draagkracht. Dat noemen we de verlegging peiljaar. Er moet dan sprake zijn van een terugval in het inkomen van minimaal 15%. Het peiljaar kan worden verlegd naar het eerste of het tweede jaar na het reguliere peiljaar. Als er sprake is van een inkomensdaling in het lopende jaar, dan kan DUO alleen draagkracht berekenen op grond van een geschat inkomen.

Er vindt altijd een controle achteraf plaats bij een aanvraag van verlegging peiljaar. Als de debiteur toch een hoger inkomen blijkt te hebben gehad, wordt hiervoor indien mogelijk gecorrigeerd. Op basis van realisaties uit het verleden wordt het restant M&O geschat op minder dan €5,0 miljoen. De exacte omvang van het misbruik en oneigenlijk gebruik is echter niet te kwantificeren.

Migrerend werknemers
Studenten met de nationaliteit van een van de lidstaten van de Europese Economische Ruimte (hierna: EER) en Zwitserland, of die daarmee gelijkgesteld zijn, kunnen net als Nederlandse studenten in aanmerking komen voor volledige studiefinanciering, mits zijzelf, hun ouder(s) of hun partner worden aangemerkt als migrerend werknemer.

DUO controleert de aanvragen van studenten die als migrerend werknemer willen worden aangemerkt vooraf. De student moet bewijsstukken aanleveren, waaruit blijkt dat de student, diens ouder(s) of hun partner aan een van de volgende drie voorwaarden voldoet:
- gemiddeld 32 uur of meer per maand werkt;
- gemiddeld meer dan 24 uur per maand werkt voor een duur van minimaal 6 maanden;
- of gemiddeld minimaal de helft van de bijstandsnorm verdient.

Als het een migrerend zelfstandige betreft, moet worden aangetoond dat de omzet minimaal 50% van de maandelijkse bijstandsnorm bedraagt. Als uit de controles van de DUO vooraf blijkt dat de student niet aan de eisen voldoet, gaat DUO ervanuit dat de student in beginsel geen recht heeft op studiefinanciering, tenzij de student kan aantonen dat er alsnog sprake is van reële en daadwerkelijke arbeid. Indien de student wel aan de voorwaarden voldoet, wordt de studiefinanciering toegekend voor de duur van de arbeidsovereenkomst. Bij een nuluren- of oproepcontract wordt in beginsel voor een periode van zes maanden toegekend, of voor een kortere periode als de arbeidsovereenkomst van kortere duur is, met in beginsel een minimum van drie maanden. Een verlenging van de toekenning van studiefinanciering moet de student zelf aanvragen na overlegging van een passende arbeidsovereenkomst. Daarmee zijn er dus verschillende controles alvorens tot toekenning wordt overgegaan.

Het is niet mogelijk om de risico's op misbruik en oneigenlijk gebruik voor migrerend werknemers te kwantificeren. Op dit moment wordt bezien of de controles rond migrerend werknemers verder kunnen worden verbeterd.

Paragraaf 2- Rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen

Grote lopende ICT-projecten
Het Ministerie van OCW en de aan haar gerelateerde zbo's kenden in 2025 zeven ICT-projecten groter dan € 5 miljoen. Het betreft één project bij het kerndepartement namelijk het Programma Doorontwikkeling Leeroverzicht, één bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) namelijk het programma DNA NI en 5 projecten bij DUO: DUO Dynamics; Enterprise Cloud; Moderniseren Examens; Moderniseren SAP; Doorontwikkelen Applicatielandschap Bekostiging. De laatstgenoemde was een groot deel van 2025 in heroriëntatie.

De projecten Enterprise Cloud en DNA NI zijn in 2025 getoetst via het rijksbreed afgesproken CIO-oordeel door de Chief Information Officer (CIO) van het Ministerie van OCW. Doorontwikkelen Applicatielandschap Bekostiging en Enterprise Cloud zijn in 2025 ook getoetst door het Adviescollege ICT-toetsing. Voor alle projecten geldt dat de centrale en decentrale CIO's, Security Officers en privacyfunctionarissen adviseren over de uitvoerings-, privacy- en veiligheids-risico's. De risico's worden decentraal in beeld gebracht door het betreffende dienstonderdeel, en centraal door het integrale risicobeeld en eerdergenoemde CIO-oordelen. Beleid en kaders worden concern-breed besproken in de OCW-netwerken van CIO's, Chief Information Security Officers, Chief Data Officers en Chief Privacy Officers.

Van alle projecten wordt de stand van zaken openbaar gemaakt via het Rijks ICT-dashboard.

Gebruik open standaarden en open source software
De Instructie Rijksdienst bij de aanschaf en ontwikkeling van ICT-diensten of ICT-producten schrijft in beginsel voor dat gebruik moet worden gemaakt van open standaarden van de lijst van het Forum Standaardisatie (www.forumstandaardisatie.nl). Valide afwijkingsgronden zijn opgenomen in de Instructie Rijksdienst. Indien er sprake is van een afwijking van de Instructie Rijksdienst, dan wordt dit gemotiveerd aangegeven.

Bij het Ministerie van OCW zijn de Chief Information Officers (CIO's) verantwoordelijk voor het naleven van de instructie Rijkdienst. De CIO's van de dienstonderdelen werken samen in het CIO Netwerk. Hier worden afspraken gemaakt over de wijze waarop de dienstonderdelen invulling geven aan deze eis. De CIO's van de dienstonderdelen informeren de departementale CIO over de naleving van de richtlijn. Bij het Ministerie van OCW is in 2025 geen sprake geweest van afwijking van de Instructie Rijksdienst voor gebruik open standaarden.

Voor gebruik en beschikbaarstellen van open source software heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een afwegingskader opgesteld. Dit kader moet echter nog worden afgestemd met de departementen tijdens het CIO Beraad. Daarbij moet ook aandacht worden besteed aan de consequenties van het afwegingskader voor de uitvoering. Het Ministerie van OCW kan pas rapporteren over het gebruik van open source software als er een afgestemd afwegingskader beschikbaar is. De zbo's rapporteren zelf over gebruik open standaarden en open source software in hun eigen jaarverslag.

Betaalgedrag
Het streefpercentage voor tijdig betalen is 95% van alle facturen binnen 30 dagen na datum van ontvangst van de factuur. Het Ministerie van OCW voldoet al jarenlang aan de gestelde norm. Over 2025 is het percentage tijdig betalen bij het Ministerie van OCW uitgekomen op 97,9%.

Evaluatie van Audit Committee
In 2025 is verder ingezet op de voorgestelde ontwikkelpunten vanuit de evaluatie van 2023. Zo zijn er twee extra externe leden benoemd en worden er in ieder audit committee (beleids-)inhoudelijke onderwerpen geagendeerd. De evaluatie van deze nieuwe werkwijze loopt nog door in 2026.

Departementale checks and balances subsidieregelingen
In 2025 hebben zich geen tussentijdse wijzigingen voorgedaan in de departementale check and balance voor subsidieregelingen.

Normenkader financieel beheer
Het normenkader financieelbeheer maakt vast onderdeel uit van het toezichtkader zelfstandige bestuursorganen (zbo's) en rechtspersonen met een wettelijke taak (rwt's). Binnen het Ministerie van OCW is dit kader ook verankerd in een handreiking die handvatten biedt bij het reguliere toezicht op individuele zbo's en het inrichten van het sturingsmodel (eigenaar, opdrachtgever en opdrachtnemer). Er zijn geen afwijkingen geconstateerd t.a.v. zbo's en rwt's.

Paragraaf 3 - Belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering

Datalekken bij het Ministerie van OCW
Er zijn 419 potentiële datalekken gemeld bij de interne datalekmeldpunten. Hiervan kwalificeerden 118 uiteindelijk niet als datalek. Dit brengt het totaal aantal daadwerkelijke datalekken op 301. Er zijn 38 datalekken gemeld aan betrokkenen en 36 aan de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). De datalekken zijn uitgesplitst naar organisatieonderdelen.

Tabel 56 Datalekken uitgesplitst naar organisatieonderdelen

	Totaal gemelde incidenten	Waarvan geen datalek	Waarvan wel een datalek	Gemeld bij de AP	Gemeld bij betrokkenen
Totaal	419	118	301	36	38
Bestuursdepartement	33	10	23	4	2
DUO	356	92	264	31	35
Inspectie vh Onderwijs	19	11	8	0	0
Nationaal Archief	10	5	5	0	1
Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed	1	0	1	1	0

DUO heeft in 2025 356 meldingen van de potentiële datalekken ontvangen (286 in 2024), waarvan in 264 gevallen (211 in 2024) daadwerkelijk sprake was van een datalek. Hiervan is in 31 (26 in 2024) gevallen een melding bij de AP gedaan. Tot slot zijn 35 datalekken (28 in 2024) gemeld aan de betrokkenen, wiens persoonsgegevens gelekt zijn.

Het verschil tussen het aantal gemelde potentiële datalekken en het aantal meldingen bij de AP is te verklaren. Bij de meeste datalekken is de inschatting dat het risico op ernstige mogelijke gevolgen voor betrokkenen verwaarloosbaar klein is en deze worden daarom niet bij de AP of bij een betrokkene gemeld.

Op inhoud is er geen significante verschuiving in de soorten of oorzaken van datalekken binnen DUO geconstateerd. Qua aantallen datalekken is er sprake van een stijging, die mogelijk te maken heeft met de extra inzet op bewustwording door bijvoorbeeld e-learning modules. De aard van de datalekken wordt continu gemonitord om te bepalen of eventuele aanpassingen in processen noodzakelijk zijn.

Externe inhuur
Het Ministerie van OCW stuurt actief aan op de afbouw van de uitgave aan externe inhuur, conform de rijksbrede «Roemernorm». Deze norm stelt dat de uitgaven aan externe inhuur maximaal 10% van de totale personeelsuitgaven mogen bedragen.

In 2025 was het percentage externe inhuur voor OCW 16,4%, een daling ten opzichte van 2024 (18,2%). Alle onderdelen binnen OCW hebben in 2025 een aanpak uitgewerkt om de uitgaven verder te verlagen. Deze aanpak bevat concrete maatregelen en een tijdslijn waarin de daling van de uitgaven gerealiseerd zal worden.

Daarnaast is, in lijn met de Wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties (DBA), de inzet van zelfstandigen zonder personeel aangescherpt om risico's op schijnzelfstandigheid te voorkomen. Dit betekent dat geen nieuwe risicovolle zzp-inhuur wordt aangegaan en dat bestaande situaties waar nodig worden afgebouwd door verambtelijking, beëindiging of in zeer specifieke situaties tijdelijke voortzetting in het belang van de bedrijfscontinuïteit.

Taakstelling
Het Ministerie van OCW moet in de periode van 2025 tot en met 2029 22% bezuinigen op de apparaatskosten. Om aan deze taakstelling te voldoen, is een combinatie van maatregelen noodzakelijk.

Een deel van de bezuinigingen is OCW-breed vertaald naar een jaarlijkse efficiencykorting van 0,5% op het apparaatskostenbudget, oplopend tot 2,5% in 2029. Het Centraal Planbureau (CPB) geeft aan dat een korting van deze omvang binnen de overheid haalbaar zou moeten zijn. Deze korting geldt ook voor onze uitvoeringsorganisaties, inspecties en zelfstandige bestuursorganen.

Daarnaast geldt voor het Bestuursdepartement van OCW (BD) een financiële taakstelling op de apparaatskosten (APK) vanaf 2026, oplopend tot 17,5% van het totale budget vanaf 2029 en verder. Ook wordt er bespaard op de centrale budgetten van het bestuursdepartement. In 2025 zijn voor de inhoudelijke en personele invulling van deze taakstellingen plannen opgesteld. De uitvoering van deze plannen start in 2026 en wordt gemonitord via de reguliere Planning- & controlcyclus.

Bij de inhoudelijke keuzes staat centraal hoe we op het terrein van het Ministerie OCW en in bredere maatschappelijke opgaven de meest positieve impact hebben voor mensen in Nederland. Er wordt daarom ingezet op duidelijke keuzes over wat als OCW niet meer, minder of anders

zal gaan worden. Ook blijft de continuïteit van het werk centraal staan, net als de personeelszorg voor OCW'ers. In het bijzonder wordt de werkdruk scherp in de gaten gehouden. Dit laat onverlet dat de keuzes moeilijk zijn en op onderdelen ook ten koste gaan van kerntaken.

Tabel 57 Departementale verantwoordingsstaat 2025 van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) (bedragen x € 1.000)

		(1) Vastgestelde begroting			(2) Realisatie			(3) = (2) - (1) Verschil realisatie en vastgestelde begroting		
Art	Omschrijving	Verplich-tingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplich-tingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplich-tingen	Uitgaven	Ontvangsten
	TOTAAL	**56.225.003**	**57.761.491**	**2.274.012**	**61.874.250**	**59.531.877**	**3.368.378**	**5.649.247**	**1.770.386**	**1.094.366**
	Beleidsartikelen	**55.827.226**	**57.363.714**	**2.273.473**	**61.433.495**	**59.091.094**	**3.365.199**	**5.606.269**	**1.727.380**	**1.091.726**
1	Primair onderwijs	15.855.046	16.288.940	9.208	17.884.016	16.900.289	65.017	2.028.970	611.349	55.809
3	Voortgezet onderwijs	11.721.694	11.887.455	7.391	13.340.899	12.330.470	13.857	1.619.205	443.015	6.466
4	Beroepson-derwijs en volwassenen educatie	6.010.959	5.958.890	4.700	6.400.304	6.135.396	6.172	389.345	176.506	1.472
6	Hoger beroeps-onderwijs	4.238.793	4.481.920	17	4.767.500	4.649.407	2.109	528.707	167.487	2.092
7	Wetenschap-pelijk onderwijs	7.101.181	7.134.717	16	7.678.996	7.405.661	0	577.815	270.944	– 16
8	Interna-tionaal beleid	27.310	27.311	99	23.413	24.804	235	– 3.897	– 2.507	136
9	Arbeidsmarkt- en personeels-beleid	400.235	410.735	7.000	364.132	369.077	12.548	– 36.103	– 41.658	5.548
11	Studiefinan-ciering	6.663.060	6.663.060	1.804.068	6.574.504	6.574.575	2.817.492	– 88.556	– 88.485	1.013.424
12	Tegemoetkoming onderwijsbij-drage en school-kosten	71.158	71.158	1.985	73.334	73.334	1.993	2.176	2.176	8
13	Lesgelden	18.680	18.680	265.994	19.073	19.073	242.388	393	393	– 23.606
14	Cultuur	764.919	1.412.232	494	1.094.266	1.457.241	29.100	329.347	45.009	28.606
15	Media	1.276.334	1.272.025	172.400	1.332.524	1.297.647	164.641	56.190	25.622	– 7.759
16	Onderzoek en wetenschaps beleid	1.670.245	1.714.814	101	1.871.254	1.831.600	9.603	201.009	116.786	9.502
25	Emancipatie	7.612	21.777	0	9.280	22.520	44	1.668	743	44
	Niet-beleidsarti-kelen	**397.777**	**397.777**	**539**	**440.755**	**440.783**	**3.179**	**42.978**	**43.006**	**2.640**
91	Nog onverdeeld	– 22.302	– 22.302	0	0	0	0	22.302	22.302	0
95	Apparaat Kernde-partement	420.079	420.079	539	440.755	440.783	3.179	20.676	20.704	2.640

9. Samenvattende verantwoordingsstaat agentschappen

Tabel 58 Samenvattende verantwoordingsstaat 2025 inzake agentschappen van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) (bedragen x € 1.000)

	(1) Vastgestelde begroting	(2) Realisatie	(3) Verschil realisatie en vastgestelde begroting	(4) Realisatie 2024
Baten-lastenagentschap DUO				
Totale baten	508.617	599.901	91.284	535.899
Totale lasten	508.617	581.636	73.019	533.162
Saldo van baten en lasten	**0**	**18.265**	**18.265**	**2.737**
Totale kapitaaluitgaven	139.654	128.707	– 10.947	107.692
Totale kapitaalontvangsten	94.300	75.130	– 19.170	85.900
Baten-lastenagentschap NA				
Totale baten	64.400	83.313	18.913	73.230
Totale lasten	64.400	80.038	15.638	75.505
Saldo van baten en lasten	**0**	**3.275**	**3.275**	**– 2.275**
Totale kapitaaluitgaven	2.300	2.996	696	4.363
Totale kapitaalontvangsten	1.200	0	– 1.200	0

10. Jaarverantwoording agentschappen per 31 december 2025

10.1 Dienst Uitvoering Onderwijs

Inleiding
De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) is de uitvoeringsorganisatie van de Rijksoverheid voor het onderwijs. DUO levert producten en diensten op het terrein van bekostiging van instellingen, financiering van studenten en examens, informatievoorziening, alsmede diensten gericht op de verbetering van de verbinding tussen beleid en uitvoering, waarbij de burger en instellingen centraal worden gesteld. Daarnaast verricht DUO werkzaamheden voor overige departementen en derden. Onderdeel van DUO is de Shared Service Organisatie Noord (SSO-Noord), waarbinnen het Inkoop Uitvoeringscentrum en het Overheidsdatacenter zijn ondergebracht, die dienstverlening verricht voor het concern OCW, haar dienstonderdelen en andere overheidsorganen.

Tabel 59 Verantwoording van het agentschap DUO voor het jaar 2025 (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (1)	Realisatie (2)	Verschil (3) = (2) - (1)	Realisatie 2024
Baten				
- Omzet	507.617	598.265	90.648	534.252
waarvan omzet moederdepartement	*401.392*	*470.538*	*69.146*	*426.600*
waarvan omzet overige departementen	*99.538*	*116.549*	*17.011*	*99.305*
waarvan omzet derden	*6.687*	*11.178*	*4.491*	*8.347*
Rentebaten	*1000*	1.488	488	1.647
Vrijval voorzieningen	0	148	148	0
Bijzondere baten	0	0	0	0
Totaal baten	**508.617**	**599.901**	**91.284**	**535.899**
Lasten				
Apparaatskosten	**428.184**	**485.154**	**56.970**	**458.032**
- Personele kosten	330.768	367.060	36.292	349.481
waarvan eigen personeel	*249.490*	*278.542*	*29.052*	*256.095*
waarvan inhuur externen	*69.454*	*76.328*	*6.874*	*80.149*
waarvan overige personele kosten	*11.824*	*12.190*	*366*	*13.237*
- Materiële kosten	97.416	118.094	20.678	108.551
waarvan apparaat ICT	*38.686*	*56.776*	*18.090*	*49.578*
waarvan bijdrage aan SSO's	*28.412*	*29.796*	*1.384*	*28.562*
waarvan overige materiële kosten	*30.318*	*31.522*	*1.204*	*30.411*
Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	**30.316**	**36.278**	**5.962**	**31.878**
Rentelasten	**2.563**	**2.829**	**266**	**1.344**
Afschrijvingskosten	**45.354**	**54.805**	**9.451**	**39.548**
- Materieel	13.000	19.128	6.128	14.406
waarvan apparaat ICT	*12.500*	*18.741*	*6.241*	*13.995*
waarvan overige materiële afschrijvingskosten	*500*	*387*	*– 113*	*411*
- Immaterieel	32.354	35.677	3.323	25.142
Overige lasten	2.100	2.512	412	2.307
waarvan dotaties voorzieningen	*2.100*	*2.512*	*412*	*2.307*
waarvan bijzondere lasten	0	0	*0*	*0*
Totaal lasten	**508.517**	**581.578**	**73.061**	**533.109**
Saldo van baten en lasten gewone bedrijfsuitoefening	**100**	**18.323**	**18.223**	**2.790**
Agentschapsdeel Vpb-lasten	100	58	– 42	53
Saldo van baten en lasten	**–**	**18.265**	**18.265**	**2.737**

Tabel 60 Voorgestelde resultaatbestemming (bedragen x € 1.000)				
Voorgestelde resultaatbestemming	Vastgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Realisatie 2024
Toevoeging/ onttrekking:				
- Pok/ Wau	0	0	0	0
- Exploitatiereserve	0	18.265	– 18.265	2.737
Saldo van baten en lasten	**0**	**18.265**	**– 18.265**	**2.737**

Toelichting
DUO heeft een positief resultaat van € 18,3 miljoen gerealiseerd. Het positieve resultaat wordt toegevoegd aan het eigen vermogen en wordt als volgt verklaard:
– in 2025 heeft DUO ingezet op verambtelijking van extern personeel. Als gevolg hiervan is de externe inhuur lager, zoals eveneens zichtbaar is in de doelmatigheidstabel, wat resulteert in een forse kostenbesparing. Dit resulteert in een positieve bijdrage aan het DUO resultaat van circa € 8,5 miljoen;
– DUO voert al jarenlang specifieke werkzaamheden uit om de continuïteit van haar dienstverlening te waarborgen. Bij de Voorjaarsnota besluitvorming 2025 zijn hiervoor financiële middelen beschikbaar gesteld. Dit resulteert in een incidentele positieve bijdrage aan het DUO resultaat van circa € 6,1 miljoen;
– DUO heeft in 2025 fors meer werkzaamheden uitgevoerd dan initieel voorzien. De additionele werkzaamheden resulteren in een hogere dekkingsbijdrage dan verondersteld in de begroting. Dit resulteert in een positieve bijdrage aan het DUO resultaat van circa € 3,7 miljoen.

In onderstaande beschrijving worden de omzet- en kostenontwikkelingen nader toegelicht en wordt een vergelijking gemaakt tussen de Rijksbegroting en de realisatie 2025.

Baten
Omzet moederdepartement

Tabel 61 Omzet verantwoording agentschap DUO	
Omzet moederdepartement (bedragen x € 1.000)	470.538
waarvan direct gerelateerd aan geleverde producten/diensten	
waarvan productgroep/dienstengroep Bekostiging	*58.201*
waarvan productgroep/dienstengroep Studiefinanciering	*163.395*
waarvan productgroep/dienstengroep Examendiensten	*68.374*
waarvan productgroep/dienstengroep Basisregister	*49.761*
waarvan productgroep/dienstengroep Informatiediensten	*12.900*
waarvan productgroep/dienstengroep Overige taken	*10.897*
waarvan productgroep/dienstengroep Opdrachten	*34.333*
waarvan productgroep/dienstengroep Vervangingen LCM	*65.769*
waarvan productgroep/dienstengroep Shared Service Organisatie Noord	*6.908*

De totale omzet moederdepartement bedraagt € 470,5 miljoen en is hierboven onderscheiden naar product of dienst.

De omzet moederdepartement is € 69,1 miljoen hoger dan de Rijksbegroting. De stijging is het gevolg van dienstverlening vanuit SSO-Noord voor € 6,9 miljoen verricht voor het moederdepartement en onder haar vallende diensten welke geen onderdeel is van de omzet in de Rijksbegroting. Daarnaast wordt de stijging verklaard door de looncompensatie 2025 van € 12,2 miljoen en bijstellingen in de (basis)dienstverlening welke

per saldo € 50,0 miljoen bedragen. Dit betreffen middelen uit het coalitie-akkoord Rutte IV (€ 6,2 miljoen), additionele middelen voor compliance (€ 10,9 miljoen), herijking van de middelen beschikbaar voor Life Cycle Management (€ 6,1 miljoen), overheveling van projectfinanciering naar de basisbetaling (€ 11,0 miljoen) en additionele middelen vanuit de (Voorjaarsnota) besluitvorming (€ 15,8 miljoen).

De genoemde extra omzet van € 69,1 miljoen wordt voor € 53,1 miljoen gedekt vanuit middelen die het Ministerie van OCW en de onder haar vallende diensten in hun eigen apparaatsbegroting hebben opgevoerd of worden gedekt vanuit de Voorjaarsnota. De overige € 16,0 miljoen worden gedekt vanuit middelen die reeds beschikbaar waren op de begroting van het Ministerie van OCW.

Omzet overige departementen
Onder de omzet overige departementen (€ 116,6 miljoen) vallen onder meer de werkzaamheden in het kader van de inburgeringstaak (€ 40,7 miljoen) en de print- en couverteerwerkzaamheden die DUO uitvoert voor het Centraal Justitieel Incasso Bureau (€ 2,5 miljoen), beide ten behoeve van het Ministerie van JenV. Verder vallen hieronder het voeren van het Landelijk Register Kinderopvang (€ 8,9 miljoen) en een aantal overige projecten (€ 0,2 miljoen) voor het Ministerie van SZW. Ten slotte betreffen het de examens in het kader van de Wet Financieel Toezicht (€ 2,5 miljoen) ten behoeve van het Ministerie van Financiën en de detacheringen vanuit DUO aan de verschillende departementen (€ 1,1 miljoen).

Daarnaast genereert DUO omzet vanuit de activiteiten op het gebied van inkoopdiensten en datacenter gerelateerde activiteiten van de SSO-Noord voor diverse ministeries (€ 61,1 miljoen). De afnemers zijn de Ministeries van BZK (€ 26,9 miljoen), JenV (€ 19,2 miljoen), EZ (€ 7,6 miljoen), VWS (€ 3,0 miljoen), IenW (€ 2,4 miljoen) en Financiën (€ 2,0 miljoen).

De omzet overige departementen stijgt met € 17,0 miljoen ten opzichte van de Rijksbegroting. De stijging is vooral het gevolg van additionele dienstverlening van het Overheidsdatacenter van de SSO-Noord welke met € 20,0 miljoen is gestegen. Daarnaast is er sprake van een daling van de dienstverlening aan het Ministerie van SZW van € 3,0 miljoen.

Omzet derden
De omzet derden (€ 11,2 miljoen) betreft onder andere de ontvangen examengelden van de kandidaten examens Nederlands als tweede taal en staatsexamen voortgezet onderwijs (€ 6,7 miljoen), vergoeding voor tweede aanmaningskosten (€1,6 miljoen) en overige werkzaamheden voor derden binnen het domein onderwijs voortkomend uit OCW-beleidsmaat-regelen en bedrijfsvoering DUO (€ 0,9 miljoen). Daarnaast betreft het de dienstverlening op het gebied van inkoop- en housingactiviteiten door de SSO-Noord (€ 2,0 miljoen).

De stijging ten opzichte van de Rijksbegroting bedraagt € 4,5 miljoen en heeft primair betrekking op de ontvangen examengelden (€ 3,2 miljoen) en de overige dienstverlening (€ 1,3 miljoen).

Rentebaten
De rentebaten van € 1,5 miljoen betreffen de ontvangen rente over het uitstaande rekening courant tegoed bij het Ministerie van Financiën.

Vrijval voorziening
De vrijval van de voorzieningen in 2025 is € 0,1 miljoen.

Bijzondere baten
De bijzondere baten in 2025 zijn nihil.

Taakstelling
In de budgettaire bijlage van het hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat er bezuinigd moet worden op het apparaat van de Rijksoverheid. Voor DUO betreft dit een oplopende reeks naar € 10,8 miljoen in 2030 waarvan € 2,2 miljoen ingevuld is in 2025. Daarnaast geldt dat een structurele additionele taakstelling is opgelegd van € 3,8 miljoen via het inhouden van de loon- en prijsbijstelling voor externe inhuur. Het totaal aan ingevulde taakstellingen voor 2025 bedraagt derhalve € 6,0 miljoen.

Nieuwe Regeling Agentschappen
Per 1 januari 2025 is de nieuwe Regeling Agentschappen ingegaan. De nieuwe regeling geeft de mogelijkheid voor bekostiging op basis van output en/of input. Voor de uitvoering van het jaar 2025 wordt daarom naast het exploitatieoverzicht, in onderstaande tabel, inzicht gegeven in de nieuwe categorisering van de totale baten zoals opgenomen in de begroting 2026.

Tabel 62 Nieuwe batencategorieën (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (1)	Realisatie (2)	Verschil (3) = (2) - (1)	waarvan omzet moederde-partement	waarvan omzet overige departe-menten	waarvan omzet derden	Realisatie
Baten							
- Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	**48.816**	**78.493**	**29.677**	**7.118**	**61.816**	**9.559**	**78.493**
Examendiensten	*3.410*	*6.654*	*3.244*	*0*	*0*	*6.654*	*6.654*
ICT-Diensten	*42.050*	*65.875*	*23.825*	*3.691*	*60.219*	*1.965*	*65.875*
Inkoopdiensten	*971*	*4.164*	*3.193*	*3.217*	*947*	*0*	*4.164*
Overige dienstverlening	*2.385*	*1.800*	*– 585*	*210*	*650*	*940*	*1.800*
- Baten als tegenprestatie voor levering van input	**458.801**	**519.772**	**60.971**	**463.420**	**54.733**	**1.619**	**519.772**
Hoofdproduct Bekostiging	*72.251*	*80.892*	*8.642*	*80.892*	*0*	*0*	*80.892*
Hoofdproduct Studiefinanciering	*184.640*	*199.100*	*14.460*	*197.481*	*0*	*1.619*	*199.100*
Hoofdproduct Examendiensten	*64.223*	*78.419*	*14.197*	*78.419*	*0*	*0*	*78.419*
Hoofdproduct Onderwijsregisters	*64.223*	*72.040*	*7.818*	*72.040*	*0*	*0*	*72.040*
Hoofdproduct Informatiediensten	*16.056*	*17.485*	*1.429*	*17.485*	*0*	*0*	*17.485*
ICT-Diensten	*0*	*17.102*	*17.102*	*17.102*	*0*	*0*	*17.102*
Inburgering	*40.574*	*40.699*	*125*	*0*	*40.699*	*0*	*40.699*
Diverse registers	*4.705*	*5.033*	*328*	*0*	*5.033*	*0*	*5.033*
Overige Dienstverlening	*12.130*	*9.001*	*– 3.129*	*0*	*9.001*	*0*	*9.001*
Rentebaten	1.000	1.488	488	1.488	0	0	1.488
Vrijval voorzieningen	0	148	148	148	0	0	148
Bijzondere baten	0	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	**508.617**	**599.901**	**91.284**	**472.174**	**116.549**	**11.178**	**599.901**

Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten
De totale verwachte baten als tegenprestatie voor de levering van diensten bedragen € 78,5 miljoen. Het gaat hier om dienstverlening op het gebied van Examens, ICT- en Inkoopdiensten aangeboden door SSO-Noord en overige dienstverlening waaronder vergoedingen voor detacheringen.

Baten als tegenprestatie voor de levering van input
De totale verwachte baten als tegenprestatie voor het leveren input bedragen € 519,8 miljoen. Deze baten vloeien voort uit het uitvoeren van de vijf hoofdproducten en de werkplekdienstverlening in opdracht van het Ministerie van OCW. Tevens zijn hier de baten opgenomen in verband met het uitvoeren van de inburgeringstaken in opdracht van het Ministerie van JenV. Voorts zijn de baten opgenomen in verband met het voeren van diverse registers en overige dienstverlening, met name het Landelijk Register Kinderopvang.

Stelselwijziging
Het Ministerie van Financiën heeft zowel de begrotingstabel als de balanstabel, zoals opgenomen in de Rijksbegrotingsvoorschriften voor de verantwoording over boekjaar 2025, gewijzigd. Deze wijziging classificeert als stelselwijziging. De wijziging heeft bij DUO enkel impact op de vergelijkende cijfers 2024 en niet op de resultaatsbepaling. In de vergelijkende cijfers wordt daarom een aantal jaarrekeningposten gedetailleerder weergegeven. De tabel hieronder geeft de impact op de toelichting weer.

Tabel 63 Overzicht impact stelselwijziging (bedragen x €1.000)

Herkomst	Was	Bedrag 2024	Wordt	Bedrag 2024
Staat van baten en lasten	Materiële kosten - waarvan overige materiële kosten	62.289	Materiële kosten - waarvan overige materiële kosten	30.411
Staat van baten en lasten			Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	31.878
Balans	Materiële vaste activa - waarvan installaties en inventarissen	36.911	Materiële vaste activa - waarvan andere vaste bedrijfsmiddelen	36.911
Balans	Voorraden en onderhanden projecten	1.088	Voorraden - waarvan grond- en hulpstoffen	1.088
Balans	Overige vorderingen en overlopende activa	42.110	Vorderingen - waarvan overige vorderingen	4.074
Balans			Vorderingen - waarvan overlopende activa	38.036
Balans	Overige schulden en overlopende passiva	144.876	Overige schulden	43.492
Balans			Overlopende passiva	101.384

Lasten
Apparaatskosten
De totale apparaatskosten bedragen € 485,2 miljoen en zijn € 57,0 miljoen hoger dan opgenomen in de Rijksbegroting. De personele kosten zijn € 36,3 miljoen hoger dan begroot. De toename is het gevolg van de additionele werkzaamheden in de reguliere basisdienstverlening, het coalitieakkoord, compliance en de loonontwikkeling in 2025. Een deel van de personele inzet 2025 is geactiveerd en verantwoord onder immateriële vaste activa. Het gaat hier om gerealiseerde kosten ten behoeve van de ontwikkeling van software, systemen en applicaties. Deze zullen in de toekomst als afschrijvingskosten verantwoord worden. De materiële kosten zijn € 20,7 miljoen hoger dan begroot als gevolg van de eerder genoemde additionele werkzaamheden.

Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten
De kosten voor uitbesteed werk en andere externe kosten bedragen € 36,3 miljoen en zijn € 6,0 miljoen hoger dan begroot. Onder deze post worden primair de kosten ICT-ondersteuning ten behoeve van de primaire dienstverlening verantwoord.

Rentelasten
De rentelasten van € 2,8 miljoen hebben betrekking op de leningen afgesloten ter financiering van investeringen in materiële en immateriële vaste activa. Het betreffen met name door DUO zelf ontwikkelde software, systemen en applicaties ten behoeve van de primaire dienstverlening. De rentelasten zijn € 0,3 miljoen hoger dan begroot.

Afschrijvingskosten
De afschrijvingskosten hebben betrekking op de materiële en immateriële vaste activa en bedragen € 54,8 miljoen en zijn € 9,5 miljoen hoger dan initieel begroot.

Dotaties voorzieningen
De dotatie aan de voorzieningen bedraagt € 2,5 miljoen en is € 0,4 miljoen hoger dan initieel begroot. De voorzieningen hebben betrekking op verplichtingen die voortvloeien uit regelingen vallend onder Sociaal Beleid Rijk, specifieke maatwerkafspraken binnen DUO en de cao.

Bijzondere lasten
De bijzondere lasten zijn nihil.

Tabel 64 Balans per 31 december 2025 (bedragen x € 1.000)

	2025	2024
Activa		
Vaste activa	**245.766**	**218.826**
Immateriële vaste activa	207.234	181.915
Materiële vaste activa	38.532	36.911
waarvan grond en gebouwen	*0*	*0*
waarvan machines en installaties	*0*	*0*
waarvan andere vaste bedrijfsmiddelen	*38.532*	*36.911*
waarvan vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering en vooruitbetaald op materiële vaste activa	*0*	*0*
waarvan niet aan de bedrijfsuitvoering dienstbaar	*0*	*0*
Vlottende activa	**149.331**	**118.090**
Voorraden	935	1.088
waarvan grond- en hulpstoffen	935	*1.088*
waarvan onderhanden werk	*0*	*0*
waarvan gereed product en handelsgoederen	*0*	*0*
waarvan vooruitbetaald op voorraaden	*0*	*0*
Vorderingen	56.488	52.217
waarvan debiteuren	9.731	*10.107*
waarvan overige vorderingen	5.321	*4.074*
waarvan overlopende activa	41.436	*38.036*
Liquide middelen	91.908	64.785
Totaal activa	**395.097**	**336.916**
Passiva		
Eigen Vermogen	**25.086**	**6.821**
Bestemmingsfonds(en)	0	0
Pok/ Wau reserve	0	0

	2025	2024
Exploitatiereserve	6.821	4.084
Onverdeeld resultaat	18.265	2.737
Voorzieningen	**7.095**	**6.475**
Langlopende schulden	**159.875**	**136.012**
Leningen bij het Ministerie van Financiën	159.875	136.012
Kortlopende schulden	**203.041**	**187.608**
Crediteuren	2.761	2.612
Belastingen en premies sociale lasten	150	408
Kortlopend deel leningen bij het Ministerie van Financiën	51.268	39.712
Overige schulden	53.616	43.492
Overlopende passiva	95.246	101.384
Totaal passiva	**395.097**	**336.916**

Toelichting
Activa
Immateriële vaste activa
Onder de immateriële vaste activa zijn aangekochte software licenties, activa in ontwikkeling en zelfontwikkelde software opgenomen. De boekwaarde is toegenomen met € 25,3 miljoen ten opzichte van 2024. Er is sprake van investeringen in het systeemlandschap, software en licenties voor een netto bedrag van € 68,8 miljoen. Ook is op de immateriële vaste activa € 35,8 miljoen afgeschreven en een totaalbedrag van € 7,7 miljoen afgewaardeerd welke hieronder nader wordt toegelicht.
De voor activering in aanmerking komende werkzaamheden zijn als activa in ontwikkeling opgenomen. Het betreft een groot aantal projecten met een totale waarde van € 29,7 miljoen bestaande uit materiële en personele kosten. De waardering van de materiële kosten heeft plaatsgevonden tegen werkelijke kosten. De inzet van externe medewerkers is verantwoord tegen de werkelijke kosten en de inzet van interne medewerkers is verantwoord tegen de kosten zoals opgenomen in de handleiding overheidstarieven. Voor de afschrijvingstermijn van de vervangingen wordt uitgegaan van een gedifferentieerde levensduur tussen de drie en tien jaar. De afschrijvingstermijnen zijn conform de economische levensduur van de zelf ontwikkelde software. Gedurende 2025 heeft een afwaardering van de activa in ontwikkeling plaatsgevonden van € 7,1 miljoen. Dit is het gevolg van een andere technologiekeuze naar aanleiding van het advies van de AC ICT. De afwaardering vindt plaats ten laste van de beschikbare Life Cycle Management middelen en is daarmee resultaatsneutraal. Ten slotte is voor een bedrag van € 0,6 miljoen aan software en licenties afgewaardeerd.

Materiële vaste activa
Onder de materiële vaste activa is hardware en inventaris opgenomen. De boekwaarde van de materiële vaste activa is met € 1,7 miljoen toegenomen ten opzichte van 2024. Het investeringsniveau was in 2025 hoger dan de afschrijvingslast als gevolg van investeringen in het ICT domein. De afschrijvingstermijn van de materiële vaste activa bedraagt drie tot tien jaar conform de economische levensduur.

Voorraden
Dit betreffen de voorraden papier en kantoorartikelen.

Debiteuren
De debiteurenstand bedraagt ultimo 2025 € 9,7 miljoen en ligt daarmee in lijn met 2024.

Onder de debiteuren is voor € 8,7 miljoen aan vorderingen op andere Ministeries opgenomen te weten: het Ministerie van BZK € 4,3 miljoen, het Ministerie van JenV € 3,1 miljoen, het Ministerie van EZ € 1,1 miljoen, het Ministerie van Financiën € 0,1 miljoen en het Ministerie van IenW € 0,1 miljoen.

Overige vorderingen
De post overige vorderingen bedraagt ultimo 2025 € 5,3 miljoen en is € 1,2 miljoen toegenomen ten opzichte van 2024.

Onder de post overige vorderingen is voor € 0,3 miljoen aan vorderingen op andere ministeries opgenomen te weten: het Ministerie van JenV € 0,2 miljoen en het Ministerie van SZW € 0,1 miljoen.

Overlopende activa
De post overlopende activa bedraagt ultimo 2025 € 41,4 miljoen en is € 3,4 miljoen toegenomen ten opzichte van 2024. Onder deze post zijn bedragen opgenomen ten behoeve van softwarelicenties en onderhoudscontracten die in 2025 en eerdere jaren vooruit zijn betaald. De stijging is het gevolg van een aantal grote vooruitbetalingen in 2025.

Liquide middelen
De post liquide middelen bedraagt € 91,9 miljoen en is met € 27,1 miljoen gestegen ten opzichte van 2024. Dit als gevolg van de positieve operationele kasstroom van € 80,7 miljoen, de gepleegde investeringen van € 89,0 miljoen waar een lening van € 75,1 miljoen tegenover staat. Daarnaast is er € 39,7 miljoen afgelost op de leningen.

Passiva
Eigen vermogen
Het eigen vermogen DUO bedraagt na verwerking van het exploitatieresultaat 2025 € 25,1 miljoen. Het eigen vermogen bedraagt 4,7% van de gemiddelde omzet in de laatste drie jaar. Dit is onder het plafond van 5% van de gemiddelde omzet in de afgelopen drie jaar (€ 27,0 miljoen).

Voorzieningen
De voorzieningen bestaan uit verplichtingen voor toekomstige jubileumuitkeringen, maatwerkafspraken binnen DUO en afspraken in het kader van Sociaal Beleid Rijk. De jubileumvoorziening (€ 5,2 miljoen) is op individueel niveau gevormd ten behoeve van toekomstige jubileumuitkeringen. Bij de bepaling van de voorziening is rekening gehouden met het uitkeringspercentage van het salaris, verwachte salarisstijgingen, opgebouwde jaren, blijfkans en sterftekans. De voorziening is contant gemaakt tegen een disconteringsvoet van 2,97%. Onder de overige voorzieningen (€ 1,5 miljoen) en de wachtgeldvoorziening (€ 0,4 miljoen) zijn de verplichtingen voortvloeiend uit maatwerkafspraken binnen DUO en afspraken in het kader van Sociaal Beleid Rijk opgenomen. Beide voorzieningen zijn op individueel niveau gevormd.

Voorzieningen

Tabel 65 Verloopoverzicht voorzieningen (bedragen x € 1.000)

	31-12-2024	Onttrekkingen	Dotaties	Vrijval	31-12-2025
Jubilea	5.188	– 540	729	– 125	5.252
Overige	1.008	– 753	1.234	– 23	1.466
Wachtgeld	279	– 451	549	0	377
Totaal voorzieningen	**6.475**	**– 1.744**	**2.512**	**– 148**	**7.095**

Leningen bij het Ministerie van Financiën
DUO heeft in 2025 gebruik gemaakt van de leenfaciliteit bij het Ministerie van Financiën. Het betreffen primair leningen ten behoeve van de financiering van vervangingen in het systeemlandschap. Van deze leningen is € 51,3 miljoen opgenomen onder het kortlopende deel leningen bij het Ministerie van Financiën, zijnde de aflossingsverplichting 2025. Een bedrag van € 135,5 miljoen dient binnen vijf jaar afgelost te worden en het restantbedrag van € 24,3 miljoen heeft een looptijd langer dan vijf jaar.

Tabel 66 Overzicht leningen bij het Ministerie van Financiën per 31 december 2025 (bedragen x € 1000)

Lening	Hoofdsom	Looptijd (in hele jaren)	Rente %	Begindatum	Einddatum	Aantal afloster-mijnen	Openstaande leensom 31-12-2025
L709712	22.900	4	2,30%	30-12-2025	30-12-2029	16	22.900
L177428	28.300	8	2,59%	30-12-2025	30-12-2033	32	28.300
L354856	550	8	2,59%	30-12-2025	30-12-2033	32	550
L797521	4.900	5	2,38%	30-12-2025	30-12-2030	20	4.900
L398760	4.900	4	2,30%	30-12-2025	30-12-2029	16	4.900
L723668	1.900	7	2,53%	30-12-2025	30-12-2032	28	1.900
L088714	550	5	2,38%	30-12-2025	30-12-2030	20	550
L044357	7.500	5	2,38%	30-12-2025	30-12-2030	20	7.500
L370848	130	10	2,72%	30-12-2025	30-12-2035	40	130
L546466	3.500	4	2,30%	30-12-2025	30-12-2029	16	3.500
L015203	23.400	4	2,17%	24-12-2024	24-12-2028	16	17.550
L263094	11.100	4	2,17%	24-12-2024	24-12-2028	16	8.325
L655835	4.000	6	2,23%	24-12-2024	24-12-2030	24	3.333
L526188	5.000	4	2,17%	24-12-2024	24-12-2028	16	3.750
L327917	39.377	8	2,29%	24-12-2024	24-12-2032	32	34.455
L327917	623	8	2,29%	24-12-2024	24-12-2032	32	545
L163958	2.400	8	2,29%	24-12-2024	24-12-2032	32	2.100
L179333	18.180	4	2,45%	20-12-2023	20-12-2027	16	9.090
L306977	1.230	6	2,31%	20-12-2023	20-12-2029	24	820
L613954	18.360	8	2,28%	20-12-2023	20-12-2031	32	13.770
L003901	11.100	4	2,47%	21-12-2022	21-12-2026	16	2.775
L003904	9.500	8	2,54%	21-12-2022	21-12-2030	32	5.938
L003903	4.500	6	2,50%	21-12-2022	21-12-2028	24	2.250
L003701	2.500	6	0,00%	16-12-2021	16-12-2027	24	833
L003702	23.500	8	0,00%	16-12-2021	16-12-2029	32	11.750
L003538	21.000	8	0,00%	18-12-2020	18-12-2028	32	7.875
L003540	2.000	6	0,00%	18-12-2020	18-12-2026	24	333
L003360	13.700	10	0,01%	30-12-2019	30-12-2029	40	5.480
L003167	16.800	10	0,57%	5-11-2018	5-11-2028	40	5.040
Totaal	**303.400**						**211.143**

Crediteuren
De crediteurenstand bedraagt ultimo 2025 € 2,8 miljoen en is daarmee gestegen ten opzichte van vorig jaar.

Onder de post crediteuren is € 0,2 miljoen aan schulden aan een ander Ministerie opgenomen te weten: het Ministerie van BZK € 0,2 miljoen.

Belastingen en premies sociale lasten
De post belastingen en premies heeft betrekking op nog af te dragen BTW en eindheffingen.

Overige schulden
De post overige schulden bedraagt ultimo 2025 € 53,6 miljoen en is € 10,1 miljoen gestegen ten opzichte van 2024. Onder de overige schulden zijn de opgebouwde verlofrechten opgenomen van het personeel in loondienst.

Overlopende passiva
De post overlopende passiva bedraagt ultimo 2025 € 95,2 miljoen en is € 6,1 miljoen gedaald ten opzichte van 2024.

De overlopende passiva bestaat voor € 68,0 miljoen aan vooruit ontvangen middelen van het Ministerie van OCW. Het betreft middelen die DUO in het boekjaar 2025 of eerder heeft ontvangen maar waarvoor in het boekjaar nog geen prestatie is verricht. Op het moment dat de prestatie is geleverd, worden de ontvangsten als baten verantwoord. Het betreft hier doorlopende werkzaamheden die in 2026 zullen worden uitgevoerd. Hiervan heeft € 30,0 miljoen betrekking op diverse (doorlopende) werkzaamheden in het kader van Life Cycle Management, € 23,7 miljoen op werkzaamheden basisdienstverlening en € 14,3 miljoen op overige opdrachten. Daarnaast zijn onder de overlopende passiva de nog te ontvangen facturen (€ 18,0 miljoen) en de overige te betalen bedragen (€ 9,0 miljoen) opgenomen. Tenslotte zijn onder deze post de in het verleden ontvangen investering specifieke financiële bijdragen van de Ministeries verantwoord. Het betreft bijdragen die in het verleden de financiering van uitbreidingsinvesteringen mogelijk maakten. De onttrekking volgt het afschrijvingspatroon van de betrokken vaste activa en komt ten gunste van de afschrijvingskosten. De ultimo stand bedraagt € 0,2 miljoen waarvan € 0,1 miljoen een looptijd heeft van langer dan één jaar.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen
De niet uit de balans blijkende verplichtingen bedragen ultimo circa € 125,0 miljoen (2024: € 152,7 miljoen). Het betreffen vooral contracten voor huisvesting (€ 90,3 miljoen), telecommunicatie en informatietechnologie (€ 18,0 miljoen) en support en abonnementen (€ 16,7 miljoen). De volgende totaalbedragen vervallen binnen één jaar (€ 43,8 miljoen), respectievelijk vijf jaar (€ 81,2 miljoen) en later dan vijf jaar (€ 0,0 miljoen). Er is geen sprake van verplichtingen uit hoofde van langlopende leasecontracten per balansdatum.

Tabel 67 Kasstroomoverzicht over het jaar 2025 (bedragen x € 1.000)			
	Vastgestelde begroting (1)	Realisatie (2)	Verschil (3) = (2) - (1)
1. Rekening courant RHB 1 januari + depositorekeningen	**20.231**	**64.785**	**44.554**
totaal ontvangsten operationele kasstroom (+)	508.617	617.189	108.572
totaal uitgaven operationele kasstroom (-/-)	– 463.263	– 536.489	– 73.226
2. Totaal operationele kasstroom	**45.354**	**80.700**	**35.346**
totaal investeringen (-/-)	– 94.300	– 88.995	5.305
totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	**– 94.300**	**– 88.995**	**5.305**
eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	0	0	0
eenmalige storting door moederdepartement (+)	0	0	0
aflossingen op leningen (-/-)	– 45.354	– 39.712	5.642
beroep op leenfaciliteit (+)	94.300	75.130	– 19.170
4. Totaal financieringskasstroom	**48.946**	**35.418**	**– 13.528**
5. Rekening courant RHB 31 december + stand depositorekeningen (=1+2+3+4)	**20.231**	**91.908**	**71.677**

Toelichting
De positieve operationele kasstroom (€ 80,7 miljoen) is het saldo ontvangsten moederdepartement, overige departementen en derden (€ 617,2 miljoen). Hier staan uitgaven aan de crediteuren en personeel tegenover (€ 536,5 miljoen). De investeringskasstroom van € 89,0 miljoen heeft betrekking op investeringen in het rekencentrum, software ten behoeve van de basisdienstverlening en investering in zelfontwikkelde software. Voor deze investeringen is gebruik gemaakt van de leenfaciliteit voor een bedrag van € 75,1 miljoen. Ten slotte is een bedrag van € 39,7 miljoen afgelost op bestaande leningen. De afwijking van de operationele kasstroom ten opzichte van de begroting laat zich verklaren door toegenomen volumes aan zowel omzet- als kostenzijde.

Doelmatigheid
Hieronder is de tabel met doelmatigheidsindicatoren weergegeven. De basisindicatoren voor het bepalen van de doelmatigheid zijn de kostprijs en kwaliteit per product of dienst. DUO streeft naar gelijkblijvende kosten en kwaliteit van dienstverlening bij ongewijzigde taak- en beleidsuitvoering. DUO maakt voor haar dienstverlening in verregaande mate gebruik van ICT-systemen en applicaties. Om het ICT-landschap in stand te houden wordt gebruik gemaakt van Life Cycle Management waarin structurele investeringen worden gedaan die over langere tijd worden afgeschreven. De omvang van het ICT-landschap wordt door middel van drie indicatoren financieel weergegeven. De indicator vervangingskosten geeft de niet activeerbare ontwikkelkosten van de vervangingen en de afschrijvingen van de immateriële vaste activa weer. Daarnaast zijn de kosten met betrekking tot onderhoud en beheer weergegeven.
DUO streeft naar gelijkblijvende kosten voor onderhoud en beheer bij ongewijzigde taak- en beleidsuitvoering. Ten slotte is de totale omvang van de door DUO zelfontwikkelde software weergegeven door middel van de post Immateriële vaste activa. DUO streeft naar gelijkblijvende overheadkosten en kwaliteit van dienstverlening bij ongewijzigde taak- en beleidsuitvoering. De stijging ten opzichte van voorgaande wordt als volgt verklaard. In 2025 is een integrale overheadanalyse uitgevoerd op de totale kosten van DUO en is de toerekening aan overhead nader verfijnd. Daarnaast wordt een fors deel van de stijging verklaard door toenemende wet- en regelgeving op het gebied van compliance waaraan DUO moet voldoen. Ook worden

de kwaliteitsindicatoren van het klantcontact, onderscheiden naar digitaal en traditioneel, weergegeven. Deze indicatoren zijn met het Ministerie van OCW overeen gekomen.

Tabel 68 Overzicht doelmatigheidsindicatoren per 31 december 2025

Omschrijving Generiek Deel	Realisatie				Vastgestelde begroting
	2022	2023	2024	2025	2025
Generiek Deel					
Omzet per productgroep					
Omzet Bekostiging Instellingen	42,8	53,7	54,8	58,2	45,7
Omzet Studiefinanciering	106,7	136,2	152,0	163,4	115,9
Omzet Examendiensten	33,3	44,6	53,8	68,4	30,3
Omzet Basisregister	33,4	39,9	50,8	49,8	34,0
Omzet Informatiediensten	10,3	13,0	17,1	12,9	11,1
Totaal basiscontract excl. LCM	226,5	287,4	328,5	352,6	237,0
Vervangingskosten (x1 mln.)	35,9	47,4	53,0	65,8	52,1
Kosten met betrekking tot onderhoud en beheer (x1 mln.)	44,5	43,7	57,9	58,7	57,9
Immateriële vaste activa (x1 mln.)	111,6	138,0	177,0	202,0	161,4
Overheadkosten t.o.v. de totale kosten (%)	22%	20%	18%	30%	20%
FTE					
FTE-Internen	2.719,0	2.961,5	3.103,0	3.232,2	3.243,3
FTE-Extern	480,9	510,2	545,0	468,1	431,7
Tarieven/uur					
Projecttarief (ICT gerelateerd)	121,5	132,0	140,0	146,5	140,0
Lijntarief (meerwerk)	82,0	87,0	94,5	103,0	94,5
Saldo van baten en lasten (%)	100,0	100,0	100,5	103,1	100,0
Kwaliteitsindicatoren					
Klantcontact digitaal	6,7	6,6	6,5	6,5	6,5
Klantcontact traditioneel	7,4	7,8	7,9	7,8	7,0

Toelichting

Omzet/kostprijs per product

DUO aggregeert haar werkzaamheden in de going concern (basiscontract) naar vijf producten, te weten: Bekostiging, Studiefinanciering, Examens, Registers en Informatiediensten. DUO streeft naar verbeterde dienstverlening zichtbaar in de klanttevredenheid bij optimale inzet van middelen.

Vervangingskosten

De effecten van Life Cycle Management zijn inzichtelijk gemaakt door het totaal van de niet activeerbare ontwikkelkosten van de vervangingen, afschrijvingskosten, rentelasten en eventuele afwaarderingen van de immateriële vaste activa (IMVA) te specificeren.

Kosten met betrekking tot onderhoud en beheer

DUO streeft naar gelijkblijvende kosten voor onderhoud en beheer bij ongewijzigde taak- en beleidsuitvoering.

Immateriële vaste activa
De omvang van het ICT-landschap wordt weerspiegeld in de balanspost immateriële vaste activa. Specifiek gaat het hier om de zelfontwikkelde software opgenomen binnen de immateriële vaste activa.

Overheadkosten t.o.v. de totale kosten (%)
De indicator drukt de overhead uit als percentage van de totale kosten.

FTE totaal
De bezetting stijgt licht ten opzichte van 2024. Dit is met name het gevolg van diverse compliance opgaven. Er is sprake van een groei van de interne inzet en een afname van de externe inhuur.

Projecttarief per uur
Het projecttarief (ICT gerelateerd) is € 146,50 per uur en met € 6,50 gestegen ten opzichte van 2024.

Lijntarief per uur
Het meerwerktarief is € 103,00 per uur en met € 8,50 gestegen ten opzichte van 2024.

Saldo baten en lasten
DUO begroot een exploitatiesaldo van nul. Het positieve saldo van baten en lasten in 2025 van € 18,3 miljoen bedraagt 3,0% van de baten.

Klanttevredenheid klantcontact digitaal
Dit betreft klanttevredenheid over het contact via MijnDUO. Over 2025 heeft deze indicator een score van 6,5 op een schaal van 0 tot 10 (2024: 6,5).

Klanttevredenheid klantcontact traditioneel
Dit betreft klanttevredenheid over het telefonisch contact. Over 2025 heeft deze indicator een score van 7,8 op een schaal van 0 tot 10 (2024: 7,9).

10.2 Nationaal Archief

Inleiding
Het Nationaal Archief (NA) beheert de archieven van de Rijksoverheid en archieven van maatschappelijke organisaties en individuele personen die van nationaal belang zijn (geweest). In de depots ligt bijna duizend jaar geschiedenis van Nederland opgeslagen in archieven en in duizenden kaarten, tekeningen en foto's. De missie van het Nationaal Archief is het dienen van ieders recht op informatie en het geven van inzicht in het verleden van ons land door inzet voor een sterk archiefbestel, een afgewogen beleid voor archiefwaardering en selectie en optimale zorg voor alle rijksarchieven en de nationale archiefcollectie in Den Haag te beheren en onsite en online te presenteren.

Nationaal Archief en Regionale Historische Centra
Op basis van de Archiefwet 1995 heeft de Minister van OCW een specifieke verantwoordelijkheid voor alle rijksarchiefbewaarplaatsen, zijnde het Nationaal Archief in Den Haag en elf rijksarchiefbewaarplaatsen in de provinciehoofdsteden. De archiefbewaarplaatsen in de provinciehoofdsteden maken deel uit van de Regionale Historische Centra (RHC's). De RHC's zijn zelfstandige openbare lichamen, die vanuit het Rijk en andere partners een financiële bijdrage ontvangen. Dit jaarverslag handelt alleen over de baten en lasten van het Nationaal Archief. De rijksbijdragen aan de afzonderlijke RHC's zijn onderdeel van artikel 14 (Cultuur) van de begroting van het Ministerie van OCW.

Staat van baten en lasten over 2025

Tabel 69 Verantwoording van het agentschap NA voor het jaar 2025 (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	(1) Vastgestelde begroting	(2) Realisatie	(3)=(2)-(1) Verschil realisatie en vastgestelde begroting	(4) Realisatie 2024
Baten				
Omzet	**64.400**	**81.872**	**17.472**	**72.438**
waarvan omzet moederdepartement	59.100	72.532	13.432	70.245
waarvan omzet overige departementen	3.900	6.712	2.812	755
waarvan omzet derden	1.400	2.629	1.229	1.439
Rentebaten	0	626	626	710
Mutatie projectgelden	0	439	439	0
Vrijval voorzieningen	0	63	63	82
Bijzondere baten	0	313	313	0
Totaal baten	**64.400**	**83.313**	**18.913**	**73.230**
Lasten				
Apparaatskosten	**61.800**	**74.593**	**12.793**	**72.421**
- Personele kosten	**37.300**	**45.366**	**8.066**	**43.016**
waarvan eigen personeel	32.500	35.991	3.491	31.559
waarvan inhuur externen	3.800	7.409	3.609	8.739
waarvan overige personele kosten	1.000	1.966	966	2.717
- Materiële kosten	**24.500**	**29.227**	**4.727**	**29.405**
waarvan apparaat ICT	2.000	4.231	2.231	4.147
waarvan bijdrage aan SSO's	7.000	8.154	1.154	7.453
waarvan overige materiële kosten	15.500	16.842	1.342	17.806
Afschrijvingskosten	**2.500**	**3.621**	**1.121**	**2.460**
- Materieel	2.500	3.621	1.121	2.460
waarvan apparaat ICT	200	1.924	1.724	1.403

Omschrijving	(1) Vastgestelde begroting	(2) Realisatie	(3)=(2)-(1) Verschil realisatie en vastgestelde begroting	(4) Realisatie 2024
waarvan overige materiële afschrijvingskosten	2.300	1.698	– 602	1.057
- Immaterieel	0	0	0	0
Overige lasten	**0**	**1.850**	**1.850**	**523**
waarvan dotaties voorzieningen	0	940	940	18
waarvan bijzondere lasten	0	910	910	505
Rentelasten	**100**	**74**	**– 26**	**100**
Totaal lasten	**64.400**	**80.138**	**15.738**	**75.505**
Saldo van baten en lasten gewone bedrijfsuitoefening	**0**	**3.175**	**3.175**	**– 2.275**
Agentschapsdeel Vpb-lasten	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	**0**	**3.175**	**3.175**	**– 2.275**

Tabel 70 Voorgestelde Resultaatbestemming (bedragen x €1.000)

Voorgestelde resultaatbestemming	Vastgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Realisatie 2024
Toevoeging/ onttrekking:				
- Pok/Wau	0	0	0	0
- Exploitatiereserve	0	3.175	– 3.175	– 2.275
Saldo van baten en lasten	**0**	**3.175**	**– 3.175**	**– 2.275**

Tabel 71 Balans per 31 december 2025 (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Balans 2025	Balans 2024
Activa		
Vaste activa	**7.609**	**10.015**
Materiële vaste activa	7.609	10.015
waarvan grond en gebouwen	230	456
waarvan installaties en inventarissen	7.323	9.476
waarvan projecten in uitvoering	0	0
waarvan overige materiële vaste activa	56	83
Immateriële vaste activa	0	0
Vlottende activa	**18.827**	**11.030**
Voorraden en onderhanden projecten	62	71
Debiteuren	51	183
Overige vorderingen en overlopende activa	1.501	1.821
Liquide middelen	17.212	8.956
Totaal activa	**26.436**	**21.046**
Passiva		
Eigen Vermogen	**3.608**	**456**
Exploitatiereserve	433	2.732
Onverdeeld resultaat	3.175	– 2.275
Voorzieningen	**4.164**	**2.770**
Langlopende schulden	**4.762**	**6.420**
Leningen bij het Ministerie van Financiën	4.762	6.420
Investeringsbijdrage	0	0
Projectgelden	0	0
Kortlopende schulden	**13.902**	**11.399**
Investeringsbijdrage	0	0
Projectgelden	0	0
Crediteuren	2.469	1.591
Belastingen en premies sociale lasten	0	0

Omschrijving	Balans 2025	Balans 2024
Kortlopend deel leningen bij het Ministerie van Financiën	1.658	1.783
Overige schulden en overlopende passiva	9.774	8.025
Totaal passiva	**26.436**	**21.046**

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening
De jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de Regeling agentschappen 2024. De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. Aan archiefstukken wordt geen waarde toegekend.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen, mogelijke verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het eind van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva
Materiële vaste activa
De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen dan wel tegen lagere economische bedrijfswaarde. De afschrijvingstermijn is gelijk aan de geschatte economische levensduur van de desbetreffende activa. De investeringen worden met ingang van de maand van ingebruikname afgeschreven.

Voorraad
De voorraad voor verkoop in de winkel wordt gewaardeerd tegen inkoopprijs.

Vorderingen en overlopende activa
Vorderingen zijn gewaardeerd op nominale waarde, onder eventuele aftrek van een per vordering bepaalde voorziening voor mogelijke oninbaarheid. De vorderingen hebben een verwachte resterende looptijd korter dan een jaar.

Liquide middelen
De liquide middelen staan vrij ter beschikking.

Eigen vermogen
Het eigen vermogen bestaat uit een exploitatiereserve en een onverdeeld resultaat. Het eigen vermogen is bedoeld voor het opvangen van algemene bedrijfsrisico's die voortvloeien uit de normale bedrijfsvoering van het Nationaal Archief. Overeenkomstig de Regeling agentschappen van het Ministerie van Financiën is het eigen vermogen gebonden aan een maximumomvang van 5% van de gemiddelde jaaromzet, berekend over de laatste drie jaar. Onder jaaromzet wordt verstaan: bijdragen van het moederdepartement, bijdragen van overige departementen en bijdragen van derden.

Het onverdeeld resultaat bestaat uit een bedrag dat mag worden toegevoegd aan de exploitatiereserve, tot het voorgeschreven maximum, en het bedrag dat afgedragen wordt aan het moederdepartement (Ministerie van OCW).

De exploitatiereserve betreft het gecumuleerd saldo van baten en lasten uit voorgaande jaren. Het onverdeeld resultaat is het saldo baten en lasten over het verslagjaar.

Directe vermogensmutaties zijn de bijdragen die niet als omzet kunnen worden gekwalificeerd zoals directe ontvangsten van het moederdepartement.

Voorzieningen
Voor specifieke risico's die zijn verbonden aan bepaalde activa of passiva of die verband houden met activiteiten van het Nationaal Archief worden voorzieningen getroffen voor zover deze risico's op balansdatum bekend zijn en voortvloeien uit gebeurtenissen in het verslagjaar of de voorgaande verslagjaren. De voorzieningen zijn opgenomen voor het geschatte nominale bedrag.

Vooruit ontvangen projectgelden
Ontvangen projectgelden die in het verslagjaar niet zijn besteed, worden gerubriceerd onder de nog te betalen bedragen.

Kortlopende schulden
De kortlopende schulden worden gewaardeerd op nominale waarde en hebben een verwachte resterende looptijd korter dan een jaar.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat
Baten
Onder baten wordt verstaan de opbrengst van de aan opdrachtgevers geleverde diensten en producten. Zij wordt als gerealiseerd beschouwd in het boekjaar waarin de diensten zijn verricht en/of de producten zijn geleverd.

Lasten
De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderings- grondslagen en worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. Dotatie en vrijval voorzieningen worden verantwoord via de post dotatie voorzieningen in de staat van baten en lasten. Onttrekkingen aan de voorzieningen worden ten laste van getroffen voorzieningen verantwoord.

Belastingen
In artikel 2 van de Wet op de Vennootschapsbelasting 1969 zijn de belastingplichtigen voor de vennootschapsbelasting opgesomd. Uit dit artikel blijkt dat de Staat onder de Vennootschapsbelasting valt. Met ingang van 1 januari 2016 is de vrijstelling voor de directe en indirecte overheidslichamen komen te vervallen en vervangen door deze bepaling.

Het Nationaal Archief heeft in 2025 geen activiteiten verricht die voldoen aan de bepalingen voor belastingplicht. Daarom is in deze jaarrekening geen vennootschapsbelasting verwerkt.

Mutatie projectgelden in de Staat van baten-lasten
De mutatie projectgelden moederdepartement en overige departementen is in 2025 niet als aparte jaarrekeningpost gepresenteerd. Deze mutaties worden gepresenteerd als onderdeel van de omzet.

Toelichting op de staat van baten en lasten 2025

Omzet moederdepartement

De omzet van het moederdepartement over 2025 bedraagt € 72,5 miljoen. Hierin is ook een bijdrage opgenomen voor activiteiten in het kader van Werk aan Uitvoering (WaU-gelden), De Oorlog voor de Rechter, Tijdelijke Voorziening en de Nieuwe Archiefwet.

De omzetverantwoording naar productgroepen is als volgt:

Tabel 72 Omzetverantwoording agentschap (x € 1 miljoen)	
Omzet moederdepartement (x € 1 miljoen)	72,5
waarvan direct gerelateerd aan geleverde producten/diensten	72,5
waarvan productgroep/dienstengroep Fysiek archief	16,6
waarvan productgroep/dienstengroep Digitaal archief	17,7
waarvan productgroep/dienstengroep Publiek	12,5
waarvan productgroep/dienstengroep Digitalisering	14,6
waarvan productgroep/dienstengroep Kennis en advies	11,1

De stijging van de baten ten opzichte van de begroting komt vooral omdat er meer projectmiddelen voor Oorlog voor de Rechter, Tijdelijke Voorziening en Werk aan Uitvoering zijn opgenomen in het resultaat over 2025. Daarnaast is er een stijging door onder andere de loon- en prijsbijstellingen in 2025.

Het Nationaal Archief presenteert de doorbetalingen van gelden van het Ministerie van OCW aan de regionale historische centra niet in de eigen omzet omdat het NA hierbij een kassiersfunctie vervult.

Omzet overige departementen

De omzet overige departementen bedraagt € 6,7 miljoen. Dit betreft o.a. projectmiddelen voor programma Open Overheid (POO) en Leerhuis, de detachering van NA personeel naar andere departementen en het depotverhuur aan Doc-Direkt.

Omzet derden

De omzet derden is gestegen vanwege bijdragen van derden voor onder andere samenwerkingsprojecten, tentoonstellingen, archiefwerkzaamheden en doorbelastingen van gebruik van het gebouw. De bijdrage van de Provincie Zuid-Holland (€ 0,4 miljoen) is voor het beheer van de archieven Zuid-Holland.

Rentebaten

In de vastgestelde begroting is geen rekening gehouden met rentebaten omdat in de jaren voor 2023 over direct opneembare tegoeden bij het schatkistbankieren aanzienlijk minder rente werd vergoed. In 2025 is € 0,6 miljoen aan rentebaten ontvangen.

Mutatie projectgelden

De mutatie projectgelden bedraagt € 0,4 miljoen. Dit betreft de vrijval van projectgelden derden van voorgaande jaren.

Vrijval voorzieningen

De vrijval voorziening wachtgeld bedraagt 63k en heeft betrekking op verplichtingen aan oud-personeelsleden.

Bijzondere baten
De bijzondere baten bedragen € 0,3 miljoen en hebben betrekking op o.a. afrekening huisvesting 2024.

Lasten
Apparaatskosten
De apparaatskosten bedragen € 74,6 miljoen en zijn circa € 13 miljoen hoger dan de begroting. De personele kosten nemen toe door een uitbreiding van de personele bezettingen en cao-loonstijgingen. Er is meer uitgegeven aan lopende projecten (hier staan hogere projectopbrengsten tegenover) en aan de inhuur van extern personeel. Dit is met name inhuur van specialistische (ict-) kennis.

Materiële kosten
De materiële kosten zijn ten opzichte van 2024 licht gedaald met € 0,2 miljoen.

Afschrijvingskosten
De afschrijvingskosten zijn toegenomen door o.a. de aanschaf van scanners en de afwaardering van een ontzuringsmachine.

Overige lasten
De overige lasten zijn gestegen door o.a. de opschoning projecten van voorgaande jaren en dotatie voorziening.

Rentelasten
De rentelasten zijn lager dan in 2024 als gevolg van de afbouw van de leningen.

Toelichting op de balans per 31 december 2025
Activa
De afschrijvingen zijn gebaseerd op de volgende geschatte economische gebruiksduur van de materiële vaste activa:
– verbouwingen 10 jaar
– installaties en inventarissen 5 – 15 jaar

Vaste Activa
De post Vaste Activa is per saldo met € 2,4 miljoen afgenomen door afschrijvingen op de vaste activa.

Vlottende Activa
De vlottende activa stijgen doordat de liquide middelen zijn toenomen.

Tabel 73 Debiteuren (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2025	2024
Vorderingen op het moederdepartement	0	0
Vorderingen op overige departementen	0	143
Vorderingen op overige debiteuren	51	40
Stand per 31 december 2025	**51**	**183**

Tabel 74 Overige vorderingen en overlopende activa (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2025	2024
Nog te ontvangen van moederdepartement	416	634
Nog te ontvangen op overige departementen	17	20
Nog te ontvangen van overige organisaties	1.068	1.167
Stand per 31 december 2025	**1.501**	**1.821**

Liquide middelen
De liquide middelen bestaan uit de Rekening-Courant met de Rijkshoofdboekhouding (RHB) van het Ministerie van Financiën en een klein saldo kasmiddelen. De liquide middelen zijn toegenomen door o.a. een afname in de projectuitgaven.

Passiva
Eigen Vermogen
Het eigen vermogen bedraagt ultimo 2025 € 3,6 miljoen. Besloten is het onverdeeld resultaat van € 3,2 miljoen aan te wenden als weerstandsvermogen voor 2026.

Tabel 75 Overzicht vermogensontwikkeling over de jaren 2023 – 2025 (bedragen x € 1.000)

	2025	2024	2023
Eigen Vermogen			
Saldo per 1 januari	456	3.596	8.079
Onverdeeld resultaat	*3.175*	*– 2.275*	*1.161*
Overige directe mutaties	*– 23*	*4*	*–*
Directe vermogensmutatie			
Bijdrage door moederdepartement			
Overige directe mutaties	*–*	*– 869*	*– 5.644*
Saldo per 31 december 2025	**3.608**	**456**	**3.596**

Voorzieningen
De voorzieningen zijn in 2025 toegenomen als gevolg van het opnemen van de reservering vakantiedagen als voorziening en niet zoals voorgaande jaren is gedaan als kortlopende schuld.

De reservering van de vakantiedagen laat de afgelopen jaren een stijging zien met name door toename van het IKB-spaarverlof. Daarnaast is er een dotatie en vrijval geweest van wachtgeld verplichtingen welke betrekking hebben op de voorziening voor verplichtingen aan oud-personeelsleden.

Tabel 76 Voorzieningen (bedragen x € 1.000)

	Wachtgeld	Vakantie-dagen	Tijdelijke voorziening	Totaal
Stand 1 januari 2025	**67**	**2.702**	**0**	**2.769**
Dotatie	*19*	*539*	*900*	*1.458*
Onttrekking	*0*	*0*	*0*	*0*
Vrijval	*63*	*0*	*0*	*63*
Stand 31 december 2025	**23**	**3.241**	**900**	**4.164**

Langlopende schulden
De langlopende schulden nemen af in 2025 vanwege aflossing op leningen die zijn afgesloten bij het Ministerie van Financiën. Deze werkwijze is passend bij de status van baten-lastenagentschap.

Kortlopende schulden
De crediteuren en nog te betalen bedragen zijn als volgt te specificeren:

Tabel 77 Crediteuren (bedragen x € 1.000)		
Omschrijving	2025	2024
Schulden op het moederdepartement	481	35
Schulden op overige departementen	473	11
Schulden op overige crediteuren	1.515	1.545
Stand per 31 december 2025	**2.469**	**1.591**

Tabel 78 Overige verplichtingen en overlopende passiva (bedragen x € 1.000)		
Omschrijving	2025	2024
Nog te betalen aan moederdepartement	6.794	5.423
Nog te betalen aan overige departementen	1.029	857
Nog te betalen aan overige organisaties	1.884	1.744
Stand per 31 december 2025	**9.707**	**8.024**

Er waren in 2025 nog te betalen bedragen aan het moederdepartement, overige departementen en overige organisaties die een kortlopend karakter hebben. Het Nationaal Archief heeft eind 2021 een bijdrage ontvangen van het Ministerie van OCW aan het meerjarige project Oorlog voor de Rechter en hierover zijn met het Ministerie van OCW afspraken gemaakt over meerjarige financiering en bevoorschotting. In 2025 heeft het NA van OCW financiering ontvangen voor de Nieuwe Archiefwet en Leerhuis.

Leningen
Er zijn in 2025 geen nieuwe leningen aangegaan bij het Ministerie van Financiën.

Tabel 79 Overzicht leningen

Lening	Hoofdsom	Looptijd (in hele jaren)	Rente %	Begindatum	Einddatum	Aantal aflos-termijnen	Openstaande leensom 31-12-2025	Deel <1 jaar	Deel >1 en <5 jaar	Deel >5 jaar
L004037	300.000,00	10	3,26%	26-10-2023	26-10-2033	40	240.000	30.000	120.000	90.000
L004036	1.600.000,00	5	3,03%	26-10-2023	26-10-2028	20	960.000	320.000	640.000	0
L004035	1.200.000,00	3	3,06%	26-10-2023	26-10-2026	12	400.000	400.000	0	0
L003877	600.000,00	5	2,07%	30-11-2022	30-11-2027	20	240.000	120.000	120.000	0
L003684	950.000,00	5	0,00%	7-12-2021	7-12-2026	60	190.000	190.000	0	0
L003625	400.000,00	3	0,00%	25-6-2021	25-6-2024	12	0	0	0	0
L003624	1.250.000,00	5	0,00%	25-6-2021	25-6-2026	20	125.000	125.000	0	0
L003623	600.000,00	10	0,00%	25-6-2021	25-6-2031	40	330.000	60.000	240.000	30.000
L003622	5.300.000,00	15	0,10%	25-6-2021	25-6-2036	60	3.710.000	353.333	1.413.333	1.943.333
L003284	600.000,00	10	0,00%	16-7-2019	16-7-2029	40	225.000	60.000	165.000	0
L002083	1.000.000,00	10	2,00%	15-11-2012	15-11-2022	40	0	0	0	0
Totaal	**13.800.000**						**6.420.000**	**1.658.333**	**2.698.333**	**2.063.333**

Niet uit de balans blijkende verplichtingen
Het Nationaal Archief heeft de volgende langlopende financiële verplichtingen die niet uit de balans blijken:
- huurcontract RVB Hoofdvestiging Den Haag: € 2,9 miljoen per jaar, looptijd tot en met 31 juli 2028;
- huurcontract RVB Bendienplein 5 Emmen: € 1,4 miljoen per jaar, looptijd tot en met 31 mei 2049.

De contracten voor beide contracten zijn tussen het Ministerie van OCW en het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) gesloten. De totale hiermee gemoeide verplichting bedraagt € 48,9 miljoen. Hierbij is voor het pand aan het

Bendienplein 5 bij de berekening uitgegaan van een huurperiode van 30 jaar vanaf de ingangsdatum, de looptijd van het huurcontract is echter onbepaald.

Gebeurtenissen na balansdatum
Er zijn geen noemenswaardige gebeurtenissen na balansdatum.

Partnerorganisaties
Het Nationaal Archief werkt samen met een partnerorganisatie. Hieronder is een korte uiteenzetting gegeven van de aard van de relatie.

Stichting Genootschap voor het Nationaal Archief
Doel van het Genootschap voor het Nationaal Archief is het uitvoeren en ontwikkelen van activiteiten voor een breed publiek met gebruikmaking van de collectie van het Nationaal Archief. De stichting heeft een eigen bestuur.

Kasstroomoverzicht

Tabel 80 Kasstroomoverzicht per 31 december 2025 (bedragen x € 1.000)

	(1) Vastgestelde begroting	(2) Realisatie	(3)=(2)-(1) Verschil realisatie en vastgestelde begroting
1. Rekening courant RHB 1 januari 2025 + depositorekeningen	**8.956**	**8.677**	**– 279**
totaal ontvangsten operationele kasstroom (+)	64.400	87.149	22.749
totaal uitgaven operationele kasstroom (-/-)	– 61.800	– 75.617	– 13.817
2. Totaal operationele kasstroom	**2.600**	**11.532**	**8.932**
totaal investeringen (-/-)	– 1.200	– 1.213	– 13
totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	**– 1.200**	**– 1.213**	**– 13**
eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	0	0	0
eenmalige storting door moederdepartement (+)	0	0	0
aflossingen op leningen (-/-)	– 1.100	– 1.783	– 683
beroep op leenfaciliteit (+)	1.200	–	– 1.200
4. Totaal financieringskasstroom	**100**	**– 1.783**	**– 1.883**
5. Rekening courant RHB 31 december 2025 + stand depositorekeningen (=1+2+3+4)	**10.456**	**17.213**	**6.757**

Toelichting
In het kasstroomoverzicht wordt voor de operationele kasstroom een uitsplitsing gemaakt naar ontvangsten en uitgaven. De ontvangsten hebben betrekking op bijdragen van het moederdepartement, andere departementen, omzet derden en projectgelden. De uitgaven betreffen betalingen aan personeel en leveranciers voor de reguliere werkzaamheden, maar ook voor projecten.

De liquide middelen van het NA zijn in 2025 met circa € 8,5 miljoen toegenomen vanwege o.a. afgenomen projectuitgaven.

Doelmatigheid
Tabel Overzicht doelmatigheidsindicatoren per 31 december 2025

Tabel 81 Overzicht doelmatigheidsindicatoren per 31 december 2025

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	Vastgestelde begroting 2025
Generiek Deel					
Gemiddeld gewogen kostprijs per productgroep					
- de (gem) prijs per m fysiek archief (capaciteit)	18	20	20	21	21
- de (gem) prijs per Terabyte digitaal archief	1.253	1.217	1.217	1.300	1.300
Gemiddeld gewogen uurtarief intern personeel					
- primaire taken - activiteiten	61	63	62	69	69
Aantal fte					
- formatie op lumpsum en projecten	275,15	303,40	357,39	350,25	300-340
- formatie Programma Digitale Taken rijksarchieven	0	0	0	0	0
Saldo baten en lasten	6.113.292	1.160.671	– 2.274.884	3.175.194	0
Ontwikkeling aantallen bezoekers					
- bezoekers - tentoonstellingen	5.456	4.270	7.321	2.211	20.000
- onderwijs	4.931	5.263	3.420	4.655	13.000
- studiezaal - bezoekers	10.139	14.157	14.067	23.608	12.000
- studiezaal - raadplegingen archiefstukken	112.986	159.292	91.707[1]	125.853	100.000
- Website Nationaal Archief	1.921.015	2.666.524	2.856.674	4.811.701	2.500.000
Cijfer bezoeker tevredenheid	n.v.t.	n.v.t.	7,5	8,4	7,5
Voldoen aan webrichtlijnen Rijk	***	***	***	***	***
Beschikbaarheid - bereikbaarheid organisatie					
- fysieke dienstverlening; geopend:					
- informatiecentrum en studiezaal	di t/m vr	di t/m vr	di t/m vr	di t/m vr	di t/m vr
- tentoonstelling	di t/m zo	di t/m zo	di t/m zo	di t/m vr	di t/m zo
- ontvangst schoolgroepen	ma t/m vr	ma t/m vr	ma t/m vr	ma t/m vr	ma t/m vr
- Digitale dienstverlening eDepot (basisdienstverlening)					
- beschikbaarheid (%)	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
- helpdesk openingstijden op werkdagen	8:30–17:00	8:30–17:00	8:30–17:00	8:30–17:00	8:30–17:00

1 De cijfers van het jaarverslag 2024 zijn ten opzichte van de eerdere publicatie aangepast naar aanleiding van een correctie over het voorgaande jaar.

Toelichting
De kostprijzen per productgroep zijn gebaseerd op het kostprijsmodel 2018.

De sterke toename bezoekersaantallen heeft vooral te maken met de aandacht voor het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (CABR).

Tabel 82 Saldibalans per 31 december 2025 van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII)(bedragen x € 1.000)						
Activa		31-12-2025	31-12-2024	Passiva	31-12-2025	31-12-2024
Intra-comptabele posten						
1)	Uitgaven ten laste van de begroting	59.531.872	56.463.775	2) Ontvangsten ten gunste van de begroting	3.368.378	2.382.523
3)	Liquide middelen	245	252			
4)	Rekening-courant Rijkshoofdboekhouding	0	0	4a) Rekening-courant Rijkshoofdboekhouding	56.162.362	54.078.854
5)	Rekening-courant RHB begrotingsreserve	66.450	59.094	5a) Begrotingsreserves	66.450	59.094
6)	Vorderingen buiten begrotingsverband	495	109	7) Schulden buiten begrotingsverband	1.872	2.758
8)	Kas-transverschillen	0	0		0	0
Subtotaal intra-comptabel		**59.599.062**	**56.523.229**	**Subtotaal intra-comptabel**	**59.599.062**	**56.523.229**
Extra-comptabele posten						
9)	Openstaande rechten	193.095	191.322	9a) Tegenrekening openstaande rechten	193.095	191.322
10)	Vorderingen	39.605.480	39.458.109	10a) Tegenrekening vorderingen	39.605.480	39.458.109
11a)	Tegenrekening extra-comptabele schulden	0	0	11) Schulden	0	0
12)	Voorschotten	11.061.995	11.371.574	12a) Tegenrekening voorschotten	11.061.995	11.371.574
13a)	Tegenrekening garantieverplichtingen	4.234.866	4.085.977	13) Garantieverplichtingen	4.234.866	4.085.977
14a)	Tegenrekening andere verplichtingen	51.194.350	49.053.051	14) Andere verplichtingen	51.194.350	49.053.051
15)	Deelnemingen	0	0	15a) Tegenrekening deelnemingen	0	0
Subtotaal extra-combtabel		**106.289.786**	**104.160.033**	**Subtotaal extra-combtabel**	**106.289.786**	**104.160.033**
Overall Totaal		**165.888.848**	**160.683.262**	**Overall Totaal**	**165.888.848**	**160.683.262**

Toelichting

1 en 2. Begrotingsuitgaven en -ontvangsten 2025

De uitgaven over 2025 zijn uitgekomen op € 59,5 miljard en de ontvangsten op € 3,4 miljard. In de departementale jaarrekening komen de uitgaven uit op € 59,5 miljard en de ontvangsten op € 3,4 miljard. Het verschil tussen de werkelijke uitgaven en de realisatie volgens de departementale jaarrekening 2025 wordt veroorzaakt door de in deze rekening gehanteerde afrondingsregels.

3. Liquide middelen

De post Liquide middelen is opgebouwd uit het saldo bij de banken (gebaseerd op het laatste dagafschrift).

Tabel 83 Liquide middelen (bedragen x € 1.000)

	Openstaand per 31-12-2025	Openstaand per 31-12-2024
Totaal liquide middelen	245	252

4. Rekening-courant Rijkshoofdboekhouding (RHB)

Op de rekening-courant wordt de financiële verhouding met het Ministerie van Financiën geadministreerd. Ook worden door middel van deze administratie de begrotingsuitgaven en ontvangsten met het Ministerie van Financiën afgewikkeld.

5. Rekening-Courant RHB Begrotingsreserve

Een begrotingsreserve is een geoormerkte meerjarige budgettaire voorziening die door een ministerie op een afzonderlijke rekening-courant bij het Ministerie van Financiën wordt aangehouden. Het gaat om een budgettaire voorziening of reserve binnen de Rijksbegroting. De reserve blijft meerjarig beschikbaar voor het doen van uitgaven in latere jaren. Voor de begrotingsreserve museaal aankoopfonds en de begrotingsreserve risicopremie garantstelling onderwijsinstellingen en rekening courantlimieten die instellingen aanhouden bij het Ministerie van Financiën wordt een rekening-courant aangehouden bij het Ministerie van Financiën.

Tabel 84 Rekening-Courant RHB Begrotingsreserve (bedragen x € 1.000)

Naam begrotingsreserve	Saldo 1-1-2025	Toevoegingen 2025	Onttrekkingen 2025	Saldo 31-12-2025	Verwijzing naar begrotingsartikel
Museaal aankoopfonds	38.932	13.085	7.830	44.187	14
Risicopremie garantstelling onderwijsinstellingen	20.162	2.046	0	22.208	95
Achterborgstelling	0	56	0	56	14
Totaal	**59.094**	**15.186**	**7.830**	**66.450**	

Begrotingsreserve museaal aankoopfonds

In 1998 is het museaal aankoopfonds opgericht. Dit is een intra-comptabel fonds met het karakter van een interne reserverekening. Op deze rekening wordt bijgehouden hoeveel geld er voor kunstaankopen voor latere jaren beschikbaar is.

Begrotingsreserve risicopremie garantstelling onderwijsinstellingen

In 2004 is de regeling Schatkistbankieren van kracht geworden. Instellingen kunnen bij het Ministerie van Financiën een schatkistlening aanvragen op basis van een strikte hypothecaire zekerheid of garantiestelling van de gemeenten. Het Ministerie van OCW staat garant voor deze leningen. Hiervoor ontvangt het Ministerie van OCW een risicopremie van 0,1

procentpunt per jaar gedurende de gehele looptijd van de schatkistlening. In verband met een herziening van de afspraken tussen de Ministeries van Financiën en het Ministerie van OCW staat OCW vanaf 2012 ook garant voor de rekening courantlimieten die instellingen aanhouden bij het Ministerie van Financiën. Hiervoor ontvangt het Ministerie van OCW een risicopremie van 0,25 procentpunt van het uitstaande saldo. Beide risicopremies worden gestort op een begrotingsreserve.

Begrotingsreserve Achterborgstelling
De begrotingsreserve is bedoeld om de afdracht van de risicopremie van het Nationaal Restauratiefonds aan het Ministerie van OCW te ontvangen en te beheren. Deze premie geldt voor leningen die het oorspronkelijke plafond overstijgen binnen de Achterborgstelling. Wanneer een betalingsprobleem ontstaat bij een lening en het onderpand niet voldoende blijkt, wordt het bedrag van de risicovoorziening afgeboekt.

6. Vorderingen buiten begrotingsverband

Tabel 85 Vorderingen buiten begrotingsverband (bedragen x € 1.000)

	Openstaand per 31-12-2025
Te verrekenen personeel en voormalig personeel	141
Nog door te berekenen uitgaven	354
Totaal	**495**

7. Schulden buiten begrotingsverband

Tabel 86 Schulden buiten begrotingsverband (bedragen x € 1.000)

	Openstaand per 31-12-2025
Overig	1.872
Totaal	**1.872**

Bij de post overig gaat het om diverse posten als EU-projecten (€ 1,7 miljoen), legaten (€ 0,2 miljoen), fondsen (€ 0,3 miljoen) en nog af te dragen btw (€ 0,2 miljoen).

8. Kas-transverschillen
De stand van de kas-transverschillen per 31-12-2025 bedraagt 0.

9. Openstaande rechten

Tabel 87 Openstaande rechten (bedragen x € 1.000)

	Openstaand per 31-12-2025
Lesgelden	193.095
Totaal	**193.095**

Het betreft hier de lesgeldvorderingen van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) Groningen.

10. Vorderingen
De stand van de debiteuren per 31-12-2025 wordt als volgt gespecificeerd naar beleidsartikel en overige onderdelen:

Tabel 88 Stand debiteuren (bedragen x € 1.000)			
		Openstaand per 31-12-2025	Openstaand per 31-12-2024
1	Primair onderwijs	29.147	15.448
3	Voortgezet onderwijs	794	560
4	Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	2.983	2.268
6	Hoger beroepsonderwijs	1.839	1.833
7	Wetenschappelijk onderwijs	1	0
8	Internationaal beleid	0	0
9	Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid	1.932	1.368
11	Studiefinanciering	39.529.099	39.390.372
12	Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten	1.221	1.444
13	Lesgelden	0	0
14	Cultuur	37.949	36.932
15	Media	0	0
16	Onderzoek en wetenschapsbeleid	82	7.011
25	Emancipatie	0	1
95	Apparaat Kerndepartement	433	872
Lening Bonaire		0	0
Totaal		**39.605.480**	**39.458.109**

De overige openstaande vorderingen (€ 75,0 miljoen) hebben onder meer betrekking op de afrekeningen van voorschotten. Deze vorderingen worden beschouwd als direct opeisbaar.

De openstaande vorderingen van beleidsartikel 11 (Studiefinanciering) kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Tabel 89 Specificatie debiteuren studiefinanciering (bedragen x € 1.000)		
	Openstaand per 31-12-2025	Openstaand per 31-12-2024
Direct opeisbaar	**51.356**	**56.484**
Kortlopende vorderingen	9.295	9.180
Ov vorderingen	42.061	47.304
Op termijn opeisbaar	**39.477.743**	**39.333.888**
Prestatiebeurs	10.501.129	9.350.280
Rentedragende lening	28.976.614	29.983.608
Eindtotaal	**39.529.099**	**39.390.372**

Prestatiebeursleningen zijn leningen die in een gift worden omgezet als de debiteur heeft voldaan aan de eerstejaars prestatienorm of een diploma heeft behaald.

Bij de leningen en de prestatiebeursleningen is alleen de hoofdsom niet-relevant. De rente wordt als relevant beschouwd.

De relevante kortlopende vorderingen bestaan voornamelijk uit ten onrechte betaalde studiefinanciering en vorderingen wegens het onterecht bezit van reisrecht.

Tabel 90 Specificatie debiteuren studiefinanciering (bedragen x € 1.000)		
	Openstaand per 31-12-2025	Openstaand per 31-12-2024
Openstaande bedragen per 01-01-2025	39.390.372	37.648.808
Mutatie bruto vorderingen	4.940.405	5.288.514
Omgezet in gift	– 1.786.644	– 1.600.088
Afgelost (ontvangen en verrekend)	– 2.968.542	– 1.866.456
Overige mutaties, w.o. buiten invordering en kwijtschelding	– 46.492	– 80.406
Totaal	**39.529.099**	**39.390.372**

De vorderingstand neemt toe doordat vorderingen worden uitbetaald of ingesteld.

De vorderingstand neemt af doordat er wordt afgelost, doordat prestatieleningen worden omgezet in gift, en omdat vorderingen onder voorwaarden mogen of moeten worden afgeboekt.

12. Voorschotten
De stand van de voorschotten per 31-12-2025 wordt als volgt naar beleidsartikel gespecificeerd:

Tabel 91 Voorschotten naar beleidsartikel (bedragen x € 1.000)			
		Openstaand per 31-12-2025	Openstaand per 31-12-2024
1	Primair onderwijs	3.429.172	2.875.998
3	Voortgezet onderwijs	2.087.701	1.372.832
4	Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	853.430	787.802
6	Hoger beroepsonderwijs	205.441	103.639
7	Wetenschappelijk onderwijs	15.500	30.892
8	Internationaal beleid	20.648	20.336
9	Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid	336.679	152.950
11	Studiefinanciering	2.020.374	2.069.304
12	Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten	0	0
13	Lesgelden	0	0
14	Cultuur	1.688.725	3.549.578
15	Media	203.533	171.904
16	Onderzoek en wetenschapsbeleid	149.839	201.363
25	Emancipatie	50.586	34.742
95	Apparaat Kerndepartement	367	234
Totaal		**11.061.995**	**11.371.574**

Het bedrag aan openstaande voorschotten bij artikel 11 (Studiefinanciering) betreft de voorlopige vergoeding van contractkosten aan de ov-bedrijven.

De stand van de voorschotten per 31-12-2025 wordt als volgt gespecificeerd naar vergoedingsjaar:

Tabel 92 Voorschotten naar vergoedingsjaar (bedragen x € 1.000)				
	Stand per 1-1-2025	Verstrekt 2025	Afgerekend 2025	Stand per 31-12-2025
2003	1.340	–	1.340	–
2004	21	–	21	–
2005	2.723	–	2.723	–
2006	–	–	–	–
2007	1.061	–	1.061	–
2008	1.361	–	1.361	–
2009	2.091	–	2.091	–
2010	1.806	–	1.806	–
2011	2.983	–	2.983	–
2012	4.682	–	4.682	–
2013	8.603	–	8.603	–
2014	12.675	–	9.675	3.000
2015	10.624	–	10.229	395
2016	7.315	–	6.877	438
2017	5.700	–	4.827	873
2018	9.639	–	4.455	5.184
2019	23.495	–	9.503	13.992
2020	249.197	–	22.899	226.298
2021	1.016.199	–	709.928	306.271
2022	1.942.339	–	1.343.545	598.794
2023	3.577.261	–	1.926.847	1.650.414
2024	4.490.459	–	1.347.467	3.142.992
2025	0	5.131.963	18.619	5.113.344
Totaal	**11.371.574**	**5.131.963**	**5.441.542**	**11.061.995**

13. Garantieverplichtingen

In het verleden zijn instellingen zelfstandig op de kapitaalmarkt leningen aangegaan ter financiering van bouwinvesteringen, onder garantiestelling van het Rijk richting de geldverschaffers voor de rente en aflossingsverplichtingen. De destijds vigerende garantieregelingen zijn inmiddels niet meer van kracht. Vanaf 2014 kunnen onderwijsinstellingen leningen afsluiten bij het Ministerie van Financiën in het kader van schatkistbankieren voor her- en nieuwbouw. Het bedrag van de garantieverplichtingen (nog openstaande rente en aflossingsverplichtingen op lopende leningen) is het theoretisch maximale risico dat het ministerie ultimo 2025 nog loopt in verband met garantiestellingen op bouwleningen en overige garantieleningen. In onderstaand overzicht zijn de ultimo 2025 openstaande garanties gespecificeerd opgenomen.

Tabel 93 Garantieverplichtingen (bedragen x € 1.000)		
	Openstaand per 31-12-2025	Openstaand per 31-12-2024
Bouwleningen aan academische ziekenhuizen	74.957	87.666
Bouwleningen aan scholen en instellingen vo	0	0
Garanties Cultuur	952.207	759.459
Garantie Vervangingsfonds	23.000	23.000
Garantie Participatiefonds	7.000	7.000
Garanties Onderzoek en wetenschapsbeleid	15.329	16.648
Garanties Wetenschappelijk Onderwijs	683.283	704.890
Garanties Hoger beroepsonderwijs	842.315	834.075
Garanties Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	877.746	901.305
Garanties Voortgezet onderwijs	594.101	588.272
Garanties Primair onderwijs	164.928	163.661
Totaal	**4.234.866**	**4.085.976**

Voor de academische ziekenhuizen is sinds 1991 de garantieregeling niet meer van kracht, met uitzondering van enkele op dat moment in gang gezette bouwprojecten. Sinds 1996 zijn geen garanties meer verstrekt. Deze leningen hebben gemiddeld een looptijd van 40 jaar. Expiratie van deze leningen zal omstreeks het jaar 2035 volledig hebben plaatsgevonden.

De uitstaande garanties bij Cultuur bedragen € 952,2 miljoen. Hiervan is € 742,9 miljoen verstrekt door het Nationaal Restauratiefonds, waarvan € 411,0 miljoen betrekking heeft op de achterborgovereenkomst en € 331,9 miljoen betreft een garantie onder de indemniteitsregeling. Voorts is er garantie verleend ad € 209,3 miljoen betrekking hebbende op de door het Ministerie van Financiën verstrekte geldleningen aan cultuurinstellingen.

De uitstaande garanties participatie- en vervangingsfonds zijn het gevolg van het bestuurlijk akkoord dat in 2003 met de fondsen is gesloten en houden verband met garantstelling in verband met het schatkistbankieren.

De uitstaande garantie bij Onderzoek en Wetenschapsbeleid bedraagt € 15,3 miljoen. Dit betreft de garantie voor een lening van Stichting Biomedical Primate Research Center (BPRC) bij de Bank Nederlandse Gemeenten.

De uitstaande garanties bij Wetenschappelijk onderwijs (€ 683,3 miljoen), het Hoger beroepsonderwijs (€ 842,3 miljoen), het Beroepsonderwijs (€ 877,7 miljoen), het Voortgezet onderwijs (€ 594,1 miljoen) en het Primair onderwijs (€ 164,9 miljoen) hebben betrekking op de door het Ministerie van Financiën verstrekte geldleningen en rekeningcourantkredieten aan onderwijsinstellingen. De geldleningen in het wo, hbo en mbo worden verstrekt onder hypothecaire zekerheid; de geldleningen in het po en vo onder gemeentegarantie. Het risico voor het Ministerie van OCW is hierdoor beperkt. Voor de rekeningcourantkredieten wordt geen zekerheid gevraagd. De garantstelling betreft de maximale roodstandfaciliteit. In de praktijk wordt dit zelden volledig benut. In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen per onderwijssector.

Tabel 94 Opbouw garantstellingen onderwijsinstellingen (bedragen x € 1 miljoen)

	Maximale	Leningen
Wetenschappelijk onderwijs	216	467,3
Hoger onderwijs	281,4	560,9
Beroepsonderwijs en volwasseneducatie	285,1	592,7
Voortgezet onderwijs	200,3	393,8
Primair onderwijs	52,5	112,4

De opbouw van de stand van de garantieverplichtingen kan als volgt worden weergegeven:

Tabel 95 Openstaande garantieverplichtingen (bedragen x € 1.000)

Stand 1 januari 2025	4.085.977
Bij: Aangegane verplichtingen 2025	627.711
Af: Afgelopen garantie 2025	0
Af: Verrichte betalingen 2025	459.096
Af: Negatieve bijstellingen van aangegane garantieverplichtingen voor 2025	5.698
garantieverplichtingen voor 2025	14.028
Stand 31 december 2025	**4.234.866**

Toelichting
Eind 2025 heeft een betaling plaatsgevonden van circa € 5,7 miljoen. Deze betaling kent zijn oorsprong in de Subsidieregeling indemniteit bruiklenen 2016 (indemniteitsregeling). Voor het Drents Museum in Assen is op basis van die regeling een indemniteitsverklaring afgegeven voor de tentoonstelling «Dacia - Rijk van goud en zilver» van maximaal circa € 9,0 miljoen. Op 25 januari 2025 is het museum getroffen door een diefstal. Daarbij is een aantal stukken van de tentoonstelling ontvreemd die in bruikleen waren verkregen van The National History Museum of Romania. Op basis van de verzekerde waarde van deze objecten is de indemniteitssubsidie vastgesteld op € 5,7 miljoen en uitbetaald.

14. Andere verplichtingen
De opbouw van de stand van de aangegane verplichtingen kan als volgt worden weergegeven:

Tabel 96 Andere verplichtingen (bedragen x € 1.000)	
Stand 1 januari 2025	49.053.051
Bij: aangegaan 2025	61.673.171
Af: Tot betaling gekomen in 2025	59.531.872
Af: Negatieve bijstellingen van aangegane vpl voor 2025	0
Stand 31 december 2025	**51.194.350**

De specificatie van de openstaande verplichtingen per beleidsartikel ultimo 2025 is hieronder opgenomen.

Tabel 97 Andere verplichtingen naar beleidsartikel (bedragen x 1.000)	
1 Primair onderwijs	16.493.315
3 Voortgezet onderwijs	11.296.959
4 Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	5.780.800
6 Hoger beroepsonderwijs	4.481.136
7 Wetenschappelijk onderwijs	7.343.926
8 Internationaal beleid	18.086
9 Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid	6.857
11 Studiefinanciering	0
12 Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten	0
13 Lesgelden	0
14 Cultuur	2.676.707
15 Media	1.257.394
16 Onderzoek en wetenschapsbeleid	1.804.696
25 Emancipatie	34.183
95 Apparaat Kerndepartement	291
Totaal	**51.194.350**

15 en 15a. Deelnemingen en Tegenrekening deelnemingen
De stand van de deelnemingen en tegenrekening deelnemingen per 31-12-2025 bedraagt 0.

Niet uit de saldibalans blijkende bestuurlijke verplichtingen
Artikel 1: Primair en Voortgezet onderwijs
Vanuit de drie convenanten onderwijshuisvesting Saba, Bonaire en Sint Eustatius (Caribisch Nederland) is er in totaal $ 74,1 miljoen (US dollars) beschikbaar. Hiervan is inmiddels $ 56,0 miljoen (US Dollars) betaald dan wel verplicht. Voor het restant, voor de jaren 2026 en verder, geldt dat er hiervoor bestuurlijke verplichtingen zijn aangegaan. Het gaat in totaal

om een bedrag van $ 18,1 miljoen (US Dollars). Dat bedrag is nog niet juridisch verplicht en betreft derhalve een niet uit de saldibalans blijkende bestuurlijke verplichting.

Artikel 4: Middelbaar beroepsonderwijs
Op 14 februari 2023 is de werkagenda mbo «Samen werken aan talent» met de sector afgesloten. Onderdeel van de werkagenda is de vierde tranche van de regeling kwaliteitsafspraken mbo. In het Hoofdlijnenakkoord, tezamen met enkele amendementen daarop bij de begrotingsbehandeling 2025, zijn er enkele bezuinigingen doorgevoerd die ook de bedragen in de Werkagenda mbo raken.

Hiermee is een bedrag van in totaal € 3.701,1 miljoen bestuurlijk verplicht over de periode 2024 tot en met 2027 voor de Werkagenda mbo. Van dit bedrag is ultimo 2025 een bedrag van € 2.751,6 miljoen juridisch verplicht en € 949,5 miljoen bestuurlijk verplicht. Het resterende bestuurlijk verplichte bedrag wordt in de jaren 2026 en 2027 daadwerkelijk juridisch verplicht. Het betreft de volgende bedragen in 2026 € 901,4 miljoen en in 2027 € 48,1 miljoen.

Naar aanleiding van de parlementaire enquête aardgaswinning Groningen is op 19 januari 2024 door het kabinet een meerjarig investeringspakket toegezegd ten behoeve van de brede sociaaleconomische ontwikkeling in Groningen. Het masterplan campussen vormt van dit investeringspakket een van deze pijlers. Het gaat daarbij om het versterken van het kennis- en innovatie ecosysteem in Noord-Nederland. Hiermee is een bedrag van in totaal € 50,0 miljoen bestuurlijk verplicht voor de periode 2024 tot en met 2030. Van dit bedrag is ultimo 2025 € 2,2 miljoen juridisch verplicht en € 47,8 miljoen bestuurlijk verplicht. Het resterende bestuurlijk verplichte bedrag wordt in de periode 2026 tot en met 2030 daadwerkelijk juridisch verplicht. Het betreft de volgende bedragen € 7,8 miljoen in 2026 en daarna jaarlijks € 10,0 miljoen voor de periode 2027 tot en met 2030.

Artikel 14: Erfgoed en Kunsten
Aan het NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies van de KNAW is een subsidie verstrekt voor het Expertisecentrum Restitutie Cultuurgoederen en Tweede Wereldoorlog (ECR). Deze subsidie is bestemd voor het uitvoeren van feitenonderzoek naar cultuurgoederen die tijdens de Tweede Wereldoorlog door het Naziregime zijn geroofd, ter ondersteuning van restitutieaanvragen.

Conform het Convenant tussen de KNAW en het Ministerie van OCW (2018) verricht het ECR dit onderzoek. De directie Erfgoed & Kunsten boekt dit bedrag via de Voorjaarsnota 2026 over naar de directie Onderzoek & Wetenschapsbeleid.

Artikel 16: Hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs en Onderzoek & Wetenschapsbeleid
In 2022 is het Bestuursakkoord 2022 hoger onderwijs en wetenschap afgesloten met de Vereniging Hogescholen en de Vereniging Universiteiten van Nederland. Hierin zijn afspraken gemaakt over onder andere starters- en stimuleringsbeurzen, sectorplannen en praktijkgericht onderzoek. In totaal is hiermee voor € 9,3 miljard (prijspeil 2022) bestuurlijk verplicht voor de periode 2022 – 2031.

In het Hoofdlijnenakkoord, tezamen met enkele amendementen daarop bij de begrotingsbehandeling 2025, zijn bezuinigingen doorgevoerd die ook de bedragen in het Bestuursakkoord 2022 raken.

Per ultimo 2025 zijn de bedragen voor jaren 2022-2026 grotendeels al betaald c.q. juridisch verplicht.

Het nog bestuurlijk verplichte deel per ultimo 2025 bedraagt voor artikel 6 (Hoger Beroepsonderwijs) € 620,0 miljoen, voor artikel 7 (Wetenschappelijk Onderwijs) € 1,6 miljard en artikel 16 (Onderzoek en wetenschapsbeleid) € 551,0 miljoen.

De overige bestuurlijke toezegging op artikel 16 bedraagt € 42,4 miljoen. Dit is de verplichting aan het Delta Climate Center die volgt uit het bestuurlijk akkoord over het compensatiepakket Wind in de zeilen.

Niet uit de saldibalans blijkende financiële risico's voortkomend uit lopende juridische procedures

Er loopt een rechtszaak van 221 schoolbesturen tegen de Staat/OCW die gaat over wel of niet te weinig ontvangen bekostiging door schoolbesturen vanwege een verandering van bekostigingssystematiek. In de uitspraak van 21 juni 2024 heeft de rechtbank het beroep van de schoolbesturen tegen de beslissing op bezwaar van de Minister van OCW gegrond verklaard. De vordering van de schoolbesturen dat ze gezamenlijk € 251 miljoen te vorderen hebben van OCW is daarmee toegewezen door de rechtbank. De Minister van OCW heeft hiertegen hoger beroep ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Aanleiding voor de kwestie is de inwerkingtreding van de Wet vereenvoudiging bekostiging primair onderwijs (Stb. 2021, 171). Als gevolg van deze wet wordt de bekostiging per 1 januari 2023 vastgesteld op kalenderjaarbasis in plaats van op schooljaarbasis. Daarnaast wordt de bekostiging uitgekeerd met een betaalritme waarin schoolbesturen maandelijks 1/12e van de totale bekostiging ontvangen. Dat is een verandering ten opzichte van daarvoor: tot 1 januari 2023 werd de bekostiging grotendeels verstrekt op basis van een schooljaar en door middel van een «onevenredig betaalritme» betaald, waarbij in de periode januari t/m juli 65,45% van de bekostiging voor personeelskosten wordt betaald en in de periode augustus t/m december 34,55%. Op grond van dit betaalritme is vervolgens de periode van 1 augustus 2022 t/m 31 december 2022 vastgesteld op 34,55% van de schooljaarbekostiging. Als gevolg van deze verandering in de bekostigingssystematiek zouden de schoolbesturen volgens hen 7,12% van de totale bekostiging voor personeelskosten in kalenderjaar 2022 mislopen en hierdoor gezamenlijk een schade lijden van ongeveer € 251 miljoen. OCW stelt dat de schoolbesturen in het primair onderwijs steeds 100% van de bekostiging voor personeelskosten hebben ontvangen.

12. WNT-verantwoording 2025 Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII)

De Wet normering topinkomens (WNT) bepaalt dat de bezoldiging en eventuele ontslaguitkeringen van topfunctionarissen in de publieke en semi-publieke sector op naamsniveau vermeld moeten worden in het financieeljaarverslag. Deze publicatieplicht geldt tevens voor topfunctionarissen die bij een WNT-instelling geen - al dan niet fictieve- dienstbetrekking hebben of hadden. Daarnaast moeten van niet-topfunctionarissen de bezoldiging (zonder naamsvermelding) gepubliceerd worden indien deze het wettelijk bezoldigingsmaximum te boven gaan. Niet-topfunctionarissen zonder dienstverband vallen echter buiten de reikwijdte van de wet.

Voor dit departement heeft de publicatieplicht betrekking op onderstaande functionarissen. De bezoldigingsgegevens van de leden van de Top Management Groep zijn opgenomen in het jaarverslag van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het algemeen bezoldigingsmaximum bedraagt in 2025 € 246.000.

Naast de hierboven vermelde functionarissen zijn er geen andere functionarissen die in 2025 een bezoldiging boven het toepasselijke bezoldigingsmaximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2025 geen functionarissen die hun werkzaamheden als topfunctionaris hebben neergelegd en die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar aangemerkt worden als topfunctionaris. Er zijn in 2025 geen ontslaguitkeringen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

Tabel 98 Bezoldiging van topfunctionarissen[1]

Naam instelling	Naam top-functionaris	Functie (+gegevens 2024)	Datum aanvang functievervulling in 2025 (+ gegevens 2024)	Datum einde functievervulling in 2025 (+gegevens 2024)	Dienstverband in fte (+ omvang in 2024)	Op externe inhuur-basis (nee; <= 12 kalendermnd; > 12 kalendermnd)	Beloning + onkostenvergoedingen (belast)(+ bedrag in 2024)	Voorzieningen t.b.v. beloningen betaalbaar op termijn (+ bedrag in 2024)	Totale bezoldiging in 2025 (+ bedrag in 2024)	Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum (+bedrag in 2024)	Motivering en bedrag (indien overschrijding)
CvTE	A.J. Aardema**	plv lid (n.v.t.)	1-1-2025 (n.v.t.)	31-12-2025 (n.v.t.)							
CvTE	A. Boks**	plv lid (n.v.t.)	1-5-2025 (n.v.t.)	31-12-2025 (n.v.t.)							
CvTE	H. de Deugd**	lid (lid)	1-1-2025 (1-1-2024)	1-10-2025 (31-12-2024)							
CvTE	D. Ensberg-Kleijkers**	plv lid (plv lid)	1-1-2025 (1-10-2024)	31-12-2025 (31-12-2024)							
CvTE	S.J. de Groot**	plv lid (plv lid)	1-1-2025 (1-1-2024)	31-12-2025 (31-12-2024)							
CvTE	A.M.L. Jansen**	lid (lid)	1-1-2025 (1-1-2024)	31-12-2025 (31-12-2024)							
CvTE	S.S.W. Koch**	lid (lid)	1-1-2025 (1-10-2024)	1-5-2025 (31-12-2024)							
CvTE	C. Kroon-Baten**	lid (plv lid)	1-1-2025 (1-10-2024)	31-12-2025 (31-12-2024)							
CvTE	R.C. Leeftink**	lid (lid)	1-1-2025 (1-1-2024)	31-12-2025 (31-12-2024)							
CvTE	A.E. van der Meij**	plv lid (plv lid)	1-1-2025 (1-10-2024)	31-12-2025 (31-12-2024)							
CvTE	M. Spierings[2]	Secretaris-directeur (Secretaris-directeur)	1-1-2025 (1-1-2024)	31-12-2025 (31-12-2024)	1 (1)	nee	153.844 (149.406)	23.064 (23.051)	176.908 (172.457)	246.000 (233.000)	n.v.t.
CvTE	W.B. Spoelstra**	plv. lid tot 30-09-25/lid vanaf 01-10-25 (plv lid)	1-1-2025 (1-1-2024)	31-12-2025 (31-12-2024)	n.v.t. (0,025)	nee	n.v.t (2.951)	n.v.t	n.v.t (2.951)	6.150 (5.825)	n.v.t
CvTE	J.H. van der Vegt	voorzitter (voorzitter)	1-1-2025 (1-1-2024)	31-12-2025 (31-12-2024)	0,200 (0,200)	nee	31.308 (30.898)	n.v.t	31.308 (30.898)	49.200 (46.600)	n.v.t
CvTE	D. Wakker**	plv. lid (tot 1-10-2025) / lid (vanaf 1-10-2025) (plv lid)	1-1-2025 (1-1-2024)	31-12-2025 (31-12-2024)							
CvTE	C.W.M. Zandbergen**	lid (lid)	1-1-2025 (1-1-2024)	31-12-2025 (31-12-2024)							

1 Wanneer op een topfunctionaris een vordering is ingesteld vanwege een onverschuldigde betaling is dit gemarkeerd in de kolom «motivering» met *) Topfunctionarissen met een bezoldiging van € 2.100 of minder zijn gemarkeerd met **) topfunctionaris. De overige kolommen van de tabel blijven leeg en worden uitgevlakt.

2 In voorgaande jaren is M. Spierings niet opgenomen in het WNT-overzicht, terwijl dit wel verplicht was. Hij bekleedt zijn functie sinds 1 september 2018 als secretaris-directeur. Dit is in het huidige jaar gecorrigeerd in de verantwoording.

D. BIJLAGEN

Bijlage 1 Toezichtrelaties zelfstandige bestuursorganen (zbo) en Rechtspersonen met een Wettelijke Taak (rwt)

Tabel 99 Overzichtstabel rwt's en zbo's van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (bedragen x € 1.000)

Naam ZBO/RWT	Begrote bijdrage moeder-departement aan ZBO/RWT	Gerealiseerde bijdrage moeder-departement aan ZBO/RWT	Begrote bijdrage overige departe-menten	Gerealiseerde bijdrage overige departe-menten	Bijzonderheden
ZBO's	Bedrag	Bedrag	Bedrag	Bedrag	Ja/Nee
Stichting Nederlands Fonds voor Podiumkunsten+	92.157	96.592	0	0	nee
Stichting Fonds voor Cultuurparticipatie	52.817	58.605	0	0	nee
Stichting Nederlands Fonds voor de Film	94.824	99.824	0	0	nee
Stichting Stimuleringsfonds Creatieve Industrie	23.153	32.740	0	0	nee
Stichting Mondriaan Fonds	49.042	55.421	0	0	nee
Stichting Nederlands Letterenfonds	19.184	19.590	0	0	nee
Bureau Architectentregister	915,0	1.038	0	0	nee
Commissariaat voor de Media	10.042	9.757	0	0	nee
Nederlands Vlaamse Accreditatie Organisatie	7.015	7.312	0	0	nee
Koninklijke Bibliotheek	135.191	139.643	3.595	Nb.	nee
Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek	1.278.475	1.401.148	202.762	Nb.	nee
Stichting Participatiefonds (PF)	4.626	4.784	0	0	nee
Vervangingsfonds (VF)	2.730	2.820	0	0	nee
Stimuleringsfonds voor de Journalistiek	3.080	27.102	0	0	nee
College voor Toetsen en Examens	17.749	17.130	0	0	nee
Nederlandse Publieke Omroep	952.409	980.286	0	0	nee
Regionale Publieke Omroep	191.401	197.578	0	0	nee
Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB)	86.308	92.028	0	0	nee
Nationaal Coördinatiepunt NLQF	970,0	1.116	0,1	0,1	nee
Nationaal Agentschap Erasmus+	4.533	4.918	0	0	nee
RWT's					
Collectiebeherende instellingen die onder de Erfgoedwet vallen	269.716	291.256			
Bevoegde gezagsorganen primair onderwijs	14.698.818	15.407.019			
Bevoegde gezagsorganen voortgezet onderwijs	10.845.474	11.445.551			
Instellingsbesturen mbo-instellingen	4.487.798	4.715.138	0	0	
Instellingsbesturen hogescholen	4.305.698	4.470.069			
Instellingsbesturen universiteiten	6.273.791	6.516.479			
Academische Ziekenhuizen	845.850	877.636			
Stichting Cito	36.012	46.221			
Stichting SLO	24.380	30.401			
Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen	111.006	116.782	0	0	Nee
Landelijk Centrum Studiekeuze (voorheen Studiekeuze 123)	4.447	4.298	0	0	
Nuffic	11.267	11.619			
Netherlands house for Education and Research (Neth-er)	687,0	686,4	686,0	687,0	

Toelichting
Op basis van artikel 4.2, lid 2 van de Comptabiliteitswet (CW), is het Ministerie van OCW, als moederdepartement verantwoordelijk voor de bijdrage aan het zbo en het afleggen van verantwoording over een bepaald

onderwerp waarbij verschillende ministeries zijn betrokken. Omdat van de meeste zbo's het jaarverslag over 2024 nog niet zodanig beschikbaar is, dat ze voor het jaarverslag van het Ministerie van OCW gebruikt kunnen worden, worden alleen de bijzonderheden in de tabel opgenomen die vóór 15 maart bekend zijn. In het geval er een bijzonderheid bekend wordt, ná het verschijnen van het jaarverslag, worden de Eerste en Tweede Kamer hier zo snel mogelijk over geïnformeerd.

Mede doordat het jaarverslag van het zbo nog niet gereed is ten tijde van het opstellen van het jaarverslag van het Ministerie van OCW, is het opnemen van met name kwalitatieve informatie over de activiteiten van het betreffende zbo lastig. Een optie is gebruik te maken van het jaarverslag van het zbo van het jaar ervoor (t-1). Het geeft echter een scheve vergelijking om deze gegevens op te nemen in het jaarverslag jaar t van het departement.

Bijlage 2 Afgerond evaluatie- en overig onderzoek

Thema 1 COVID-19

Tabel 100 Uitkomsten Strategische Evaluatie Agenda Thema COVID-19

Evaluatie en monitoring Nationaal Programma Onderwijs Art. 1 & 3

Titel onderzoek	Type onderzoek	Afronding	Status	Begrotingsartikel	Vindplaats onderzoek
Evaluatie NP Onderwijs	Ex post	2025	Afgerond	1, 3	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2025/12/09/evaluatie-np-onderwijs-funderend-onderwijs
Verkenning verschillen leerprestaties	Ex post	2025	Afgerond	1, 3	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2025/12/09/verkenning-verschillen-leerprestaties-funderend-onderwijs
NCO: vijf jaar sinds COVID-19	Ex post	2025	Afgerond	1, 3	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2025/12/09/20251201-beleidsrapport-vijf-jaar-sinds-covid-19-v-1-1
Trends in het voortgezet onderwijs	Ex post	2025	Afgerond	1, 3	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2025/12/09/cito-trends-in-het-voortgezet-onderwijs
Vaardigheid examenkandidaten	Ex post	2025	Afgerond	1, 3	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2025/12/09/rapport-vaardigheid-examenkandidaten-2025-def
Kenniscommunity als proeftuin	Ex post	2025	Afgerond	1, 3	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2025/12/09/rapportage-kenniscommunity-als-proeftuin-met-bijlage
COVID-19 in internationaal perspectief	Ex post	2025	Afgerond	1, 3	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2025/12/09/de-covid-19-pandemie-in-internationaal-perspectief-pdf
Scholieren over het NP Onderwijs	Ex post	2025	Afgerond	1, 3	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2025/12/09/overkoepelende-analyse-scholieren-over-np-onderwijs-incl-reflectie-laks
Evaluatie en monitoring Nationaal Programma Onderwijs Art. 4, 6 & 7					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Evaluatie Nationaal programma onderwijs, deel: onderzoek	Ex post	2025	Afgerond	4, 6 en 7	https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2025Z21434&did=2025D50712

Tabel 101 Uitkomsten Strategische Evaluatie Agenda Thema Een sterke basis en hoge kwaliteit

Basisvaardigheden funderend onderwijs

Titel onderzoek	Type onderzoek	Afronding	Status	Begrotingsartikel	Vindplaats onderzoek
Ontwerpstudie leerlingvolgsystemen in het vo	Ex ante	2025	Afgerond	3	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/05/15/rapport-ontwerpstudie-leerlingvolgsystemen-in-het-voortgezet-onderwijs
Implementatiemonitor subsidieregeling «Verbetering basisvaardigheden»	Ex durante	2025	Afgerond	3	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/12/01/sardes-seo-implementatieonderzoek-subsidieregeling-tranche-2-eindmeting
Casestudies implementatiemonitor subsidieregeling «Verbetering basisvaardigheden»	Ex durante	2025	Afgerond	1, 3	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/10/15/sardes-seo-addendum-bij-implementatieonderzoek-tranche-2-eindmeting-casusbeschrijvingen
Tussenevaluatie subsidieregeling «Verbetering basisvaardigheden»	Ex post	2025	Afgerond	3	https://www.cpb.nl/tussenevaluatie-subsidieregeling-verbetering-basisvaardigheden
Trends in het voortgezet onderwijs	Ex post	2025	Afgerond	3	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/12/01/cito-trends-in-het-voortgezet-onderwijs-2025
Factsheets basisvaardigheden basisonderwijs	Ex post	2025	Afgerond	3	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/12/01/nco-beleidsrapport-derde-meting-masterplan-basisvaardigheden-2024-2025
Het vo-examen: doelgroepen en voorzieningen	Ex durante	2025	Afgerond	3	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/02/18/onderzoek-oberon-naar-de-doelgroepen-van-de-drie-examenvoorzieningen
Evaluatie subsidieregeling impuls en innovatie bewegingsonderwijs	Ex post	2025	Afgerond	1, 3	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/06/15/bijlage-3-evaluatie-impuls-en-innovatie-bewegingsonderwijs
Prijsontwikkeling leermiddelenmarkt	Ex durante	2025	Afgerond	1, 3	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/03/25/finale-rapportage-2-verklarende-analyses-voor-onderzoek-prijsontwikkeling-vo-leermiddelenmarkt
Doelmatigheid en doeltreffendheid van tien jaar cultuureducatie	Ex post	2025	Afgerond	1, 3	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/04/25/bijlage-1-beknopte-samenvatting-doelmatigheid-en-doeltreffendheid-tien-jaar-cultuureducatiebeleid
Examenmonitor 2025	Ex post	2025	Afgerond	3	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/09/29/bijlage-1-kamerbrief-eindexamenresultaten-2025
Evaluatieonderzoek vormingsonderwijs	Ex post	2025	Afgerond	1, 3	https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2025D32105&did=2025D32105
Terugblik normering doorstroomtoetsen 2025	Ex post	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/3bc53f03-667a-41c6-9d08-2e9a0057df05
Vmbo vijf jaar? Argumenten voor verlenging nader onderzocht	Ex ante	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/511c7a78-f14d-4007-9378-82154fc76f63
Verkenning van scenario's voor de afname van één doorstroomtoets	Ex ante	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/81655212-c7a4-427b-974d-8ce094401b63
Het vormingsonderwijs in Nederland	Ex post	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/8a9c1472-9e87-41e9-9195-be6bedd9ab1b
Op weg naar eigentijds onderwijs - Curriculumherziening in Nederland	Ex ante	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/8b465d52-25c4-4916-b7d5-8780b19c849e
Staatsexamenmonitor Voortgezet Onderwijs 2024	Ex post	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/9282aadc-5310-4c5b-9d73-8cf6c6bc64c0

Basisvaardigheden funderend onderwijs					
Onderzoek prijsontwikkeling VO Leermiddelenmarkt I Feitenbasis voor onderzoek prijsontwikkeling VO Leermiddelenmark	Ex durante	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/9e4c2f87-d713-4dfa-a821-f9959567d5d5
Onderzoeken wat we niet zien	Ex durante	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/aef442a9-30ef-447b-948d-9db5263c933a
Effectstudie voorschoolse educatie: een natuurlijk experiment in Nederlandse gemeenten	Ex post	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/c6129d3b-f26c-43ad-917e-1729dd62bfec
Evaluatie Impuls en innovatie bewegingsonderwijs	Ex post	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/c6282aa0-4165-4497-b355-3b2961badbcb
Peiling ondersteuningsbehoeften docenten bij lesgeven over de Holocaust	Ex durante	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/c6acc2dc-32c4-4533-9e89-92a3743bcca0
Verbeteragenda Staatsexamens vo	Ex durante	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/dpc-73dad9d701ed9b3aba83ac2539ec2eeec26a2c69
De beroepshavo, een verkennend onderzoek	Ex durante	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/1a86ad39-1fab-420c-bcff-2dc1b8a6b7a4
Flexibilisering van de organisatie, afnamewijze & inhoud van de centraal schriftelijke en praktische examens in het vmbo	Ex durante	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/c7b37616-7a9f-4a87-99ad-4a6c9a30073b
Rapportage pilots praktijkgericht programma (pgp) vmbo Rapport 2024	Ex durante, ex post	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/d10fe2d5-541b-431e-8fe3-e3b04ac7f517
Imago (v)mbo	Ex durante	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/d2c6b141-9fb0-48e0-8050-1bd91aecaafa
Onderzoek Prijsontwikkeling VO Leermiddelenmarkt II Verklarende analyses voor onderzoek prijsontwikkeling VO Leermiddelenmarkt	Ex durante	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/d678d561-b238-424d-a860-fe54202ca50d
Examenprogramma's in ontwikkeling	Ex durante	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/dcce1f8b-9672-43c9-8be8-a27668d1d2f6
Hoogtepunten van 5 jaar STO 2020-2024	Ex post	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/ea0f64d2-c7f9-489d-9dd9-04d953a1bfb1
Experiment PIE/BWI in het vmbo - Tussenrapportage 2025	Ex durante	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/f700e6c8-3a22-4d62-aed9-c6fddeaa27ec
Kansen op een goede start	Ex durante	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/f8ffa7fa-fc94-4b9e-9a8a-29bc103193f5
Voorlopig beeld doorstroomtoetsen 2025	Ex durante	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/26ce3b93-e82a-4b39-9dbc-5f977365b75b
Kwaliteitscriteria voor leermiddelen funderend onderwijs	Ex ante	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/28413902-e031-485d-b4cf-2c424d648d30
Monitor schooladvies en doorstroomtoets 2023-2024	Ex durante	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/2dadc660-0f30-485b-869e-db00a87b76cc
Flexibilisering van de afnamemomenten van de centraal schriftelijk en praktisch examens in het vmbo	Ex ante	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/33b15231-fcfa-4961-9382-dbafc08b63b6
Verschillen in leerwinst tussen basisscholen	Ex post	2025	Afgerond	1, 3	https://www.cpb.nl/verschillen-leerwinst-tussen-basisscholen
Een goede basis in het vernieuwde vmbo	Ex post	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/35bcd711-b426-43a9-a98e-41f6666cc502
Aanpak basisvaardigheden middelbaar beroepsonderwijs					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Onderzoek rekenproblematiek mbo	Ex ante	2025	Afgerond	4	Rekenproblemen in het mbo
Onderzoek taalinterventies verbinden aan beroep	Ex ante	2025	Afgerond	4	Inventarisatie taalinterventies in het mbo
Adviesrapport Expertgroep Nieuwe Taaleisen in het mbo	Ex ante	2025	Afgerond	4	Adviesrapport Expertgroep Nieuwe taaleisen in het MBO

Basisvaardigheden funderend onderwijs					
Uniforme opleidingseisen mbo-docenten basisvaardigheden	Ex ante	2025	Afgerond	4	file
Kwaliteitsafspraken mbo (onderdeel werkagenda mbo)					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Deelrapportage prioriteit 1 van de werkagenda mbo	Ex durante	jaarlijks t/m 2028	Lopend	4	Werkagenda mbo en Stagepact mbo - voortgang halverwege de looptijd | Tweede Kamer der Staten-Generaal
Deelrapportage prioriteit 2 van de werkagenda mbo	Ex durante	jaarlijks t/m 2028	Lopend	4	Werkagenda mbo en Stagepact mbo - voortgang halverwege de looptijd | Tweede Kamer der Staten-Generaal
Deelrapportage prioriteit 3 werkagenda mbo	Ex durante	jaarlijks t/m 2028	Lopend	4	Werkagenda mbo en Stagepact mbo - voortgang halverwege de looptijd | Tweede Kamer der Staten-Generaal
Monitor werkagenda en stagepact	Ex durante	jaarlijks t/m 2028	Lopend	4	Werkagenda mbo en Stagepact mbo - voortgang halverwege de looptijd | Tweede Kamer der Staten-Generaal
Trendrapport, Startmonitor en Studentenmonitor					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Trendrapport (vervanging van de monitor Beleidsmaatregelen)	Monitor	2025	Jaarlijks	6, 7 en 11	https://duo.nl/open_onderwijsdata/hoger-onderwijs/publicaties/trends-in-het-ho.jsp
Startmonitor	Monitor	2025	Jaarlijks	6, 7 en 11	Er is geen aparte site voor de Startmonitor en de Studentenmonitor, maar de data komen terug in het Trendrapport HO. https://duo.nl/open_onderwijsdata/hoger-onderwijs/publicaties/trends-in-het-ho.jsp
Studentenmonitor	Monitor	2025	Jaarlijks	6, 7 en 11	Er is geen aparte site voor de Startmonitor en de Studentenmonitor, maar de data komen terug in het Trendrapport HO. https://duo.nl/open_onderwijsdata/hoger-onderwijs/publicaties/trends-in-het-ho.jsp
Onderzoek bestuursakkoord flexibilisering lerarenopleidingen					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Onderzoek bestuursakkoord flexibilisering lerarenopleidingen	Monitor, ex-durante evaluatie	2025	Afgerond	6, 7	Eindrapport Onderzoek Bestuursakkoord flexibilisering lerarenopleidingen | Aanpak Lerarentekort
Stelselrapportage hoger onderwijs					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Stelselrapportage Hoger Onderwijs (periodieke synthese rapportage)	Evaluatie	2023	Afgerond	6, 7	Stelselrapportage hoger onderwijs 2016 – 2023 | Rapport | Rijksoverheid.nl
Strategische evaluatiecommissie Stelselrapportage (Periodieke rapportage)	Evaluatie	2027	Lopend	6, 7	Wordt in 2027 verwacht.
Evaluatie kwaliteitsafspraken en evaluatie kwaliteitsbekostiging					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Evaluatie kwaliteitsbekostiging	Ex-post evaluatie	2025	Uitgesteld	6, 7	Deze evaluatie is voorlopig uitgesteld. Het Bestuursdepartement heeft moeten besluiten de evaluatie van het instrument kwaliteitsbekostiging te deprioriteren. De capaciteit is nu niet aanwezig om deze evaluatie uit te voeren.
Evaluatie kwaliteitsafspraken	Ex-post evaluatie	2026	Afgerond	6, 7	Nog niet gepubliceerd. Publicatie naar verwachting Q1 2026.
Onderzoek en wetenschapsbeleid					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Evaluatie Loket kennisveiligheid	Ex durante	2026	Lopend[1]	16	–

Basisvaardigheden funderend onderwijs					
Impactassessment wetsvoorstel screening kennisveiligheid (voorheen uitvoeringstoets)	Ex ante	2026	Uitgesteld[2]	16	–
Monitor en evaluatie starters- en stimuleringsbeurzen	Ex durante	2027	Uitgesteld[3]	16	–
Onderzoek verlagen van het aantal proeven op niet-humane primaten	Overig onderzoek	2025	Afgerond	16	Kamerstukken II, 2024/25, 32 336, nr. 164
Monitoring en evaluatie Sectorplannen 1 (2019-2024)	Ex post	2025	Afgerond	16	Kamerstukken II, 2024/25, 29 338, nr. 296
Evaluatie Koninklijke Bibliotheek (KB)	Ex durante	2025	Afgerond	16	Kamerstukken II, 2024/25, 25 268, nr. 241
Onderzoek naar (wettelijke) facilitering van webharvesting	Overig onderzoek	2025	Afgerond	16	Kamerstukken II, 2024/25, 26 643, nr. 1418
Evaluatie Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO)	Ex durante	2025	Afgerond	16	Nog niet gepubliceerd. Publicatie naar verwachting Q1 2026.

1 Vertraging in de uitvoering
2 Uitstel omdat wetsvoorstel in deze fase nog wordt aangepast en nog onvoldoende is uitgekristalliseerd om de impact op zinvolle wijze te kunnen onderzoeken
3 Uitstel omdat de bezuinigingen op de starters- en stimuleringsbeurzen vragen om een andere en vereenvoudigde aanpak van de evaluatie

Tabel 102 Uitkomsten onderzoek buiten de SEA-thema's om Thema Een sterke basis en hoge kwaliteit

Titel onderzoek	Type onderzoek	Afronding	Status	Begrotingsartikel	Vindplaats onderzoek
Monitor mobiele telefoons in de klas	Ex durante	2025	Afgerond	1, 3	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/07/03/bijlage-1-definitief-eindrapport-monitoring-landelijke-afspraak-mobiele-telefoons-en-andere-devices-in-de-klas-kohnstamm-instituut-oberon
Evaluatieonderzoek CvTE	Ex post	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/6e129be3-1015-40ad-90b5-c3c378e28876
Eindrapportage Expertscholen en Netwerken	Ex post	2025	Afgerond	1, 3	https://open.overheid.nl/details/2d505811-7ac3-4d70-ae32-b73475077dcd
Tussenevaluatie landelijk subsidiekader studentenwelzijn	Ex-durante evaluatie	2026	Afgerond	6 , 7	Nog niet gepubliceerd. Publicatie naar verwachting Q1 2026. Het subsidiekader loopt tot en met 2030; de tussentijdse evaluatie is een lerende evaluatie gericht op het proces.
Tussenevaluatie 30 miljoen middelen tekortsectoren opleidingen HBO	Ex-durante evaluatie	2025	Afgerond	6	Niet gepubliceerd.

Thema 3 Iedereen is nodig

Tabel 103 Uitkomsten Strategische Evaluatie Agenda Thema Iedereen is nodig

Doorstroom po-vo					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Onderzoeken wat we niet zien: onderadvisering van leerlingen in het po en vo	Ex ante	2025	Afgerond	1, 3	Onderzoeken wat we niet zien | Rapport | Rijksoverheid.nl
School en omgeving					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Randvoorwaarden om kwaliteit van het programma School en Omgeving te borgen	Ex durante evaluatie	2025	Afgerond	1, 3	Randvoorwaarden om kwaliteit van het programma School en Omgeving te borgen | Rapport | Rijksoverheid.nl
Programma Ontwikkeling van het Jonge Kind					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Samen werken aan een stevige basis: onderzoek naar samenwerkingen tussen kinderopvang en onderwijs	Monitor	2025	Afgerond	1, 3	Samen werken aan een stevige basis | Rapport | Rijksoverheid.nl

Doorstroom po-vo					
Effectstudie voorschoolse educatie: een natuurlijk experiment in Nederlandse gemeenten	Ex durante evaluatie	2025	Afgerond	1, 3	Effectstudie voorschoolse educatie: een natuurlijk experiment in Nederlandse gemeenten | Rapport | Rijksoverheid.nl
Monitoring verbetermaatregelen passend onderwijs primair en voortgezet onderwijs					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Vierde voortgangsrapportage verbeteraanpak passend onderwijs - primair en voortgezet onderwijs	Monitor	2025	Lopend	1, 3	Vierde voortgangsrapportage verbeteraanpak passend onderwijs - primair en voortgezet onderwijs | Rapport | Rijksoverheid.nl
Maatschappelijke Diensttijd					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
MDT 2024 bloeien in turbulente tijden	ex durante	2025	Afgerond	1, 3	MDT 2024 - Bloeien in Turbulente Tijden | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl
MDT rapport 2022-2024	ex durante	2025	Afgerond	1, 3	MDT rapport 2022-2024 | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl
Overzichtsrapport de Impact van MDT	ex durante	2025	Afgerond	1, 3	Impact Centre Erasmus - Rapportage De Impact van MDT™
Werkzame elementen MDT voor sociale cohesie	ex durante	2025	Afgerond	1, 3	Werkzame elementen MDT voor sociale cohesie | Rapport | Rijksoverheid.nl
Duurzame verbinding tussen MDT en het onderwijs	ex durante	2025	Afgerond	1, 3	Duurzame verbinding tussen MDT en het onderwijs | Rapport | Rijksoverheid.nl
Onderzoekrapportage MDT en Meedoenbalies AZC	ex durante	2025	Afgerond	1, 3	https://organisaties.doemeemetmdt.nl/assets/eindversie-versie-rapportage-mdt-&-meedoenbalies-azc-28022025-(a).pdf
Kansengelijkheid mbo (onderdeel werkagenda mbo)					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Onderzoek gelijke behandeling	Ex post	2025	afgerond	4	Gelijkwaardige behandeling mbo-studenten
Evaluatie en monitoring Wet vroegtijdige aanmelddatum en toelatingsrecht mbo	Ex durante	jaarlijks t/m 2027	lopend	4	file
Dashboard VSV	Ex durante	jaarlijks	lopend	4	Dashboards vsv, neet en jikp
Impactmonitor groeifondsproject LLO Collectief	Ex durante	2025	afgerond	4	Impactmonitor LLO Collectief Laagopgeleiden en Laaggeletterden
Schoolverlatersonderzoek CBS	Ex durante	jaarlijks	lopend	4	Voortijdig schoolverlaters ervaringen en toekomstplannen, 2024 | CBS
Passend onderwijs mbo					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Monitor Passend onderwijs	Ex durante	2027	lopend	4	file
Studentenmonitor HO					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Studentenmonitor	Monitor	2025	Jaarlijks	6, 7 en 11	Er is geen aparte site voor de Startmonitor en de Studentenmonitor, maar de data komen terug in het Trendrapport HO. Trends in het ho - Publicaties - DUO
Monitor mentale gezondheid en middelengebruik studenten HO					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Monitor mentale gezondheid en middelengebruik studenten hoger onderwijs	Monitor	2025	Jaarlijks	6, 7	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/11/20/landelijk-rapport-mmms-2025-hbo-en-wo
Invoeringstoets herinvoering Basisbeurs					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Invoeringstoest herinvoering basisbeurs	Evaluatie – invoeringstoets	2026	Afgerond	6, 7 en 11	Nog niet gepubliceerd. Publicatie naar verwachting Q1 2026. Evaluatie gaat over de invoeringstoets van de herinvoering van de basisbeurs.
Verbeteren aansluiting en verminderen krapte op de arbeidsmarkt in sectoren voor maatschappelijke opgaven (onderdeel werkagenda mbo)					

Doorstroom po-vo					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Onderzoek project onderwijs arbeidsmarkt	Ex durante	Jaarlijks	lopend	4	Project Onderwijs-Arbeidsmarkt (POA)In Progress | ROA
Monitor keuzedelen	Ex durante	jaarlijks t/m 2026	lopend	4	Monitor keuzedelen
Onderzoek stagebegeleiding en maatregelen stagediscriminatie onder onderwijspersoneel en leerbedrijven	Ex durante	2026	lopend	4	Werkagenda mbo en Stagepact mbo - voortgang halverwege de looptijd | Tweede Kamer der Staten-Generaal
Onderzoek effectiviteit stagematching	Ex durante	2026	lopend	4	Werkagenda mbo en Stagepact mbo - voortgang halverwege de looptijd | Tweede Kamer der Staten-Generaal
Werkgeverstevredenheidsonderzoek	Ex durante	tweejaarlijks	lopend	4	Werkgevers positief over afgestudeerde mbo-studenten | SBB
Monitor Leven Lang Ontwikkelen					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Verkenning wettelijke taak LLO	Ex-ante onderzoek	2025	Afgerond	6, 7	Eindrapport - Onderzoek Verbreding wettelijke taak LLO | Rapport | Rijksoverheid.nl
Pilots Slimmer collegejaar					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Monitoring van pilots slimmer collegejaar	Monitor	2025	Afgerond	6, 7	Tussenevaluatie Een Slimmer Collegejaar | Rapport | Rijksoverheid.nl

Tabel 104 Uitkomsten onderzoek buiten de SEA-thema's om Thema Iedereen is nodig

Titel onderzoek	Type onderzoek	Afronding	Status	Begrotingsartikel	Vindplaats onderzoek
Onderzoek naar beleidsmaatregelen voor tegengaan segregatie in het onderwijs	Monitor	2025	Afgerond	1, 3	Gescheiden werelden: Onderwijssegregatie houdt aan | Rapport | Rijksoverheid.nl
Monitor subsidieregeling begaafde leerlingen po en vo	Ex durante evaluatie	2025	Afgerond	1, 3	Monitor subsidieregeling Begaafde leerlingen primair en voortgezet onderwijs 2019 – 2024 | Rapport | Rijksoverheid.nl
Evaluatie wet tijdelijke onderwijsvoorzieningen bij massale toestroom van ontheemden	Probleemanalyse	2025	Afgerond	1, 3	Evaluatie Wet tijdelijke onderwijsvoorzieningen bij massale toestroom van ontheemden
Beter zicht op verzuim - tussenrapportage. Def rapport volgt later in 2025	Monitor	2025	Afgerond	1, 3	Beter zicht op verzuim - Tussenrapportage | Rapport | Rijksoverheid.nl
Bouwstenen voor inclusievere onderwijshuisvesting	Ex ante evaluatie	2025	Afgerond	1, 3	Bouwstenen voor inclusievere onderwijshuisvesting | Rapport | Rijksoverheid.nl
Van arrangeren naar includeren	Ex durante evaluatie	2026	Lopend	1, 3	Van arrangeren naar includeren: iedereen helpen leren | NRO
Op naar geïntegreerde onderwijsvoorzieningen funderend onderwijs	Ex durante evaluatie	2026	Lopend	1, 3	Op naar geïntegreerde onderwijsvoorzieningen: tussenrapportage beleidsonderzoek (tweede meting, tranche 2021) | Rapport | Rijksoverheid.nl
Sneller en beter: toekennen van ondersteuningsaanvragen	Ex ante evaluatie	2025	Afgerond	1, 3	Sneller en beter | Rapport | Rijksoverheid.nl
Evaluatie wet kwaliteit (v)so	Ex post evaluatie	2025	Afgerond	1, 3	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2025/05/19/rapport-evaluatie-wet-kwaliteit-v-so-kba-nijmegen-researchned

Thema 4 Lerarenstrategie

Tabel 105 Uitkomsten Strategische Evaluatie Agenda Thema Lerarenstrategie

Evaluatie onderwijspersoneel

Titel onderzoek	Type onderzoek	Afronding	Status	Begrotingsartikel	Vindplaats onderzoek
Arbeidsmarktramingen inclusief tekorten po en vo	Monitor	2025	Afgerond	9	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/12/18/rapporten-bij-trendrapportage-arbeidsmarkt-leraren-po-vo-en-mbo-2025
IPTO - vakken en bevoegdheden in het voortgezet onderwijs	Monitor	2025	Afgerond	9	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/12/18/rapporten-bij-trendrapportage-arbeidsmarkt-leraren-po-vo-en-mbo-2025
Loopbaanmonitor recent afgestudeerden en zij-instromers	Monitor	2025	Afgerond	9	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/12/18/rapporten-bij-trendrapportage-arbeidsmarkt-leraren-po-vo-en-mbo-2025
TALIS 2024	Ex durante	2025	Afgerond	9	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/10/07/nationaal-rapport-talis-2024-de-werk-en-leeromgeving-op-school-in-beeld
Monitoring bestuursakkoord flexibilisering lerarenopleidingen	Ex durante	2025	Afgerond	9	https://www.aanpaklerarentekort.nl/documenten/2025/06/24/onderzoek-bestuursakkoord-flexibilisering-lerarenopleidingen
Tussenrapportage werkdrukmiddelen vo	Ex durante, ex post	2027	Lopend	3	https://www.aanpaklerarentekort.nl/documenten/2025/12/08/definitieve-rapportage-werkdrukmiddelen-vo---meting-2025
Administratieve lasten in het vo en so	Ex durante	2025	Afgerond	9	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2025/07/04/bijlage-3-eindrapport-administratieve-lasten-leraren-vo-en-go-mei-2025-1
Eerste tussenrapport evaluatie onderwijsregio's	Ex durante	2027	Lopend	9	https://www.aanpaklerarentekort.nl/documenten/2025/06/24/eerste-tussenrapport-evaluatie-onderwijsregios
Tweede tussenrapport evaluatie onderwijsregio's	Ex durante	2027	Lopend	9	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/12/18/7-rapportage-berenschot-evaluatieonderzoek-onderwijsregio-s-fase-2
Voorspellers in- en uitstroom op de onderwijsarbeidsmarkt	Ex durante		Niet uitgevoerd	9	Gestopt vanwege de reeds beschikbare analyses over beroepsrendement
Lerend monitoronderzoek onderwijsregio's	Ex durante		Niet uitgevoerd	9	Omgezet in een traject gericht op handreikingen voor de regio's
Evaluatie co-teach informatica	Ex durante	2025	Afgerond	9	https://www.aanpaklerarentekort.nl/documenten/2025/04/23/eindrapport-evaluatie-co-teach-informatica
Effectieve inzet van Onderwijs Ondersteunend Personeel	Ex durante	2025	Afgerond	9	https://open.overheid.nl/documenten/adb4eaf8-70a1-476b-8d04-208c443e4845/file
Tussenrapportage Pilot onderwijstijd VO	Ex durante	2026	Lopend	3	https://www.aanpaklerarentekort.nl/documenten/2025/12/09/tussentijdse-rapportage-pilot-onderwijstijd
Monitorings- en evaluatieonderzoek van Experiment Ruimte in Onderwijstijd PO	Ex post	2025	Afgerond	1	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/12/05/andere-tijden
werkbelasting van schoolleiders en de school als lerende organisatie	Ex durante	2025	Afgerond	9	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/12/18/8-rapport-lerendleiderschap-eindrapport
Onderzoek managementstatuut	Ex durante	2025	Afgerond	9	https://www.aanpaklerarentekort.nl/documenten/2025/12/09/eindrapport-onderzoek-managementstatuut-regioplan
Onderzoek naar de behoefte aan gedifferentieerde opleidingen tot leraar basisonderwijs bij de doelgroep	Ex ante	2025	Afgerond	9	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2025/07/04/bijlage-2-onderzoeksrapportage-vignettenonderzoek-maart-2025-ministerie-van-ocw-x-qompas
Leren en lesgeven met ICT in het mbo	Ex durante	2027	Lopend	4	Leren en lesgeven met ict in het mbo 2024

Evaluatie onderwijspersoneel					
Onderzoek personeelstekorten mbo	Ex durante	2025	Afgerond	4	https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2025D53355

Tabel 106 Uitkomsten onderzoek buiten de SEA-thema's om

Titel onderzoek	Type onderzoek	Afronding	Status	Begrotingsartikel	Vindplaats onderzoek
Inventarisatie bekostigingsvarianten mbo	Ex ante	2025	Afgerond	4	https://open.overheid.nl/documenten/770732f3-5688-4279-90ce-754155d6f7f2/file

Thema 5 Sociale veiligheid en gelijke behandeling

Tabel 107 Uitkomsten Strategische Evaluatie Agenda Thema Sociale veiligheid en gelijke behandeling

Monitoring sociale veiligheid mbo, hbo en wo					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Onderzoek naar de kwaliteit van klacht- en meldvoorzieningen sociale veiligheid	Overig onderzoek	2025	Afgerond	16	Kamerstukken II, 2025/26, 31288, nr. 179

Tabel 108 Uitkomsten onderzoek buiten de SEA-thema's om Thema Sociale veiligheid en gelijke behandeling

Titel onderzoek	Type onderzoek	Afronding	Status	Begrotingsartikel	Vindplaats onderzoek
Gediscrimineerd, en dan?	Probleemanalyse	2025	Afgerond	14	Gediscrimineerd, en dan?
Mentale gezondheid leerlingen en studenten	Probleemanalyse	2025	Afgerond	1, 3, 4	Mentale gezondheid leerlingen en studenten | Rapport | Rijksoverheid.nl

Thema 6 Versterking culturele en creatieve sector

Tabel 109 Uitkomsten Strategische Evaluatie Agenda Thema Versterking culturele en creatieve sector

Subthema Cultuur - Algemeen/overkoepelend cultuur					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Cultuurmonitor Boekmanstichting	Ex durante (monitor)	Doorlopend	Afgerond	14	https://www.cultuurmonitor.nl/
Onderzoek naar mogelijkheden investeringsverplichting streamers (Motie Kwint)	Ex ante (verkennend)	2024	Afgerond	14	https://open.overheid.nl/documenten/bd2dc0c4-6fa2-4a69-9645-2bc22ab08e50/file
Vrijetijdsomnibus (VTO) van CBS/Boekmanstichting	Ex durante (monitor)	2026	Lopend	14	Terugkerend tweejaarlijks monitoringsonderzoek, volgende onderzoeksresultaten worden in Q1 2026 verwacht
Spreiding van cultuuruitingen	Ex durante (monitor)	2026	Lopend	14	Onderzoeksrapport wordt in Q2 2026 verwacht
Subthema Cultuur - Cultuurbeoefening					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Vrijetijdsbesteding van kinderen met een beperking. Een vergelijking tussen kinderen met en zonder beperking	Ex durante (monitor)	2025	Afgerond	14	https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=12428&m=1760104724&action=file.download
Monitor Cultuurbeoefening Caribisch deel van het Koninkrijk	Ex durante (monitor)	2026	Lopend	14	Onderzoeksrapport wordt in Q2 2026 verwacht
Beleidsonderzoek landelijke ondersteuningsstructuur cultuurbeoefening	Ex post/ex ante (verkennend)	2026	Lopend	14	Onderzoeksrapport wordt in Q2 2026 verwacht
Subthema Cultuur - Diversiteit en Inclusie					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Diversiteit van personeel, zelfstandigen, toezichthouders en adviseurs in de culturele en creatieve sector. Wat is de stand in 2024?	Ex durante (monitor)	2024	Afgerond	14	https://open.overheid.nl/documenten/dpc-e181ebb6762597c9c645df069cb647ad8be5711d/pdf

Subthema Cultuur - Algemeen/overkoepelend cultuur					
Onderzoeken naar ervaringen en perspectieven van vrouwelijke film- en televisieprofessionals	Ex ante (verkennend)	2025	Afgerond	14	https://www.vrouweninbeeld.nl/onderzoek/
Onderzoek naar de mate van toegankelijkheid van de Nederlandse Audiovisuele sector voor mensen met een beperking	Ex durante (monitor)	2026	Lopend	14	Onderzoeksrapport wordt in Q2 2026 verwacht
Onderzoek naar de mate van toegankelijkheid van de Nederlandse podiumkunstensector voor mensen met een beperking	Ex durante (monitor)	2026	Lopend	14	Onderzoeksrapport wordt in Q2 2026 verwacht
Subthema Cultuur - Bibliotheken					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Evaluatie Koninklijke Bibliotheek	Ex post	2025	Afgerond	14	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/03/26/rapport-evaluatie-kb-nationale-bibliotheek-2019-2023
Subthema Cultuur - Letteren					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Evaluatie Wet op de Vaste Boekenprijs	Ex post	2025	Afgerond	14	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/07/04/bijlage-1-ecorys-evaluatie-wet-op-de-vaste-boekenprijs-2019-2023
Onderzoek naar gratis lidmaatschap bibliotheken	Ex ante (verkennend)	2026	Lopend	14	Onderzoeksrapport wordt in Q1 2026 verwacht
Subthema Cultuur - Arbeidsmarkt					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Prevalentieonderzoek Grensoverschrijdend gedrag	Ex ante (verkennend)	2025	Vervallen	14	Dit onderzoek komt te vervallen; er is voor gekozen om dit onderzoek bij de sector zelf te beleggen
Subthema Cultuur - Basisinfrastructuur Cultuur (BIS)					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Onderzoek podiumkunstenfestivals	Ex ante (verkennend)	2026	Lopend	14	Onderzoeksrapport wordt in Q2 2026 verwacht
Subthema Cultuur - Creatieve Industrie					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Monitor Creatieve Industrie	ex durante (monitor)	2026	Lopend	14	Onderzoeksrapport wordt in Q2 2026 verwacht
Sectorbreed onderzoek AV-sector	ex durante (monitor)	2026	Lopend	14	Onderzoeksrapport wordt in Q3 2026 verwacht
Subthema Cultuur - Digitalisering					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Verkenning beleidsinstrumenten digitale cultuur	Ex ante (verkennend)	2025	Afgerond	14	https://open.overheid.nl/documenten/1ca2ac1f-3a7b-4b5c-9b1f-89655496abcd/file
Subthema Cultuur - Duurzaamheid					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Duurzaamheid in de culturele sector. Wat is de stand in 2024?	Ex durante (monitor)	2025	Afgerond	14	https://open.overheid.nl/documenten/dpc-9dcfa855e2f604c031dbc6955b3a1e667aad9943/pdf
Subthema Cultuur - Architecten					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Evaluatie zelfstandig bestuursorgaan Bureau Architectenregister	Ex post	2025	Afgerond	14	https://open.overheid.nl/documenten/e835e511-b409-422e-95a5-cb7bf18899b1/file
Subthema Cultuur - Digitale transitie					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Het faciliteren van webharvesting	Ex post	2025	Afgerond	14	https://open.overheid.nl/documenten/91db1792-511f-4360-8919-33833352ea90/file

Subthema Cultuur - Algemeen/overkoepelend cultuur					
Beleidsonderzoek digitale transformatie culturele sector	Ex ante (verkennend)	2026	Lopend	14	Onderzoeksrapport wordt in Q2 2026 verwacht
Subthema Cultuur - Internationaal Cultuurbeleid					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Evaluatie Internationaal Cultuurbeleid 2021-2024, in samenwerking met Ministerie van Buitenlandse Zaken	Ex post	2026	Lopend	14	Onderzoeksrapport wordt in Q3 2026 verwacht
Subthema Erfgoed - Monumenten					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Evaluatie Monumentenwet BES-eilanden 2010-2025	Ex post	2025	Lopend	14	Onderzoeksrapport wordt in Q1 2026 verwacht
Evaluatie molenfonds en boerderijenfonds	Ex post (evaluatie)	2025	Afgerond	14	https://open.overheid.nl/documenten/c13cef9c-174a-4b21-a14d-79e1fbed292e/file
Subthema Erfgoed - Archeologie					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Onderzoek versterking sectorvertegenwoordiging archeologie	Ex ante	2025	Afgerond	14	https://open.overheid.nl/documenten/1397ec72-a1f8-4c34-9e00-344f02f5d1b9/file
Subthema Erfgoed - Musea					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Modelanalyse gratis openstelling musea	Ex ante (verkennend)	2025	Afgerond	14	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/07/29/gratis-openstelling-musea
Subsidieregeling indemniteit bruiklenen 2016 - Evaluatie 2019-2024	Ex post	2025	Afgerond	14	https://open.overheid.nl/documenten/0340326c-6ac9-4827-a050-a5cfc377f3b1/file
Subthema Erfgoed - Ruimte/Leefomgeving					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Behoeftepeiling Erfgoed & Leefomgeving	Ex ante (verkennend)	2025	Afgerond	14	https://open.overheid.nl/documenten/7fadb0e3-ecc5-420d-932b-3b9dff6cb844/file
Beleidsevaluatie Erfgoeddeal	Ex post	2025	Afgerond	14	https://open.overheid.nl/documenten/243d832e-4048-4554-b362-30f8931630e9/file
Evaluatie NOVEX-gebiedsbiografieën	Ex post	2025	Afgerond	14	https://open.overheid.nl/documenten/561c0a56-18d4-41e4-ad39-534d734ec7d2/file
Subthema Erfgoed - Immaterieel erfgoed/erfgoedparticipatie					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Monitor Erfgoedparticipatie, door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) en het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN)	Ex durante (monitor)	2025	Afgerond	14	https://erfgoedmonitor.cultureelerfgoed.nl/mosaic/rapport-monitor-erfgoedbeoefening/inleiding
Subthema Cultuureducatie					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Onderzoek (top)talentontwikkeling klassieke muziek en dans	Ex ante (verkennend)	2026	Lopend	14	Onderzoeksrapport wordt in Q2 2026 verwacht
Subthema Archieven					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Uitvoeringstoetsen van het Archiefbesluit en de Archiefregeling	Ex ante (verkennend)	2026	Afgerond	14	Onderzoeksrapport wordt in Q1 2026 openbaar gemaakt
Onderzoek naar archiefonderwijs	Ex post	2025	Afgerond	14	https://open.overheid.nl/documenten/4f4eef9b-f864-4a76-bc44-ba137b4d7b17/file

Thema 7 Modernisering landelijke media en versterking lokale media

Tabel 110 Uitkomsten Strategische Evaluatie Agenda Thema Modernisering landelijke media en versterking lokale media

Algemeen/overkoepelend media

Titel onderzoek	Type onderzoek	Afronding	Status	Begrotingsartikel	Vindplaats onderzoek
Mediamonitor, onderzoek door Commissariaat voor de Media	Ex durante (monitor)	2025	Afgerond	15	https://www.cvdm.nl/nieuws/mediamonitor-2025-maatregelen-nodig-om-betrouwbare-en-diverse-nieuwsvoorziening-te-versterken/
Onderzoek televisiepakketten en kijkgedrag, onderdeel van de Mediamonitor	Ex durante (monitor)	2025	Afgerond	15	https://www.cvdm.nl/nieuws/mediamonitor-2025-maatregelen-nodig-om-betrouwbare-en-diverse-nieuwsvoorziening-te-versterken/
Impactanalyse gevolgen uitbreiding reclamemogelijkheden Ster	Ex ante (verkennend)	2025	Afgerond	15	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/10/03/onderzoek-seo-effecten-reclameregels-voor-de-ster
Journalistiek					
Titel onderzoek	**Type onderzoek**	**Afronding**	**Status**	**Begrotingsartikel**	**Vindplaats onderzoek**
Evaluatie Stimuleringsfonds voor de Journalistiek	Ex post (evaluatie)	2025	Afgerond	15	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2026/01/12/bijlage-bij-beleidsreactie-zbo-evaluatie-stimuleringsfonds-voor-de-journalistiek-2017-2023
Ontwikkeling pluriformiteitsmonitor nieuwsaanbod (Motie Kwint)	Ex durante (monitor)	2025	Afgerond	15	https://www.cvdm.nl/mediamonitor/mediamonitor-onderzoek-project-ontwikkeling-pluriformiteitsmonitor-nieuwsaanbod/
Evaluatie extra middelen onderzoeksjournalistiek	Ex post (evaluatie)	2026	Uitgesteld[1]	15	Eindrapport wordt in Q3 2026 verwacht

1 Onderzoek is later van start gegaan; aanvankelijk werd voorzien om dit met een ander traject samen te nemen.

Thema 8 Werken aan uitvoeringversterking publieke dienstverlening

Tabel 111 Uitkomsten Strategische Evaluatie Agenda Thema Werken aan uitvoeringversterking publieke dienstverlening

Titel onderzoek	Type onderzoek	Afronding	Status	Begrotingsartikel	Vindplaats onderzoek
Werk aan uitvoering (WaU) uitvoeringsorganisaties	Ex durante	2024	Afgerond	Alle beleidsartikelen m.u.v. 25	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/06/28/ocw-wau-voortgangsrapportage

Bijlage 3 Inhuur externen

Tabel 112 Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap verslagjaar 2025 (bedragen x € 1.000)	
Programma- en apparaatskosten	
1. Interim-management	2.203
2. Organisatie- en Formatieadvies	4.248
3. Beleidsadvies	2.135
4. Communicatieadvisering	3.935
Beleidsgevoelig (som 1 t/m 4)	**12.521**
5. Juridisch Advies	2.104
6. Advisering opdrachtgevers automatisering	101.456
7. Accountancy, financiën en administratieve organisatie	3.969
(Beleids)ondersteunend (som 5 t/m 7)	**107.529**
8. Uitzendkrachten (formatie & piek)	16.522
Ondersteuning bedrijfsvoering	**16.522**
Totaal uitgaven inhuur externen	**136.572**

Tabel 113 Inhuur externen buiten raamovereenkomsten	
	2025
Aantal overschrijdingen maximumuurtarief DUO	0
Aantal overschrijdingen maximumuurtarief NA	0
Aantal overschrijdingen maximumtarief OCW-BD	0

Tabel 114 Sturingspercentage 2025			
	Heel OCW	OCW excl. DUO	DUO
Uitgaven ambtelijk personeel	696.094	380.717	315.377
Uitgaven externe inhuur	136.572	35.674	100.898
Waarvan beleidsgevoelige inhuur	12.522	8.384	4.138
Totale personele uitgaven (int pers + inh)	832.666	416.391	416.275
Percentage externe inhuur 2025	16,4%	8,6%	24,2%

Toelichting
Het gerealiseerde percentage externe inhuur van het Ministerie van OCW in totaal in 2025 bedraagt 16,4%. Het agentschap Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) is met een inhuurpercentage van 24,2% verantwoordelijk voor de meeste inhuur binnen het Ministerie van OCW.

DUO verzorgt rijksbrede dienstverlening naar instellingen, studenten, leerlingen, leraren en andere overheidsorganen. In opdracht van het Ministerie van OCW zelf maar ook van andere overheidsorganen, bijvoorbeeld de Ministeries van SZW en van Financiën, voert DUO opdrachten uit gericht op de dienstverlening en de daarbij behorende werkprocessen. Informatisering en digitalisering zijn daarvan belangrijke bouwstenen. Bij deze veelal ICT-gerelateerde opdrachten maakt DUO vanwege noodzakelijke externe expertise en uit doelmatigheidsoverwegingen gebruik van externe inhuur.

Het gerealiseerde percentage externe inhuur 2025 is OCW-breed ten opzichte van 2024 gedaald van 18,2% naar 16,4%. Deze daling is zichtbaar bij alle onderdelen van OCW. OCW stuurt strakker op inhuur met als doel om deze de komende jaren verder te laten dalen en om in 2030 binnen de Roemernorm van 10% te blijven.

Bijlage 4 Financieel beeld van het onderwijs - landelijk en per sector

Door het Ministerie van OCW bekostigde onderwijsinstellingen van Europees Nederland stellen hun jaarverslagen en verantwoording op nadat het desbetreffende kalenderjaar is afgerond. Deze jaarstukken en verantwoordingsinformatie dienen ze in bij de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) op papier en digitaal via XBRL, conform de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs, vóór 1 juli van het opvolgende jaar. In kalenderjaar 2025 zijn de gegevens met betrekking tot verslagjaar 2024 door DUO ontvangen en in deze bijlage verwerkt samen met de vier voorlopende verslagjaren die DUO de jaren ervoor heeft ontvangen.

Deze bijlage geeft een financieel beeld van het onderwijs op basis van de *balans*, *de staat van baten en lasten* en *kengetallen* op landelijk niveau en per sector over de periode 2020 t/m 2024.
Ter aanvulling hierop worden de eerste, tweede en derde geldstroom van de sector wetenschappelijk onderwijs en een overzicht van bevindingen per sector, ontleend aan de controleverklaringen van de accountants, in deze bijlage weergegeven.

Databron en verwijzingen
Zowel de datasets, terug te vinden op de website van DUO «Open Onderwijsdata», als de papieren jaarverslagen, beschikbaar via DUO en door de onderwijsinstellingen gepubliceerd op hun website, zijn gebruikt voor het opstellen en controleren van deze bijlage. De data betreft de financiële gegevens van de onderwijsinstellingen op bestuurs-, sector- en landelijk niveau.

Op de website «Onderwijs in Cijfers» van het Ministerie van OCW wordt onder meer verwezen naar de twee financiële dashboards van OCW, namelijk: het Dashboard Jaarrekeninggegevens en het Dashboard Financiële Positie van het Onderwijs.

Het «Dashboard Jaarrekeninggegevens» geeft een meerjarig inzicht in de financiële gegevens uit de jaarrekeningen, financiële kengetallen en de continuïteitsparagraaf op bestuurs-, sector-, en landelijk niveau van de door OCW bekostigde onderwijsinstellingen van Europees Nederland.

Het «Dashboard Financiële Positie Onderwijs» vervangt de kamerbrief Financiële Positie van het Onderwijs die door het Ministerie van OCW is opgesteld vanaf 2021 t/m 2024 (betreft verslagjaar 2020 t/m 2023).
Dit dashboard, tevens opgesteld door het Ministerie van OCW, bevat analyses van de jaarrekeningen van onderwijsinstellingen, zowel per sector als voor het gehele onderwijsveld, voorzien van technische toelichtingen en duidingen.

LET OP: er kan sprake zijn van afwijkingen in de cijfers van voorgaande jaren waardoor totalen in de tabellen van deze bijlage mogelijk niet sluitend zijn met de bijlages in de departementale jaarverslagen van voorgaande jaren, de financiële dashboards of de datasets van DUO. Dit komt voor vanwege afrondingsverschillen, aanvullingen en/of correcties op ingediende jaarstukken of verantwoordingsinformatie.

Gehanteerde definities voor de kengetallen

Rentabiliteit:

De rentabiliteit geeft aan of er sprake is van een positief of negatief financieel resultaat, ook wel exploitatieresultaat genoemd. Dit blijft over nadat alle uitgaven van alle inkomsten worden afgetrokken. Dat bedrag wordt gedeeld door het totaalbedrag aan inkomsten en levert een waarde op. (resultaat/(totaal van baten + financiële baten)*100). Onderwijsinstellingen kunnen een positief financieel resultaat realiseren maar streven geen winst na omdat dit niet past bij hun publieke taak. Als een bestuur meer heeft uitgegeven dan er geld binnenkwam, levert dat een negatief resultaat op en daarmee ook een negatieve rentabiliteit. Een negatieve rentabiliteit is niet per se zorgelijk, zolang er maar voldoende vermogen overblijft. Rentabiliteit zegt als het ware iets over het «kasboek» en niet over een eventuele «spaarrekening». De Inspectie van het Onderwijs hanteert als grenswaarde 0%.

Rentabiliteit = (resultaat / (totaal van baten + financiële baten))*100

Solvabiliteit II:

De solvabiliteit geeft aan of een bestuur in staat is om op korte en langere termijn aan haar betalings- en aflossingsverplichtingen te voldoen. Dat moet blijken uit de verhouding tussen het eigen vermogen en het totaal vermogen. Met eigen vermogen bedoelen we het verschil tussen de bezittingen (inclusief specifieke spaarpotjes, de zogenoemde «voorzieningen») en de schulden van het schoolbestuur. Met totaal vermogen bedoelen we het eigen vermogen met daarbij opgeteld het vreemd vermogen; geld dat het bestuur heeft geleend. Als er weinig eigen vermogen is en/of er sprake is van veel geleend geld, dan heeft dat een negatieve invloed op de score op de solvabiliteit. De Inspectie van het Onderwijs houdt een grenswaarde aan van 0,30.

Solvabiliteit II = (eigen vermogen + voorzieningen) / totaal van passiva

Liquiditeit :

De liquiditeit (current ratio) geeft aan of een schoolbestuur in staat is om op korte termijn aan de betalingsverplichtingen te voldoen. Dat zijn bijvoorbeeld aflossingen op leningen, salarissen, huisvestingslasten, enz. Om dit te kunnen bepalen wordt gekeken naar geld dat het bestuur nog tegoed heeft en wat het bestuur op de bank heeft staan. Die optelsom wordt vervolgens gedeeld door de kortlopende schulden van het bestuur. De Inspectie van het Onderwijs houdt verschillende grenswaarden aan, afhankelijk van het balanstotaal van het schoolbestuur varieert het tussen 0,75 en 1,5.

Liquiditeit (current ratio) = vlottende activa / kortlopende schulden

Landelijk

Tabel 115 Balans, staat van baten en lasten en kengetallen landelijk (bedragen x € 1 miljoen)						
Balans		2020	2021	2022	2023	2024
1	Activa					
1.1	Immateriële vaste activa	81	87	92	95	88
1.2	Materiële vaste activa	15.471	16.038	16.826	17.762	18.316
1.3	Financiële vaste activa	738	703	704	692	716
	Totaal vaste activa	**16.291**	**16.829**	**17.622**	**18.550**	**19.121**
1.4	Voorraden	14	20	19	16	14
1.5	Vorderingen	2.340	2.375	2.417	2.701	2.755
1.6	Effecten	99	86	72	98	130
1.7	Liquide middelen	9.888	11.344	13.447	14.301	14.144
	Totaal vlottende activa	**12.341**	**13.826**	**15.955**	**17.116**	**17.044**
	Totaal activa	**28.632**	**30.654**	**33.577**	**35.665**	**36.164**
2	**Passiva**					
2.1	Eigen vermogen	14.200	15.929	16.825	17.058	16.627
	Aandeel in het groepsvermogen dat niet aan de rechtspersoon toekomt	4	13	14	11	11
	Totaal van groepsvermogen	14.204	7.887	7.890	7.325	7.101
2.2	Voorzieningen	2.902	3.046	3.248	3.496	3.702
2.3	Langlopende schulden	3.225	3.221	3.325	3.512	3.522
2.4	Kortlopende schulden	8.300	8.445	10.165	11.589	12.305
	Totaal passiva	**28.632**	**30.654**	**33.577**	**35.665**	**36.167**

Staat van baten en lasten		**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
3	**Baten**					
3.1	Rijksbijdragen	34.753	38.523	41.682	43.914	45.212
3.2	Overige overheidsbijdragen en-subsidies	673	627	637	691	769
3.3	College-, cursus-, les- en examengelden	1.737	1.580	1.428	2.001	2.164
3.4	Baten werk in opdracht van derden	2.277	2.469	2.613	2.895	3.185
3.5	Overige baten	1.613	1.643	1.848	2.001	2.115
	Totaal baten	**41.054**	**44.842**	**48.208**	**51.503**	**53.445**
4	**Lasten**					
4.1	Personeelslasten	30.585	32.085	35.188	38.234	40.567
4.2	Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	1.614	1.669	1.718	1.761	1.893
4.3	Huisvestingslasten	2.497	2.544	2.754	3.298	3.179
4.4	Overige lasten	4.306	4.637	5.332	5.741	6.027
4.5	Doorbetalingen aan schoolbesturen	2.014	2.033	2.256	2.531	2.644
	Verstrekte subsidies	36	34	38	52	51
	Totaal lasten	**41.052**	**43.002**	**47.286**	**51.616**	**54.361**
	Saldo Baten en Lasten	**1**	**1.840**	**922**	**– 114**	**– 916**
	Gerealiseerde herwaardering	1	0	0	1	0
	Financiële baten	16	22	61	395	485
	Financiële lasten	115	106	106	78	81
5	Financiële baten en lasten	– 98	– 169	– 45	317	404
	Totaal van resultaat voor belastingen	**– 96**	**1.756**	**877**	**204**	**– 511**
6	Belastingen	– 2	2	4	3	4
7	Resultaat uit deelnemingen	5	– 10	0	0	– 4
	Totaal van resultaat na belastingen	**– 89**	**1.744**	**873**	**200**	**– 519**
8	Aandeel in het geconsolideerde resultaat dat niet aan de rechtspersoon toekomt	– 4	3	7	– 5	– 4
	Nettoresultaat na belastingen	**– 93**	**1.747**	**880**	**196**	**– 515**

Tabel 116 Landelijk - Rentabiliteit, Solvabiliteit, Liquiditeit					
	2020	2021	2022	2023	2024
Rentabiliteit%	– 0,23	3,91	1,82	0,39	– 0,95
Solvabiliteit II	0,60	0,62	0,60	0,58	0,56
Liquiditeit	1,49	1,64	1,57	1,48	1,39

Figuur 4 Kengetallen landelijk totaal

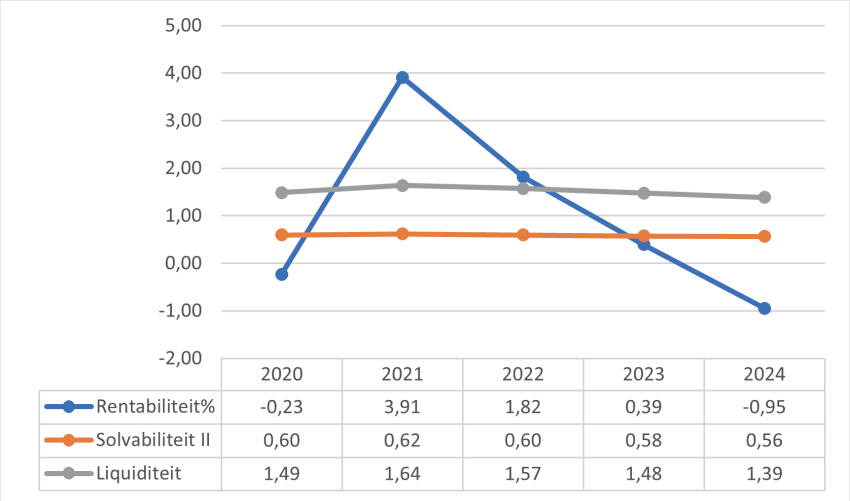

Tabel 117 Balans, staat van baten en lasten en kengetallen primair onderwijs zonder samenwerkingsverbanden (bedragen x € 1 miljoen)

Balans		2020	2021	2022	2023	2024
1	**Activa**					
1.1	Immateriële vaste activa	0	0	0	0	1
1.2	Materiële vaste activa	1.765	1.837	1.988	2.198	2.384
1.3	Financiële vaste activa	200	166	149	174	151
	Totaal vaste activa	**1.965**	**2.004**	**2.138**	**2.372**	**2.535**
1.4	Voorraden	0	0	0	0	0
1.5	Vorderingen	866	871	492	573	599
1.6	Effecten	36	44	36	42	45
1.7	Liquide middelen	2.692	3.166	4.146	4.318	4.034
	Totaal vlottende activa	**3.595**	**4.082**	**4.675**	**4.934**	**4.678**
	Totaal activa	**5.560**	**6.086**	**6.813**	**7.306**	**7.213**
2	**Passiva**					
2.1	Eigen vermogen	3.098	3.552	3.835	3.850	3.532
	Aandeel in het groepsvermogen dat niet aan de rechtspersoon toekomt	0	2	6	7	7
	Totaal van groepsvermogen	3.098	248	294	375	372
2.2	Voorzieningen	848	920	1.031	1.147	1.195
2.3	Langlopende schulden	128	109	104	97	105
2.4	Kortlopende schulden	1.486	1.502	1.837	2.205	2.374
	Totaal passiva	**5.560**	**6.086**	**6.813**	**7.305**	**7.213**
Staat van baten en lasten		**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
3	**Baten**					
3.1	Rijksbijdragen	10.911	11.886	13.156	14.024	14.195
3.2	Overige overheidsbijdragen en-subsidies	359	273	270	309	325
3.3	College-, cursus-, les- en examengelden	0	–	0	0	0
3.4	Baten werk in opdracht van derden	11	7	10	37	41
3.5	Overige baten	413	427	450	527	597
	Totaal baten	**11.694**	**12.594**	**13.885**	**14.897**	**15.158**
4	**Lasten**					
4.1	Personeelslasten	9.809	9.936	11.221	12.366	12.883
4.2	Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	292	298	316	338	355
4.3	Huisvestingslasten	821	827	888	1.009	976
4.4	Overige lasten	973	1.038	1.153	1.266	1.331
4.5	Doorbetalingen aan schoolbesturen	3	3	4	3	4
	Verstrekte subsidies	–	0	0	0	0
	Totaal lasten	**11.898**	**12.103**	**13.582**	**14.982**	**15.549**
	Saldo Baten en Lasten	**– 204**	**491**	**303**	**– 86**	**– 391**
	Gerealiseerde herwaardering	0	0	0	0	0
	Financiële baten	7	5	1	93	111
	Financiële lasten	9	12	18	4	5
5	Financiële baten en lasten	– 2	– 13	– 17	89	107
	Totaal van resultaat voor belastingen	**– 206**	**485**	**286**	**4**	**– 284**

Balans		2020	2021	2022	2023	2024
6	Belastingen	0	0	0	1	2
7	Resultaat uit deelnemingen	0	0	0	0	0
	Totaal van resultaat na belastingen	**– 206**	**484**	**286**	**3**	**– 286**
8	Aandeel in het geconsolideerde resultaat dat niet aan de rechtspersoon toekomt	0	0	0	–	–
	Nettoresultaat na belastingen	**– 206**	**484**	**286**	**3**	**– 286**

Tabel 118 Primair Onderwijs - Rentabiliteit, Solvabiliteit, Liquiditeit

	2020	2021	2022	2023	2024
Rentabiliteit%	– 1,76	3,85	2,06	0,03	– 1,86
Solvabiliteit II	0,71	0,73	0,71	0,68	0,66
Liquiditeit	2,42	2,72	2,54	2,24	1,97

Figuur 5 Kengetallen primair onderwijs

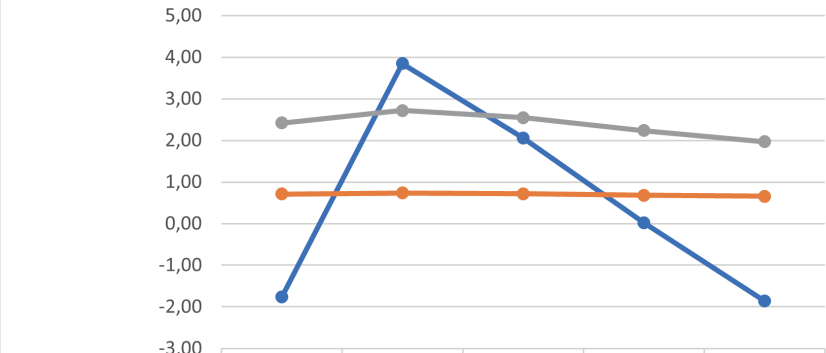

Tabel 119 Balans, staat van baten en lasten en kengetallen samenwerkingsverbanden primair onderwijs (bedragen x € 1 miljoen)

Balans		2020	2021	2022	2023	2024
1	Activa					
1.1	Immateriële vaste activa	0	0	0	0	0
1.2	Materiële vaste activa	3	4	4	4	4
1.3	Financiële vaste activa	0	0	0	0	0
	Totaal vaste activa	**4**	**4**	**4**	**4**	**4**
1.4	Voorraden	0	–	–	–	–
1.5	Vorderingen	13	16	15	18	25
1.6	Effecten	0	–	–	0	0
1.7	Liquide middelen	132	119	159	129	113
	Totaal vlottende activa	**145**	**135**	**174**	**147**	**138**
	Totaal activa	**148**	**139**	**178**	**151**	**142**
2	**Passiva**					
2.1	Eigen vermogen	103	91	107	74	78
	Aandeel in het groepsvermogen dat niet aan de rechtspersoon toekomt	0	–	–	–	–
	Totaal van groepsvermogen	103	–	–	–	3
2.2	Voorzieningen	1	2	3	3	4
2.3	Langlopende schulden	0	0	0	0	0
2.4	Kortlopende schulden	45	47	69	74	60
	Totaal passiva	**148**	**139**	**178**	**151**	**142**

Staat van baten en lasten		**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
3	**Baten**					
3.1	Rijksbijdragen	890	905	1039	1231	1347
3.2	Overige overheidsbijdragen en-subsidies	6	6	8	11	12
3.3	College-, cursus-, les- en examengelden	–	–	–	–	–
3.4	Baten werk in opdracht van derden	–	–	0	0	–
3.5	Overige baten	13	13	10	6	7
	Totaal baten	**910**	**924**	**1057**	**1249**	**1366**
4	**Lasten**					
4.1	Personeelslasten	101	103	111	127	139
4.2	Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	1	1	1	1	1
4.3	Huisvestingslasten	3	3	3	4	4
4.4	Overige lasten	47	48	53	61	73
4.5	Doorbetalingen aan schoolbesturen	770	781	870	1090	1147
	Verstrekte subsidies					
	Totaal lasten	**922**	**936**	**1039**	**1283**	**1364**
	Saldo Baten en Lasten	**– 12**	**– 12**	**18**	**– 34**	**2**
	Gerealiseerde herwaardering	–	–	–	–	0
	Financiële baten	0	0	0	1	1
	Financiële lasten	0	0	0	0	0
5	Financiële baten en lasten	0	– 1	0	1	1
	Totaal van resultaat voor belastingen	**– 12**	**– 12**	**17**	**– 32**	**3**
6	Belastingen	–	–	–	–	0
7	Resultaat uit deelnemingen	–	–	–	–	0
	Totaal van resultaat na belastingen	**– 12**	**– 12**	**17**	**– 32**	**3**
8	Aandeel in het geconsolideerde resultaat dat niet aan de rechtspersoon toekomt					
	Nettoresultaat na belastingen	**– 12**	**– 12**	**17**	**– 32**	**3**

Tabel 120 Samenwerkingsverbanden Primair Onderwijs - Rentabiliteit, Solvabiliteit, Liquiditeit					
	2020	2021	2022	2023	2024
Rentabiliteit%	– 1,33	– 1,34	1,65	– 2,59	0,23
Solvabiliteit II	0,70	0,66	0,61	0,51	0,58
Liquiditeit	3,25	2,90	2,53	1,98	2,29

Figuur 6 Kengetallen samenwerkingsverbanden passend onderwijs po

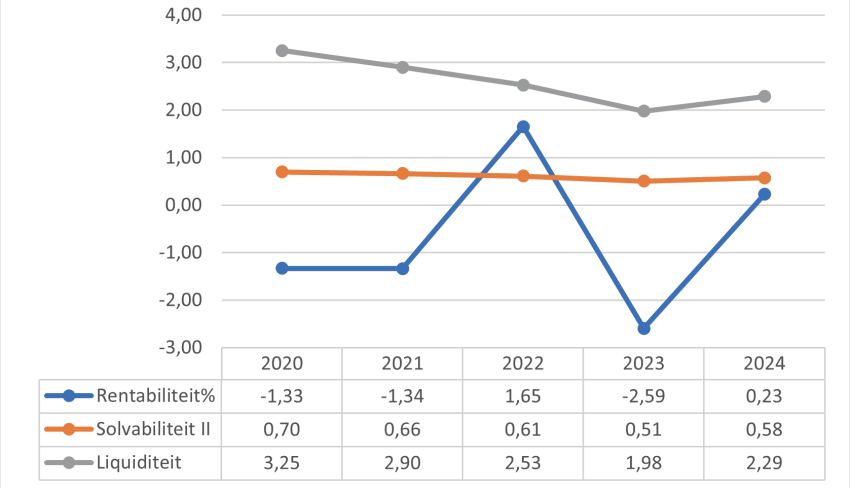

Voortgezet onderwijs

Tabel 121 Balans, staat van baten en lasten en kengetallen voortgezet onderwijs zonder samenwerkingsverbanden (bedragen x € 1 miljoen)

Balans		2020	2021	2022	2023	2024
1	Activa					
1.1	Immateriële vaste activa	1	1	1	1	1
1.2	Materiële vaste activa	2.443	2.573	2.724	2.906	3.100
1.3	Financiële vaste activa	286	284	279	256	271
	Totaal vaste activa	**2.729**	**2.857**	**3.003**	**3.163**	**3.372**
1.4	Voorraden	2	8	6	3	1
1.5	Vorderingen	321	333	424	466	510
1.6	Effecten	19	20	13	28	37
1.7	Liquide middelen	2.394	2.981	3.475	3.672	3.479
	Totaal vlottende activa	**2.737**	**3.342**	**3.918**	**4.169**	**4.027**
	Totaal activa	**5.466**	**6.199**	**6.921**	**7.333**	**7.399**
2	**Passiva**					
2.1	Eigen vermogen	2.369	2.962	3.279	3.450	3.378
	Aandeel in het groepsvermogen dat niet aan de rechtspersoon toekomt	0	1	1	1	1
	Totaal van groepsvermogen	2.369	387	420	435	500
2.2	Voorzieningen	876	940	1.032	1.065	1.080
2.3	Langlopende schulden	734	772	802	798	771
2.4	Kortlopende schulden	1.488	1.524	1.807	2.019	2.172
	Totaal passiva	**5.466**	**6.199**	**6.921**	**7.333**	**7.402**

Staat van baten en lasten		**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
3	**Baten**					
3.1	Rijksbijdragen	8.512	9.519	10.139	10.663	11.014
3.2	Overige overheidsbijdragen en-subsidies	141	145	157	160	176
3.3	College-, cursus-, les- en examengelden	10	10	12	13	15
3.4	Baten werk in opdracht van derden	1	1	1	1	2
3.5	Overige baten	338	357	422	450	476
	Totaal baten	**9.001**	**10.032**	**10.730**	**11.286**	**11.683**
4	**Lasten**					
4.1	Personeelslasten	7.268	7.628	8.310	8.875	9.492
4.2	Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	293	313	329	339	358
4.3	Huisvestingslasten	553	565	599	710	720
4.4	Overige lasten	890	967	1.169	1.282	1.369
4.5	Doorbetalingen aan schoolbesturen	– 1	6	2	2	1
	Verstrekte subsidies	–	0	0	0	0
	Totaal lasten	**9.003**	**9.479**	**10.409**	**11.208**	**11.940**
	Saldo Baten en Lasten	**– 2**	**553**	**321**	**78**	**– 258**
	Gerealiseerde herwaardering	0	– 1	0	0	0
	Financiële baten	4	3	10	101	119
	Financiële lasten	18	18	22	12	13
5	Financiële baten en lasten	– 14	– 30	– 12	89	106
	Totaal van resultaat voor belastingen	**– 16**	**537**	**309**	**167**	**– 152**
6	Belastingen	0	0	–	–	–
7	Resultaat uit deelnemingen	0	0	0	0	0
	Totaal van resultaat na belastingen	**– 16**	**537**	**309**	**167**	**– 152**
8	Aandeel in het geconsolideerde resultaat dat niet aan de rechtspersoon toekomt	0	0	–	–	–
	Nettoresultaat na belastingen	**– 16**	**537**	**309**	**167**	**– 152**

Tabel 122 Voortgezet Onderwijs - Rentabiliteit, Solvabiliteit, Liquiditeit					
	2020	2021	2022	2023	2024
Rentabiliteit%	– 0,18	5,35	2,88	1,46	– 1,29
Solvabiliteit II	0,59	0,63	0,62	0,62	0,60
Liquiditeit	1,84	2,19	2,17	2,06	1,85

Figuur 7 Kengetallen voortgezet onderwijs

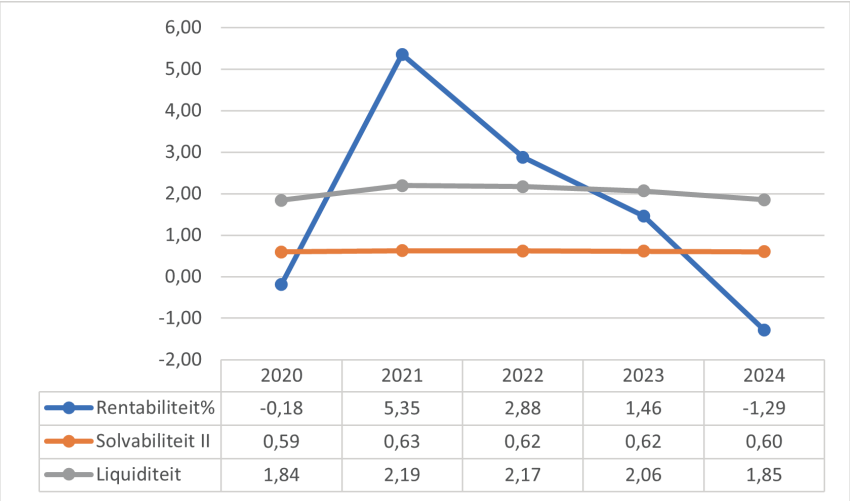

Tabel 123 Balans, staat van baten en lasten en kengetallen samenwerkingsverbanden voortgezet onderwijs (bedragen x € 1 miljoen)

Balans		2020	2021	2022	2023	2024
1	Activa					
1.1	Immateriële vaste activa	0	0	0	0	0
1.2	Materiële vaste activa	6	6	6	6	6
1.3	Financiële vaste activa	1	0	0	0	0
	Totaal vaste activa	**7**	**7**	**7**	**7**	**6**
1.4	Voorraden	0	–	–	0	–
1.5	Vorderingen	18	16	20	27	29
1.6	Effecten	0	–	0	0	0
1.7	Liquide middelen	156	139	147	133	120
	Totaal vlottende activa	**174**	**155**	**168**	**160**	**149**
	Totaal activa	**181**	**162**	**174**	**167**	**155**
2	**Passiva**					
2.1	Eigen vermogen	133	119	96	71	74
	Aandeel in het groepsvermogen dat niet aan de rechtspersoon toekomt	0	–	–	–	–
	Totaal van groepsvermogen	133	4	4	3	1
2.2	Voorzieningen	3	4	6	7	5
2.3	Langlopende schulden	0	0	0	0	0
2.4	Kortlopende schulden	44	40	71	88	76
	Totaal passiva	**181**	**162**	**174**	**167**	**155**

Staat van baten en lasten		**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
3	**Baten**					
3.1	Rijksbijdragen	1.350	1.379	1.493	1.555	1.651
3.2	Overige overheidsbijdragen en-subsidies	10	10	12	11	11
3.3	College-, cursus-, les- en examengelden	0	–	0	–	–
3.4	Baten werk in opdracht van derden	1	–	0	–	–
3.5	Overige baten	18	18	20	20	21
	Totaal baten	**1.379**	**1.407**	**1.525**	**1.587**	**1.684**
4	**Lasten**					
4.1	Personeelslasten	92	95	100	109	114
4.2	Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	1	1	1	1	1
4.3	Huisvestingslasten	5	5	6	6	6
4.4	Overige lasten	49	52	60	61	69
4.5	Doorbetalingen aan schoolbesturen	1.242	1.243	1.380	1.436	1.493
	Verstrekte subsidies					
	Totaal lasten	**1.390**	**1.397**	**1.547**	**1.614**	**1.682**
	Saldo Baten en Lasten	**– 10**	**10**	**– 22**	**– 27**	**1**
	Gerealiseerde herwaardering	–	–	0	–	–
	Financiële baten	0	0	0	3	3
	Financiële lasten	0	0	0	0	0
5	Financiële baten en lasten	0	– 1	0	3	3
	Totaal van resultaat voor belastingen	**– 10**	**10**	**– 22**	**– 25**	**4**
6	Belastingen	0	0			
7	Resultaat uit deelnemingen	0		0	0	
	Totaal van resultaat na belastingen	**– 10**	**10**	**– 22**	**– 25**	**4**
8	Aandeel in het geconsolideerde resultaat dat niet aan de rechtspersoon toekomt	0				
	Nettoresultaat na belastingen	**– 10**	**10**	**– 22**	**– 25**	**4**

Tabel 124 Samenwerkingsverbanden Voortgezet Onderwijs - Rentabiliteit, Solvabiliteit, Liquiditeit					
	2020	2021	2022	2023	2024
Rentabiliteit%	– 0,76	0,71	– 1,45	– 1,55	0,26
Solvabiliteit II	0,75	0,76	0,59	0,47	0,51
Liquiditeit	3,91	3,93	2,34	1,82	1,95

Figuur 8 Kengetallen samenwerkingsverbanden passend onderwijs vo

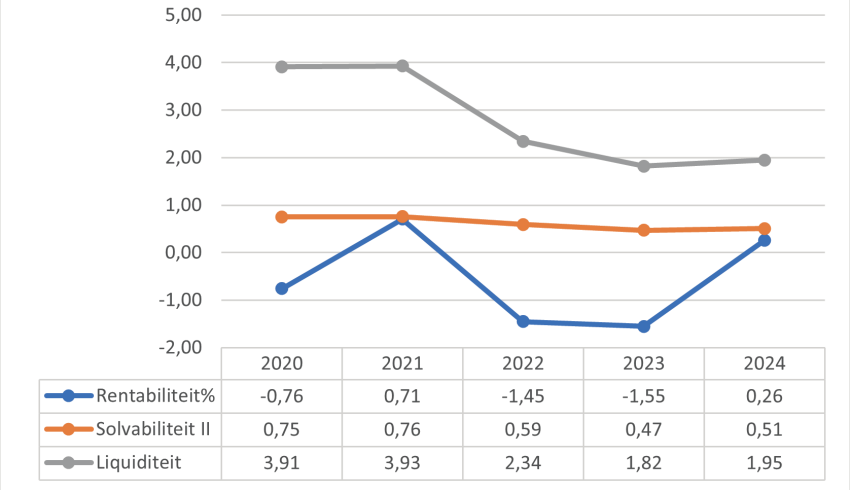

Middelbaar beroepsonderwijs

Tabel 125 Balans, staat van baten en lasten en kengetallen middelbaar beroepsonderwijs (bedragen x € 1 miljoen)						
Balans		2020	2021	2022	2023	2024
1	Activa					
1.1	Immateriële vaste activa	10	10	13	12	13
1.2	Materiële vaste activa	3.665	3.661	3.687	3.750	3.782
1.3	Financiële vaste activa	69	65	87	77	76
	Totaal vaste activa	**3.743**	**3.736**	**3.787**	**3.839**	**3.872**
1.4	Voorraden	3	3	3	3	3
1.5	Vorderingen	167	180	322	250	265
1.6	Effecten	5	5	7	14	25
1.7	Liquide middelen	1.257	1.474	1.343	1.627	1.674
	Totaal vlottende activa	**1.433**	**1.662**	**1.675**	**1.893**	**1.967**
	Totaal activa	**5.177**	**5.398**	**5.462**	**5.732**	**5.839**
2	**Passiva**					
2.1	Eigen vermogen	2.855	3.087	3.155	3.291	3.367
	Aandeel in het groepsvermogen dat niet aan de rechtspersoon toekomt	1	5	1	1	1
	Totaal van groepsvermogen	2.856	1.830	1.605	1.593	1.554
2.2	Voorzieningen	364	351	357	372	376
2.3	Langlopende schulden	928	907	888	885	862
2.4	Kortlopende schulden	1.029	1.049	1.061	1.184	1.233
	Totaal passiva	**5.177**	**5.398**	**5.462**	**5.732**	**5.839**
Staat van baten en lasten		**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
3	**Baten**					
3.1	Rijksbijdragen	5.063	5.566	5.686	6.008	6.192
3.2	Overige overheidsbijdragen en-subsidies	92	90	92	106	125
3.3	College-, cursus-, les- en examengelden	65	55	61	85	90
3.4	Baten werk in opdracht van derden	122	132	165	191	207
3.5	Overige baten	180	167	187	197	224
	Totaal baten	**5.521**	**6.010**	**6.190**	**6.587**	**6.839**
4	**Lasten**					
4.1	Personeelslasten	4.122	4.393	4.655	4.873	5.229
4.2	Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	316	333	324	328	337
4.3	Huisvestingslasten	365	370	393	519	465
4.4	Overige lasten	597	643	734	771	794
4.5	Doorbetalingen aan schoolbesturen	–	–	–	–	–
	Verstrekte subsidies	–	–	–	–	–
	Totaal lasten	**5.400**	**5.739**	**6.107**	**6.491**	**6.826**
	Saldo Baten en Lasten	**121**	**271**	**84**	**96**	**14**
	Gerealiseerde herwaardering	1	1	0	0	0
	Financiële baten	2	2	7	44	61
	Financiële lasten	42	30	25	22	24
5	Financiële baten en lasten	– 40	– 57	– 18	22	37
	Totaal van resultaat voor belastingen	**81**	**243**	**66**	**119**	**51**
6	Belastingen	0	0	0	0	1
7	Resultaat uit deelnemingen	0	0	0	– 4	– 2
	Totaal van resultaat na belastingen	**81**	**243**	**65**	**114**	**49**
8	Aandeel in het geconsolideerde resultaat dat niet aan de rechtspersoon toekomt	0	0	0	0	0
	Nettoresultaat na belastingen	**81**	**243**	**65**	**114**	**49**

Tabel 126 Middelbaar Onderwijs - Rentabiliteit, Solvabiliteit, Liquiditeit					
	2020	2021	2022	2023	2024
Rentabiliteit%	1,47	4,05	1,06	1,79	0,74
Solvabiliteit II	0,62	0,64	0,64	0,64	0,64
Liquiditeit	1,39	1,58	1,58	1,60	1,60

Figuur 9 Kengetallen middelbaar beroepsonderwijs

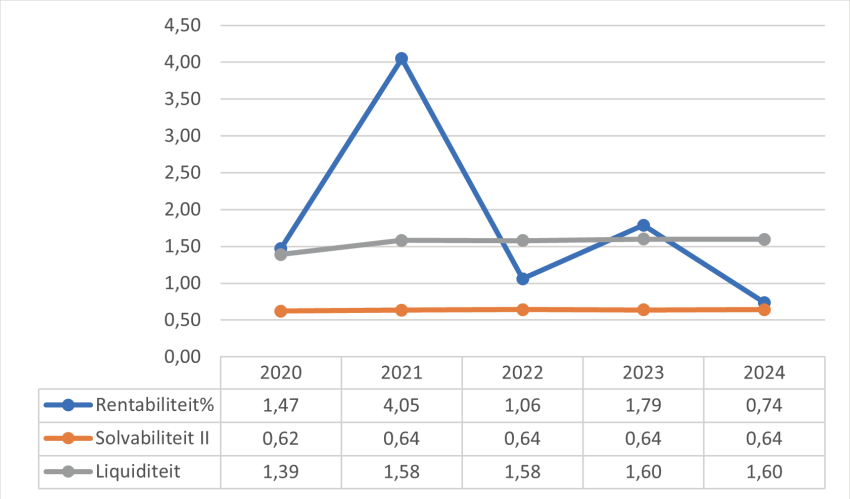

Hoger beroepsonderwijs

Tabel 127 Balans, staat van baten en lasten en kengetallen hoger beroepsonderwijs (bedragen x € 1 miljoen)						
Balans		2020	2021	2022	2023	2024
1	Activa					
1.1	Immateriële vaste activa	6	8	13	18	20
1.2	Materiële vaste activa	2.625	2.698	2.780	2.914	2.906
1.3	Financiële vaste activa	33	31	32	33	38
	Totaal vaste activa	**2.664**	**2.737**	**2.825**	**2.965**	**2.964**
1.4	Voorraden	1	2	2	2	2
1.5	Vorderingen	174	177	207	280	253
1.6	Effecten	3	4	2	0	8
1.7	Liquide middelen	1.143	1.341	1.697	1.641	1.698
	Totaal vlottende activa	**1.322**	**1.523**	**1.908**	**1.924**	**1.961**
	Totaal activa	**3.986**	**4.260**	**4.733**	**4.889**	**4.925**
2	**Passiva**					
2.1	Eigen vermogen	1.795	2.083	2.208	2.283	2.278
	Aandeel in het groepsvermogen dat niet aan de rechtspersoon toekomt	1	3	4	1	1
	Totaal van groepsvermogen	1.796	1.395	1.436	1.465	1.296
2.2	Voorzieningen	323	305	310	333	377
2.3	Langlopende schulden	688	665	660	675	613
2.4	Kortlopende schulden	1.179	1.204	1.552	1.597	1.655
	Totaal passiva	**3.986**	**4.260**	**4.733**	**4.889**	**4.925**
Staat van baten en lasten		**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
3	**Baten**					
3.1	Rijksbijdragen	3.396	4.073	4.511	4.527	4.558
3.2	Overige overheidsbijdragen en-subsidies	64	91	97	93	111
3.3	College-, cursus-, les- en examengelden	880	776	660	947	1.019
3.4	Baten werk in opdracht van derden	197	218	237	282	310
3.5	Overige baten	124	116	146	150	147
	Totaal baten	**4.661**	**5.274**	**5.651**	**6.000**	**6.145**
4	**Lasten**					
4.1	Personeelslasten	3.639	3.936	4.342	4.717	4.912
4.2	Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	241	245	257	236	283
4.3	Huisvestingslasten	248	253	282	317	308
4.4	Overige lasten	494	546	641	690	691
4.5	Doorbetalingen aan schoolbesturen					
	Verstrekte subsidies		0	4	4	4
	Totaal lasten	**4.622**	**4.981**	**5.526**	**5.965**	**6.199**
	Saldo Baten en Lasten	**39**	**294**	**125**	**35**	**– 54**
	Gerealiseerde herwaardering		0	0	0	0
	Financiële baten	1	1	13	58	67
	Financiële lasten	22	19	18	19	17
5	Financiële baten en lasten	– 21	– 37	– 5	39	50
	Totaal van resultaat voor belastingen	**18**	**275**	**120**	**74**	**– 4**
6	Belastingen	1	1	4	1	0
7	Resultaat uit deelnemingen	0	1	1	1	1
	Totaal van resultaat na belastingen	**18**	**275**	**117**	**73**	**– 3**
8	Aandeel in het geconsolideerde resultaat dat niet aan de rechtspersoon toekomt	0	0	0	0	0
	Nettoresultaat na belastingen	**18**	**276**	**117**	**73**	**– 3**

Tabel 128 Hoger Onderwijs - Rentabiliteit, Solvabiliteit, Liquiditeit					
	2020	2021	2022	2023	2024
Rentabiliteit%	0,39	5,21	2,12	1,21	– 0,06
Solvabiliteit II	0,53	0,56	0,53	0,54	0,54
Liquiditeit	1,12	1,27	1,23	1,20	1,18

Figuur 10 Kengetallen hoger beroepsonderwijs

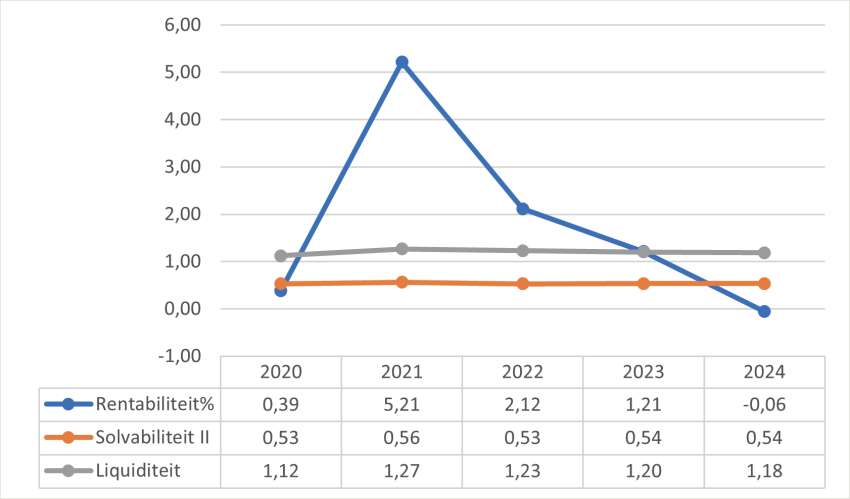

Tabel 129 Balans, staat van baten en lasten en kengetallen wetenschappelijk onderwijs (bedragen x € 1 miljoen)						
Balans		2020	2021	2022	2023	2024
1	Activa					
1.1	Immateriële vaste activa	64	68	66	63	53
1.2	Materiële vaste activa	4.964	5.260	5.637	5.984	6.134
1.3	Financiële vaste activa	151	157	156	152	180
	Totaal vaste activa	**5.178**	**5.484**	**5.859**	**6.199**	**6.368**
1.4	Voorraden	8	8	9	9	9
1.5	Vorderingen	781	782	937	1.087	1.074
1.6	Effecten	34	13	13	13	15
1.7	Liquide middelen	2.113	2.123	2.479	2.780	3.026
	Totaal vlottende activa	**2.936**	**2.927**	**3.438**	**3.889**	**4.124**
	Totaal activa	**8.114**	**8.411**	**9.296**	**10.088**	**10.492**
2	**Passiva**					
2.1	Eigen vermogen	3.847	4.035	4.146	4.038	3.922
	Aandeel in het groepsvermogen dat niet aan de rechtspersoon toekomt	2	3	2	2	2
	Totaal van groepsvermogen	3.850	4.022	4.132	3.454	3.376
2.2	Voorzieningen	487	523	509	569	664
2.3	Langlopende schulden	747	770	871	1.057	1.171
2.4	Kortlopende schulden	3.030	3.080	3.767	4.422	4.733
	Totaal passiva	**8.114**	**8.411**	**9.296**	**10.088**	**10.492**
Staat van baten en lasten		**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
3	**Baten**					
3.1	Rijksbijdragen	4.631	5.195	5.659	5.906	6.255
3.2	Overige overheidsbijdragen en-subsidies	1	13	2	1	7
3.3	College-, cursus-, les- en examengelden	783	739	696	956	1.040
3.4	Baten werk in opdracht van derden	1.945	2.111	2.200	2.384	2.625
3.5	Overige baten	526	544	614	651	643
	Totaal baten	**7.887**	**8.602**	**9.170**	**9.897**	**10.570**
4	**Lasten**					
4.1	Personeelslasten	5.553	5.995	6.448	7.166	7.798
4.2	Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	470	478	489	518	557
4.3	Huisvestingslasten	502	521	582	732	700
4.4	Overige lasten	1.256	1.341	1.523	1.609	1.699
4.5	Doorbetalingen aan schoolbesturen	–	–	–	–	–
	Verstrekte subsidies	36	34	34	48	47
	Totaal lasten	**7.817**	**8.369**	**9.076**	**10.074**	**10.800**
	Saldo Baten en Lasten	**70**	**233**	**94**	**– 177**	**– 230**
	Gerealiseerde herwaardering	0	0	0	–	–
	Financiële baten	3	12	30	95	123
	Financiële lasten	23	27	22	20	23
5	Financiële baten en lasten	– 21	– 30	8	75	100
	Totaal van resultaat voor belastingen	**49**	**218**	**102**	**– 102**	**– 130**
6	Belastingen	– 3	0	0	1	1
7	Resultaat uit deelnemingen	5	– 11	– 1	4	– 3
	Totaal van resultaat na belastingen	**57**	**207**	**101**	**– 99**	**– 134**
8	Aandeel in het geconsolideerde resultaat dat niet aan de rechtspersoon toekomt	– 4	3	7	– 4	– 4
	Nettoresultaat na belastingen	**53**	**210**	**108**	**– 103**	**– 130**

Tabel 130					
	2020	2021	2022	2023	2024
Rentabiliteit%	0,62	2,53	1,10	– 1,02	– 1,22
Solvabiliteit II	0,53	0,54	0,50	0,46	0,44
Liquiditeit	0,97	0,95	0,91	0,88	0,87

Figuur 11 Kengetallen wetenschappelijk onderwijs

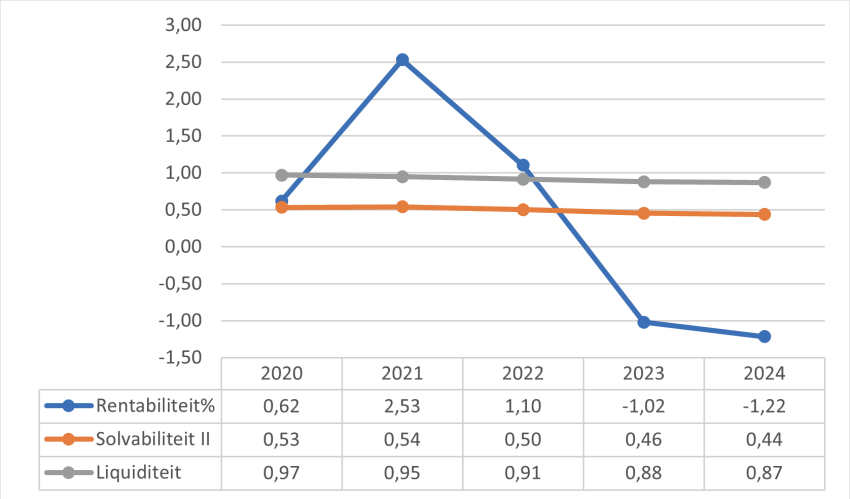

Geldstromen wetenschappelijk onderwijs

Toezegging aan de Tweede Kamer

Tijdens het Wetgevingsoverleg op 10 oktober 2018 heeft de minister toegezegd om de derde geldstroom en de verdeling daarvan over wo instellingen inzichtelijk te maken in het jaarverslag van het Ministerie van OCW. Dit is voor het eerst opgenomen in het departementaal jaarverslag van 2018 samen met de eerste en tweede geldstroom zodat deze financiële weergave volledig is.

In het wetenschappelijk onderwijs worden drie separate geldstromen gehanteerd:

1. De eerste geldstroom bestaat uit de rijksbijdrage, de ontvangen collegegelden en ontvangen lesgelden;
2. De tweede geldstroom omvat de ontvangen subsidies van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) en de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW);
3. De derde geldstroom omvat de ontvangen, overige inkomsten. Dit zijn onder andere subsidies van Nederlandse ministeries en de Europese Unie, ontvangen middelen voor contractonderwijs, contractonderzoek en overige baten uit opdracht van derden. Ook inkomsten uit catering en verhuur vallen onder de derde geldstroom.

In onderstaande tabel en grafiek worden van de jaren 2020 t/m 2024 de eerste, tweede en derde geldstroom per wo instelling inzichtelijk gemaakt. Deze weergaves zijn opgesteld op basis van DUO datasets die te vinden zijn op de webstie «Open Onderwijsdata».

Tabel 131 Geldstromen wo- per instelling en totaal (bedragen x € 1 miljoen en % totaal van baten)

	2020		2021		2022		2023		2024	
Erasmus Universiteit Rotterdam										
Eerste geldstroom	393	57%	432	57%	465	57%	511	59%	*543*	60%
Tweede geldstroom	30	4%	34	4%	37	5%	43	5%	*45*	5%
Derde geldstroom	264	38%	286	38%	308	38%	309	36%	*318*	35%
Totaal van baten	686	100%	752	100%	810	100%	863	100%	906	100%
Open Universiteit Nederland	**2020**		**2021**		**2022**		**2023**		**2024**	
Eerste geldstroom	70	95%	75	94%	80	93%	84	94%	89	94%
Tweede geldstroom		1%	1	1%	1	1%	1	1%	1	1%
Derde geldstroom	4	5%	4	5%	5	6%	5	5%	5	5%
Totaal van baten	73	100%	80	100%	86	100%	89	100%	95	100%
Protest. Theolog. Universiteit	**2020**		**2021**		**2022**		**2023**		**2024**	
Eerste geldstroom	11	88%	11	89%	11	87%	12	85%	13	83%
Tweede geldstroom		0%		0%		0%		1%		0%
Derde geldstroom	1	11%	1	11%	2	13%	2	14%	3	17%
Totaal van baten	12	100%	12	100%	13	100%	14	100%	15	100%
Radboud Univ Nijmegen	**2020**		**2021**		**2022**		**2023**		**2024**	
Eerste geldstroom	383	62%	420	62%	438	61%	474	62%	500	61%
Tweede geldstroom	55	9%	55	8%	62	9%	67	9%	75	9%
Derde geldstroom	177	29%	204	30%	215	30%	227	30%	247	30%
Totaal van baten	615	100%	679	100%	715	100%	769	100%	822	100%
Rijksuniversiteit Groningen	**2020**		**2021**		**2022**		**2023**		**2024**	
Eerste geldstroom	523	73%	571	72%	599	72%	657	73%	691	72%

	2020		2021		2022		2023		2024	
Tweede geldstroom	35	5%	35	4%	34	4%	38	4%	41	4%
Derde geldstroom	158	22%	183	23%	201	24%	204	23%	223	23%
Totaal van baten	716	100%	789	100%	834	100%	900	100%	955	100%

Stg. Kath. Univ. Brabant	**2020**		**2021**		**2022**		**2023**		**2024**	
Eerste geldstroom	184	76%	209	78%	230	79%	252	79%	272	79%
Tweede geldstroom	8	3%	8	3%	7	3%	9	3%	11	3%
Derde geldstroom	50	21%	52	19%	54	19%	58	18%	60	17%
Totaal van baten	242	100%	268	100%	291	100%	319	100%	343	100%

Stg. Universit. v. Humanistiek	**2020**		**2021**		**2022**		**2023**		**2024**	
Eerste geldstroom	7	85%	7	78%	8	79%	11	84%	12	85%
Tweede geldstroom		0%		0%		0%		2%		2%
Derde geldstroom	1	15%	2	22%	2	21%	2	13%	2	13%
Totaal van baten	8	100%	9	100%	10	100%	13	100%	14	100%

Techn. Universiteit Eindhoven	**2020**		**2021**		**2022**		**2023**		**2024**	
Eerste geldstroom	286	69%	315	70%	342	72%	359	71%	382	69%
Tweede geldstroom	21	5%	21	5%	20	4%	32	6%	37	7%
Derde geldstroom	106	26%	115	25%	116	24%	118	23%	134	24%
Totaal van baten	413	100%	450	100%	478	100%	508	100%	552	100%

Technische Universiteit Delft	**2020**		**2021**		**2022**		**2023**		**2024**	
Eerste geldstroom	547	69%	589	71%	647	71%	685	71%	721	70%
Tweede geldstroom	64	8%	59	7%	53	6%	59	6%	86	8%
Derde geldstroom	179	23%	178	22%	214	23%	225	23%	221	21%
Totaal van baten	790	100%	825	100%	914	100%	969	100%	1.028	100%

Theol Universiteit Apeldoorn	**2020**		**2021**		**2022**		**2023**		**2024**	
Eerste geldstroom	2	57%	2	52%	2	56%	3	66%	3	69%
Tweede geldstroom		1%		0%		0%		0%		0%
Derde geldstroom	1	42%	2	48%	1	44%	1	34%	1	31%
Totaal van baten	3	100%	3	100%	3	100%	4	100%	4	100%

TUU	**2020**		**2021**		**2022**		**2023**		**2024**	
Eerste geldstroom	2	37%	2	38%	2	39%	4	46%	4	53%
Tweede geldstroom		0%		0%		0%		0%		0%
Derde geldstroom	3	63%	3	62%	3	61%	4	54%	3	47%
Totaal van baten	5	100%	5	100%	5	100%	8	100%	7	100%

Universiteit Leiden	**2020**		**2021**		**2022**		**2023**		**2024**	
Eerste geldstroom	482	68%	520	67%	564	69%	611	68%	650	67%
Tweede geldstroom	52	7%	56	7%	52	6%	56	6%	74	8%
Derde geldstroom	174	25%	201	26%	196	24%	228	26%	250	26%
Totaal van baten	707	100%	777	100%	813	100%	894	100%	974	100%

Universiteit Maastricht	**2020**		**2021**		**2022**		**2023**		**2024**	
Eerste geldstroom	327	68%	363	70%	392	70%	411	70%	448	71%
Tweede geldstroom	22	5%	25	5%	24	4%	25	4%	31	5%
Derde geldstroom	129	27%	133	26%	143	26%	153	26%	154	24%
Totaal van baten	477	100%	521	100%	559	100%	590	100%	633	100%

Universiteit Twente	**2020**		**2021**		**2022**		**2023**		**2024**	
Eerste geldstroom	271	73%	293	73%	314	73%	334	69%	349	69%
Tweede geldstroom	26	7%	29	7%	27	6%	29	6%	37	7%

	2020		2021		2022		2023		2024	
Derde geldstroom	72	20%	80	20%	92	21%	118	25%	117	23%
Totaal van baten	369	100%	402	100%	432	100%	482	100%	503	100%

Universiteit Utrecht	**2020**		**2021**		**2022**		**2023**		**2024**	
Eerste geldstroom	612	66%	669	66%	707	66%	769	67%	817	65%
Tweede geldstroom	76	8%	74	7%	72	7%	79	7%	95	8%
Derde geldstroom	240	26%	277	27%	286	27%	308	27%	346	28%
Totaal van baten	928	100%	1.020	100%	1.066	100%	1.157	100%	1.258	100%

Universiteit van Amsterdam	**2020**		**2021**		**2022**		**2023**		**2024**	
Eerste geldstroom	592	69%	650	70%	692	70%	757	70%	810	71%
Tweede geldstroom	38	4%	44	5%	49	5%	53	5%	54	5%
Derde geldstroom	223	26%	237	25%	252	25%	276	25%	273	24%
Totaal van baten	853	100%	931	100%	993	100%	1.085	100%	1.137	100%

V U A	**2020**		**2021**		**2022**		**2023**		**2024**	
Eerste geldstroom	443	76%	498	77%	533	77%	575	78%	622	78%
Tweede geldstroom	24	4%	27	4%	24	3%	31	4%	35	4%
Derde geldstroom	117	20%	120	19%	134	19%	133	18%	140	18%
Totaal van baten	585	100%	646	100%	690	100%	740	100%	798	100%

W U	**2020**		**2021**		**2022**		**2023**		**2024**	
Eerste geldstroom	283	70%	308	71%	330	72%	353	71%	369	70%
Tweede geldstroom	32	8%	34	8%	35	8%	36	7%	39	7%
Derde geldstroom	90	22%	90	21%	94	20%	106	21%	119	23%
Totaal van baten	405	100%	431	100%	458	100%	495	100%	527	100%

Geldstromen wo	**2020**		**2021**		**2022**		**2023**		**2024**	
Totaal Eerste geldstroom	5.415	69%	5.934	69%	6.355	69%	6.861	69%	7.293	69%
Totaal Tweede geldstroom	482	6%	501	6%	497	5%	559	6%	660	6%
Totaal Derde geldstroom	1.990	25%	2.167	25%	2.318	25%	2.477	25%	2.617	25%
Totaal Totaal van baten	7.887	100%	8.602	100%	9.170	100%	9.897	100%	10.570	100%

Figuur 12 Geldstromen in het wetenschappelijk onderwijs

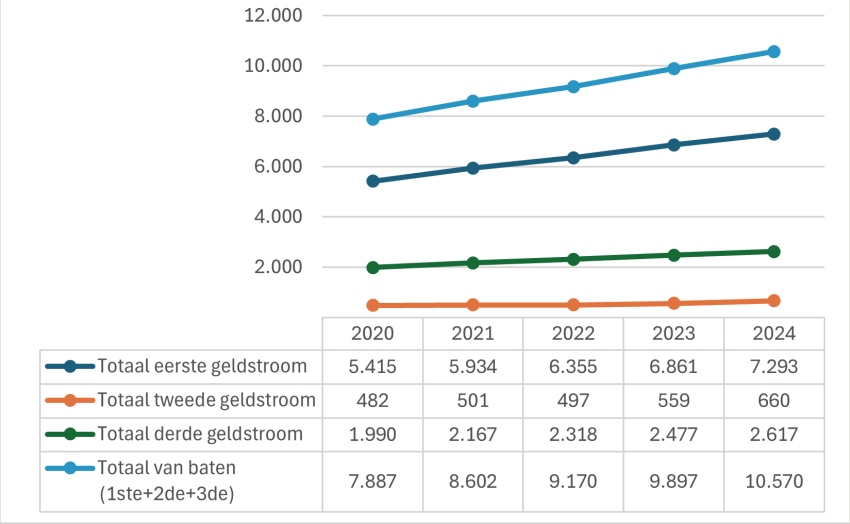

Overzicht van Bevindingen

Toezegging aan de Tweede Kamer
Op aangeven van de Algemene Rekenkamer is toegezegd om de informatievoorziening over de rechtmatigheid bij onderwijsclusters in het departementaal jaarverslag op te nemen. In de onderstaande tabel staat een overzicht van bevindingen per sector (hbo en wo zijn samengebracht onder de noemer ho; hoger onderwijs). Deze bevindingen zijn ontleend aan de controleverklaringen van de accountant bij de jaarverslagen verslagjaar 2024 van de door het Ministerie van OCW bekostigde onderwijsinstellingen van Europees Nederland.

Er is sprake van een bevinding als een accountant een opmerking, beperking of afkeuring opneemt bij zijn rechtmatigheidsoordeel in de controleverklaring. Accountants kwantificeren niet altijd de bevinding, dit kan ook bij de andere sectoren spelen. Het totaal van de lasten betreft het totaal van de lasten zoals opgenomen in de XBRL aanlevering van de door OCW bekostigde onderwijsinstellingen van Europees Nederland. Deze data is ook te vinden op de website van DUO «Open Onderwijsdata».

Tabel 132 Overzicht van bevindingen per sector

	PO	VO	MBO	HO
Aantal onrechtmatigheden	15	1	0	1
Bedrag per sector € (x 1.000)	0	0	0	0
Totaal lasten per sector € (x 1.000)	16.913.489	13.622.808	6.825.515	16.998.787
Percentage bedrag per sector t.o.v. totaal van de lasten per sector (in %)	0,00	0,00	0,00	0,00
Totaal aantal besturen	900	311	53	53

Bijlage 5 Budgettair overzicht Oekraïne

Tabel 133 Budgettair overzicht Oekraïne (bedragen x € 1.000)

Artikel	Artikelnaam	Maatregel	Verplichtingen 2025	Uitgaven 2025	Ontvangsten 2025	Relevante Kamerstukken
9	Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid	Subsidieregeling statushouders	2.200	2.200	0	–
4	Beroepsonderwijs en volwasseneducatie	Taalonderwijs Oekraïense ontheemden	0	10.000	0	Verzamelbrief opvang Oekraine juni 2024 | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl
1	Primair onderwijs, Voortgezet onderwijs	Huisvesting, noodlocaties en voorschoolse educaties	0	0	19.000	–

Subsidieregeling statushouders
Deze subsidieregeling biedt een financiële tegemoetkoming in de opleidings- en begeleidingskosten die een school in het primair of voortgezet onderwijs maakt voor het bieden van een ondersteuningsprogramma aan een statushouder of Oekraïense ontheemden.

Taalonderwijs Oekraïense ontheemden
In 2025 hebben het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) en het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) € 10,0 miljoen extra beschikbaar gesteld voor taalonderwijs aan volwassen Oekraïense ontheemden. Deze Web-middelen konden al worden ingezet voor deze groepen, maar met deze ophoging kan er meer prioriteit gegeven worden aan deze groepen. Het totale Web-budget voor 2025 was daarmee € 100,5 miljoen.

Huisvesting, noodlocaties en voorschoolse educaties
Via de specifieke uitkeringen (spuk) voor huisvesting/noodlocaties en voorschoolse educatie ontvingen gemeenten middelen om:
- extra onderwijshuisvesting te regelen waar de bestaande onderwijshuisvesting niet toereikend was om de Oekraïense leerlingen op te vangen;
- voorschoolse educatie te bieden aan Oekraïense kinderen in de leeftijd van 2,5 tot 4 jaar om zo te voorkomen dat deze kinderen met een taalachterstand het onderwijs in zouden stromen.

Deze spuk's liepen t/m 2023, waarna de gemeenten verantwoording hebben afgelegd over de inzet van de ontvangen middelen. Niet (op correcte wijze) uitgegeven middelen worden teruggevorderd en landen in onze ontvangsten.